

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMAYA
YÖNELİK TUTUMLARI VE SÜRELİ YAYIN
TAKİP ETME ALIŞKANLIKLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Selma GELEN**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BALCI**

Hatay-2018

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMAYA
YÖNELİK TUTUMLARI VE SÜRELİ YAYIN
TAKİP ETME ALIŞKANLIKLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Selma GELEN**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BALCI**

Hatay-2018

ONAY

SELMA GELEN tarafından hazırlanan “**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMAYA YÖNELİK TUTUMLARI VE SÜRELİ YAYIN TAKİP ETME ALIŞKANLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile **TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

17/09/2018

Jüri Üyeleri	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BALCI (Tez Danışmanı – Başkan)	
Doç. Dr. Bilginer ONAN (Üye)	
Doç. Dr. Yusuf UYAR (Üye)	

Selma GELEN tarafından hazırlanan “**Ortaokul Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlıkları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunana jüri üyelerince kabul edildiğini onaylarım.

Prof. Dr. Ali ACARAVCI

Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (17/09/2018)

Selma GELEN

Ön Söz

Okuma, bireylerin geçmiş bilgi ve deneyimleri öğrenerek geleceğe yönelik atacağı adımları belirleyen önemli bir etkinliktir. Okuma, öğrenildiği ilk andan itibaren öğrencilere, bilgilenme, haberdar olma, eğlenme, kendini geliştirme, duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirme imkânı sunar. Okumanın öğrenciler için önemi, onların okumaya yönelik tutumlarını belirleyen değerli bir ölçütüdür. Tutumların bilinmesi, hedef kitlenin önceliklerinin ve baskın yönlerinin tespit edilmesini sağlar. Okuma tutumunun okuma alışkanlığını ve bununla birlikte süreli yayın takip etme alışkanlığını nasıl etkilediği araştırılması gereken bir ilişkidir.

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin okuma yönelik tutumları ile süreli yayın takip etmeleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Çalışmanın verileri 2013-2014 Eğitim Öğretim yılında elde edilmiş olup çalışmanın yazılması ve sunumu 2017-2018 eğitim öğretim döneminde tamamlanmıştır. Bu çalışma 5 bölümden oluşmaktadır.

Girişte okuma tutumu ve süreli yayın takip etme alışkanlığının önemi ile tutum ve süreli yayın takip etme arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde alanyazın taraması sonucunda konuyla ilgili olduğu düşünülen kavramsal çerçeve bulunmaktadır. Bu bölümde okuma, okuma tutumu, okuma alışkanlığı, okuma alışkanlığını etkileyen etkenler, süreli yayın takip etme alışkanlığı, süreli yayına erişim yolları, süreli yayın takip etmeyi etkileyen etkenlere ilişkin kavramsal bilgiler yer almaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde “Problem”, “Alt Problemler”, “Önem”, “Amaç”, “Varsayımlar”, “Sınırlılıklar”, “Tanımlar” a yer verilmiştir. Konuyla ilgili olduğunu düşünen araştırmalar “İlgili Araştırmalar” başlığı altında özetlenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü olan Yöntem bölümünde verileri toplama, veri toplama araçları nasıl geliştirildiği, veri analizinin nasıl yapıldığı anlatılmaktadır. Bu bölümde “Araştırmanın Modeli”, “Varsayımlar”, “Kapsam ve Sınırlılıklar”, “Evren ve Örneklem”, “Veri Toplama Araçları”, “Verilerin Toplanması”, “Verilerin Analizi” başlıkları bulunmaktadır.

Dördüncü bölümde araştırmalardan elde edilen veriler “Bulgular ve Yorumlar” başlığı altında değerlendirilmiştir.

Beşinci bölümde ise “Sonuç, Tartışma ve Öneriler” başlığı ile araştırmanın sonuçları özetlenerek diğer araştırmaların sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılmıştır. Araştırmanın sonuçları ve elde edilen bilgiler ve deneyimlerden hareketle bazı öneriler sunulmuştur.

Araştırmada veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Sürelî Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu” ile Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilen “Okuma Tutumu Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, istatistiksel olarak yorumlanmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeli ile desenlenmiştir.

Araştırmanın evrenini Hatay ili Antakya ilçesindeki ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşamayacağı düşüncesiyle farklı sosyoekonomik düzeyde bulunan üç ortaokul örneklem olarak seçilmiştir. Çalışmanın örneklemini Ataker Ortaokulu, Ayşe Fitnat Ortaokulu ve Beyhan Gençay Ortaokulu’nda öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya 704’ü erkek, 750’si kız toplam 1454 öğrenci katılmıştır.

Yüksek lisans tez çalışmamı yönlendiren ve yardımlarını eksik etmeyen danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BALCI' ya, verilerin analizi konusunda bana yardımcı olan Muhammed GELEN'e, anketin uygulanması sürecine katkıda bulunan öğrencilere ve öğretmen arkadaşlarıma, araştırma için gerekli kaynakları temin etmekte destek olan kardeşim Ayşegül AKYILDIZ'a hayatım boyunca maddi manevi her şekilde yanımda olan aileme, çalışma sürecindeki anlayışı ve katkıları için kıymetli eşim Muharrem Bey'e çok teşekkür ederim.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMAYA YÖNELİK TUTUMLARI VE SÜRELİ YAYIN TAKİP ETME ALIŞKANLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Selma GELEN, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi, 2018, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BALCI

ÖZET

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile süreli yayın takip etme alışkanlığı arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim öğretim yılında Hatay ili Merkez Antakya ilçesinde bulunan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşamadığı için farklı sosyoekonomik çevrede öğrenim gören 1454 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir.

Araştırmada ölçme aracı olarak Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilen “Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu” kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde betimleyici istatistik (frekans ve yüzde), Kruksal Wallis H Testi ve Man Whitney U testi analizleri kullanılmıştır. Verilerin karşılaştırılmasında anlamlılık düzeyi 0.5 olarak kabul edilmiştir.

Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin okuma tutumları sınıf düzeyine, anne baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Kız öğrencilerin okuma tutumlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Okumaya yönelik tutum puanları incelendiğinde en yüksek düzeyin alt sosyoekonomik çevrede bulunan öğrencilerde görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçları sırasıyla üst ve orta sosyoekonomik çevrede bulunanlara ait puanlar izlemektedir. Gazete ve dergi okuyan öğrencilerin okuma tutum puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu gazete ve dergi okumaktadır. Öğrenciler gazeteyi ve dergiyi en çok “bilgi edinmek” amacıyla okumaktadır. Gazete ve dergi okuma oranı en yüksek olan öğrencilerin anneleri ilkokul, babaları ilkokul veya ortaokul mezunudur. Öğrencilerin çoğu gazete okumama nedenini gazete okurken sıkılma, dergi okumama nedenini ise dergi okumayı sevmeme olarak gerekçelendirmişlerdir.

ANAHTAR KELİMELER

Okuma, Okuma Tutumu, Okuma Alışkanlığı, Gazete ve Dergi Okuma Alışkanlığı

**A STUDY ON THE RELATIONSHIP BETWEEN SECONDARY SCHOOL
STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS READING AND THEIR HABITS OF
FOLLOWING PERIODICALS**

**Selma GELEN, Department of Turkish Language Education, Master's of Arts
Thesis, 2018, Assist. Prof. Dr. Ahmet BALCI**

ABSTRACT

This study aims to investigate the relationship between secondary school students' attitudes towards reading and their habits of following periodicals. The survey method has been chosen for the study.

The population is composed of secondary school students from the central district of Antakya in Hatay in 2013-2014 school year. As all of the population could not be reached, 1454 students from different socioeconomic backgrounds were selected as the sample.

"Reading Attitude Scale" developed by Özbay and Uyar (2009) and "Following Periodical Habits Questionnaire" developed by the researcher were used as data collection tools. Descriptive statistics (frequency and percentage), Kruskal Wallis H test and Man Whitney U test were used for data analysis. The predetermined level of statistical significance is 0.5.

The findings show that secondary school students' attitudes toward reading do not show a significant difference with respect to the grade and the education level of the parents. The female students have higher levels of attitudes towards reading than males. When attitude scores for reading are considered, the students with the lower socioeconomic background have the highest levels followed by scores of those with upper and middle socioeconomic backgrounds respectively. Reading attitude scores of the students who read newspapers and magazines are high. The majority of the students read newspapers and magazines. The students read the journal and the magazine particularly for "information". Mothers of the students with the highest rate of reading newspapers and magazines are primary school graduates while their fathers are primary school or secondary school graduates. Most of the students justified the reason why they do not read newspapers indicating that they are bored while reading newspapers and that they do not like reading them.

KEYWORDS

Reading; Reading Attitude; Reading Habit; Habit of Reading Newspapers and Journals

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTARCT	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLO LİSTESİ	vii
KISALTMALAR KİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1.Okuma ve Önemi	3
1.2.Tutum	7
1.3.Okuma Tutumu	12
1.4.Alışkanlık ve Okuma Alışkanlığı	15
1.4.1. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Etkenler	16
1.4.1.1.Kişiyile İlgili Etkenler	17
1.4.1.2.Çevreyle İlgili Etkenler	19
1.4.1.2.1. Aile	19
1.4.1.2.2. Okul/Öğretmen	21
1.4.1.2.3. Eğitim Öğretim Programları/Yönetmelikler	23
1.4.1.2.4. Arkadaş Çevresi	25
1.4.1.2.5. Kütüphane	25
1.4.1.2.6. Kitle İletişim Araçları/Medya	27
1.5.Türkiye’de Okuma Alışkanlığı	29
1.6.Sürelî Yayın ve Önemi	31
1.6.1. Sürelî Yayın Olarak Gazete ve Dergi	33
1.6.2. Sürelî Yayına Erişim	35
1.6.3. Sürelî Yayın Takibini Etkileyen Etkenler	37
1.6.4. Sürelî Yayın Okuma Alışkanlığı	39
2. BÖLÜM: PROBLEM DURUMU	42
2.1.Problem Durumu	42
2.2. Amaç	42
2.3.Önem	43
2.4.Varsayımlar	44
2.5.Sınırlılıklar	44

2.6.Tanımlar	44
2.7.İlgili Araştırmalar	45
2.7.1. Okuma Tutumu İle İlgili Çalışmalar	45
2.7.2. Okuma Alışkanlığı İle İlgili Çalışmalar	58
3. BÖLÜM: YÖNTEM	82
3.1.Araştırmanın Modeli	82
3.2. Varsayımlar	82
3.3.Kapsam ve Sınırlılıklar	82
3.3.1. Evren ve Örneklem	83
3.3.1. Sınırlılıklar	97
3.4.Veri Toplama Araçları	98
3.4.1. Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu	98
3.4.2. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği	99
3.5.Verilerin Toplanması	99
3.6.Veri Analizi	100
4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR	101
4.1.Okuma Tutumuna İlişkin Bulgular	101
4.2.Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığına İlişkin Bulgular	105
4.2.1. Gazete Okuma Alışkanlığına İlişkin Bulgular	105
4.2.2. Dergi Okuma Alışkanlığına İlişkin Bulgular	143
4.3.Okuma Tutumu İle Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	166
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	168
5.1.Okuma Tutumu İle İlgili Sonuçlar	168
5.2.Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığına İlişkin Sonuçlar	171
5.2.1. Gazete Okuma alışkanlığına İlişkin Sonuçlar	171
5.2.2. Dergi Okuma Alışkanlığına İlişkin Sonuçlar	186
5.3.Okuma Tutumu İle Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Arasındaki İlişkiye Dair Sonuçlar	195
5.4.Öneriler	196
KAYNAKÇA	199
EKLER	215
Ek-1: Okuma Tutumu Ölçeği	215

Ek-2: Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu	216
Ek-3: İzin Belgesi	219

Tablolar Listesi

Tablo 3.3.1.1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları	83
Tablo 3.3.1.2 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerinin Farklı Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları	84
Tablo 3.3.1.3 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımları	85
Tablo 3.3.1.4 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarının Cinsiyete Göre Dağılımları	85
Tablo 3.3.1.5 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarının Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları	86
Tablo 3.3.1.6 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyleri	87
Tablo 3.3.1.7 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyleri	87
Tablo 3.3.1.8 Öğrencilerin Annelerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Eğitim Düzeyleri	88
Tablo 3.3.1.9 Öğrencilerin Babalarının Sosyoekonomik Düzeye Göre Eğitim Düzeyleri	89
Tablo 3.3.1.10 Anne Baba Eğitim Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı	90
Tablo 3.3.1.11 Anne Baba Eğitim Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı ..	91
Tablo 3.3.1.12 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi ...	92
Tablo 3.3.1.13 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi	92
Tablo 3.3.1.14 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıfa Göre Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi	93
Tablo 3.3.1.15 Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Aylık Gelir Düzeyi	94
Tablo 3.3.1.16 Öğrencilerin Haftalık Harçlık Miktarları	95
Tablo 3.3.1.17. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Haftalık Harçlık Miktarları	95
Tablo 3.3.1.18. Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Ailelerinden Aldıkları Haftalık Harçlık Miktarları	96
Tablo 3.3.1.19. Öğrencilerin Evlerinde İnternet Bağlantısına Sahip Olup Olmama Durumları	97

Tablo 3.3.1.20. Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Evlerinde İnternet Bağlantısına Sahip Olup Olmama Durumları	97
Tablo 4.1.1. Veri Grubunun Normallik Testi	101
Tablo 4.1.2. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Mann Whitney U-Testi Sonuçları	102
Tablo 4.1.3. Ortaokul Öğrencilerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Kruksal Wallis H Testi Sonuçları	102
Tablo 4.1.4. Ortaokul Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Kruksal Wallis H Testi Sonuçları	103
Tablo 4.1.5. Ortaokul Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Anne Eğitim Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Kruksal Wallis H Testi Sonuçları	104
Tablo 4.1.6. Ortaokul Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Baba Eğitim Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Kruksal Wallis H Testi Sonuçları	104
Tablo 4.2.1.1. Öğrencilerin Gazete Okuma Durumları	105
Tablo 4.2.1.2. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Gazete Okuma Durumları	106
Tablo 4.2.1.3. Öğrencilerin Sınıfa Göre Gazete Okuma Durumları	106
Tablo 4.2.1.4. Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Gazete Okuma Durumları	107
Tablo 4.2.1.5. Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Gazete Okuma Durumları	108
Tablo 4.2.1.6. Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Gazete Okuma Durumları	109
Tablo 4.2.1.7. Öğrencilerin Ailelerinin Gazete Abonesi Olma Durumları	110
Tablo 4.2.1.8. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyine Göre Gazete Abonesi Olma Durumları	110
Tablo 4.2.1.9. Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Ailelerinin Gazete Abonesi Olma Durumları	111
Tablo 4.2.1.10. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Ailelerinin Gazete Aboneliği Durumları	112
Tablo 4.2.1.11. Öğrencilerin Sınıfına Göre Ailelerinin Gazete Aboneliği Durumları	112
Tablo 4.2.1.12. Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıkları	113

Tablo 4.2.1.13. Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıklarının Cinsiyete Göre Dağılımları	114
Tablo 4.2.1.14. Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıklarının Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları	115
Tablo 4.2.1.15. Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıklarının Ailenin Gazete Aboneliği Durumuna Göre Dağılımları	116
Tablo 4.2.1.16. Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıklarının Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları	117
Tablo 4.2.1.17. Öğrencilerin Gazete Okuma Amacı	117
Tablo 4.2.1.18. Öğrencilerin Gazete Okuma Amacının Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları	118
Tablo 4.2.1.19. Öğrencilerin Gazete Okuma Amacının Cinsiyete Göre Dağılımları	119
Tablo 4.2.1.20. Öğrencilerin Gazete Okuma Amacının Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları	120
Tablo 4.2.1.21. Öğrencilerin Gazete Okumama Nedenlerinin Dağılımları	121
Tablo 4.2.1.22. Öğrencilerin Gazete Okumama Nedenlerinin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları	122
Tablo 4.2.1.23. Öğrencilerin Gazete Okumama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımları	123
Tablo 4.2.1.24. Öğrencilerin Gazete Okumama Nedenlerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları	124
Tablo 4.2.1.25. Öğrencilerin Gazetede En Çok İlgi Duydukları Sayfa Tercihleri	125
Tablo 4.2.1.26. Öğrencilerin Gazetede En Çok İlgi Duydukları Sayfa Tercihlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	126
Tablo 4.2.1.27. Öğrencilerin En çok İlgi Duydukları Gazete Sayfalarının Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı	128
Tablo 3.2.27: Öğrencilerin En çok İlgi Duydukları Gazete Sayfalarının Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı (Devamı)	129
Tablo 4.2.1.28. Öğrencilerin Gazetede En Çok İlgi Duydukları Sayfa Tercihlerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı	130

Tablo 4.2.1.28. Öğrencilerin Gazetede En Çok İlgi Duydukları Sayfa Tercihlerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı (Devamı)	131
Tablo 4.2.1.29. Öğrencilerin İnternette Gazete Okuma Durumu	132
Tablo 4.2.1.30. Öğrencilerin Evlerinde İnternet Erişimi İmkânına Göre İnternette Gazete Okuma Dağılımı	132
Tablo 4.2.1.31. Öğrencilerin Cinsiyete Göre İnternette Gazete Okuma Dağılımı	133
Tablo 4.2.1.32. Öğrencilerin Sınıflarına Göre İnternette Gazete Okuma Dağılımı	134
Tablo 4.2.1.33. Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Öğrencilerin İnternette Gazete Okuma Durumlarının Dağılımı	134
Tablo 4.2.1.34. Öğrencilerin Gazeteye Ulaşma Durumlarına Göre Dağılımı	135
Tablo 4.2.1.35. Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Gazeteye Ulaşma Durumunun Dağılımı	136
Tablo 4.2.1.36. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Gazeteye Ulaşma Durumlarının Dağılımı	137
Tablo 4.2.1.37. Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Gazeteye Ulaşma Dağılımı	138
Tablo 4.2.1.38. Öğrencilerin Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı	139
Tablo 4.2.1.39. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı	139
Tablo 4.2.1.40. Öğrencilerin Sınıfa Göre Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı	140
Tablo 4.2.1.41. Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı	141
Tablo 4.2.1.42. Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı	141
Tablo 4.2.1.43. Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı	142
Tablo 4.2.2.1. Öğrencilerin Dergi Okuma Dağılımları	143
Tablo 4.2.2.2. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dergi Okuma Dağılımları	143
Tablo 4.2.2.3. Öğrencilerin Sınıfa Göre Dergi Okuma Dağılımları	144

Tablo 4.2.2.4. Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dergi Okuma Dağılımları	144
Tablo 4.2.2.5. Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Dergi Okuma Dağılımları	145
Tablo 4.2.2.6. Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Dergi Okuma Dağılımları	146
Tablo 4.2.2.7. Öğrencilerin Dergi Abonelik Durumuna Göre Dergi Okuma Dağılımları	147
Tablo 4.2.2.8. Öğrencilerin Harçlık Alma Durumlarına Göre Dergi Okuma Dağılımları	147
Tablo 4.2.2.9. Öğrencilerin Dergi Aboneliği Dağılımları	148
Tablo 4.2.2.10. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dergi Aboneliği Dağılımları	148
Tablo 4.2.2.11. Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dergi Aboneliği Durumunun Dağılımı	149
Tablo 4.2.2.12. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Toplam Gelirine Göre Dergi Aboneliği Durumları	149
Tablo 4.2.2.13. Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dergi Aboneliği Dağılımları	150
Tablo 4.2.2.14. Öğrencilerin Dergi Okuma Sıklığına Göre Dağılımları	150
Tablo 4.2.2.15. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dergi Okuma Sıklığı Dağılımları	151
Tablo 4.2.2.16. Öğrencilerin Sınıfa Göre Dergi Okuma Sıklığı Dağılımları	152
Tablo 4.2.2.17. Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Okuma Sıklığı Dağılımları	153
Tablo 4.2.2.18. Öğrencilerin Dergi Okuma Amacı Dağılımları	153
Tablo 4.2.2.19. Öğrencilerin Dergi Okuma Amacının Cinsiyete Göre Dağılımları	154
Tablo 4.2.2.20. Öğrencilerin Dergi Okuma Amacının Sınıfa Göre Dağılımları	155
Tablo 4.2.2.21. Öğrencilerin Dergi Okuma Amacının Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları	156

Tablo 4.2.2.22. Öğrencilerin Okudukları Dergi Türü Dağılımları	157
Tablo 4.2.2.23. Öğrencilerin Okudukları Dergi Türünün Cinsiyete Göre Dağılımları.....	157
Tablo 4.2.2.24. Öğrencilerin Okudukları Dergi Türünün Sınıfa Göre Dağılımları	158
Tablo 4.2.2.25. Öğrencilerin Okudukları Dergi Türünün Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı	159
Tablo 4.2.2.26. Öğrencilerin Dergi Okumama Nedeni Dağılımları	160
Tablo 4.2.2.27. Öğrencilerin Dergi Okumama Nedeninin Cinsiyete Göre Dağılımları	161
Tablo 4.2.2.28. Öğrencilerin Dergi Okumama Nedenin Sınıfa Göre Dağılımları	162
Tablo 4.2.2.29. Öğrencilerin Dergi Okumama Nedenin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları	163
Tablo 4.2.2.30. Öğrencilerin Dergi Takip Durumu Dağılımları	163
Tablo 4.2.2.31. Dergi Takip Eden Öğrencilerin Cevaplarının Dağılımı	164
Tablo 4.2.2.32. Öğrencilerin Okudukları Dergiler ve Okuyan Öğrenci Sayısı	165
Tablo 4.3.1. Veri Grubunun Normallik Testi	166
Tablo 4.3.2. Ortaokul Öğrencilerinin Gazete Okuyup Okumamalarına Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Mann Whitney U – Testi	166
Tablo 4.3.3. Ortaokul Öğrencilerinin Dergi Okuyup Okumamalarına Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Mann Whitney U – Testi	167

Kısaltmalar Listesi

Akt: Aktaran

Çev: Çeviren

EARGED: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Ed.: Editör

f: frekans

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

p: Anlamlılık düzeyi

PISA: (Programme for International Student Assessment) Uluslararası Öğrenci Başarılarını Değerlendirme Programı

PIRLS : (Progress in International Reading Literacy Study) Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi

SED: Sosyoekonomik Düzey

SPSS: Statistic Package for Social Science

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

vd.: ve diğerleri

Yay. Haz.: Yayına hazırlayanlar

GİRİŞ

Gelişen ve değişen dünyada bilgiye ulaşmanın birçok yolu olsa da okuma temel bilgi edinme yollarının başında gelmeye devam etmektedir. Sembollerden yazıya, renklere seslere, bilinenden bilinmeyene dair birçok öge okuma ile anlam bulur. Bireyin kendisini ifade edebilmesi, kendisine ifade edilenleri çözebilmesi okuma ile mümkündür.

Bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmelere ayak uydurabilmek için eğitimin ve gelişmenin devamlı olması gerekmektedir. Bu sebeple toplumlar çağa uyum sağlayabilen, bilgiye hızlı ulaşabilen, yeni bilgiler üretebilen bireyler yetiştirmeye önem vermektedir. Bilgiye sahip olmanın güce sahip olmakla eşdeğer tutulduğu bilim ve teknoloji çağında bireylerin okuma faaliyetleri daha çok ön plana çıkmıştır.

Yapılan araştırmalar Türkiye'de okuma alışkanlığının istenilen düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır (Özen, 2001; Bayram, 2001; Çocuk Vakfı, 2006; EARGED, 2007). Çağı yakalamanın ölçütü olan okuma; düşünen, sorgulayan, üreten, özgür düşüncelere sahip bireylerin yetiştirilmesini sağlar. Bunların bilinciyle yetişen bireyler demokratik bir toplum düzeni oluşturabilirler.

Okumanın devamlı hâle gelmesi yani alışkanlığa dönüşebilmesi için bireylerin okumaya yönelik tutumlarının bilinmesi son derece önemlidir. Durum tespiti yapılarak okumaya yönelik tutumlarla okunan materyaller arasındaki ilişkiler okuma alışkanlığının kazandırılması noktasında berrak öneriler sunacaktır. Okuma davranışının alışkanlığa dönüşmesi için ihtiyaç duyulan koşulların sağlanması gerekmektedir. Okulda okumayı öğrenen çocuğun, okuma alışkanlığı kazanabilmesi için ailesi tarafından da bu alışkanlık pekiştirilmelidir. Okul ve ev başta olmak üzere öğretmen, arkadaş çevresi, kütüphane, medya/kitle iletişim araçları, eğitim programları ve yönetmelikler okumanın sürekli hale dönüşmesinde ciddi rol oynamaktadır.

Bireyin hayatının her alanında gereksinim duyduğu okuma, dergi-gazete gibi süreli yayınların takibini de etkilemektedir. Öğrencilerin okuma eğilimleri ile dergi ve gazetede ilgilendikleri bölümleri okumaları arasındaki ilişkinin araştırılması öğrencilerin okuma profillerini ortaya çıkaracaktır.

Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada etkili ve eğlenceli yönlendirmelerden biri de süreli yayın takip etme alışkanlığı kazandırmaktır. Süreli

yayın takibi öğrencilere güncel konuları anlayabilme, yorumlayabilme, fikir ve duygu dünyasını geliştirip sosyal olarak kendini daha net ifade edebilme imkânı sunmaktadır.

Okuma alışkanlığı kazanmış bir bireyin sadece okul başarısı değil hayatın her alanındaki başarıları artış göstermektedir. Ulusların ekonomik, sosyal ve kültürel olarak gelişmelerinin eğitimle sağlandığı düşünüldüğünde okuma alışkanlığının yaygınlaştırılması, çağdaş kalkınma için donanımlı bireyler yetiştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bugünün çocukları, yarının büyükleri olan öğrencilerin okuma eğilimlerinin tespiti ve süreli yayın takip etme alışkanlıkları arasındaki ilişkinin bilinmesi okuma çalışmaları konusunda atılacak adımlara ışık tutacaktır.

1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde okuma ve önemi, tutum, okuma tutumu, alışkanlık ve okuma alışkanlığı, okuma alışkanlığını etkileyen etkenler, süreli yayın ve önemi, süreli yayına erişim, süreli yayın takip etmeyi etkileyen etkenler ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Okuma ve Önemi

Toplumların gelişmişlik seviyesinin ölçütü olarak, okuma oranı, bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma durumları göz önünde bulundurulmaktadır. Bilgi ve teknolojinin hızla ilerlediği bir dönemde çağı yakalayabilmek için okuma, oldukça önemli bir konumdadır. Bir ülkedeki okuyan, düşünen, eleştiren, problem çözen, iletişim kurabilen bireylerin yetişmesi, o ülkenin az gelişmiş ülke düzeyinden kurtularak ekonomi, eğitim, kültür alanında gelişmiş ülke olmasına katkı sağlayacaktır (Devrimci, 1993: 5; Yılmaz, 1995: 325; Özbay, 2009: 7; Güneş, 2016: 15). Okuma yalnızca eğitim öğretim döneminde değil hayatın her alanında gereksinim duyulan bir beceridir (Aytaş, 2005: 1; Okur, 2013: 1). Eğitimle birlikte arttırılacak olan okuma alışkanlığı ve okuryazarlık düzeyi toplumsal gelişmeye hız kazandıracaktır (Balcı, 2013: 3).

Okuma bireyin bilgi edinme yollarının başında gelmektedir. Okuma kavramı ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Amaca, döneme, ihtiyaca göre farklılık gösteren okuma tanımları vardır (Arıcı, 2012: 3). Okumanın farklılık gösteren tanımlarında okumanın zihinsel, psikolojik ve sosyal boyutu ortaya çıkmaktadır:

“Okumak, yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek” (TDK, 2005: 1494).

“Okuma, sözcükleri, cümleleri veya bir yazıyı bütün unsurlarıyla görme, algılama, kavrama ve anlamlandırma etkinliğidir” (Gündüz ve Şimşek, 2011: 13).

“Okuma, yazılı bir metnin iletmek istediğini alabilmek, yani okunanı anlamak demektir” (Özen, 2001: 91).

“Okuma, beş duyu organının çeşitli hareketlerinden ve zihnin, anlama kavrama çabasından meydana gelen karmaşık bir faaliyettir” (Aytaş, 2005: 2).

“Okuma, görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi göz, ses ve beyin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir” (Güneş, 2007: 17).

“Basılı ya da yazılı sözcükleri duyu organlarımız yoluyla algılama, bunları anlamlandırıp kavrama, yorumlamadır” (Özdemir, 2000: 11).

“Okuma işlemi, gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketleri ve zihnin yazılı sembollerini anlamasıyla oluşur” (Keskinliç ve Keskinliç, 2007: 153).

“Okuma, insanların kendi aralarında önceden kararlaştırdıkları özel sembollerin duyu organları yoluyla algılanıp beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi işlemidir” (Yalçın, 2006: 47).

Okuma gözün satırlar üzerinde sıçraması sonucu kelime şekillerini görerek, bunların anlamlarının kavranması ve seslendirilmesiyle gerçekleşir (Öz, 2001: 193). Yapılan tanımlarda okumanın fiziksel unsurlarına dikkat çekilmiştir. Görme ile ilgili göz hareketleri, netlik alanı (aktif görme alanı), netlik açısı, okuma mesafesi ve ses organları okumanın fiziksel unsurlarını oluşturmaktadır. Okuma eğitiminde göz kaslarının eğitime dikkat edilmeli, okuyucunun gözünü doğru kullanması sağlanmalıdır (Özbay, 2009: 5-6). Okumanın zihinsel unsurları düşünce, anlama, kavrama süreçlerini içermektedir. Günay (2003) okumayı, “alıcının metin karşısında yaptığı düşünsel bir etkinlik; yazınsal bir metni yorumlamak” olarak tanımlamaktadır.

“Okuma, yazar ve okuyucu arasında aktif ve etkili iletişimi gerekli kılan, dinamik bir anlam kurma sürecidir” (Akyol, 2012: 33).

“Okuma bir yazıyı sözcükleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir” (Kavcar vd.,1995: 41).

“Okuma, dil kurallarına uyularak oluşturulmuş yazılı iletileri duyu organları yoluyla algılayıp kavrama, anlamlandırma, yorumlama, düşünme, yürütme ve yargıya varma evrelerinden oluşan bütün bir süreçtir. Bu bakımdan okuma duyu organlarının ortaklaşa yaptığı bir etkinliktir” (Odabaş vd., 2008: 433).

Okuma, gelişim aşamalarından oluşan karmaşık bir süreçtir. Sembollerin algılanıp zihinsel kavramlara, zihinsel kavramların düşünceye dönüşmesi sürecidir. Düşüncelerin yorumlanması ve değerlendirilmesi ile okuma işlemi gerçekleşir (Bamberger, 1990: 10).

Yapılan tanımlarda okumanın niteliği hakkında değerlendirmede bulunurken özellikle zihnin anlam kurma sürecine dikkat çekilmiştir. Okuduğunu anlama çalışmalarında zihnin algılama ve düşünme düzeyinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda hafıza teknikleri, beyni kullanma becerileri konularında yapılan faaliyetlerle okuma eğitimi verilmektedir.

Okumayı bir iletişim olarak değerlendiren tanımlarda okuyucu ile okuma materyali arasındaki ilişkiye dikkat çekilmektedir. “Okuma bireyin yazılı materyalle bilgi alışverişi sürecidir. Okuma esnasında sadece yazılı malzemeden okuyucuya değil, aynı zamanda önceden edinilen bilgilerin aktif olarak kullanıldığı okuyucudan yazılı malzemeye doğru süren bir iletişim bulunmaktadır” (Onan, 2012: 156). Okumayı iletişim olarak değerlendiren bir başka tanımda Dökmen (1194: 10), okumanın bir iletişim süreci olduğunu, okuyucunun okuyabilmesini, okuduğunu öğrenebilmesini iletişim olarak ifade etmektedir.

Güneş (2016: 2), okumanın sadece keşfedip anlama ve bilgileri zihinsel yapılandırma olmadığını, bununla birlikte okuyucunun okunan yazıya gönüllü katkı yaptığını vurgulamaktadır. Okuyucu var olan bilgilerini metindeki bilgilerle birleştirerek anlamının da ötesine geçip metne yeni anlamlar kazandırmaktadır. Bu sayede okuyucu metin anlamını genişleterek yeni bilgiler elde etmektedir.

Adler (2011: 24) okumayı, “tıpkı yardımsız bir keşif gibi, olmayan bir öğreticiden öğrenmek” olarak tanımlamaktadır. Okuma insanın belli bir dönemden sonra öğrendiği ve yaşam boyu kullandığı bir beceridir (Okur, 2013: 1). Kişinin bilgilenmesini, kendini geliştirmesini ve eğlenmesini sağlar (İmrak, 2006: 22). Okuma, amaca göre “boş zamanları değerlendirmek, ekonomik, kültürel ve teknolojik gelişmeleri izlemek, yeni şeyler öğrenmek için yapılan bir etkinlik ya da ilgi” şeklinde de tanımlanmaktadır (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 4). Kişi okuyarak kendini geliştirebilir, davranışlarını şekillendirebilir ve hayatına yön kazandırabilir. Bu sebeple çocukluk yıllarında kazanılacak okuma eğitimiyle kişi, okumayı alışkanlık hâline dönüştürüp kendi dünya görüşünü oluşturabilir (Güneş 2017: 2; Sever, 2015: 16). Okuma, bireyin kişiliğinin gelişmesini, fikirlerinin ve hayallerinin zenginleşmesini, kelime bilgisinin artmasını, bilgi ve tecrübe elde etmesini sağlayarak bireyi hayata hazırlamaktadır (İşcan vd., 2013: 2).

Okumayı simgeleri tanıyıp onları yorumlayabilme yeteneği olarak tanımlayan Bayram’a (1990: 8) göre okumanın ana amacı, bireyin düşünme alışkanlığı kazanmasını ve farklı açılardan düşünebilmesini sağlamaktır. Okuma alışkanlığı

kazanan kişi bilinçlenerek sadece kendi gereksinimini sağlamak için değil toplumun da gelişmesine katkıda bulunacaktır. Kişinin kendini geliştirmesiyle birlikte yaşadığı toplumla sağlıklı ilişkiler kurabilmesi, okuma becerisi kazanmasıyla yakından alakalıdır. Okuma, bireyin değişimi fark etmesinde, doğru kararlar almasında demokratik bir düzenin sağlanmasında önemli bir role sahiptir (Yılmaz, 1990: 10; Bircan ve Tekin, 1989: 393; Odabaş vd., 2008).

Bamberger'e göre gençler okumanın önemini bildikleri için değil daha çok kişisel ve zihinsel olarak gelişim seviyesine uygun güdüler ve ilgiler nedeniyle okumaktır (Bamberger, 1990: 16). Bu bağlamda okuma, okunan materyalinin türüne göre değişiklik gösterebilmektedir. Kişi kendi isteklerine göre matbu ya da dijital kaynaklar, kitap, süreli yayın gibi materyallerden bilimsel, popüler konuları içeren yayınlara kadar geniş bir perspektifte okuyabilir. Bu sebeple okunan yayının konusu, türü okumanın gelişmesinde önemli paya sahiptir (Odabaş vd., 2008: 434).

Okuyan öğrenciler kendilerini daha iyi ifade edip çevresiyle daha sağlıklı iletişim kurabilirler. Okuma, bireye sürekli öğrenme ve zamanla oluşan ihtiyaçlarını karşılayabilme imkânı verir. Sürekli öğrenen ve öğrendiklerini çevresindekilerle paylaşan, hayatta karşılaştığı sorunları öğrendiği bilgilerle çözebilen öğrenciler, okumayla öz güvenlerini geliştirerek hayatta mutlu olabilirler (Odabaş vd., 2008: 433). Bu çerçevede Townsend (2002: 8), okuma alışkanlığının kazanılmasıyla bireyin özsaygısının ve özgüveninin de arttığını belirtmektedir.

Eğitim ve öğretimin okulla sınırlı kalmayıp hayatın her alanında yaygınlaşması bireylerin ilgi, amaç ve gereksinimleri açısından tercih yapmalarını gerektirmektedir. Okuma kaynaklarının bireysel seçimlerle belirlenmesi, bireylerin okuma ilgilerinin bilinmesi okumanın alışkanlık haline dönüşmesini sağlayacaktır (Balcı, 2013: 3). Bu bağlamda bireylerin okuma nedenlerinin bilinmesi de okuma alışkanlığının kazanılmasında önemli bir basamaktır. Staiger (1979), bireyin okuma nedenlerini şu şekilde belirtmiştir:

1. Âdet olduğu üzere veya alışkanlık nedeniyle,
2. Bireyin mesleki olarak okuması gerektiğinden,
3. Vakit geçirmek için,
4. Güncel olayları takip etmek ve anlamak için,
5. Kişisel doyum sebebiyle,
6. Günlük yaşamın uygulamaya dönük ihtiyaçlarını karşılamak için,
7. Mesleki ilgileri devam ettirmek ve geliştirmek için,

8. Hobi uğraşı olarak değerlendirme için,
9. Sosyal ihtiyaçları ve talepleri karşılamak için,
10. Kişisel gelişim için,
11. Entelektüel gelişim için,
12. Dini görevler için,
13. Kişisel-sosyal talepleri karşılamak için okur (Akt: Gül, 2008: 28).

Okumanın bir ihtiyaç olarak anlaşılmasıyla okuma, alışkanlığa dönüşebilecektir (Aytaş, 2005: 1). Okuma kültürü hakkında en belirgin ölçüt okumanın günlük yaşamdaki yeridir. Öğrencilerin okuma alışkanlığı edinebilmeleri için okuma kültürü gelişmiş bir çevrede bulunmaları gerekmektedir. Aile ile ya da çevredeki kişilerle okuma ile ilgili yaşantıların, paylaşımların olması okumanın alışkanlığa dönüşmesini sağlayacaktır (Samur, 2014: 163). Okuma ile ilgili deneyimler öğrencilerin okumaya ilişkin tutumlarını belirlemektedir. Okumaya ilişkin edinilecek olumlu tutumlar sayesinde okuma alışkanlığı kazanılmaktadır. Okumayı sevmek, okuma alışkanlığı edinebilmenin ana unsurunu oluşturmaktadır.

1.2. Tutum

Tutum ile ilgili gerek kavram açısından gerek ölçme değerlendirme süreci açısından birçok farklı tanım yapılmıştır. Okuma tutumunun daha iyi anlaşılabilmesi için tutum kavramının, tutumun öğelerinin, tutumun ölçülmesinin ve öneminin bilinmesi gerekmektedir.

Allport'a (1967: 1) göre tutum, eylem için hazırlığın öznel veya zihinsel durumunu belirtir. Davranışa hazırlayıcı düşünce ve duyguların birleşiminden oluşan tutum, TDK Türkçe Sözlük'te (2005) "tutulan yol, davranış" olarak tanımlanır.

Doob (1967: 43) tutumu bireyin içinde yaşadığı toplumda anlamlı kabul edilen örtük ve güdüleyici bir tepki olarak tanımlar. Tutum, bireyin özellikle yakın çevresindeki konulara devamlı olarak benzer tepkiler sergilemesinin ön eğilimi olduğu kabul edilir (Baysal, 1981: 121). Thurstone (1928: 531) tutumu, "karmaşık bir bütünlük içerisinde insanların eğilimleri, duyguları, ön yargıları, önceden belirlenmiş istek ve eğilimleri, korkuları, özel bir konudaki inançların tamamı" olarak ifade eder. Thurstone'un tanımından anlaşılacağı üzere tutum, bireyin duygu, düşünce ve inançlarıyla yakından alakalıdır.

İnceoğlu'na (2010: 7) göre tutum, "bireyin bir durum, olay ya da olgu karşısında ortaya koyması beklenen olası davranış biçimidir". Bireye ait olan tutum,

doğrudan gözlenebilen bir özellik değil, davranışa hazırlayan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1999: 102). Krech ve Crutchfield'a (1980) göre tutum, bireyin dünyasındaki bir olaya karşı güdüsel, duygusal, algısal ve bilişsel süreçlerin kalıcı ve sürekli bir örgütlenmesidir (Akt: Tavşancıl, 2006: 67). Tutum bireylerin duygu ve düşüncelerinde birlik sağlayarak bireyleri tutarlı davranışlara yönlendirir.

Yapılan tanımlardan tutumun bireyin davranışlarını yönlendirecek güce sahip olduğu ve bireyin yaşantıları neticesinde oluştuğu anlaşılmaktadır. Tutum bireyin başka birey, olay, kişi hakkında olduğu gibi bireyin kendisi hakkındaki genel değerlendirmesini de kapsamaktadır (Demirtaş-Madran, 2012: 1).

Tutumla ilgili yapılan bazı tanımlara göre tutumların olumlu veya olumsuz yönü olabilmektedir. Katz'a (1960: 163) göre tutum, "bireye ait değerlere bağlı bir simge, nesne, kişi veya dünyayı iyi ya da kötü, yararlı veya zararlı olarak algılanan ön düşünce biçimidir". Tutum, kişilerin, nesnelere, olayların olumlu veya olumsuz olarak değerlendirilmesidir (Gerrig ve Zimbardo, 2014: 523). "Tutum, olumsuzdan olumluya uzanan bir süreklilik çizgisi üzerinde bir nesne kişi veya olayla ilgili bir değerlendirmeyi içerir ve kişiyi o nesne, kişi ve olay karşısında belli bir şekilde davranmaya yatkın hale getirir" (Plotnik, 2009: 588). Tutumların olumlu ve olumsuz olma özelliği ilgiler ile benzerlik göstermektedir. Ancak ilgiler, bireylerin tercihleri ve duyguları ile sınırlıdır. Tutumlar ise bir yargıyı onaylayan veya onaylamayan davranış eğilimini içerir. Bireyler, fikirlerinin ve davranışlarının olumlu ya da olumsuz olduğuna bakılmaksızın zamanının çoğunu ilgilendikleri şeyle uğraşarak ya da onu düşünerek geçirebilirler (Tezbaşaran, 1997: 1).

Tutumların olumlu ya da olumsuz değerlendirilmesinde kişisel deneyimlerin önemli bir etkisi vardır. Tavşancıl'a (2006: 65) göre tutumun davranışlar üzerinde belirleyici bir etkisi vardır. Yaşantı ve deneyimlerle örgütlenen tutum bir öğrenme sonucu oluşmaktadır. Nitekim insanlar tutumları doğuştan sahip olarak değil, sonradan öğrenerek edinirler (Kağıtçıbaşı, 1999: 118). Tutumlar yaşantıyla oluşabildiği gibi başkalarının model alındığı davranış sonuçlarının gözlemlenmesiyle de oluşabilir (Arkonaç, 2005: 180)

Tutumların oluşmasında anne baba, arkadaş çevresi, sosyal roller, medya/kitle iletişim araçlarının etkisi vardır. Tutumların ilk kaynağı anne babanın taklit edilmesiyle oluşur. Müzik, giyim, saç şekli gibi davranış tarzlarında ve bunun gibi nesnelere yönelik tutumda arkadaş çevresinin önemli rolü bulunmaktadır. Sosyal rollerin değişmesiyle tutumlar da değişebilmektedir. Medya/kitle iletişim araçları

tutumları olumlu ya da olumsuz olarak şekillendirme gücüne sahiptir (Kağıtçıbaşı, 1999: 120).

Tutum, sadece bir tepki şekli değil tepkiyi ortaya çıkaran bir güçtür. Eiser ve Van Der Pligt (1988) tutumu daha çok, bir şeyin iyi ya da kötü olduğuna ilişkin bir his olduğunu ve bireyin onu değiştirecek bir bilgi edinceye dek “gerçeğin kendisi” olarak kabul etme hali olarak tanımlar (Akt: Gül, 2008: 33). Tutumu iyi- kötü his şeklinde tanımlamak yerine tutumu, tepkiyi gösteren durum, hâl olarak betimlemek daha doğru olacaktır.

Tutumların zaman içerisinde değişebilme ya da yön değiştirme özellikleri vardır. İnceoğlu'na (2010: 14) göre his, tecrübe ve bilgi alanındaki değişimler ögeler arasındaki örgütlenme biçimini, dolayısıyla ilişki ortamını da değiştirebilmektedir. Bu durumda bireyin sahip olduğu siyasi, sosyal, ekonomik duruma yönelik tutumu değişiklik gösterebilir. Şişman kişileri sevmeyen birinin şişman birine âşık olmasıyla o kişilere olan olumsuz tutumu olumlu olarak değişebilir.

Tutumun zihinsel, duygusal ve davranışsal olarak üç ögesi vardır (Sears vd., 2015: 409; İnceoğlu, 2010: 20-25). Tutum nesnesine karşı sahip olunan her çeşit bilgi, inanç, deneyim ve düşünce tutumun zihinsel ögesini oluşturur. Bilgi, inanç ve deneyimlerin olumlu, olumsuz olarak değerlendirilmesi tutumun duyuşsal ögesine işaret eder. Bireyin sergileyeceği söz, hareket, davranış eğilimi ise davranışsal ögeyi belirlemektedir (İnceoğlu, 2010: 20-25).

Tutumların yapılan tanımlar ışığında özellikleri sıralanacak olursa şu şekilde ifade etmek mümkündür:

1. Tutumlar doğuştan gelmeyip tecrübeler sonucu öğrenilmektedir.
2. Tutumlar bireylerin hayatlarının belli bir zamanında süreklilik gösterirler, geçici değillerdir.
3. Bireylerin tutum nesnesine karşı tutumları belli bir düzen içerisinde oluşmaktadır. Böylece bireyler çevre hakkında da bilgi edinirler.
4. Bireyler herhangi bir nesne, kişi, olaya karşı tutum kazandıktan sonra tutum nesnesine karşı tarafsız olamazlar.
5. Bireylerin tutum nesnelere dair olumlu ya da olumsuz tutum geliştirebilmeleri için tutum nesnesinin başka nesnelere karşılaştırılması gerekmektedir.
6. Tutumlar bireysel olduğu gibi toplumsal da olabilmektedir. Toplumsal değer, grup ve objelere ilişkin tutumlar toplumsal tutumları oluşturur.

7. Tutum bir tepki değil tepkiye hazırlayan eğilimdir.

8. Tutumlar olumlu veya olumsuz davranışlara sebep olabilirler (Tavşancıl, 2006: 71-72).

Tutumlar doğrudan doğruya gözlenemezler. Gözlenememelerine rağmen, kişilerin tutumları sevgilerini, nefretlerini ve davranışlarını önemli ölçüde etkilemektedir (Morgan, 2006: 363). Tutumların gözlenebilen davranışlara yol açan eğilimler olduğu varsayılır.

Tutumlar ve davranışlar arasında ilişki vardır. Davranışlar tutumlara bağlı olarak tahmin edilebilir ama bu durum aralarında nedensellik ilişkisi olduğu anlamına gelmemektedir. Tutumların zayıf ya da güçlü olma dereceleri davranışların tahmin edilmesinde belirleyicidir. Güçlü tutumların değişmesi daha zor iken, zayıf tutumlara sahip bireylerin davranışlarıyla tutumları arasında kimi zaman tutarlılık görülmemektedir. Ayrıca bireylerin kendi tutumlarının farkında olup olmama durumları da davranışlarını etkileyebilmektedir. İnsanlar kendilerinin önem verdiği konulara odaklandığında tutumlar davranışlar üzerinde etkili olurken, başkalarının beklentileri önemsendiğinde birey onlara uygun davranışlarda bulunabilmektedir (Kağıtçıbaşı, 1999: 109-115).

Tutumlar insan davranışları ve sosyal gerçeklik üzerinde etkilidirler (Gerrig ve Zimbardo, 2014: 523). Henerson vd.'e (1987: 11-12) göre bireyin davranışlarından ya da sözlerinden çıkarımlar yaparak tutumları belirlenebilir. Bireylerin davranışlarını gözleyerek tutumları hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür fakat tutumların davranışlar üzerindeki belirleyici etkileri her zaman davranışa dönüşmemektedir. Davranışa dönüşmüş olsa dahi gerçek tutumlar gizlenebilmektedir. Tutumlar hakkında bilgi sahibi olmanın bir başka yolu ise bireylere, tutum nesnesine, kişi ya da olaya ilişkin duygu ve düşüncelerini sormaktır. Büyük oranda amaca hizmet etse de bu yol da her zaman güvenilir sonuç vermemektedir (Erkuş, 2003: 157). Plotnik (2009: 588) tutumların kişilerin birtakım davranışlarını yönlendirdiği gerçeğini yapılan seçim anketleri ve tüketici tutumlarıyla açıklamaktadır. Nitekim bireyler sahip oldukları tutumlarla oy verecekleri parti ve kişileri belirlemektedir, satın alacağı ürünleri tutumlarına göre değerlendirmektedir.

Beck'e (2004:353) göre tutumlar davranışları belirleyen tek unsur değildir. Birey kendisinden veya çevresinden etkilenebilir. Çoğu zaman, bireyin tutum nesnesine ilişkin bir tek tutumu olduğu kabul edilir, ancak birey tutum nesnesine karşı birden fazla tutum geliştirebilmektedir. (Akt: Balcı,2003: 30). Örneğin bir kişi

el işi eşyaları satın almada olumlu bir tutum sergilerken el işi eşyaları kendisinin yapması konusunda olumsuz bir tutuma sahip olabilmektedir.

Tutumların bir diğer ölçüm şekli ise belirlenen tutum ifadeleriyle bireylerin tutumlarını ölçebilecek tutum ölçekleri hazırlamaktır. Tutum ölçekleriyle bireyler ölçekte yer alan olumlu veya olumsuz ifadelerden kendilerine uyan ifadeleri belirleyerek onları tercih eder. Bu ifadelerin puanlanmasıyla bireylerin tutumlarının düzeyi ve yönü belirlenir (Erkuş, 2003: 157).

Tutumların ölçülmesi esnasında kişilere tutum nesnesiyle ilişkili olan cümle, sıfat ya da ifadeler dizisi liste şeklinde sunulur. Kişilerden ölçme değerlendirme açısından geçerlik ve güvenilirliği hesaplanmış bu ifadelere duyguları doğrultusunda tepki vermeleri istenir. Cümle, sıfat, ifadelerin yer aldığı listeye ölçek denir. Tutum ölçekleri kişilerin duygu dünyasını yansıtmak için oluşturulmuş cümle, sıfat ve ifadelere kişilerin cevap vermesi için hazırlanmış anketlerdir (Tavşancıl, 2006: 107).

Tutumların ölçümü sırasında kişilerin belirli bir kişi, nesne ya da olaya karşı davranışının tahmin edilebilmesi için onlara karşı bir tutumunun var olması gereklidir. Kişinin nesne, kişi, olay ile ilgili deneyim yaşamış olması veya yakın çevreden gözlem edinmesi, onlara karşı tutum sahibi olmasını sağlar. Bu çerçevede, tutum ölçümünde kullanılacak ölçeklerin geçerlik güvenilirlik çalışmalarına, ölçüm işleminin güvenilir olmasına, örneklemin uygunluğuna ve ölçüm süreci ile davranışı tahmin etme arasındaki zamanda tutumlarda farklılık oluşmamasına dikkat etmek gerekmektedir (Beck, 2004: 356-357'den akt: Balcı, 2013: 30).

Tutumlar var olan geçerliği ve güvenilirliği test edilmiş ölçeklerle ölçülebileceği gibi amaca uygun olarak geliştirebilecek bir ölçekle de ölçülebilir (Erkuş, 2006: 73). Tutumlar ölçülmek istenen davranışa ilişkin maddelere cevap verme ya da dolaylı olarak bilgi toplama şeklinde ölçülür. Elde edilen puan ya da verilere göre tutumlar hakkında bilgi edinilebilir. Thustone ölçekleri, Likert ölçekleri, Gutman ölçekleri, Duygusal anlam ölçeği kullanılan bazı tutum ölçekleridir (Kağıtçıbaşı, 1999: 134-140).

Tutumların ölçülmesi için hazırlanan anketlerde araştırma evreni içerisinde bulunan katılımcılara, ölçülecek konuya dair genel sorular sorularak araştırmaya katılan bireyin konu ile ilgili genel bilgi düzeyi hakkında ölçüm yapılır. Daha sonra ise konuya yönelik daha özel ve tutum ölçümünü amaçlayan sorulara yer verilir (İnceoğlu, 2010: 41-42). Tüm tutum ölçme tekniklerinde tutum ölçeği geliştirilirken çok dikkatli olunması gerekmektedir. Tutum ölçek cümleler iyi seçilip ala

uzmanlarına danışılmalı, madde analizi yapılmalı, geçerlik güvenirlik testleri gerçekleştirilmelidir (Kağıtçıbaşı, 1999: 141). Tutumlar gerek araştırmacıların kendileri tarafından oluşturulan gerekse başkaları tarafından hazırlanan ölçeklerle ölçülebilir.

Tutumlar doğuştan gelmemekte sonradan öğrenilmektedir. Baysal (1981: 122), tutumların oluşma ve değişme süreçleri sonucunda elde edilen bilgilerle bireylerin davranışları üzerinde etkili olan tutumların şekillendirilebileceğini belirtmektedir. Tutumların bir öğrenme süreci içerisinde oluşması, gelişmesi, değişmesi eğitim alanındaki çalışmalara yön vermiştir. Okuma eğitimi çalışmalarında öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının geliştirilebilmesi olumlu yönde değiştirilebilmesi için öncelikle tutumlarının ne ölçüde olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Öğrencilerin okumaya karşı tutumunun olumlu mu olumsuz mu olduğu, neleri okumaktan hoşlanıp hoşlanmadığı, neleri sevip sevmediği konuları okuma araştırmalarının önemli başlıklarını oluşturmaktadır.

1.3. Okuma Tutumu

Eğitimin nihai hedeflerinden biri öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını iyileştirilerek okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlamaktır. Okuma geçici bir eylem olmaktan öte hayat boyu öğrenmeyi sağlayacak temel bilgi edinme yollarının başında gelmektedir. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının olumlu hâle getirilmesiyle bu öğrenme yolu zevkli bir şekilde sürdürülebilir. Okuma tutumlarının ne düzeyde olduğunu bilmek okuma alışkanlığını kazandırabilmek için son derece önemlidir.

Smith (1990:215)'e göre okuma tutumu, okuma olasılığını çoğaltan ya da azaltan, duyu ve hislerin de birlikte bulunduğu zihinsel hâli içerir (Akt: Özbay ve Uyar, 2009: 634). Okuma tutumu okumaya yönelik duyguları ifade eder. Bir bireyin okumaya yönelik tutumu okuma deneyimlerinden elde edilen memnuniyete ve okuma değerinin algılanma seviyesine bağlıdır (Guthrie ve Grenay, 1991: 87). Okuma tutumu, okumanın etkisini ortaya çıkaran ve okuma alışkanlığı sürecini belirleyen bir kavram olarak tanımlanabilir.

Okuma tutumunun öğeleri incelendiğinde tutumun bilişsel yönünü, bireyin okuma esnasındaki okumanın ilginç ve ihtiyaç olduğuna dair düşünceleri; duygusal yönünü, heyecan duyması ve zevk alması; davranışsal yönünü de uygun koşullarda yapılıp yapılmama durumu oluşturmaktadır (Özbay ve Uyar, 2009: 633). Maguri'ye (2015) göre bireylerin okumaya yönelik tutumları iki ana nedenle önemlidir. Bireyin

okumaya yönelik olumlu tutuma sahip olması okuma başarısını arttırırken okumaya yönelik olumlu tutuma sahip olmaması okumama davranışını ortaya çıkarabilmektedir. Bireyin okuma bildiği halde fırsatı olsa da okumaması okuma ilgisizliği olarak ifade edilir (Akt: Doğan ve Çermik, 2016: 169).

İlkokulun ilk yılında öğrenilen okuma becerisinin alışkanlığa dönüşebilmesi belli bir eğitim sürecini gerekli kılmaktadır. Bu amaçla ilkokul ve ortaokul yıllarında okumaya yönelik tutumların geliştirilmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda öğrencilerin yaşı ilerledikçe okumaya yönelik tutumların azaldığı görülmüştür (Beresford, 1997; McKenna vd., 2012; Alpoğuz, 2014; Can vd. 2016; Yıldız ve Kaman, 2016; Baki, 2017). Okumayı seven öğrencilerin okumaya yönelik tutumları da olumlu düzeydedir (Baki, 2017; Alpoğuz, 2014). Bununla birlikte öğrencilerin okuma tutumlarının olumlu olması akademik başarılarının da artmasını sağlayacaktır (Baş ve Şahin, 2012; Brooks, 1996; Asraf ve Abdullah, 2016).

Tutumların oluşumunda çağrışım, taklit, pekiştirme süreçleri önemli rol oynamaktadır. Çocuklar ebeveynleriyle birlikte daha çok zaman geçirirler ve onların davranışlarını model alırlar. Onlar farkında olmasa bile onların yaptıklarını yapmaya başlarlar. Aynı durum öğretmenler, akran grubu ya da çocuk için önemli bir kişi için de geçerlidir (Sears vd., 2015: 409). Tutumların 12 ile 30 yaşları arasında oluştuğu düşünüldüğünde çocuklara sunulacak uygun modellemelerle okumaya yönelik olumlu tutumlar geliştirilmeleri sağlanabilir.

Tutumların insan davranışları üzerindeki belirleyici etkisi olduğu bilinmektedir. Bu sebeple tutumların ölçülmesi bir nesneye, kişiye dair tutumlarının bilinmesi pek çok alanda tercih edilmektedir (Erkuş, 2003: 156). Bireye kazandırılacak okuma alışkanlığında okuma tutumu oldukça önemlidir. Bireyin okumaya karşı tutumunun olumlu mu olumsuz mu olduğunun bilinmesi okuma alışkanlığı sürecini de etkileyecektir. Okuma alışkanlığına yönelik tutumların ölçülmesi de eğitimde başarının yükseltilmesine katkıda bulunacaktır (Özbay vd., 2008: 117-136).

Okuma, dili kullanma becerisini geliştirir ve okuyucuyu daha iyi bir konuşmacı yapar. Okumaya yönelik tutum ve ilgi, duygu ve okuma konusundaki istekliliği ile ilişkili olabilir. Pozitif okuma tutumları olumlu okuma deneyimlerine ilham verir. Bu, daha yüksek akademik performansları teşvik etmek için olanaklar yaratır (Annamalai ve Muniandy, 2013: 33- 34).

Tutumun üzerinde aile, okul, arkadaş grubu, sosyal çevre, kalıtım, fiziksel ve zihinsel faktörler, ırk, kültür, meslek, kitle iletişim araçları etkili olmaktadır. İlkokul ve ortaokul yıllarında bir öğrencinin tutumlarının şekillenmesinde aile, sosyal çevre, arkadaş grubu, okul, öğretmen önemli bir role sahiptir. Tutumlar yaşantıyla kazanıldığı gibi başkalarının davranışlarının sonuçlarından etkilenecek model alma yöntemiyle de kazanılabilir (Arkonaç, 2005: 180). Öğretmen, okul başarısı başta olmak üzere pek çok konuda öğrencilerin tutumu üzerinde etkili olabildikleri gibi onların tutumlarını ölçerek gelişimlerini ve değişimlerini de öğrenebilirler (Erkuş, 2003: 73; Asraf ve Abdullah, 2016: 138).

Öğretmenin kendisinin sahip olmadığı alışkanlık ve tutumu öğrencilerine aktaramadığı bilinmektedir (Applegate, Applegate, 2004: 555). Bu sebeple öğretmenler de okuma tutumu yüksek, okuma alışkanlığını kazanmış bireyler olarak gerekli donanıma sahip olmalıdırlar. Öğrencilerin okumanın önemine inanmış okuma alışkanlığı edinmiş bir ortamda okumaya yönelik tutumlarının olumlu olacağı düşünüldüğünde ebeveynlerin de öğretmenler kadar etkili olabileceği unutulmamalıdır. Öğretmenler ve ebeveynler işbirliği yaparak çocukların okuma ile ilgili verimli tecrübeler edinmesini sağlamalıdırlar. Kitap okuyanların kitap okumayanlara göre okuma tutumlarının yüksek olduğu gözlenmektedir (Özbay vd., 2008; Erdoğan ve Gür,2016). Bu anlamda çocukla yapılacak düzenli okuma etkinlikleri çocukların okumayı sevmelerinde oldukça etkilidir (Towsend, 2002: 101). Okumayı sevmenin okuma tutumunu iyileştireceği göz önüne alındığında yapılacak çalışmalarla okumaya yönelik tutumlar yükseltilebilmektedir (Witrock, 2003; Baki, 2017).

Öğrencilerin okumaya ilgi duydukları konu ve eserlerin bilinmesi okumaya yönelik tutumlarını değiştirmeyi, geliştirmeyi sağlamaktadır. Ortaokul dönemlerinde kız ve erkeklerin ilgi duydukları konular farklılıklar göstermeye başlamaktadır. Kızlar aşk, macera ve tarihi konulu romanlara ilgi duyarken erkekler bilim kurgu, spor, tarih ve savaş konulu eserlere ilgi duymaktadır. Bu dönemlerde erkeklerin gazete okumaya kızlardan daha çok vakit ayırdığı bilinmektedir. Müzik, magazin, popüler gençlik kültürü konuları bu dönem gençlerinin genel olarak ilgisini çekmektedir. Kızlar moda, ev ve güzellik bakımı içerikli dergiler okumaktan hoşlanırken erkekler araba, spor ve elektronik içerikli dergilere ilgi duymaktadır. (Guthrie ve Grenay, 1991: 79-80).

Öğrencilerin kitap okuma nedenlerinin okumaya yönelik tutumlarını gösteren somut veriler olduğu söylenebilir. Çocuklar beğendikleri için, boş zamanlarını değerlendirmek için, akademik başarılarını arttırmak için, okuyan kişileri taklit edip onlara benzemeye çalıştıkları için, ebeveyn ya da öğretmen istediği için, toplumda ya da akran grubunda bir yer, kimlik kazanmak için kitap okuyabilirler (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 7). Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının belirlenmesi onlara okuma alışkanlığı kazandırma noktasında son derece önem arz etmektedir. Okuma materyalinin seçimi ve düzenlenmesi, eğitim öğretim planlanması ve düzenlenmesi okuma tutumu araştırmalarının önemli ölçüde etkisi bulunmaktadır.

1.4. Alışkanlık ve Okuma Alışkanlığı

Alışkanlık “bir şeye alışmış olma durumu, itiyat, huy, ünsiyet” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005: 75). Alışkanlıklar, değiştirilmesi veya bırakılması güç olan bazı davranışları kapsar (Gündüz ve Şimşek, 2011: 15). Alışkanlıkların zamanla ve tekrarlarla kazanıldığı düşünüldüğünde okuma alışkanlığının oluşabilmesi için devamlı olarak okumak gerekmektedir. Blaha ve Bennett’e (1993) göre okuma alışkanlığı oluşana kadar sürekli alıştırmaya etkinlikleri yapılmalıdır. Okuma alışkanlığı kazanan birey verimli okuyucu olarak yaşamı boyunca devamlı daha iyi okur. Okuma birikimli bir şekilde birbiri üstüne eklenerek gelişen bir süreçtir (Akt: Gül, 2008: 23). Okuma alışkanlığı, okumanın pratik hale gelmiş şeklidir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 6).

Okuma alışkanlığı ihtiyaç ve zevk olarak algılanıp hayat boyu süren periyodik biçimde, eleştirel okumalarla oluşmaktadır (Temizkan ve Erdem, 2007: 1702; Yılmaz, 2004: 116; Özbay, 2009: 56). Okuma doğuştan gelen bir beceri olmadığı gibi okuma alışkanlığı da bir anda kazanılabilecek bir beceri değildir. Zamanla, sevgiyle, düzenli bir şekilde uygulanan çeşitli okuma faaliyetleriyle gelişir (Aytaş, 2005: 3; İmrak, 2006: 114; Çiçek Çetinkaya, 2004; Güneş, 2013). Okuma alışkanlığı iyi bir eğitim süreciyle elde edilebilir. Bu sebeple kişiler erken yaşlarda bilinçlendirilerek okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Okul yıllarında bu alışkanlığı kazanamayan kişilerin ileriki yaşlarda okuma alışkanlığı elde edebilmeleri güçleşebilmektedir (Bayram, 1990; Devrimci, 1993; Keleş, 2006; Balcı, 2009). Fakat bazen kazanılan okuma alışkanlığı zamanla terk edilebilmektedir. Bunun sebepleri şunlardır:

✓ Çocukluk dönemlerinde tek yönlü olarak karşılanan gereksinim ve ilgiler zamanla değişikliğe uğradığında çocuk okumayı bırakabilmektedir.

✓ Çocuklar okulla başlayan okuma eylemini hayatın gerçekleriyle tanışınca bırakılabilmektedir.

✓ Eğitim ve eğlence ortamları okumanın yerini alabilmektedir (Bamberger, 1990: 9).

Bireylerin boş zamanlarında okumaya ne kadar vakit ayırdıkları ve okumak için tercih ettikleri materyaller okuma alışkanlıkları konusunda bilgiler vermektedir (Guthrie ve Grenay, 1991: 69-71). Sevim'e (2007: 90) göre okuma, boş zamanları değerlendirecek bir uğraş olarak algılanmamalı bilgi üretecek, bilgiye ulaşacak, toplumun ilerlemesini sağlayacak bir araç olarak olmalıdır.

Bamberger'e (1990: 9) göre okuma alışkanlığının kazandırılabilmesi için, çocuğun farklı gelişim dönemlerinde okuma araçlarının, değişen güncel gereksinimlere ve çevre şartlarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Değişiklik gösteren eğilimlerden daha çok kesintisiz etkenler tarafından belirlenen okuma, alışkanlık hâline getirilmelidir.

Okuma alışkanlığı kazanan bireyler kendilerini daha rahat ifade edebilir, daha iyi iletişim kurabilirler. Toplumsal alanda da başarılı olmayı sağlayan okuma alışkanlığı çağdaş olmanın ölçütü olarak değerlendirilmektedir (Göğüş, 1978: 165; Odabaş vd., 2008: 438; Çiçek Çetinkaya, 2009: 10; Cevher, 2015: 4; Demirel ve Şahinel, 2006: 82). Kişisel ve toplumsal gelişmeyi sağlayan okuma alışkanlığı ailede başlayıp okul ve kütüphanelerde pekiştirilmektedir.

Okumayı sevmek, okumayı istekli bir şekilde devam ettirmek okuma alışkanlığını da beraberinde getirecektir (Keleş, 2006: 27; Gündüz ve Şimşek, 2011: 15). Okumayı sevme, okumadan hoşlanma, okumaya öncelik tanıma ve daha çok zaman ayırma okuma ilgisinin göstergesi olarak bilinmektedir. Güneş'e (2017: 119) göre okuma ilgisi kişinin zihnini güçlendirir ve okumaya yöneltir. Bu bağlamda öğrencilerin okuma ilgilerinin tespit edilmesiyle yaşlarına uygun olarak sunulan okuma materyalleri, okuma alışkanlığının yer edinmesine katkıda bulunacaktır.

1.4.1.Okuma Alışkanlığını Etkileyen Etkenler

Okuma alışkanlığı ile ilgili yapılan araştırmalarda okuma alışkanlıklarının milletler arasında ya da aynı millete mensup bireyler arasında çeşitlilik gösterdiği tespiti yapılmıştır. Okuyucuların kişisel ilgi ve alışkanlıkları, içerisinde yaşadıkları

toplumun, eğitim kurumunun, ailenin, çevrenin değerleriyle şekillenebilmektedir (Gudakovska, 1996: 66). Kişisel ve çevresel etkenler okuma alışkanlığında belirleyici rol oynamakla birlikte yapılan araştırmalar bu etkenlerin okumaya yönelik tutumunun da alışkanlık kazanma sürecini etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

Kişilerin okumayı alışkanlığa dönüştürebilmesi ve geliştirmesi için farklı ihtiyaçlar söz konusu olmaktadır. Yılmaz'a (1990: 12) göre bu ihtiyaçlar şunlardır:

- “Okuyan ve okuması için çocuğuna yoğun ilgi gösteren bir aile ile çocuğun istediği gibi kullanabileceği bir aile kitaplığına,
- Okuma gönüllüsü oluşturmadaki etkisi sebebiyle önem taşıyan nitelikli bir okuyan arkadaş grubuna, yakın çevre ve topluma,
- Okumaya ve kitaba olumlu bakan bir çevreye; okumanın, toplumsal hayat içinde doğal bir parça olarak görülmesine;
- Bireylerde okuma alışkanlığı yaratma ve geliştirmeye yönelik sürekli tutarlı bir devlet politikasının varlığına,
- Bireylerin okuma alışkanlığının ekonomik yanını karşılayabilecek güçte olmalarına,
- Okuma alışkanlığına önem veren, bunu programına alan ve bilinçli bir biçimde uygulayan eğitim-öğretim sistemine,
- Üzerine düşeni yeterince yerine getirmesi gereken toplumsal kurum ve kuruluşlara,
- Bu konuda önemli role sahip kitle iletişim araçlarına,
- Okuma alışkanlığını kalıcı biçimde sorun olmaktan çıkarmada çeşitli düzeylerde oluşturulup uygulanacak okuma alışkanlığı programlarına,
- Bu programlarda kullanılacak özel nitelikli okuma materyallerine,
- Okuma alışkanlığının geliştirilmesinde doğrudan rolü olan halk kütüphanelerine ihtiyaç duyulmaktadır” (Yılmaz, 1990: 11-12).

Okuma alışkanlığının kazanılmasında aile, okul/öğretmen, eğitim programları, kütüphane, kitle iletişim araçları/ medya etkili olmaktadır. Bu çerçevede okuma alışkanlığı üzerinde etkili olan etkenler kişisel ve çevresel olarak gruplandırılabilir:

1.4.1.1. Kişiyile İlgili Etkenler

Okuma alışkanlığının kazanılmasında kişisel etkenler önemli bir yere sahiptir. Alışkanlığın kazanılmasında öncelikle öğrencilerin okuma ilgi ve ihtiyaçlarını bilmek ve onları bu doğrultuda yönlendirmek gerekmektedir. Bu bağlamda Özbay vd. (2008: 120) kişinin içinden gelerek okumaya yönelten faktörlerin okuma alışkanlığına ilişkin tutum ve merakları olduğunu belirtmektedir.

Çocukluk yıllarında kazandırılacak okuma alışkanlığı için çocuğun içerisinde bulunduğu gelişimsel döneme cevap veren okuma materyalleri sunmak gerekmektedir. Eğitim sürecinin ortaokul yılları, öğrencilerin somut düşünceden soyut düşünceye geçtiği bir dönemi kapsamaktadır. Çocukluktan gençliğe geçiş olan bu dönemde öğrenciler, kendi kimliğini fark etmekte, bedensel ve ruhsal gelişimlerini yoğun yaşamaktadırlar. Akbayır (2010: 22-23) bu dönemde çocukların

kendilerine model kahraman aradıklarını, duvardaki posterlerin genellikle sinema, müzik ve spor dünyasından seçildiğini, erkek çocukların spor, serüven içerikli eserleri, kızların ise düşsel, romantik eserleri okumaya istekli olduklarını belirtmektedir.

Okuma alışkanlığının öğrencilere sağladığı gelişmeler sıralanacak olursa; özellikle zihinsel gelişime katkı sağlama, anadilini doğru ve yeterli kullanabilme, kelime hazinesinin gelişmesini sağlama, sağlıklı ve güçlü bir karakter geliştirebilme, iletişim yeteneğini güçlendirme ve akademik başarıyı arttırma olarak belirtilebilir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 6). Okuma alışkanlığı bireyin kendini tanımasını, sosyalleşmesini sağlayarak verimli bir toplumun oluşmasına katkıda bulunacaktır.

Öğrenciliğin ilk yıllarında okuma alışkanlığı kazanmanın kolay olduğu fakat yaş ve sınıf düzeyi ilerledikçe alışkanlık edinmenin de güçleştiği gözlenmektedir. Bu sebeple küçük yaşlardan başlayarak okumaya zaman ayırma, okumaya yönlendirme etkinliklerine önem verilmelidir (Gökyer, 2009). Bu dönemdeki çocukların okumaya gösterdikleri istek onların ilerleyen yaşlardaki okuma alışkanlıklarını etkilemektedir. Çocukların okumayı gereksinim olarak algılamasıyla okuma alışkanlığının kalıcılığı sağlanacaktır (İşcan vd., 2013: 3). Gerek ailelerin okuma konusundaki yönlendirmeleri gerek toplumun okumaya yönelik ilgisi çocukların okumanın gerekliliğine olan inancını şekillendirmektedir.

Okuma alışkanlığı ilgi, tutum dışında okuma güçlüğü ile de ilgilidir. Genç okurlarla ilgili Avusturya'da yapılan çalışmalarda, öğrencilerin hiç okumamaları ya da çok az okumalarının nedenini bulmak için 40.000'den fazla okuma testi ve okunan kitap kayıtları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin birçoğunun okuma beceri düzeylerinin yetersiz olmasından dolayı kitap okumadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Zorlandıkları bir konuda öğrenciler farklı bir eğlence ve bilgi edinme yoluna girip okumayı alışkanlığa dönüştürmedikleri görülmüştür (Bamberger, 1990: 10). Okuma çalışmalarının küçük yaşlardan itibaren yapılması okuma alışkanlığını kazandırmada etkili olacaktır (Sangkaeo, 1999: 1). Kitap alınan, kitap sevdiren çocukların da okuma alışkanlıkları gelişim gösterecektir (Durualp vd., 2013: 160). Evinde kitaplık bulunan, ebeveynini kitap okurken gören çocukların okuma alışkanlıkları olumlu yönde seyredecektir.

Okuma üzerinde kişisel isteklerin etkili olduğu yapılan araştırmalarda tespit edilmiştir (Cevher, 2015; Şanlıbaba ve Gümüş, 2014). Bireylerin isteklerinden bağımsız, beğenmediği konularda kitap okutmak bireylerin okumamasına neden

olacaktır. Okumayan bireylerin ise analiz-sentez yapamayan, eleştirilemeyen, sorumluluk sahibi olmayan, yorum yapamayan bir kişiliğe sahip olabileceği varsayılmaktadır (Ungan, 2008: 219). Bu çerçevede okuma alışkanlığını edindirmede kişisel istekler, eğilimler dikkate alınmalıdır.

1.4.1.2. Çevreyle İlgili Etkenler

Okuma alışkanlığının edinilmesinde, devam ettirilmesinde, gelişim göstermesinde bireysel etkenlerin yanında çevresel koşulların da katkısı önemlidir (Odabaş vd., 2008: 448). Alışkanlıklar, en iyi şekilde çevreden, anne babadan, öğretmenlerden, gencin beraber bulunduğu arkadaş grubunun değerlerinden davranış modelleri şeklinde kazanılır (Bamberger, 1990: 44). Çevresel etkenlerin olumlu ya da olumsuz yönlendirmeleri okuma alışkanlığını etkilemektedir.

1.4.1.2.1. Aile

Aileyi insan ilişkilerinin sergilendiği bir sahne olarak tanımlayan Yörükoğlu (1980: 94), çocukların bu ilişkileri dikkatlice gözlemlediğini belirtmektedir. Bu sebeple okumanın hayattaki önemini bizzat kitap okuyarak göstermek, anne babanın evdeki önemli sorumlulukları arasındadır (Bircan ve Tekin, 1989: 400; İmrak, 2006: 115; Güngör, 2009: 31; Özbay, 2009: 45). Sadece anne babalar değil evdeki büyük kardeşler ve okulda öğretmenler de okuma konusunda model ve rehber olmaktadır. Ailenin ve öğretmenlerin okumaya ve kitaba olan ilgileri, çocuğun da okumaya ilişkin tutumunu belirlemektedir (Arıcı, 2009: 56). Yapılan araştırmalarda ebeveynin kitap okumasının çocukların okuma tutumunu arttırmada etkili olduğu görülmüştür (Durualp vd., 2013; Keleş, 2006; Arıcı, 2009; Can vd., 2010; Odabaş vd., 2008; Yılmaz, 2004; Mansor vd., 2013).

Okul öncesi dönemden başlayarak yapılacak okuma çalışmalarında aile; dikkat çekici, renkli, resimli, çocuğun dünyasına hitap eden, anlayabileceği sözcük ve cümlelerden oluşan kitaplarla çocuklara okuma tecrübesi kazandırabilirler. Bu dönemde yapılacak tekerleme, bilmece, mani, türkü, ninni çalışmalarıyla çocukta ana dili sevgisi uyandırılarak okumaya ve öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmeleri sağlanabilir (Kıbrıs, 2010: 34-37).

Bamberger (1990: 46), çocuklara okuma alışkanlığı kazandırabilmeleri için ebeveynlere bazı önerilerde bulunmuştur:

“1- Ebeveynler çocuklarına olabildiğince sık hikâyeler anlatmalı ve yüksek sesle okumalıdır.

2- Ebeveynler çocukları için yaşına, isteklerine, ihtiyaçlarına ve gelişim aşamasına uygun kişisel bir kütüphane kurmalıdırlar.

3- Ebeveynler çocuklarını cep harçlıklarından bir kısmını kitaplara harcamak için eğitmelidirler.

4- Ebeveynler, olabildiğince çok sayıda akşamın belli bir süresinin okumaya ayrılmasını sağlamalıdır; bu sürede ailenin her üyesi kendi kitabını okumalıdır.

5- Ebeveynler çocuklarının okumasına katılmalıdırlar, yani okudukları şeyler hakkında onlarla konuşmalıdırlar.

6- Ebeveynler çocuklarına, okudukları şeyleri uygulayabileceklerini ve kullanabileceklerini; kitapların onların hayatlarını kurtardığını, aydınlattığını ve güzelleştirdiğini anlamalarında yardımcı olmalıdırlar.”

Çocukların görerek ve yaşayarak öğrendiğini belirten Gültekin (2011: 116), anne babaların evde çocuklarına iyi bir rol model olmaları gerektiğini belirtir. Televizyon, bilgisayar ve internetin gün boyu açık olması, anne babanın kitap, gazete, dergi okumaya zaman ayırmaması evde okuma kültürünün gelişmesini engellediğini ifade eder. Özen’e (2001: 131) göre anne baba çocuğuna kitap okumalı, kitap almak için kitapçıya götürmeli ve ona kitap hediye ederek okuma isteği ve zevki oluşmasını sağlamalıdır.

Öğrencilerin okuma alışkanlığı, okuma zevki, okuma becerileri üzerinde ailenin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bazı sebepler öğrencilerin okuma alışkanlıklarını olumsuz etkileyebilmektedir. Ailenin gelir düzeyinden dolayı okuma materyalleri temin edememe, okuma konusunda anne babanın örnek olamaması, ailenin sadece ders çalışmaya yönlendirmesi ve ders dışı okumalar konusundaki olumsuz tepkileri, ailenin çocuğun ilgilerinden haberdar olmaması gibi nedenler öğrencilerin okuma alışkanlığını olumsuz duruma getirebilmektedir. Yavuzer (2003:189-193) cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve kültürel etkenlerin de okuma alışkanlığını etkilediğini belirtmiştir. Orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin anne baba ve öğretmen tarafından yönlendirildiğini ve okuma alışkanlığı kazandığını belirtmiştir. Düşük sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler ise uygun bir şekilde yönlendirilmediğinden okumamakta ya da okuma alışkanlığı kazanamamaktadır.

Annenin çocuğun okuma yeteneğini açığa çıkaracak anahtar faktör olduğunu belirten Mansor vd. (2013: 363) çocuğa yatmadan önce öykü okuma, şarkılar, tekerlemeler söyleme gibi yöntemlerle çocuğun hayata başlamasına rehberlik ettiğini vurgulamıştır. Anne iyi bir okuyucu modeli oluşturarak çocuğun okuma alışkanlığı süreci üzerinde etkilidir.

Ailede kazanılacak okuma alışkanlığı bilinci çocuğun kişiliğini, eğitim hayatını, toplumsal ilişkilerini etkileyeceğinden çocuklukta ailenin okuma konusundaki yönlendirmeleri oldukça önemli bir konudur. Yılmaz'ın (2004) araştırmasında ebeveynlerin yeterince duyarlı davranmadığı ve bu konuda ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuma ve kütüphane alışkanlıklarını olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalar ebeveynlerin eğitim düzeyinin yükselmesiyle çocukların okuma alışkanlığının artması arasında bir doğru orantıdan bahsetmeyi mümkün kılmaktadır (Bayram, 1990; Bekar, 2005; Keleş, 2006; Odabaş vd., 2008; Güngör, 2009; Can vd., 2010). Okumanın önemini kavramış bireyler çocuklarının okuma bilinci kazanması noktasında daha etkili olabilmektedirler.

1.4.1.2.2. Okul/Öğretmen

Çağdaş eğitim sisteminde okul öğrencilere bazı davranış, tutum ve beceriler kazandıran sosyal kurumdur. Okul öğrencilere kendi sorumluluğunu alabilen, kendisini ve çevreyi tanıyabilen, topluma yararlı ve özgün bir kişilik geliştirmelerini sağlar (Yavuzer, 2003: 147). Okul hayat boyu öğrenmenin en önemli kaynağıdır. Okul yılları boyunca okuma alışkanlığının teşvik edilebilmesi için sınıfların çeşitli okuma materyalleriyle ve okuma saatleriyle düzenlenmesi gerekmektedir (Sanacore, 1990: 12).

Okulun eğitim öğretim amacının yanında sosyalleşme amacı da oldukça önemlidir. Okullarda farklı aile koşullarında yetişmiş çocuklara ortak payda olarak kazandırılacak birtakım alışkanlıklar bulunmaktadır. Okulda yapılacak okuma eğitimi çalışmalarıyla öğrenciler okumayı alışkanlık hâline getirebileceklerdir.

Okuma eğitiminde öğretmenin sınıf içi tutum ve davranışlarının önemli olduğunu vurgulayan Yalçın (2006: 57); korkutmadan, sıkımdan, ikna edilerek izlenen bir öğretim yönteminin gerekliliğini ifade etmiştir. Ortaokul öğrencilerinin içinde buldukları büyüme/gelişim dönemi dalgalı bir şekilde seyredilmektedir. Bu durum öğrencilerin okul başarıları, okuma istekleri gibi birçok özelliklerini etkileyebilmektedir. Yapılan araştırmalar, öğrencilerin yaşının artmasıyla okuma

alışkanlığı oranının azaldığını göstermektedir (Yılmaz, 1995; Scales ve Rhee, 2001; Keleş, 2006; Cevher, 2015). Okuma okul yıllarının başlarında öğrenciler için daha önemli bir konumdayken ilerleyen yıllarda öğrencilerin okumaya karşı isteksiz olduğu düşünülebilir.

Okuma alışkanlığının kazandırılmasında okulun ve öğretmenlerin önemli bir yeri vardır. Okuldaki kütüphaneler öğretmenlerin rehberliğiyle öğrencilere okuma imkânı sağlamaktadır (Çiçek Çetinkaya, 2009: 24). Öğretmen yalnızca ders anlatıp bilgi veren edilgen bir birey değil, öğrencileri toplum içerisinde düşünen, eleştiren, araştırıp inceleyen bir insan olarak yetiştiren bir rehberdir (Keleş, 2006: 33). Yapılan araştırmalarda öğrencilerin okuma kitabı seçerken en çok öğretmenin tavsiyesini göz önünde bulundurdıkları görülmüştür (Keleş, 2006; Çiçek Çetinkaya, 2004).

Okuma becerisinin alışkanlığa dönüşebilmesi noktasında öğretmenlere özellikle Türkçe öğretmenlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğretmenin öğrencilerin ilgilerini, okuma tutumlarını tespit ederek onları okumaya yönlendirmesi gerekmektedir. Öğretmen öğrencilerin okuduklarını kendi deneyimleriyle ya da başka okumalarla ilişkilendirme becerilerini ölçebilir, öğrencilere okudukları kitapları tanıtmaya fırsatı sağlayabilir. Okumayı sevmeyen öğrencilerin hoşlandıkları konularda kısa kitaplar okumalarını sağlayarak onları okumaya istekli hale getirebilirler. Gazete ve dergilerde güncel, renkli, popüler, eğlenceli, bilgilendirici, merak uyandırıcı metinlerle okuma etkinliği çalışmaları yapabilirler.

Öğretmenin sınıf içi tutum ve davranışları öğrencilerin okumalarını etkilemektedir. Katı bir eğitim anlayışına sahip olan öğretmenin her an caza vereceği korkusuyla öğrenciler girişimci değil içine kapanık biri olacaktır. Öğretmenin aşırı serbest tutumu da öğrencilerin okumaya olan ilgilerini, dikkat ve ciddiyetlerini kaybetmelerine sebep olabilmekte ve okuma eğitimi sürecini olumsuz etkileyebilmektedir. Öğretmen sınıfın yapısına uygun dersin amacından uzaklaşmayıp sıkmadan, korkutmadan, ikna edici bir dille öğrencileri okumaya karşı cesaretlendirmelidir (Ünalın, 2001: 100).

Eğitimin amacının öğrenciye; bilgi, beceri ve alışkanlık kazandırmak olduğunu belirten Özen (2001: 3-5), okulların okuma alışkanlığı kazandırma konusunda başarısız olduğunu belirtir. Okuma alışkanlığının toplumun ortak bir değeri olarak geçmiş kültür birikimiyle uzun süreçte oluştuğunu ifade eden Yiğit'e (2006: 88) göre bu süreçte aile, öğretmen ile birlikte hareket etmelidir. Bu sebeple okumanın önemine ve değerine inanmış öğretmenlere ihtiyaç vardır. Öğretmenin

kişiliği ve okuma alışkanlığı çocukların ilgi ve alışkanlıklarını geliştirmede son derece önemlidir. Öğretmen, sadece öğrencileri okumanın önemine inandırmakla değil aynı zamanda öğrencilere belli kitapları sunmakla da görevlidir. Bu bağlamda öğretmenler hizmet içi kurslarla, seminerlerle çocuk kitapları ve okuma materyalleri hakkında bilgilendirilmelidirler. Aynı şekilde ebeveynlerin de okuma bilinci kazanabilmeleri için öğretmen ailelere toplantı, konferans düzenlemelidir (Devrimci, 1993: 47-48). Öğretmen aile ile işbirliği içerisinde olmalı ve kitap listeleri hazırlayarak aileleri de yönlendirmelidir. Çocuğun yaşına uygun bir dergiye abone olmasını ya da süreli yayınları düzenli bir şekilde takip edebilmesini sağlamalıdır. Sınıf ya da okul gazeteleri hazırlayıp öğrencilerin burada yazmalarına imkân vermelidir. Öğrenciler ödüllendirileceği zaman kitap ile ödüllendirmelidir. Ödül ve hediye olarak kitap verme bilinci kazandırılmalıdır (Akbayır, 2010: 91-92). Bu sayede okuma, çocuğun hayatının her alanında karışılacağı bir unsur haline getirilmiş olunur.

Okullara şairler, yazarlar getirilerek, çok okuyan öğrenciler ödüllendirilmelidir. Derslerde yazar, şairlerin hayatlarından ilginç olanlar okunarak öğrencilerin kitaba ve okumaya ilgileri çekilmelidir. Okumayı sevmeyen öğrencilere kısa kitaplar verilerek kitap okuyup bitirme hissi yaşatılmalıdır. Okumaya teşvik eden yarışmalar yapılmalı, öğrenciler ödüllendirilmelidir (Arıcı, 2013: 130-131). Okumanın zevkini ve kıymetini gösteren etkinliklerle öğrenciler okumaya ilişkin olumlu görüşler edinmiş olurlar.

1.4.2.2.3. Eğitim-Öğretim Programları / Yönetmelikler

Okuma alışkanlığı, eğitim öğretim sistemlerinde hazırlanan program ve yönetmelikle şekillenmektedir. Araştıran, sorgulayan, öğrenciyi merkeze alan eğitim sisteminde okuma alışkanlığı gelişebilir ve öğrenciler güncel olayları takip ederek eleştirel yorumlarda bulunabilen bilinçli bireyler olarak yetişebilir.

Eğitimin en önemli hedeflerinden biri, yaşam boyu okuma sevgisini teşvik etmektir. Öğrencilerin okumayı yaşam tarzı haline getirebilmeleri için kurmaca ve kurgusal olmayan kitaplarla, biyografilerle, antolojilerle, "nasıl yapılır" kılavuzlarıyla, sesli kitaplarla, bilgisayar yazılımlarıyla, dergilerle, gazetelerle karşılaşmaları gerekmektedir (Sanacore, 1997: 1).

Eğitim politikasının amacı sosyal, toplumsal ve ekonomik anlamda ilerlemeyi sağlayacak insan yetiştirmektir. Bu amaçla eğitim öğretimin her

kademesinde okuma kültürü ve alışkanlığının kazandırılması bireylerin dil, zihin, sosyal, kişilik gelişimlerine katkıda bulunur (Karaaslan, 2016: 116).

Okumanın alışkanlığa dönüşmesi bir süreci kapsamaktadır. Türkiye’de bu sürecin başarılı olabilmesi için ülke gerçeklerine uygun, bilimsel, ulusal bir eğitim politikasının varlığı gerekmektedir. Hem bireylerin hem kurumların ortak yapacakları çalışmalar ve planlarla okuma alışkanlığı geliştirilmelidir (Çiçek Çetinkaya, 2004: 16). Eğitimin öğrencilere kazandırdığı bir beceri olan okuma becerisi aktif ve düzenli okumalarla alışkanlığa dönüştürülebilmektedir (İlköğretim Öğrencilerinin Kitap Okuma Profil ve Eğilimlerini Belirleme, 2010: 40).

Okuma alışkanlığı, birincil olarak örgün eğitim sistemiyle kazanılan bir beceridir. (Bircan ve Tekin, 1989: 400). Türkçe öğretimi programlarının temel amaçları arasında okuma becerisinin ve alışkanlığının kazanılması bulunmaktadır. Araştırmanın yapıldığı süreçte uygulanan 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında, okuma becerisinin amacı, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını yorumlayıp eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilmeleri ve okumayı bir alışkanlık haline getirebilmeleri şeklinde belirtilmiştir (MEB, 2006: 6). Okuma alışkanlığı kazanmaya ilişkin 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında kazanımlar belirlenmiştir:

- “1. Okuma planı yapar.
2. Farklı türlerde metinler okur.
3. Süreli yayınları takip eder.
4. Okuduğu kitaplardan kitaplık oluşturur.
5. Kitaplık, kütüphane, kitap fuarı ve kitap evlerinden faydalanır.
6. Okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşır.
7. Şiir ezberler, şiir dinletileri düzenler, ezberlediği şiirleri uygun ortamlarda okur.
8. Ailesi ile okuma saatleri düzenler.
9. Beğendiği kısa yazıları ezberler” (MEB, 2006: 31).

Kazanımlardan anlaşılacağı gibi okuma alışkanlığının kazandırılması için farklı türlerde metin okuma, okuma planı yapma, yayın takip etme, kitaplık oluşturma, okuduklarıyla ilgili paylaşımda bulunma gibi şiir, yazı ezberleme gibi birçok davranış kazandırmak istenmektedir. Okuma alışkanlığı 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programının genel amaçlarında “okuma ve yazma sevgisi ile alışkanlığını kazanmalarını sağlamak” şeklinde yer almaktadır.

Okuma alışkanlığının kazandırılmasında sınıf ve okul kütüphanelerinin de önemli bir yeri vardır. Eylül 2006 tarihi 2588 Tebliğler Dergisinde okullarda

bulunacak olan kütüphanelerde her çeşit kaynağın olması gerektiği yönetmelikte şu şekilde yer almıştır:

“a) Basılı kaynaklar: Her tür eğitici ve öğretici kitap, dergi, broşür, poster kupür ve resimlerden,

b) Teknolojik kaynaklar: Teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurularak, her tur eğitici ve öğretici bilişim teknolojilerine yönelik CD-ROM, DVD ile film, videokaset, plak, ses kaseti ve elektronik ortam içerisindeki araç ve gereçten” oluşacaktır.

Okuma alışkanlığı ile ilgili okul kütüphanelerinde gerçekleştirilecek etkinlikler yönetmelikte şu şekilde ifade edilmiştir:

“Madde 15-(Değişik birinci paragraf: 27.7.2006/26241 RG) Kütüphaneci veya kütüphane öğretmeni, kütüphanecilik kulübü, yayın ve iletişim kulübü, kültür ve edebiyat kulübü rehber öğretmenleriyle de is birliği yaparak:

a) Her öğretim yılı basında öğrencilere, gruplar halinde kütüphanenin danışma kaynakları ile varsa elektronik kaynakların kullanımını öğretir.

b) Kütüphanede bulunmayan ancak, öğretmen ve öğrencilerce gereksinim duyulan kaynakları başka kütüphanelerden kütüphaneler arası ödünç verme yoluyla sağlar.

c) Her yıl mart ayının son haftasında yapılan ‘kütüphane haftası’ ve çocuk kitapları ile ilgili çalışma yapar ve programlar düzenler.

Bu çerçevede;

1) Kitap tanıtma ve tartışma etkinliklerinin düzenlenmesi,

2) Sınıf ve duvar gazeteleri ile okul gazete ve dergilerinde yeni yayın ve kitapların tanıtımlarına yer verilmesi,

3) Öğrencilerin her ay en az bir kitap okumaları için özendirilmesi,

4) Sınıf ve okullar arası yarışmaların düzenlenmesi, dereceye girenlerin kitapla ödüllendirilmesi, programlarda belirlenen yazar ve şairlerin eserlerinin okutulması,

5) Okul ve sınıf kitaplıklarının zenginleştirme çalışmalarının yapılması,

6) Rehberlik ve denetimlerde kitap okuma çalışmalarına ağırlık verilmesi,

7) Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmış, bilimsel düşünebilen bireyler olarak yetiştirilebilmeleri için gerekli etkinliklerin yapılması, karara bağlanmıştır. Ayrıca kütüphanelerde ödünç verme işle okuyucuların ödünç kitap alabilmeleri de sağlanacaktır.”

1.4.2.2.4. Arkadaş Çevresi

Kişinin içerisinde yaşadığı sosyal yapı, kültür ve arkadaş çevresi onun zihin gelişimini, tutumu ve davranışları üzerinde etkilidir (Özbay, 2009: 46; Yavuzer, 2003: 145). Kişinin içerisinde bulunduğu çevre, okumayı ve kişisel gelişimi destekler nitelikte olabilir (Odabaş vd., 2008: 448). Çocuklar arkadaşlarına bakarak kendi kendilerini gerçekçi olarak değerlendirebilirler. Başkalarının olumlu ya da olumsuz özelliklerini inceleyerek bilinçlenebilirler. Beğendiği beğenmediği ortak yönlere göre arkadaşlık ilişkilerinden etkilenebilirler (Yörükoğlu, 1980: 66). Öğrencilerin buldukları arkadaş ortamında okuma alışkanlık haline gelmişse, kitap ödünç alıp verme, okunanların paylaşılması gibi davranışlar sergileniyorsa her bir öğrenci bu durumdan olumlu etkilenecektir (Özbay, 2009: 46; Dökmen, 1994, 35).

1.4.2.2.5. Kütüphane

Kütüphaneler okuma ilgisini yönlendirmek ve geliştirmek için önemli bir araçtır. Kütüphanecilerin okuma alışkanlığının yerleştirilmesinde bazı görevleri vardır:

1. Kütüphaneci, okuyucunun okumaya karşı hoş ve olumlu tutum geliştirebilmesine yardımcı olmalıdır.

2. Kütüphanecinin eğitim ile ilgili görevi kütüphaneleri hakkında okuyucuları bilgilendirmek, okuyucuların ilgisini çekebilmek için kütüphane düzenini geliştirmek, okuyucuların kendilerini hangi konularda geliştirmek istediklerini öğrenip buna göre kaynaklarını zenginleştirmeye çalışmaktır.

3. Eğitimin düzenlenmesi ve uygulanmasında güçlü bir ortak olan geniş malzeme, bilgi birikim teknikleriyle kütüphaneci, müfredatın belli alanlarında aktif bir öğretim rolüne sahip olmalıdır.

4. Kütüphane görevlileri kütüphanenin halka ve okullara cazip hale getirmek için gayret etmelidirler (Sangkaeo, 1999: 4).

Kütüphaneye genel olarak ödev yapmak, araştırma yapmak, kitap, dergi, gazete ve başka kaynakları ödünç almak amacıyla gidilmektedir. Kütüphaneye gitme alışkanlığı ile okuma alışkanlığı birbiriyle yakından ilgilidir. Çocukların birçok kitap çeşidini bir arada görebildiği kütüphanelerde okuyucuların yaş, ilgi, meraklarına uygun materyaller olmalıdır. Bircan ve Tekin'e (1989: 407) göre kütüphanelerin çekici hale getirilmesiyle kütüphaneye gitme alışkanlıkları artacaktır. Konferans, açık oturum, tiyatro gibi etkinliklerle okuma ortamlarının uygun hale getirilmesi kütüphaneye gitme alışkanlıkları ile ilgili olumlu sonuçlar sağlayacaktır.

Bireylerin boş vakitlerini kaliteli bir şekilde geçirebilmeleri noktasında halk kütüphaneleri, okumanın alışkanlık haline getirilmesinde önemli bir role sahiptir. Okuma alışkanlığı kazanmış bireyler, toplumsal alanda demokratik seçimler yapabilir ve kültürel değerlere katkıda bulunabilir. Toplumsal bir okuma alışkanlığının kazanılabilmesi çerçevesinde kütüphaneler her yaştan her kesime hitap edebilen geniş büyüklükte eser çeşitleri içermelidir (Yılmaz, 1990: 27). Okullarda öğrenilen okuma kütüphanelerde sevgiye dönüşerek alışkanlığa dönüşecektir.

Anne babaların çocuklarıyla birlikte kütüphaneye gitmesi okuma alışkanlığına ailece verilecek değerlerin göstergesi olabilir. Kütüphanelerin pazar günleri de açık olması, kütüphane çalışanlarının izinlerini hafta içi kullanabilecekleri şekilde düzenleme yapılması çocukların kütüphaneye aileleriyle gidebilmelerini

sağlayabilir (Sevim, 2006: 26). Aileyle paylaşılan anları özel ve değerli kılan etkinliklerden biri olarak çocukların anne babalarıyla kütüphaneye gitmeleri okuma alışkanlığını daha kalıcı hale getirebilecektir.

Okulun bulunduğu yerde kütüphane yoksa öğretmen, sınıf kütüphanesi kurarak öğrencileri birkaç dolap kitapla da okumaya yönlendirebilir (Okur, 2013: 20). Sınıf kütüphanesinin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar kitap içermeyeceğinden dolayı aynı zamanda merkezi bir okul kütüphanesinin var olması gerektiğinden bahseden Bamberger, bu sayede öğrencilerin kütüphane kültürü kazanabileceğini belirtmektedir (Bamberger, 1990: 49-50). Okul kütüphanelerine öğrenciler üye yapılmalı, ödünç kitap almaları sağlanmalıdır. Sadece ödev yapmak için kütüphaneye gidilmesi okuma alışkanlığını geliştirmemektedir. Öğrencilerin okuma ilgilerini çekebilmek için popüler kitapların kütüphanede bulunması, okunması tavsiye edilenlerin panoya asılması gerekmektedir (Sevim, 2006: 27).

Arıcı (2012: 134-135) kütüphanelerin kitap okuma alışkanlığını geliştirme çalışmaları konusunda yapılabilecekleri şu şekilde belirtmektedir:

- “Kütüphaneler çok iyi düzenlenmeli, bol ışıklı, rahat, ısıtma ve soğutma düzenleri iyi olmalıdır.
- Okul kütüphanelerinde kitap sayısı yeterli olmalı, kitaplar yeni olmalıdır.
- Okul kütüphanelerinde işini severek yapan güler yüzlü kütüphane memurları bulunmalıdır. Bu görev ne öğretmenlere ne de öğrencilere bırakılmalıdır.
- Ülke genelinde kütüphaneler yaygınlaştırılmalıdır.
- Kütüphaneler öğle aralarında, akşamları, hafta sonları da açık bulundurulmalıdır.
- Öğretmenler öğrencileri şehir kütüphanelerine götürmeli, öğrencilerin oralardan nasıl faydalanacaklarını uygulamalı olarak göstermelidir.
- İnsanların sık sık uğradığı yerlerde (berber, terzi, kahvehane vs.) küçük de olsa kitaplıklar bulundurulmalıdır.
- Kütüphanelerde çeşitli sosyal etkinlikler (tiyatro sergi vs.) yapılarak çocukların buralara ilgisi arttırılmalıdır.”

Kütüphane sadece ders çalışılan, kitap ödünç alınan bir yer değildir. Kültür aktarıcısı olmak açısından ayrı bir öneme sahiptir. Kütüphane kullanmayı bilmek, kütüphanede okumalar yapmak, kütüphaneye uygun duygu ve davranışlar geliştirmek gerekmektedir (Dökmen, 1994: 46).

1.4.2.2.6. Kitle İletişim Araçları/ Medya

İletişim ve teknoloji alanındaki gelişmelerle kitle iletişim araçları okuma alışkanlığını üzerinde etkili olmaya başlamıştır. Televizyon, günümüzde çocuk ve yetişkinlerin en çok zaman ayırdığı kitle iletişim araçlarının başında gelmektedir. Televizyondaki görselliğin içinde insanların duygu, düşünce ve yaşam tarzını

etkileyebilen birçok öge bulunmaktadır (Öztürk ve Bıkmaz: 2007: 121; Dökmen, 1994: 43).

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte değişen okuma kültürü ve alışkanlıkları ekran okuma kavramını gündeme getirmiştir. Cep telefonu, tablet, bilgisayarlar aracılığıyla yapılan ekran okumada sunulan resim, video, metin ve dokümanlarla okuma çok yönlü, çok kültürlü bir hal almaktadır (Güneş, 2016: 1). Okuma için teknolojiyi kullanmak, öğrencileri geleneksel kitaplardan başka alternatif bir ortamı keşfetmeye teşvik edecektir. Teknoloji tabanlı okumayla, öğrencilerin bilgisayarları ve teknolojileri öğrenmeye istekleri, öğrencileri okumaya daha fazla motive edecektir. Bu sayede öğrenciler, motivasyonları artarak daha fazla okuyacak ve dil becerilerini geliştirebileceklerdir (Annamalai ve Muniandy, 2013: 39). Sangkeo (1999) radyo, televizyon, gazete ve dergilerin, okuma projelerinin, seminer ve eğitim çalışmalarının, yazarların veya öğretmenlerin katılacağı organizasyonların duyurulmasında önemli rol üstlenen medya araçları olduğunu belirtmiştir (Sangkeo, 1999: 4). Radyo ve televizyonların önemli görevlerinden birinin toplumu haberdar etmek olduğunu belirten Bircan ve Tekin (1989: 406), televizyonun bu işlevini var olan basılı kaynakların ve yeni çıkan yayınların tanıtılması amacıyla kullanılabilmesini ifade etmiştir.

Televizyonun okumayı da olumlu veya olumsuz yönde etkilediği birçok kez ifade edilmiştir. Televizyon kişilerin, okuma zamanını etkileyerek okumaya ayıracakları zamanı televizyon ile geçirmelerine neden olmaktadır (Okur, 2013: 229). Ayrıca televizyon, çocukları pasif konumda tuttuğundan hayal kurma, özgün düşünme becerilerinin gelişmesini engelleyebilmektedir. Televizyonun okuma alışkanlığı üzerinde olumlu etkisinin olabilmesi programların içeriği ve niteliği ile ilgilidir. Kendilerine sevdiği ünlü kişileri, dizi, film karakterlerini örnek alan çocuklara verilecek uygun mesajlarla okuma isteği uyandırılabilir. Gagne (1992), televizyonun okuma alışkanlıkları üzerinde olumlu etkiler oluşturarak kitap seçmeye, okuma davranışı geliştirmeye yardımcı olduğunu belirtir (Akt: Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 8).

Popüler görsel-ışitsel kitle iletişim aracı olarak bilgisayar da çocukların okuma alışkanlığını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Kitle iletişim araçlarının olumlu olumsuz etkilerinden bahsederken kullanım süreleri, kullanım amaçları, ilgili konudaki duyarlılıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrenciler bilgisayar ve interneti genellikle oyun oynamak, araştırma yapmak, ödev yapmak

amacıyla kullanılmaktadır. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007: 11) bilgisayar ve televizyonun çocukların yaşam tarzlarını etkilediğini, zaman alıcı ve yaratıcı dűřünmelerini engelleyici özelliklerinin okuma alışkanlığını da olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Medya “İletişim ortamı, iletişim ve yayın organları ile kitle iletişim araçlarının tũmüne verilen genel ad” olarak tanımlanmaktadır (ocuk ve Medya Kongresi, 2013: 19). Tũrkiye’de yapılan medya kullanımı ile ilgili araştırmalarda öğrencilerin medyayı nasıl kullandıkları incelenmiştir. Tũrkiye’de ocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması (2013) sonuçlarına gũre öğrencilerin ders kitabı dışında % 81.5’i kitap, % 28.8’i gazete, % 27.5’i dergi okurken %7.9’u ise hiçbirini okumamaktadır. Spor gazete ve dergileri en çok erkek öğrenciler tarafından tercih edilirken spor konulu yayınların haricinde tũm yayınlarda kız öğrencilerin okuma oranının daha yũksek olduğu tespit edilmiştir. Keleř (2006) araştırmasında “Medya kitap okumanızda ne derece etkilidir?” sorusuna verilen cevaplar “biraz” derecesinde olup, medyanın kitap seçimi üzerinde pek etkili olmadığı gũrũlműřtũr. Toruk (2013) tarafından yapılan araştırmada ise öğrenciler bilgi sağlamak amacıyla en çok televizyonu (% 46.3) tercih ederken, internet (% 24.9) ve gazetenin (% 18.5) de önemli bilgi edinme araçlarından olduğu gũrũlműřtũr. Öđrenciler en gũvenilir kitle iletişim aracı olarak gazeteyi kabul etmektedirler. TũİK’in (2013) yapış olduğu araştırmada 06-15 yař aralığındaki çocukların % 16.6’sı basılı gazete, % 15.8’i dergi okuduğu gũrũlműřtũr. Çocukların her gũn gazete okuma oranı % 19.1, dergi okuma oranı ise % 14.3’tũr. 06-15 yař arası çocukların gazetede en çok okudukları bũlũmler % 40.9 ile televizyon, magazin, eğence yazıları, dergide ise % 42.2 ile ocuk dergileridir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın hazırlayacağı milli bir eğitim politikasıyla öğrencilere sağlıklı bir okuma, televizyon izleme, bilgisayar kullanma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Medya, bilgisayar ve televizyon konusunda izleyicileri bilinçlendirmelidir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 24).

1.5. Tũrkiye’de Okuma Alışkanlığı

Deđiřen dũnya koşullarında okuma, yeni kalıplar kazanarak daha önemli bir hũle gelmiştir. Kiřilerin ve toplumun gelişiminin bilgiye ulaşma, bilgiyi ũretme ile ilgili olduğu dűřũnũldũđũnde bireylerin okuma alışkanlığını kazanması, toplumun ilerlemesini sağlayacak önemli bir etkindir. Bunun bilincinde olan toplumlar

çalışmalarına hız vererek okuma ile ilgili birçok etkinlikler ve kampanyalar düzenlenmektedirler. İngiltere'deki ulusal okuma kampanyası, "Okumaya Devam Et!" (Read On), Amerika'daki "Okumaya Tutulun!" (Get Caught Reading) bunlardan bazılarıdır (Arıcı, 2009: 48). Üç yıl aralıklarla OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) tarafından düzenlenen bir eğitim araştırması olan PISA sınavlarında da okuma becerileri alanında değerlendirmeler yapılmaktadır. Sınavın sonuçları incelendiğinde 2003'ten beri Türkiye'nin okuma becerileri puanlarında bir iyileşmenin olduğu gözlemlenirken 2015'te Türkiye'nin okuma becerileri başarı puanı tüm ülkelerin puan ortalamasının altında çıkmıştır. Puanlardaki bu ani düşüşün sebeplerinin araştırılmasıyla yapılacak olan okuma eğitimi çalışmaları, okumayı daha verimli hâle getirilebilir. 2001 yılında Türkiye'nin katıldığı PIRLS sınavı sonuçlarında da Türk öğrencilerin okuma becerilerinin uluslararası düzeyden düşük olduğu görülmüştür. Ailelerin okuma etkinliklerine fazla zaman ayırmadığı, sınıfta çocuk kitaplarının, dergilerin, gazetelerin yeterli sayıda bulunmadığı, evlerde bulunan kitap sayısının uluslararası ortalamalardan daha geride olduğu tespit edilmiştir (Demirel ve Yağmur, 2017: 100). Türkiye'de yapılan farklı araştırmalarda okuma alışkanlığının yeterli düzeyde olmadığı (Bayram, 1990; Yılmaz, 1995; Özen, 2001; Bayram, 2001, Çocuk Vakfı, 2006; EARGED, 2007; İlköğretim Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlıkları: Konya İli Araştırma Raporu, 2010; Üstten ve Pilav, 2014) sonucuna ulaşılmıştır.

Okuma alışkanlığının yeterli düzeyde olmamasının farklı nedenleri bulunmaktadır. Okuma alışkanlığının yaygınlaşmasını engelleyen etkenlere bakıldığında sosyal, kültürel, aile yaşamı, eğitim, boş zamanı değerlendiremem, okumayı sevmeme gibi sebeplerin yanında ekonomik yapının değişmesi, gelir dağılımındaki dengesizlik gibi sebepler de bulunmaktadır (Bircan ve Tekin, 1989: 402). Sosyal ve kültürel nedenlerle okuma zevkinin oluşmaması okumanın bir ihtiyaç olarak görülmesini engelleyebilmektedir. Ailenin öncelikli tercihleri arasında okumaya dair etkinliğin bulunmaması okuma alışkanlığının kazanılmasını zorlaştırmaktadır. Okumak için vaktin olmadığı gerekçesi ise vakti verimli kullanmamakla ilgilidir. Boş vakitlerin daha çok televizyon izleme, bilgisayar oyunu, telefon, radyo, müzik ve internetle geçirilmesi ve okumanın az bir zaman diliminde gerçekleşmesi durumunda okuma alışkanlığından bahsetmek zordur. Yapılan araştırmalarda bireylerin boş zamanlarını okumaya daha az ayırdıkları ve televizyon, bilgisayar oyunu, müzik gibi eğlencelere daha çok vakit ayırdıkları bulunmuştur

(Yılmaz, 1990; Beresford, 1997; Annamalai ve Muniandy., 2013). Bununla birlikte boş zamanlarda okumanın ilk sırada geldiği araştırmalar da mevcuttur (Keleş, 2006; Şahin, 2009; Cevher, 2015).

Kitabın niteliği kadar okuyucu tarafından elde edilebilir olması da okuma alışkanlığını etkileyen faktörlerden biridir. Ekonomik nedenlerin kitabın fiyatı ve okuyucunun alım gücü olarak okuma alışkanlığını etkilediğini belirten Dökmen (1994: 37-38) kitap fiyatlarının yüksek olmasıyla insanların okumamaya başlayacağını ifade etmiştir. Kütüphanelerin ekonomik sebeplerle kitaba ulaşamayan okuyuculara zengin bir kaynak çeşitliliği sunmasının yanında okuyuculara kütüphane kültürü kazandırma işlevi de bulunmaktadır. Kütüphanelerden yararlanma oranının düşük olması okuma alışkanlığı sürecini olumsuz etkilemektedir. Gelişmekte olan toplumlarda okuma alışkanlığının ve kütüphane kullanımının düşük oranlara sahip olmasının üç nedeni olduğunu belirten Sangkaeo (1999), bunları dinleme ve sohbet etmeye dayalı öğrenmelerin okumaya göre daha yaygın olması, toplumun ekonomik, idari ve sosyal yapısının yeterli olmaması, elektronik araçlara harcanan emek ve paranın okuma çalışmaları için yapılan harcamalardan önce gelmesi olarak sıralamaktadır (Sangkaeo, 1999: 2-3). Öğrenciler, derslerin yoğunluğunu ve bir üst eğitim kademesi için hazırlanan sınavları okuma alışkanlığının kazanılmasını güçleştiren nedenlerden biri olarak değerlendirmektedirler. Sürekli sınavlara hazırlanmanın gençlerde ve çocuklarda gerilim, bunalım ve sıkıntı oluşturduğunu belirten Tezcan'a göre (2012: 33) ailenin maddi imkânları, çocukların zamanları sınav süreçleriyle olumsuz bir hal almaktadır. Bu çerçevede okuma alışkanlığının kazanılmasını ve gelişmesini engelleyen nedenlerin tespit edilmesi ve eğitim öğretim programlarında okuma alışkanlığına ağırlık veren çalışmaların yapılması gerekmektedir.

1.6. Süreli Yayın ve Önemi

Birey kendisiyle doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili olduğu olayları, haberleri, konuları, şahısları merak etme eğilimindedir. Basın yayın araçları bireylerin merak eğilimlerini tespit ederek onlara istedikleri içerikleri sunmaktadır. Basın yayının ortaya çıktığı tarihten sonra bireylerin merak, haber, bilgi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik hazırlanan süreli yayınların çeşitlilik gösterdiği bilinmektedir. "Süreli yayın, belirli zamanlarda çıkan (günlük, haftalık, on beş günlük, aylık, üç aylık, altı aylık, yıllık) gazete, dergi, yıllık, kurum bültenleri andaçları (örn;

Belleten¹), tutanakları, çalışma raporlarını vs. kapsar” (Bostancı, 2007: 334). Davinson’a (1969) göre süreli yayın, belli zaman aralıklarında yayımlanan, birbirini takip eden numaralar ve tarih verilen, ne zaman biteceği önceden bilinmeyen yayındır (Akt: Bayrak, 1997: 10). Araştırmaya konu olan süreli yayın takip etme alışkanlığı gazete ve dergi okuma bağlamında ele alınacaktır.

Basın ortaya ilk çıktığı sıralarda toplumun bütün kesimlerine seslenirken zaman içerisinde, bireylerin cinsiyet, meslek ve ilgi farklılıklarına göre yeni haberleşme ürünleri sunmaya başlamıştır. Toplumun farklı kesimlerine örneğin kadınlara, çocuklara, gençlere, farklı meslek gruplarına göre dergiler ve gazeteler çıkarılmaya başlanmıştır. Güncel ve günlük gazetelerle geniş bir okur kitlesine ulaşmak yerine daha özelleştirilmiş, detaylı, belirli aralıklarla ilgili kitleye özgü süreli yayınlar çıkarılmaya başlanmıştır. Kadın, gençlik, çocuk, bilim, spor, moda dergileri gibi yeni süreli yayınlar çıkmıştır (Aydoğan, 2007: 58-59).

Gazetenin öncüleri olarak 13. yüzyılda görülen haber mektupları matbaanın icadından sonra yaygınlaşmaya başlamış ve 17. yüzyılda görülen gazetelerin gelişiminde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Gazetelerin gelişerek daha geniş yerlere ulaşması, içeriklerin çeşitlenmesi temel olarak sanayi devrimiyle gerçekleşmiştir. Sanayi devrimiyle birlikte insanlar daha uzak yerlere gidebilmiş, gelir düzeyi, posta-dağıtım, okuryazarlık artmış ve ekonomik ve kültürel anlamda etkileşimler ve gelişimler hızlanmıştır. 18. yüzyıldaki Fransız ve Amerikan devrimleriyle iletişim süreçleri daha da etkili hâle gelmiştir. 19. yüzyılda fotoğraf, telefon, telgraf gibi araçların kullanılmaya başlanmasıyla gazetelerde görseller daha çok kullanılmaya başlanmıştır. 20. yüzyılla birlikte bilgisayarda hazırlanan gazeteler, renkli televizyon, taşınabilir radyolar karşısında haberdar etme açısından geri kalmıştır. 21. yüzyılda internetin ve mobil cihazların gelişmesiyle internet üzerinden gazete okumanın yaygınlaşması, ücretsiz dağıtılan gazetelerin sayısının artması gibi etkenlerin basılı gazetenin geleceğini olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir (Özçağlayan, 2008: 133-137). Teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte ortaya çıkan bilgi kirliliğinde gazetelerin güvenilir bilgiler sunabilmesi de ayrıca bir öneme sahiptir.

¹ Belleten, 1937’den beri Türk Tarih Kurumu tarafından, yılda dört kez yayımlanan dil ve tarih içerikli makalelere yer veren bir dergidir. Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan “Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten” isimli dergi ise 1953 yılından beri yayın hayatını sürdürmektedir.

Avrupa ülkelerinde 17. yüzyılda ortaya çıkan dergi, matbaanın ülkemize geçirmesinden dolayı ülkemizde 19. yüzyılda basılmaya başlanmıştır. İlk gazetenin basılmasından sonra dergiler de hızla basılmaya başlamış ve zamanla birçok dergi türü yayınlanmıştır (Gönenç, 2007: 64). İlk yayınlanan dergiler, öğretici nitelikte yayınlanan bilimsel dergilerdir. Yirminci yüzyılın değişen şartları içinde siyasi, kültürel ve edebi konulu dergilerin önemli bir yeri vardır. Bu yüzyılda güncel konuları ele alan haber dergileri daha çok yayınlanmaya başlamıştır (Doğdu, 2007: 3).

Ülkemizde gün geçtikçe her kesime seslenen dergilerin çeşidi ve sayısı hızla artmaktadır. Kadın, çocuk, haber, güncel olaylar, magazin, moda, edebiyat, gülmece, aile, ekonomi, bilgisayar gibi çeşitli ilgi alanlarında dergiler basılmaktadır (Gönenç, 2007: 64; Doğdu, 2007: 5). İlgiye, ihtiyaca, döneme, amaca göre farklı içeriklerde dergiler basılmaktadır.

Ailedeki bireyler tarafından günlük, haftalık ya da aylık olarak süreli yayın takip edildiğinde, okunanlar aile ve çevreyle paylaşıldığında çocuklar okumanın bireylerdeki etkisini gözlemleyerek okumaya karşı istekli hale gelebilmektedirler (Aksoy, 2014: 126). Süreli yayınlar okuyucuya güncel bilgiye ulaşma, haber alma, eğlenme imkanı sağlarken, yayın takibinin okuma alışkanlığını da geliştirdiği birçok araştırmada ifade edilmiştir (Özbay vd., 2008; Deniz, 2015; Aksoy, 2014).

1.6.1. Süreli Yayın Olarak Gazete ve Dergi

Araştırma kapsamında süreli yayın olarak incelenen “gazete ve dergi” ile ilgili farklı tanımların yapıldığı tespit edilmiştir:

“Gazete, olaylardan halkı sürekli haberdar ederek kamuoyunu düzenleyen, yönetici otoriteleri uyaran, ele aldığı konular yönünden uğraş alanı sınırsız olan, bir yayın organı” (İnuğur: 1999, 21).

“Gazete, kamuoyunun ilgisini çeken güncel konulara ilişkin haber, görüş ve bilgi veren, genellikle günlük ya da haftalık düzenli çıkan, basılı iletişim aracıdır” (Yılmaz, 2009: 53).

Lobl’a göre gazete düzenli zaman aralıklarıyla yayınlanan, mekanik kalıp sayesinde çoğaltılan, her yana yayılan ve içinde genel, değişik, aktüel haberler olan basın aracıdır (Akt: İnuğur: 1999, 22).

Güncel olayların öğretimi noktasında çok yönlü bir materyal olan gazetenin, ulaşılabilir ve güncel olması, onu okuma becerisini geliştiren önemli bir araç haline

getirmiştir (Yahşi ve Keleş, 2013: 698). Bu bağlamda öğrencilerin derslerin içeriğiyle alakalı konularda günlük gazete okumaya yönlendirilmeleri gerekmektedir (Kurulgan ve Çekerol, 2008: 237-258). Karadağ ve Kayabaşı (2011) tarafından yapılan araştırmanın amacı öğretmen adaylarının yazılı anlatım dersinde gazete köşe yazılarının kullanılmasına dair görüşlerini tespit etmektir. Öğretmen adayları araştırma kapsamındaki etkinliklerin sözcük hazinesini geliştirme, güncel olayları ve gündemi takip etme, gazete okuma alışkanlığı edinme, olaylara ve yazılara eleştirel bir gözle bakabilme; analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerilerinin geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

İnuğur'a (1999: 19) göre günlük basın ürünleri gazete; haftalık, on beş günlük ve aylık basın ürünleri ise dergi olarak adlandırılırlar. Belli aralıklarla çıkarılan ve zamanında öğrencilere ulaştırılabilen kaliteli dergiler, çeşitli konulardaki yazıları ve ilginç resimleri, öğretimin kolaylaşmasını ve zenginleşmesini sağlayabilmektedir (Oğuzkan, 2010: 346). Dergi okuyucusu gazete okuyucusuna göre daha ayrıntılı bilgi alma ihtiyacı duymaktadır.

Dergiler, toplumların yaşama biçimlerini, siyasal koşullarını, gelişim dönemlerini anlayabilmek için gazeteler kadar önemli bir yere sahiptir (Gönenç: 2007: 64). Dergiler kimi zaman gazete ile birlikte ek olarak da satılmaktadırlar. Dergilerin verdiği promosyonlar okurların dergi seçimini belirleyebilmektedir (Gönenç, 2007: 77). Okurların beklentileri, ülkenin içerisinde bulunduğu toplumsal, ekonomik, kültürel değişimler dergilerin yayın politikası üzerinde etkili olmaktadır.

Gazete ve dergi arasında amaç, şekil ve içerik açısından belirgin farklılıklar bulunduğunu belirten Oğuzkan' a (2010) göre gazetelerin genel amacı okuyucuya güncel olaylar ve konular ile ilgili haber ve kısa bilgiler vermektir. Dergilerde ise çeşitli konulara ilişkin daha kalıcı, öğretici ve ansiklopedik nitelikte yazılar bulunmaktadır. Güncel haber ve yazılara ayrılan sayfalar belli bir sınırı geçmemektedir (Oğuzkan, 2010: 146). Gazete ve dergi kâğıt kalitesi, fiyat, tasarım, okuyucu kitlesi yönünden farklılık göstermektedir.

Gazete ve dergiler, sürekli olarak haber ve yazılar yoluyla topluma bilgi akışı sağlayıp toplumda gündelik bir alışkanlık oluşturmaktadır (Yılmaz, 2009: 51). Gazeteler, günlük yaşamın içinden sunumlarıyla gençlere daha eğlenceli okuma fırsatı vermektedir (Karadağ ve Kayabaşı, 2011: 991). Dergiler, okur kitlesine detaylı ve farklı bir okuma atmosferi sunmaktadır.

Gazete ve dergilerle diğer okuma araçları arasındaki farklılıklara dikkat çeken Coşkun (2003) bu farklılıkları şu şekilde ifade etmiştir:

a. “Gazete ve dergilerdeki yazılar okuyucunun içinde bulunduğu ya da etkilendiği gündemle daha yakından ilişkilidir.

b. Gazete ve dergiler, okuyucunun özel ilgi ve merakına uygun yazılara daha rahat ulaşmasını sağlar. Özellikle dergiler, bir bütün olarak belli bir okuyucu kitlesine yönelik yayın yapabilir. Örneğin, bir çevre dergisi, otomobil dergisi, moda dergisi veya haber dergisi belli konulara özel ilgi duyan insanlar için cazip olabilir. Gazeteler için de kısmen böyle bir sınıflama yapılabilir (haber-fikir gazetesi, magazin gazetesi, ekonomi gazetesi, spor gazetesi... gibi). Gazeteler aynı zamanda farklı ilgilere sahip okurlara aynı anda hitap etmeyi amaçlayabilir. Örneğin günlük ulusal gazeteler çoğunlukla haber sayfası, magazin sayfası, kültür sayfası, ekonomi sayfası, dış politika sayfası, spor sayfası, bulmaca sayfası, eğitim sayfası, yerel haberler sayfası gibi farklı bölümler oluşturarak farklı ilgilere sahip okuyuculara veya bir okurun farklı ilgilerine aynı anda hitap etmeyi amaçlar.

c. Gazete ve dergilerde edebi ve bilimsel yazılar da yer alabilmektedir. Bununla birlikte gazete ve dergilerdeki yazılar, edebi eserlere ve başvuru kaynaklarına göre daha sade, daha akıcı ve rahat bir anlatıma sahiptir. Bu özelliği ile gazete ve dergi yazıları, daha hızlı okunabilir ve daha kolay anlaşılabilir.

d. Gazete ve dergi yazıları genellikle sütunlar hâlinde yazıldığı için fiziksel olarak hızlı okumaya daha elverişlidir.

e. Gazete ve dergiler, edebi eserlere ve başvuru kaynaklarına göre algılama unsurları bakımından daha zengindir. Gazete ve dergi yazıları, fotoğraf, resim, illüstrasyon, grafik gibi görsel unsurlarla daha çok desteklenir. Böylece bir yandan okuyucunun beyindeki dil merkezinde, yazıdaki harflerden oluşan semboller çözümlenirken diğer yandan çözümlenme işlemi olmadan beyine doğrudan ulaşan görsel unsurların algılanması sağlanır. Böylece yazıda anlatılan bilgiler çok daha kolay anlaşılır ve kalıcı hâle getirilir.

f. Gazete ve dergiler belli aralıklarla yayınlandığı için kendisini takip eden okuyucularına belli bir okuma ritmi kazandırmada önemli bir rol oynar. Bu ritim uzun süre düzenli hâlde korunursa, okuyucunun okuma alışkanlığı önemli ölçüde gelişir.” (Coşkun, 2003: 119-120)

Günlük gazete okumanın genel amacı, günlük haberleri öğrenmek, siyasal gelişmeler konusunda ve tüm dünyada ilgi çekici olaylar hakkında bilgi edinmek özetle bireyin kendisi dışındaki olaylarla ilişkisini sürdürmek olarak ifade edilmektedir (Richaudeau vd., 1992: 122). Adler (2011)’e göre gazete, dergi ve reklam metinleri bilgi edinmek ve haberdar olmak amacıyla okunmaktadır.

Dünyada gazete okuma alışkanlığının değiştiğinden bahseden Özçağlayan (2008: 150) gençlerin önceki nesillere göre gazeteye daha az vakit ayırdığını buna karşılık, haber, bilgi, eğlence için internet ve mobil cihazları kullandığını belirtmektedir. Basılı gazeteler değişen teknoloji, yaşam tarzları, ekonomik koşullar karşısında gerilerken, internet üzerinden yayınlanan gazetelere dünyanın her yerinden ulaşmak mümkündür (Çakır, 2007: 146-147). Bu anlamda internet gazetelerinin basılı gazetelerin geleceğini olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

1.6.2. Süreli Yayına Erişim

Süreli yayına erişim seçenekleri satın alma, internet aracılığıyla ulaşma, tanıdık, arkadaş, komşu aracılığıyla ulaşma, kütüphane, okul gibi kurumlardan ulaşma ve ücretsiz bir şekilde dağıtılan yayınlardan faydalanma olarak sıralanabilir.

Süreli yayınların satışı abonelik yoluyla ve bayi yoluyla sağlanmaktadır. Gazete satışlarının yüksek olduğu Avrupa, Amerika ve Uzakdoğu ülkelerinde abone sistemi yaygın iken Türkiye’de abonelik sistemi yaygın değildir. Abonelik sistemi iki şekilde olmaktadır: Birincisi “postayla okuyucunun oturduğu eve göndermek”, ikincisi ise “eve teslim” yöntemidir (Öztermiyeci ve Yılmaz, 2018: 652-674). Abonelik sistemi hızlı bir şekilde gazete ve dergilerin okuyucuya ulaşmasını sağlayabilmektedir. Böylece okuyucu gazete ve dergiyi peşinen almış olur ve yayın adresine kadar gelir. Okumanın süreklilik kazanması adına kolay ulaşılabilen bir yol olan abonelik sistemi okuyucunun gelir durumuyla da yakından ilişkilidir. Öztermiyeci ve Yılmaz (2018) tarafından yapılan çalışmada abonelik sisteminin önündeki iki engel olarak internet sebebiyle aboneliğin anlamsız olması ve abonelik için fiyatların yüksek olması seçenekleri öne çıkıştır.

İnternet her alanda olduğu gibi süreli yayınlara ulaşma noktasında da etkili bir araçtır. İnternet üzerinden gazete ve dergilere ulaşmak hem daha hızlı hem daha ekonomik olabilmektedir.

Günlük basılı gazetelerin yanında internet gazeteleri de hızla gelişmektedir. İnternet gazeteciliği, etkileşimli bir yayıncılık ortaya çıkararak okuyucuların duygu, düşüncelerini ifade edebilmelerine, yorumda bulunabilmelerine katkı sağlamaktadır (Karaaslan, 2016: 72-77). Gazete ve dergi gibi basılı malzemenin ekrana taşınmasıyla okuma daha ilgi çekici, eğlenceli bir hale dönüşmüştür. Farklı kişilerle karşılıklı iletişime dayanan fotoğraf, video, haber, bilgi paylaşılabilen internet ortamında kitlelere daha hızlı ve kolay ulaşılabilir. İçeriklerin güncellenebilmesi, bilgiye ulaşma hızı internet üzerinden gazete okumayı daha cazip hale getirmektedir (Kurt, 2016: 25-39). Güvenilir olmayan haber, bilgi içeriklerinin kısa sürede yayılması, niteliksiz bir şekilde hazırlanan gazete sayfaları ise yanlış bilgilendirmelere ve zaman kaybına neden olabilmektedir.

Dergiler, internetten ulaşılabilir olmasıyla birlikte, zengin ve renkli içeriklere sahip olmaya başlamışlardır. Zaman ve mekân sınırını ortadan kaldırması, görüntü, ses, renkli sayfalarla ilgi çekici bir tasarıma sahip olması, ekonomik bir ulaşımına sahip olması, etkileşimli bir ortam sunması internet üzerinden dergi okumanın

avantajları arasında sayılabilir. Elektronik araç gerekliliği, ekran okumanın olumsuz etkileri (ışık, parlaklık, yazı tipi, boyutu gibi etkenlerin gözleri yorması), bilişim teknolojileri hakkında bilgi donanımına ihtiyaç duyulması elektronik ortamda dergi okumanın dezavantajları arasındadır (Çatalcalı, 2016: 102-104). Elektronik ortamda yayımlanan dergilere abone olarak ya da ücretsiz hizmet veren sitelerden ulaşılabilmektedir.

Gazete, dergi gibi yayınların temin edilebilmesi kişinin gelir düzeyi ile ilgilidir. Ekonomik şartların oluşmaması sebebiyle kişiler en temel barınma ve beslenme ihtiyaçlarını bile karşılayamamaktadır. Bu durumda gazete ve dergi satın almak lüks bir harcama olarak algılanmaktadır (Meral, 2005: 323). Süreli yayınlara tanıdık, komşu, arkadaş aracılığıyla da ulaşılabilmektedir. Maddi imkânı olmayan bireyler gazeteyi ve dergiyi bu şekilde temin edebilirler.

Bazı gazete ve dergiler ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. Okul, kütüphane, vakıf, dernek, banka gibi süreli yayınlara ulaşılabilen kurumlar okuma alışkanlığını geliştirmeyi sağlayan kaynaklar arasındadır.

Kitap, dergi, gazete gibi süreli yayınların fiyatının yüksek olmasından çok zaman kavramının yeterince değerlendirilememesinden dolayı okuma alışkanlığının gelişmediği söylenebilir. Mesela işe gidip gelirken yolda, araçta, otobüste roman veya gazete okunmak istense dahi yer bulabilme sıkıntısı yaşanmakta ve okuma mümkün olamamaktadır (Bircan ve Tekin, 1989: 403). Bu durumlara alternatif olarak internetten telefon, tablet, bilgisayar aracılığıyla kitap dergi gazete okumak mümkündür.

1.6.3. Süreli Yayın Takip Etmeyi Etkileyen Etkenler

Yaş, cinsiyet, gelir, eğitim gibi etkenler bireylerin medya kullanım alışkanlıklarını ve içerik tercihlerini etkilemektedir (Bayram, 2007: 52). Süreli yayın takip etme alışkanlığı yaş değişkenine göre farklılıklar oluşturabilmektedir. Bayram'a (2007: 37) göre genç ve yaşlı okuyucuların gazetede yer alan içerik gruplarına ilgileri farklılaşabilmektedir. Stone ve Boudreau (1995) yaptıkları araştırmada gazetede ilgi duyulan sayfaların yaşa göre değişiklik gösterdiğini tespit etmişlerdir. Genç okuyucuların gazetede ulusal haberler, hava durumu, spor ve seri ilanlar sayfalarına ilgi duydukları, daha ileri yaşlardaki okuyucuların ise hava durumu, editörlü yazılar ve yiyecek reklamlarına ilgi duydukları görülmüştür. Gençlerin uluslararası haberlere ve editörden gelen mektuplara duydukları ilgi azdır.

Daha yaşlı okuyucuların ise doğum, evlilik, ölüm ilanlarına olan ilgileri azdır (Stone ve Boudreau, 1995: 25). TÜİK (2013) araştırmasında 06-15 yaş grubundaki çocukların basılı ortamda gazete okuma oranı % 16.6; dergi okuma oranı ise % 15.8'dir. Çocuklar gazetede en çok televizyon, magazin, eğlence yazılarını, dergide ise en çok çocuk dergilerini okumaktadır. 06-10 yaş grubundaki çocukların % 34.2'si en çok komedi ve mizah yazılarını okurken, % 72'sinin çocuk dergisi okuduğu tespit edilmiştir. 11-15 yaş arası çocuklar ise gazetede en çok televizyon, magazin, eğlence haberlerini, dergide ise bilim ve teknik konulu dergileri okumaktadır.

Schlagheck (1998) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin üçte ikisinin son bir hafta içinde gazete okuduğu ve gazetede en çok okudukları bölümlerin, sırasıyla spor, karikatür, seri ilanlar ve ilk sayfa haberleri olduğu tespit edilmiştir (Schlagheck, 1998: 75-85). Cobb-Walgren (1990: 341) gençlerin gazete okumama nedenlerini “okuma eğiliminin düşmesi, televizyonun görselliği ve hareketliliğinden oluşan rekabet, yaşam tarzının değişmesi ve evde gazete okuma geleneğinin zayıflaması” olarak açıklamışlardır. Gazete okumadığını belirten gençler, bu durumun nedenini gazete okumanın zaman alması ve çaba gerektirmesi olarak belirtmişlerdir. Ayrıca ebeveyni gazete okumayan öğrencilerin gazete okumaya karşı ilgi düzeyi düşüktür. (Cobb-Walgren, 1990: 346). Yapılan araştırmalarda gazete okumayan insanlarla ilgili olarak zamanın yetersiz olması, başka bir medya aracının kullanılması, ilgi ve maliyet yetersizliği nedenleri görülmektedir (Lipschultz, 1987: 59-62). Bayram'a (2007: 37) göre bu durum, ülkemizde düşük gelir grubunda bulunan bireylerin gazeteye para ayırmaktan ziyade gazeteden sıkılma, haberleri televizyondan takip etme özelliği ile açıklanabilir. Bu çerçevede yazılı kültürden çok görsel kültürün daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Medya araçlarının kullanımında, reklamlardan programlara kadar sunumların ve içeriklerin belirlenmesinde cinsiyet önemli bir değişkendir. Gazetelerde politika, ekonomi ve spor haberlerine erkeklerin ilgisi kadınlara göre daha fazla olduğu bilinmektedir (Bayram, 2007: 51).

Toruk (2013), 205 üniversite öğrencisine anket uygulayarak medya izleme alışkanlıklarını cinsiyet ve gelir düzeyi değişkenlerine göre belirlemeyi amaçlamıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu gazeteyi her gün bayiden alarak okumaktadır. Kızlar gazetede daha çok bulmaca, magazin, fal gibi konulara; erkekler ise siyaset, haber, ekonomi ve spor gibi konulara daha çok ilgi duymaktadır. Gelir düzeyinin

artmasıyla gazetenin satın alınması da artış göstermiştir. Ebeveynin eğitim düzeyi ile öğrencilerin medya takip alışkanlığı arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ebeveynin eğitim seviyesi düştükçe televizyon izleme oranı artarken, ebeveynin eğitim seviyesi yükseldikçe internet ve gazete okuma alışkanlığı artmaktadır. Gazeteyi bayiden satın alma, gazeteyi bilgilenmek amacıyla okuma eğitim düzeyi düşük anne babaların çocuklarında daha çok tercih edilirken, internetten gazete okuma, sosyalleşmek ve eğlenmek amacıyla gazete okuma eğitim düzeyi yüksek anne babaların çocuklarında daha çok tercih edilmiştir.

Gazete okuyan bireylere yönelik Lipschultz (1987) yaptığı çalışmada üç okuyucu türüne yer verilmiştir: Hiç gazete okumayanlar, bazen gazete okuyanlar ve düzenli olarak gazete okuyanlar. Hiç gazete okumadığını belirtenler gazete okumanın zaman alması, gazetelerin kendilerinin ilgisini çekmemesi, ön yargılı ve abartılı haberlerin olması, gazetelere güvensizlik, çok fazla reklamın bulunması, günlük yaşamda yararlanılabilecek haberlerin olmaması, gazetelerin kolay okunamaması ve çekici olmaması gibi sebeplerle gazete okumadıklarını belirtmişlerdir (Lipschultz, 1987: 61).

Bilgisayarın ve internetin, çocukların okuma alışkanlıklarını olumsuz etkilediği görüşü var olsa da değişen ve gelişen dünyada, elektronik kaynakların verimli ve amaca uygun bir şekilde kullanılması bilgiye ulaşmayı ve okumayı alışkanlığa dönüştürmeyi olumlu bir biçimde etkileyebilir (Durualp vd., 2013: 170). Teknolojik gelişmelerin, süreli yayınların Türkiye'deki satış sayısını olumsuz yönde etkilediğini belirten Akça (2008: 172), buna karşın internet ortamında yayınlanan yayınlardan ücret talep edilmemesinden dolayı okuyucu sayısının olumlu yönde arttığını ifade etmiştir. Gazetelerin sosyal medyada yer almasıyla haberler daha fazla okuyucuya ulaşmakta ve karşılıklı iletişime geçebilme imkânı sağlanmaktadır (Sütçü ve Bayrakçı, 2014: 1). İnternet üzerinden yayınlanan gazeteler okuyucuya hız, karşılıklı iletişim, ayrıntılı bilgi imkânı, özgür ortam imkânı sunarak okuyucuların gazete okuma alışkanlıklarını arttırabilmektedir.

1.6.4. Süreli Yayın Okuma Alışkanlığı

Çocukların süreli yayınları okuma alışkanlığının yetişkinlerin gazete dergi okuma alışkanlıkları ile yakın ilişkisi olduğunu belirten Asma (2016), yetişkinlerin sosyal ve eğitim seviyelerine göre gazete ve dergi okuma alışkanlıkları nasıl geliyorsa, çocukların da gazete dergi okuma alışkanlıklarının da aynı yönde

seyrettiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin öğrencileri ders dışı kaynaklara yönlendirmesinin okuma becerisini geliştireceğini vurgulayan Aytaş (2005: 2), okumanın sadece eğitim sürecinde değil hayatın her alanında ihtiyaç duyulan bir etkinlik olduğunu belirtmektedir.

Gazete ve dergi kitaba göre daha hızlı ulaşılabilen, daha ekonomik fiyatlara sahip olan okuma materyali olmasına rağmen süreli yayın takip etmeme davranışı, kişinin okuma alışkanlığı, okuma kültürü ve önceliklerinin farklı olması ile açıklanabilir. Bu çerçevede anne babalar çocuklarının harçlıklarından gazete dergi almaları için pay ayırmalarını sağlamalıdır. Eve alınan ilgi çekici gazete ve dergileri ailedeki büyüklerin okuması ve bunların çocuklara aldırılması okuma alışkanlığının yerleşmesini sağlayacaktır. Çocuğun kendi adına abone olacağı yaşına, ilgisine ve düzeyine uygun dergilerle çocuğa okuma heyecanı ve okuma zevki tattırılmalıdır (Maraşlı, 2006: 108-110).

İlkokul ve ortaokul kademesinde çocukların zihinsel ve bedensel gelişmelerinin hızlı olduğu, meraklı soruların yoğunlukta olduğu, eğlenme isteğinin üst seviyelere tırmandığı bilinmektedir. Bu dönemde öğrencilere sunulacak gazete ve dergilerle öğrencilerin merak, eğlence, bilgilenme gibi isteklerini karşılamak mümkündür. Gazete ve dergilerdeki güncel, kısa yazılarla öğrencilerin okuma sevgileri artırılarak okuma alışkanlığı kazanmaları sağlanabilir. Dökmen (1994: 34), öğrencilerin okuma ilgisini arttırmada mizah yayınların önemine dikkat çekerek güldürürken düşündürülen mizah yayınlarının okumayı sevdirmeyi sağladığını ve okumayan kişileri okur hâle getirdiğini belirtmektedir. Karikatürlerin konuları basitleştirerek kolayca öğrettiğini belirten Güneş'e (2007: 256) göre karikatürler aynı zamanda öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarını da sağlamaktadır.

Bireyler okuduklarında kendilerini arayabilmektedirler. Okuduklarıyla kendi arasında benzerlikler, farklılıklar tespit ederek hayata farklı açılardan bakabilmeyi öğrenirler. Duygu ve düşüncelerinde olumlu değişiklikler yapabilirler ve ilgi alanlarına uygun konulardaki metinleri zevk alma, bilgilenme, merakını giderme amacıyla okumayabilirler (Karakuş, 2005: 101-102). Okumada kişisel etkenlerin yanında çevrenin de etkileri bulunmaktadır. Okuma alışkanlığının kazanılmasında ve geliştirilmesinde ailenin, okulun ve çevrenin okuma tutumu oldukça önemlidir (Özçelebi ve Cebecioğlu, 1990: 44). Öğrencilerin yakınlarında okuyan kişilerin olması, kendilerini kabul ettirebileceği değer görebileceği bir çevrenin bulunması öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını olumlu olarak etkileyecektir. Öğrenciler,

gazete ve dergi okumaları esnasında ekonomi, fen, politika, sanat gibi çeşitli konulardaki yazılarda bilmedikleri kavram, olay, kişi yer adlarının kaynaklardan araştırıp öğrenme konusunda yönlendirilmelidir (Göğüş, 1978: 156). Evde ailece dergi çıkararak çocukların araştırma hevesiyle okumaları sağlanabilir. Yine çocukların yazdığı yazıların, güzel çalışmaların dergilerde yayınlanması onları okumaya teşvik edecektir (Maraşlı, 2006: 108-110).

Türkiye’de yapılan araştırmalarda gazete ve dergi okuma alışkanlığı, tür, içerik, ulaşım yolu, okunma sıklığı bağlamında incelenmiştir. EARGED (2007) tarafından yapılan öğrencilerin okuma düzeylerinin incelendiği araştırma sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğu dergi ve gazeteyi arkadaşlarından ödünç alarak ve satın alarak okumaktadır. Öğrencilerin yarısı gazeteyi ara sıra okurken, üçte birlik kısmı gazeteyi her gün okuduğu belirtmiştir. Öğrencilerin yarısı bilimsel ve teknik konulu dergileri okurken, beşte biri edebiyat dergilerini okumaktadır. Çizgi roman benzeri dergiler de öğrenciler tarafından tercih edilmektedir. Öğrencilerin yarıya yakının evine en az bir gazete girmektedir. Öğrencilerin yarısından fazlasının gazeteye abone olmadığı görülmüştür. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi (2013) sonuçlarına göre öğrenciler okul dışındaki zamanlarda % 51.4’lük oranla kitap/gazete/dergiyi “her zaman ve sıklıkla” okumaktadır. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden daha yüksek oranda kitap/gazete/dergi okuduğu, “Her zaman” kitap/gazete/dergi okuyanların oranının gelir düzeyiyle orantılı olarak artış gösterdiği tespit edilmiştir. TÜİK (2015) tarafından yapılan “Yazılı Medya İstatistikleri” araştırmasında gazete ve dergilerin satış rakamlarının, 2015 yılından 2014 yılına göre azaldığı belirtilmiştir. Gazetelerin yıllık satış adetlerinde en çok günlük gazeteler, dergilerin ise yıllık tirajını en çok aylık dergiler oluşturmaktadır.

Gazete ve dergiler, kitaba ulaşamayan okuyucuların okuma alışkanlığını koruyan ve onları kitaba ulaştıran araçlardır. Gazete ve dergiler, kırsal kesimdeki kitleleri de ilgilendiren yayınlar yapmalı, kültür sanat bölümleri genişletmeli, yeni çıkan yayınlardan söyleşilere kadar pek çok etkinliği duyurmalı, okurlarına yarışmalar düzenleyerek kitap hediye etmelidirler (Özçelebi ve Cebecioğlu, 1990: 110). Kâğıt fiyatlarının artışı, telif ücretlerinin düşük olması, vergi oranlarının yüksek olması gibi etkenlerden dolayı artan kitap fiyatlarının aksine gazete ve dergi gibi süreli yayınlar okuyucuların daha ekonomik bir şekilde ulaşabilecekleri araçlardır. Kısa yazılar, her yerde okunabilme, güncel olma, alım gücü yeterli olma gibi etkenler süreli yayınlara ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. Çabuk yıpranan

kitapların okuma alışkanlığının kazanılmasını zorlaştırabildiği (Bircan ve Tekin, 1989: 404) düşüncesinden hareketle renkli, parlak, canlı, etkileyici gazete ve dergi tasarımlarıyla okuyucuların beğenileri kazanılabilir. Bu sayede ilgi çeken materyallerle okuma alışkanlığı edinme süreci hızlandırılabilir.

2. BÖLÜM: PROBLEM DURUMU

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları açıklanmıştır. Araştırmanın konusuna giren bazı kavramlar tanımlanmıştır. Ayrıca konuyla ilgili araştırmalar incelenerek özetlenmiştir.

2.1. Problem Durumu

İnsanın hayatının her alanında karşılaşacağı bir gereksinim olan okuma, son zamanlarda oldukça önemli bir beceri olarak kabul görmektedir. Bir becerinin kazanılmasında tekrar yapmak çok önemlidir. Okuma becerisini alışkanlık hâline dönüşmesinde de okumaya yönelik tutum ve okuma sıklığı etkin bir rol oynamaktadır. Okuma tutumlarının iyileştirilmesi ile öğrenciler okumaya daha çok vakit ayırarak okuma alışkanlığı edinebilirler. Tutumların ölçülmesi, okuma materyalinin seçilmesini, eğitim sürecinin planlanmasını ve düzenlenmesini sağlar. Okuma tutumu araştırmalarında tutumların, birçok farklı değişkenler ile ilişkisi araştırılmıştır. Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile süreli yayın takip etmeleri arasındaki ilişki incelenecektir.

2.2. Amaç

Bu çalışmanın genel amacı; ortaokul öğrencilerinin okuma yönelik tutumları ile süreli yayın takip etme alışkanlıklarını belirleyerek okuma tutumunun süreli yayın takip etme alışkanlığına olan etkisini belirlemektir.

Bu genel amacı gerçekleştirebilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Ortaokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları hangi düzeydedir?
2. Ortaokul öğrencilerinin süreli yayın takip etme alışkanlıkları hangi düzeydedir?
3. Ortaokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile süreli yayınları takip etme alışkanlıkları arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?

Bu amaçlara ulaşabilmek için öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilen “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” ile elde edilmiştir.

Okuma alışkanlığı ve süreli yayın takip etme alışkanlığı ile ilgili literatür taranarak araştırmacı tarafından “Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu” hazırlanmıştır.

2.3. Önem

Bireyin yaşam boyu öğrenebilme becerisini kazanabilmesi için okuma alışkanlığına sahip olması gerekir (Odabaş vd., 2008: 432). Okuma alışkanlığı kazandırmanın yollarından biri de öğrencileri süreli yayın takip etme alışkanlığı kazanmaya teşvik etmektir. Çocuklar araştırma için ders kitabı dışındaki kaynaklara yönlendirilmelidir (Bircan ve Tekin, 1989: 409). Öğrencilerin derslerini destekleyen, meraklarını çekebilecek, okuma seviyelerine uygun, çok çeşitli materyaller öğrencilerin okumaya yönelik ilgi ve tutumlarını arttıracaktır (Devrimci, 1993: 19). Tutumların oluştuğu ve geliştiği ergenlik döneminde öğrencilerin okumaya yönelik yaşayacağı olumlu tecrübeler onların zihinsel ve psikolojik gelişimlerini de olumlu yönde etkileyecektir. Ortaokul dönemini kapsayan süreç, öğrencilerde okuma alışkanlığının yer edinmesinde çok önemlidir. Bu dönemlerde öğrencilerde meydana gelen fiziksel, duygusal ve sosyal değişimler pek çok alışkanlığı etkilemektedir (Sanacore, 2000: 157). Bu dönemde kazanılacak olan okuma alışkanlığı ile öğrenciler, okumayı yaşamlarının önemli bir parçası haline dönüştürebilirler. “Okumayı alışkanlık haline getiren insan, okuduklarını çevresiyle paylaşan, değerlendiren ve okuma materyalini seçmede bilinç kazanan okuyucudur” (Dreher, 2002’den Akt: Özbay, 2009: 76).

Türkçe dersinin bir bilgi aktarım dersi değil beceri kazandırma dersi olduğu gerçeği öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmanın önemine dikkat çekmektedir (Ülper, 2010: 5). Okuma alışkanlığının kazandırılmasında öğrencilerin tutum ve ilgilerinin tespit edilmesi, öğrencilerin okuma profillerini ortaya çıkararak okuma materyallerinin seçimini ve düzenlenmesini, eğitim çalışmalarının planlanmasını ve geliştirilmesini sağlayacaktır. Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile süreli yayın takip etmeleri arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılmasıyla öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirmeye yönelik çalışmalara katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

2.4. Varsayımlar

Araştırmada öğrencilerin soruları samimi bir şekilde yanıtladıkları ve araştırmacı tarafından kullanılan alışkanlık anketinin öğrencilerin gerçek süreli yayın takip etme durumlarını gösterdiği varsayılmaktadır.

2.5. Sınırlılıklar

- 1- Yapılan bu araştırma Hatay ili merkez Antakya ilçesi farklı sosyoekonomik düzeyden 3 okul ve 1454 öğrenciyle,
- 2- Verilerin elde edilmesinde kullanılan “Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu” ve “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” nin sonuçlarıyla sınırlıdır.

2.6. Tanımlar

Okuma: “Sözcüklerin duyu organları yoluyla algılayıp anlamlandırılmasına, kavranmasına ve yorumlanmasına dayanan zihinsel etkinliktir” (Sever, 2015: 12).

Tutum: “Sosyal psikolojinin merkezi kavramlarından biri sayılan tutum (*attitude*) kavramı, belli sosyal obje konusunda bireylerde mevcut olan ve bilişsel, duygusal ve davranışsal yanlar taşıyan gizil eğilimleri ifade etmektedir” (Bilgin, 2007: 399).

Alışkanlık: “Genel olarak, kullanma ile kolay ve alışılmış bir hâl alan ve bilinçli düşünmeyi ve dikkat toplamayı gerektirmeden yapılan öğrenilmiş bir tepki ya da davranış türü. İçgüdü ve amaçlı çabaların karşısı olarak kullanılır. Genellikle yalnızca devimsel (kassal) etkinlikler için kullanılırsa da bugün anlaksal ve duygusal etkinlikler için de kullanılmaktadır: Düşünme ve sorun çözme alışkanlıkları gibi” (Güneş, 2016: 15).

Okuma Tutumu: “Öğrencinin okumaya yakın durmasına veya okumaktan kaçınmasına neden olan duygular sistemi” (Alexander ve Filler, 1976: 1’ den Akt: Akkaya ve Özdemir, 2013: 79).

Okuma Alışkanlığı: “Kişinin bir gereksinim sonucu okuma eylemini, yaşam boyu sürekli ve düzenli biçimde gerçekleştirmesidir” (Demirel, 2010: 117).

Süreli Yayın: “Belli aralıklarla ortaya çıkan veya tekrarlanan, periyodik, devrî yayın” (Ayverdi, 2006: 2880).

Dergi: “Mecmua, mevkute. Belli aralıklarla (haftada, 15 günde, ayda, 45 günde, iki ayda, üç ayda bir), çeşitli alanlarla (felsefe, bilim, sanat, edebiyat, siyaset, spor) ilgili olarak çıkan süreli yayınlara verilen genel ad” (Karataş, 2004: 105).

Gazete: “Ceride. Daha çok günlük olarak çıkan ve haber vermeyi amaçlayan resimli, süreli yayın organı” (Karataş, 2004: 172).

2.7. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde okumaya yönelik tutum ve okuma alışkanlığı ile ilgili Türkiye’de ve dünyada yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Süreli yayın takip etme alışkanlığı, okuma tutumunun ve okuma alışkanlığının alt boyutu olarak incelendiği için çalışmalarda gazete ve dergi takip etme durumları değerlendirilmiştir.

2.7.1. Okuma Tutumu İle İlgili Çalışmalar

Bu bölümde okuma tutumu ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar kronolojik olarak sıralanarak incelenmiştir.

Yetişkin öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını inceleyen Brooks (1996), New Jersey'deki lise ve üniversitede öğrenim gören 129 kişiye uyguladığı likert tipi tutum ölçeği ile okuduğunu anlama başarılarına göre orta düzey okuyucularla ileri düzey okuyucular arasındaki farklılıkları tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya göre ileri düzey okuyucu olan lise öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları olumlu, orta düzey lise öğrencilerinin ise okumaya ilişkin tutumlarının olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinde ise hem orta düzeydeki hem ileri düzeydeki öğrencilerin okuma tutumları olumludur. Orta düzeyde bulunan lise ve üniversite öğrencileri arasında okuma tutumuna dair anlamlı bir farklılık yoktur.

Wittrock (2003), 8. sınıf öğrencilerine sekiz haftalık bir çalışma uygulayarak öğrencilerin okuma becerilerini artırmanın yollarını araştırmıştır. Çalışmanın verileri başta ve sonda kullanılan anket formları ve öğrenci görüşme formlarıyla elde edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin sesli okumalarında kurgusal olmayan kitaplar ve internet makaleleri birlikte kullanılmıştır. Ayrıca öğrenciler bağımsız okuma çalışmalarında internetteki makaleleri, ansiklopedileri, dergileri okumuşlardır. Günlük sessiz okumalarında öğrencilere roman, dergi, kurgusal olmayan kitap ve çizgi romanlar gibi okuma fırsatı sunulmuştur. Anketlerin analizinde, öğrenci çalışmaları, mülakatlar ve alan notları değerlendirilmiştir. Öğrencilerin bağımsız

okumalarıyla ortalamanın üstünde bir kavrama sağlamıştır ve okuma tutumlarında yükselme gözlenmiştir.

Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları ile kitap okumaya ilişkin tutum ve görüşlerini tespit etmek amacıyla Gömleksiz (2004) tarafından yapılan araştırmanın örneklemini, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 163'ü erkek, 187'si kız olmak üzere toplam 350 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan tutum ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre kitap okumayı sevme, kitap okumaya istekli olma, kitap okumanın etkisi ve yararına ilişkin görüşler incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu tutum benimsedikleri görülmüştür. Hem kız hem erkek öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına sahip olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumları erkek öğrencilere göre daha yüksek olması araştırmanın bir diğer sonucudur. Öğrencilerin kitap okumayı gerekli görmeleri cinsiyete göre değişmemektedir.

Yalınkılıç (2007) tarafından yapılan çalışmada, Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarını ve okumaya ilişkin tutumlarını öğrencilerin cinsiyetlerine göre tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmada 139 kız, 122 erkek, toplam 261 öğrencinin görüşlerine yer verilmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya ilişkin tutumları incelendiğinde, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek oranda okuma alışkanlığı ve ilgisine sahip oldukları görülmüştür. Okuma tutumunun sevme, alışkanlık, gereklilik, istek, etki, yarar boyutlarına dair yanıtlar incelendiğinde, kız öğrencilerin ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Okumanın yarar alt boyutuna ilişkin kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını çeşitli değişkenlere göre belirlemeyi amaçlayan Özbay vd. (2008) tarafından yapılan çalışmaya Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören 320 öğrenci katılmıştır. Veriler likert tipi tutum ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre kız öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları erkek öğrencilere göre daha olumlu düzeydedir. Süreli yayın takip eden öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutumlarının, süreli yayın takip etmeyen öğrencilere göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya göre kitap okuyan öğrenciler, kitap okumayan öğrencilere göre okumaya karşı daha olumlu tutum göstermektedir.

Sallabaş (2008), çalışmasında ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerileri, okumaya yönelik tutumları ve akademik başarıları arasında ilişki olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklem grubu, Ankara ili merkez ilçelerindeki 8. sınıfta öğrenim gören 143 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verilerinin elde edilmesinde okuma tutumu ölçeği ve okuduğunu anlama testleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgularda öğrencilerin okuma tutum puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerin okumaya yönelik tutum puanları ile okuduğunu anlama puanları erkeklere göre daha yüksek çıkmıştır.

Bozpolat (2010) tarafından yapılan Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile kitap okumaya yönelik tutumlarını tespit etmeyi amaçlayan çalışmaya, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim ve Türkçe Eğitimi Bölümü'nde son sınıfta öğrenim gören 242 öğrenci katılmıştır. Veriler, "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla okumayı sevmeye ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Alışkanlık, gereklilik, istek, etki ve yarar boyutlarında ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Öğrencilerin kitap okumaya ilişkin tutumları genel olarak incelendiğinde ise kızların erkeklere göre daha olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin tutumları öğrenim gördükleri bölümlere göre değişiklik göstermemiştir.

Okuma tutumunu farklı değişkenlerle incelemeyi amaçlayan İşeri (2010), Niğde il merkezinde 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören 508 öğrenciyi çalışma grubuna dahil etmiştir. Çalışma verileri, Özbay ve Uyar tarafından (2009) geliştirilen "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği" ile elde edilmiştir. Çalışma sonuçları ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma tutum düzeylerinin olumlu olduğunu göstermiştir. Çalışmada, kız öğrencilerin okuma tutum puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin okuma ilişkin tutumlarının öğrenim gördükleri sınıflara bağlı olarak 8. sınıflar aleyhine olduğu tespit edilmiştir.

Balci, Uyar ve Büyükkiz (2012) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, kütüphane kullanma sıklıkları ve okumaya yönelik tutumları incelenmiştir. Örneklem grubu, Hatay ili merkez Antakya ilçesinde 6. sınıfta okuyan 403 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında genel olarak öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının ortalamasının

üzerinde olduğu görülmüştür. Okumaya yönelik tutum puanlarının kız öğrencilerde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Farklı sosyoekonomik çevrelerden gelen öğrencilerin okumaya yönelik tutumları birbirine yakın değerlerdedir. Öğrencilerin yarıdan fazlasının kitap okumak için zaman ayırabildiği görülmüştür. Kız öğrencilerin okumak için yeterli zaman bulabilme oranı erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Araştırma sonucuna göre kitap okumaya zaman ayırabilme oranı en yüksek olan öğrenciler orta sosyoekonomik çevrede bulunmaktadır. Alt sosyoekonomik çevredeki öğrencilerin sınıf/okul kitaplığını kullanma oranının en yüksek olduğu görülmüştür. Halk kütüphanelerini hiç kullanmayan öğrencilerin oranları incelendiğinde, erkek öğrencilerin oranının kız öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını belirlemek ve okumaya yönelik tutumlar ile bazı değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Mete (2012) tarafından yapılan araştırmada ilişkisel tarama modelinin kullanılmıştır. Araştırmada Malatya il merkezindeki farklı okullarda bulunan 144'ü erkek, 147'si kız toplam 291 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Okumaya yönelik tutumların kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla kitap okuma alışkanlığına sahip oldukları görülmüştür. Anne ve babanın eğitim durumu ile öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. “Malatya Okuyor Kampanyası”ndan haberdar olan ve kampanyaya katılan öğrencilerin okumaya ilişkin tutumlarının kampanyaya katılmayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

McKenna vd. (2012) tarafından yapılan çalışmada Amerika'daki ortaokul öğrencilerinin okuma tutumlarını incelemek için 23 eyalette ve Columbia Bölgesi'nde bulunan 4491 öğrenciye anket uygulanmıştır. Ölçme aracı basılı ortamda eğlenceli okuma, dijital ortamda eğlenceli okuma, basılı ortamda akademik okuma ve dijital ortamda akademik okumaya yönelik dört faktörden oluşmaktadır. Dijital ortamda akademik, basılı ortamda eğlenceli ve basılı ortamda akademik okuma tutumlarında kızların tavırları erkeklere göre daha olumlu düzeydedir. Bununla birlikte erkeklerin dijital ortamda eğlenceli okumaya yönelik tutumları kızlara göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üç ölçeğin sonuçlarına bakıldığında 6. sınıftan 8. sınıfa doğru tutumların giderek kötüleştiği tespit edilmiştir. Basılı

akademik okuma tutumunda ise sınıflara ve cinsiyete göre bir farklılık görülmemiştir.

Baş ve Şahin (2012), çalışmalarında 6., 7., ve 8. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ve yazma eğilimleri ile Türkçe dersindeki akademik başarıları arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmada, öğrencilerin Türkçe dersindeki akademik başarıları ile okumaya ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okumaya ilişkin tutumlarının, onları daha fazla okumaya teşvik ederek Türkçe dersindeki akademik başarılarını da olumlu biçimde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Akkaya ve Özdemir (2013) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları çeşitli değişkenlere göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, İzmir Buca ilçesinde farklı liselerde öğrenim gören 272'si kız, 253'ü erkek olmak üzere toplam 525 öğrenci oluşmuştur. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen okumaya yönelik tutum ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre okumaya yönelik tutum incelendiğinde, kız öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin çoğunluğunun okumanın yararına inandıklarını ifade etmelerine karşın boş zamanlarını okuyarak geçirmedikleri tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile süreli yayın takip etmeleri arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumları ile anne babalarının eğitim durumları ve mesleği açısından anlamlı bir farklılık söz konusu olmamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailenin aylık geliri arttıkça okumaya yönelik olumlu tutumlarının ve boş zamanları okuyarak geçirme isteklerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını ve okumaya yönelik tutumlarını tespit etmeyi amaçlayan bir diğer çalışma İşcan vd.'ne (2013) aittir. Araştırmanın örneklemini Tokat ili ve ilçelerindeki köy okullarında öğrenim gören 688 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından anket ile elde edilmiştir. Ankette 9 adet sosyodemografik bilgilere dair soru ve 14 adet kitap okuma profilini belirlemeye yönelik soru bulunmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin çoğunluğu interneti kitap okuma amacıyla kullanmamaktadır. Kitaptan başka hangi yayınları okudukları birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri şekilde

sorulmuştur. Öğrencilerin % 48 oranında gazete, % 59 oranında dergi okudukları görülmüştür. Anket sonucuna göre öğrencilerin yarıdan fazlası macera türü kitapları okumaktan hoşlanmaktadır. Öğrencilerin kitap okumama nedenleri ise “televizyon izleme, ödevlerin çokluğu ve ev işlerinden vakit bulamama” şeklinde ortaya çıkmıştır.

Annamalai ve Muniandy (2013) tarafından yapılan araştırmada Malezyalı teknik okul öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve tutumları incelenmiştir. Anket Mühendislik ve İşletme bölümünden seçilen 61’i kız 58’i erkek olmak üzere toplam 119 teknik okul öğrencisine uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçları arasında teknik okul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının düşük olduğu, öğrencilerin diğer teknoloji ile ilgili etkinlikleri yapmaktan zevk aldıkları kadar okumadan zevk almadıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin okudukları materyaller incelendiğinde, çoğunluğu haftada en az birkaç kez (% 68.9) gazete ve dergi, (%57.1) internet siteleri (% 56.3), romanlar (%44.5), akademik kitaplar (%27.1), çizgi roman ve dergi okumaktadır. Öğrencilerin akademik sürece katılımları nedeniyle daha fazla okumaları beklenirken, aksine öğrenciler başka şeyler yapmayı tercih etmektedirler. Bu durum teknik okul öğrencilerinin sadece eğlence amaçlı okuma yaptığını göstermektedir. Öğrenciler teknolojiyi içeren etkinlikler kadar okumaktan zevk almamaktadırlar. Öğrencilerin okumayı zor bulmaları okuma kaygılarının oluşmasına neden olmaktadır. Ayrıca, öğrenciler okumayı sıkıcı buldukları için ve okumaya motive olamadıkları için yeni bir şeyleri öğrenmenin okumaktan başka yolları olduğunu düşünmektedirler. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (%50.5), boş zamanlarında internette Facebook’u da içeren eğlence etkinliklerini seçtikleri görülmüştür. Öğrenciler ayrıca müzik dinleyerek, bilgisayar oyunları oynayarak ve televizyon/film izleyerek boş vakitlerini geçirmektedirler. Öğrencilerin boş zamanlarında okumayı küçük bir oranda tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Dedeoğlu ve Ulusoy (2013) tarafından yapılan araştırmada Mikulecky Davranışsal Okuma Tutum Ölçeği kullanılarak birinci ve dördüncü sınıf üniversite öğrencilerinin okumaya karşı tutumları değerlendirilmiştir. Tarama modelinin kullanıldığı çalışmanın örneklemini, Ankara’daki iki üniversitenin Sınıf Öğretmenliği Eğitimi bölümünde birinci ve dördüncü sınıfta öğrenim gören toplam 372 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçları kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek tutum puanlarına sahip olduklarını göstermektedir.

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin dördüncü sınıflara oranla, okumaya daha fazla zaman ayırdığı tespit edilmiştir.

Eğitim Fakültesi öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarını ve genel kültür düzeyini çeşitli değişkenler açısından tespit etmeyi ve okumaya ilişkin tutumları ile genel kültür düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan Kuzu (2013) tarafından yapılan çalışmaya 149'u kadın, 63'ü erkek toplam 212 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın verileri "Okuma Tutum Ölçeği", "Genel Kültür Testi" ve "Kişisel Bilgi Formu" ile elde edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin okuma tutum düzeyleri orta düzeyde olumlu çıkmıştır. Kızların okumaya yönelik tutumlarının erkeklere göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Durualp vd. (2013) tarafından araştırmada, altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerinin kitap, gazete, dergi okumaları, kütüphane kullanımları ve bu durumların okuma tutumları ile ilişkisi incelenmiştir. Farklı sosyoekonomik çevrede bulunan altı okuldan 6., 7., ve 8. sınıfta öğrenim gören 241'i kız, 269' u erkek toplam 510 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın verileri "Genel Bilgi Formu" ve Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilen "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği" ile elde edilmiştir. Araştırmada gazete ve dergi okuma alışkanlıklarına bakıldığında öğrencilerin % 46,1'i haftada birkaç gün gazete okumaktadır, % 46,9'unun ailesi gazete almaktadır, % 24,1'i gazete okumamaktadır, % 20,4'ü gazetede tüm bölümleri okumaktadır, % 70,8'i dergi takip etmemektedir. Öğrencilerin takip ettikleri dergiler arasında Trendy dergisi ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada Bilim Çocuk dergisi ve üçüncü sırada spor kulüplerine ait spor dergileri bulunmaktadır. Öğrencilerin kitap okumama nedenlerinin başında kitap okumak için zamanlarının olmaması gelmektedir. Öğrencilerin kitap okumama nedeni olarak Öğrencilerin kitap okumama nedeni ile okuma tutumları incelendiğinde, en yüksek puanın kitap okumak için zaman olmadığını belirtenlere aitken en düşük puanın kitap okumayı gereksiz bulanlara ve sevmeyenlere ait olduğu görülmüştür. Yalnızca hafta sonu gazete okuyanların öğrencilerin okumaya yönelik tutum puanı yüksektir. Gazete okumadığını ifade eden öğrencilerin okuma tutum puanlarının düşük olduğu görülmüştür. Ailesi gazete satın alan öğrencilerin okuma tutumları yüksektir. Öğrencilerin % 14,1'i gazeteyi internette okumaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre kültür/sanat/sağlık/televizyon sayfalarını okuyan öğrencilerin okuma tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dergi takip eden öğrencilerin okumaya yönelik tutum puanlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Alpoğuz (2014) tarafından yapılan çalışmanın amacı ilköğretim 2., 3., 4. ve 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları ana-baba tutumlarının, okumaya yönelik tutumlarını ve Türkçe dersi akademik başarılarını etkileyip etkilemediğini araştırmak olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunu İstanbul ilinde farklı sosyoekonomik düzeyde yer alan üç ilköğretim okulunda öğrenim gören 569 öğrenci oluşturmuştur. Veriler “Ana-Baba Tutumunu Değerlendirme Ölçeği”, “İlköğretim Okuma Tutum Ölçeği”, “Kişisel Bilgi Formu” uygulanarak elde edilmiştir. Çalışmada anne ve babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin okumaya ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Algılanan baba tutumları okumaya ilişkin tutum üzerinde herhangi bir etki oluşturmazken demokratik anne tutumlarına sahip öğrencilerin okuma tutum puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerin okuma tutumları erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Ailenin gelir durumu ile okuma tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sınıf düzeyi yükselmesiyle öğrencilerin okumaya karşı olan tutumlarında azalmalar gözlenmiştir.

Oğurlu (2014) tarafından yapılan çalışmada, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okumaya olan ilgileri, tutumları ve eleştirel okuma becerileri araştırılmıştır. Öğrencilere uygulanan ankette günlük gazete takip etme durumları ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin dörtte birini günlük gazeteleri devamlı takip eden üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler oluşturmaktadır. Günlük gazeteyi hiç takip etmeyen öğrencilerin oranı % 28, kısmen gazete takip edenlerin oranı ise % 48’dir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin üçte biri gazete aboneliği iken üçte ikisinin gazete aboneliği olmadığı tespit edilmiştir.

Çeçen ve Deniz (2015) tarafından çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin okuma tutumlarının farklı değişkenlere göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubu Diyarbakır il merkezinde öğrenim gören 377 öğrenciden oluşturulmuştur. Öğrencilerin okumaya ilişkin tutumlarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları cinsiyete göre farklılık göstermemiştir. Ancak aritmetik ortalamalar göz önünde bulundurulduğunda kızların erkeklere göre okuma tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları baba eğitim durumuna göre incelendiğinde ortaokul ve lise mezunu olan babaların çocuklarının okumaya yönelik tutum düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin

ailelerinin aylık gelir durumları ile okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Koç ve Engin (2015) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği'nde öğrenim gören 94'ü kız, 48'i erkek olmak üzere toplam 142 öğretmen adayının okumaya yönelik tutumları değerlendirilmiştir. Öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları yüksek düzeydedir. Okuma tutumu ölçeğinden elde edilen puanlara göre sadece yararlılık alt boyutlarında kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarından daha yüksek puan aldığı tespit edilmiştir.

Akın (2015) tarafından yapılan araştırmada Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nde kayıtlı olan 134'ü kız, 131'i erkek toplam 265 öğretmen adayı üzerinde yapılan araştırmada öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının yüksek çıktığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumu anne-baba eğitim durumuna göre ve maddi durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Kız öğretmen adaylarının öğrenme ihtiyacını gidermesi ve eğlenmeye dair tutum puanları erkeklere göre daha yüksek iken öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

İşbirlikçi öğrenme yönteminin öğrencilerin okuduğunu anlama stratejilerini kullanmalarına ve okumaya yönelik tutumlarına olan etkisini inceleyen Demir (2015), söz konusu etkiyi cinsiyet değişkenine göre belirlemeyi amaçlamıştır. Veri toplama aracı olarak "Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Aksaray ve Fırat Üniversitelerinde öğrenim gören 260 kadın, 293 erkek toplam 553 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında kadın üniversite öğrencilerinin okuma tutum ve alışkanlıklarının erkeklerden daha olumlu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin süreli yayınları takip etmedikleri tespit edilmiştir.

Eyüp ve Yurt (2015-2016) tarafından yapılan çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin okuma tutumları ile okuduğunu anlama öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının kız öğrenciler lehine yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin

okumaya yönelik tutumları sınıf düzeyi, aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Çalışmada üstün zekâlı olan ve üstün zekâlı olmayan öğrencilerin okumaya yönelik tutumları ve tercihleri arasındaki farkları belirlemeyi amaçlayan Bahar ve arkadaşları (2016), 501 öğrenciyi (112'si üstün zekâlı, 389'u üstün zekâlı olmayan) çalışmanın örnekleme dâhil etmişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre her iki gruptaki öğrencilerin de akademik ve dinlendirici okuma tutumları arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. İnternet yayınlarını tercih etme oranı üstün zekâlılarda daha yüksek oranda olduğu görülmüştür. Süreli yayın okuma tercihleri gruplar arasında anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Gazete ve dergi okuma tercihlerinde ise gruplar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Her iki gruptaki öğrenciler tarafından en çok okunan tür olan macera içerikli kitapları üstün zekâlı öğrencilerin % 92'si, üstün zekâlı olmayan öğrencilerin % 84' ü tercih etmektedir.

Can vd. (2016) araştırmalarında ortaokul öğrencilerinin okuma tutum düzeylerini tespit etmeyi ve okuma tutumlarını farklı değişkenlere göre incelemeyi amaçlamışlardır. Diyarbakır ili merkez ilçelerinde bulunan farklı sosyoekonomik düzeyden ilköğretim 5., 6., ve 7. sınıf 388 öğrenci araştırma örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları yüksek düzeydedir. Aritmetik ortalama, kızların okuma tutumunun erkeklerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyi arttıkça okuma tutumlarının düştüğü görülmüştür. Araştırmada anne eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilerin okuma tutumlarının anne eğitim düzeyi ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Babalarının mezuniyet durumu lise, ilkokul, ortaokul ve üniversite sıralamasına göre öğrencilerin okumaya yönelik tutumları artış göstermektedir.

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarını farklı değişkenlere göre inceleyen Erdoğan ve Gür (2016) tarafından yapılan çalışmanın örnekleminde 106'sı kız ve 99'u erkek olmak üzere toplam 205 öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin okumaya yönelik olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin okumaya ilişkin tutumunun erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Anne babanın mezuniyet durumu, aile gelir düzeyi değişkenleri öğrencilerin okumaya yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Yüksek okuma tutum derecesine sahip öğrenciler her zaman kitap okuduklarını belirtmişlerdir.

Koçak vd.'nin (2016) yaptıkları araştırmada öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin tutumları farklı değişkenlerle incelenmiştir. Araştırmada 550 öğretmen adayı ile çalışılmıştır. Araştırmanın verileri tutum ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin tutumlarının genel olarak olumlu olduğu görülmüştür. Araştırmaya göre kız öğrencilerin okumaya yönelik tutumları erkek öğrencilere nazaran daha olumludur. Öğrencilerin sınıf düzeyi, ailelerinin gelir düzeyi okumaya yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır.

Yıldız ve Kaman (2016) tarafından ilköğretim 2., 3., 4., 5. ve 6. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin okuma ve yazmaya yönelik tutumlarını belirlemek için gerçekleştirilen çalışmanın örneklemini, 5 ilköğretim okulundan 277'si kız, 257'si erkek toplam 534 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının ilköğretimin ilk yıllarında yüksek iken, ortaokulun ilk yıllarında azaldığı tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre kız öğrenciler eğlence amaçlı okumaları erkek öğrencilerden daha çok sevmektedir.

5. ve 6. sınıf öğrencilerin okumaya karşı tutumlarını inceleyen Ürün Karahan ve Taşdan (2016) çalışmalarında öğrencilerin okuma motivasyonlarını, okuduğunu anlama becerilerini, kişisel eğilimden kaynaklanan okuma ve okuldan kaynaklanan okuma dereceleri ile ilişkilerini araştırmışlardır. Çalışmanın örneklem grubunu Kars il merkezinde öğrenim gören ilköğretim 5. ve 6. Sınıf 438 oluşturmaktadır. Motivasyonun alt boyutları olan “okuma zorluğunun algılanması”, “okuma yeterliği” ve “okumaya yönelik çaba/takdir edilme”nin okumaya yönelik tutumla orta düzeyde, “okumanın sosyal yönü”nün ise okumaya yönelik tutumla düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca okuduğunu anlama ile “okuma zorluğunun algılanması”, “okuma yeterliği”, “okumaya yönelik çaba/takdir edilme”, okumaya yönelik tutum arasında düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir.

Yıldız ve Keskin'in (2016) çalışmalarında ergenlik dönemindeki öğrencilerin dijital ve matbu metinleri okumaya yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın çalışma grubunu 5 farklı şehirden 8., 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda öğrenim gören toplam 1119 öğrenci oluşturmuştur. Betimsel tarama modelinde yapılan çalışmada verileri McKenna, Conradi, Lawrence, Jang and Meyer (2012) tarafından geliştirilen Baştuğ ve Keskin (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan “Ergenlik Dönemi Okuma Tutumu Ölçeği” ve kişisel bilgi formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre ergenlik dönemi öğrencilerin dijital okuma

tutumları matbu okuma tutumlarına oranla daha olumludur. Hem kız hem erkek öğrencilerin dijital okuma tutumları yüksektir. Matbu okuma tutumlarının erkekler öğrencilerde daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin dijital okumaya ilişkin tutumları matbu okumaya göre daha yüksektir. Öğrencilerin anne baba eğitim düzeyi ile dijital okuma tutumları ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Annesi yüksek eğitim düzeyine sahip öğrencilerin matbu okuma tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan 8., 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin matbu okuma tutumlarının 11. ve 12. sınıflara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İlkokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarını belirlemeyi ve çeşitli değişkenler bakımından incelemeyi amaçlayan Şahin-Taşkın ve Esen-Aygün (2017), araştırmalarında tarama modelini kullanmışlardır. Araştırmanın verileri, basit-seçkisiz örnekleme yoluyla belirlenen örneklem grubuna uygulanan okuma tutumu ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırmanın örneklemini Çanakkale il merkezinde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf 191'i kız, 191'i erkek toplam 308 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın bulguları ilkokul 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin hem eğlence amaçlı okumada hem de akademik amaçlı okumada kendilerini çok mutlu hissetmediklerini ve okumadan keyif almadıklarını göstermiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun hikâye ve roman okuduğu, fakat süreli yayınları okuma alışkanlıklarının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğlence amaçlı ve akademik amaçlı okuma tutumları cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Eğlence ve akademik amaçlı okumalara yönelik 3. sınıf öğrencilerinin 4. sınıf öğrencilerinden daha olumlu tutuma sahip olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu ders sayılarının artması, konuların yoğun olmaya başlaması, ortaokul dönemine hazırlık ve sınavlardaki başarı beklentisi gibi etkenlerin 4. sınıf öğrencilerinin akademik ve eğlence amaçlı okuma tutumlarını etkileyebileceği şeklinde değerlendirilmiştir. İlkokul öğrencilerinin anne eğitim durumu okuma tutumları üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmamıştır. Babası lise mezunu olan öğrencilerin eğlence amaçlı okuma tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Baki (2017) tarafından yapılan çalışmada 6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarını farklı değişkenlerle belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma verileri "Ergenlik Dönemi Okuma Tutum Ölçeği" ile elde edilmiştir. Çalışma grubu 6., 7. ve 8. sınıf toplam 270 öğrenciden oluşmaktadır. Okumayı seven öğrencilerin okumaya tutumları okumayı sevmeyen öğrencilere göre daha yüksektir. Yazmayı

seven öğrencilerin okuma tutumları da, yazmayı sevmeyen öğrencilere göre daha yüksektir. Öğrencilerin sınıf düzeyinin yükselmesiyle okumaya ilişkin olumlu tutumları azalmaktadır.

Lupo vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada duygusal ve bilişsel faktörler arasındaki etkileşimi daha iyi anlamak için farklı okuma yetenekleri olan öğrencilerin okuma tutumları ve anlama düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Veriler, Anlama Yeterlilik Değerlendirmesi ve Ergen Okuma Tutumları Anketi 202 dokuzuncu sınıf öğrencisine uygulanarak elde edilmiştir. Okuma başarısı ve eğlenceye dayalı basılı okuma arasında orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Çalışmanın hipotezi erkeklerin dijital metinlere göre kızlardan daha olumlu tutum sergileyeceği ve bu farklılığın anlama düzeyini azaltacağı şeklindedir. Bu farklılıkların hiçbiri çalışmada doğrulanmamıştır. Çalışmada hem erkeklerin hem kızların dijital okumaya karşı olumlu tutumlara sahip olduğu ve bu tutumların başarılı ile ilişkili olmadığı tespit edilmiştir. Ergenlerin eğlence amaçlı dijital okumaya yönelik olumlu tutumlara sahip olmalarına rağmen başarıları ile arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür. Sınıf seviyesinin üzerinde okuyan öğrenciler; basılı eğlenceli, basılı akademik ve dijital akademik okumalara karşı sınıf seviyesinin altındaki öğrencilere göre daha olumlu tutumlar göstermiştir.

Şanlıbaba ve Gümüş (2014) tarafından yapılan çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumlarını ve bu tutumları etkileyen etkenleri belirlemektir. Örneklem grubu 38'i erkek, 93'ü kız olmak üzere toplam 131 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri öğrencilere 23 soruluk bir anket uygulanarak elde edilmiştir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre kitap okuma alışkanlığına ilişkin daha yüksek düzeyde tutuma sahiptir. Öğrencilerin üçte ikisi, kitap okuma sevgisinin kazanılmasında kişinin kendi isteğinin daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Kitaba ulaşma yolları kız ve erkek öğrencilerde benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin %49'u kitaba satın alma yoluyla, %34'ü ise arkadaşlarından ödünç alarak ulaşmaktadır. Öğrencilerin kitap okumalarına engel olan faktörlerin başında ders yoğunluğu gelmektedir.

Yapılan araştırmalarda okuma tutumu farklı değişkenlerle birlikte incelenmiştir. Okuma tutumunun akademik başarı, anlama, okuma alışkanlığı edinme üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Ayrıca ilkökul, ortaokul, lise, üniversite ve yetişkinlerin kitap okumama nedenleri, hangi içerikleri okumaktan hoşlandıkları,

okuma tutumlarının sınıf, cinsiyet, SED, anne baba eğitim düzeyi değişkenlerinden etkilenip etkilenmediğine ilişkin sonuçlar elde edilmiştir.

2.7.2. Okuma Alışkanlığı ile İlgili Çalışmalar

Bu bölümde okuma alışkanlığıyla ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar kronolojik şekilde sıralanarak incelenmiştir.

Okuma alışkanlığının kazanılmasında kütüphanenin önemini belirten Bayram (1990) tarafından yapılan çalışmanın amacı, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesine bağlı Gezici Kütüphane'nin Aydınlikevler İlkokulu öğrencilerinin okuma alışkanlığını kazanmalarındaki etkisini araştırmak, bu hizmetin seviyesini belirlemek ve yetersiz olduğu yönleri tespit ederek Aydınlikevler İlkokulu örneğinde bu yetersizliklerin nasıl giderilebileceğine dair alınabilecek tedbirleri belirlemektir. Çalışmada rastgele seçilen 3., 4., ve 5. sınıf 450 öğrenciye anket uygulanmıştır. Araştırmaya katılan ilkokul öğrencilerinin yarısından fazlasının okuma alışkanlığı kazanmadığı ortaya çıkmıştır. Okuma alışkanlığı kazanan öğrencilerde ailelerinin yönlendirmelerinin etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ailenin eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin okuma alışkanlığı da artmaktadır. Öğrencilerin gezici kütüphanede bulunmasını istediği kitap dışı materyallerin başında % 36.6 dergi ve % 22.9 gazete gelmektedir.

Yılmaz (1990) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin okuma alışkanlığıyla halk kütüphanesini kullanma alışkanlıkları arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Anket, gözlem ve görüşme tekniği kullanılarak veriler elde edilmiştir. Çalışma, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin 12-24 yaş arasındaki okuyucularının okuma alışkanlıklarında nasıl bir etkisinin olduğunu, bu etkinin düzeyini belirlemeyi, kütüphanenin, genç okurların okuma alışkanlığı kazanmalarında eksik kaldığı yönleri belirlemeyi ve bu yetersizlikleri giderme yollarını tartışmayı amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin yarıya yakını boş zamanlarında televizyon izleyip radyo dinlemektedir. % 29.2'si boş zamanlarında kitap, dergi, gazete vb. okuyarak geçirmektedir. Öğrencilerin yalnızca % 4.9'i boş zamanlarını kütüphaneye giderek geçirmektedir. Öğrencilerin ders kitabı dışındaki okudukları kitap sayısına göre % 4.4'u "çok okuyan okuyucu", % 38.7'si "orta düzeyde okuyucu", % 42'si "az okuyan okuyucu", % 9.9'u ise "okuyucu olmadığı" şeklinde tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük oranda okuma alışkanlığına sahip olmadığı görülmüştür. Öğrenciler

okudukları kitaba satın alarak (% 39.2) , arkadaşlardan ödünç alarak (% 27.1), evdeki kitaplıktan seçerek (% 9.4) ve kütüphanelerden ödünç alarak (% 8.8) ulaşmaktadır.

Devrimci (1993) tarafından ilkokul 5. sınıfa giden çocukların okuma alışkanlıklarını incelemek amacıyla yapılan araştırmada 96'sı kız, 104'ü erkek toplam 200 öğrenci yer almıştır. Araştırmada alt sosyoekonomik düzeyden 100, üst sosyoekonomik düzeyden 100 öğrenci bulunmaktadır. Anket formuyla elde edilen verilere göre kızların % 98'i, erkeklerin % 95'i kitap okumayı sevdiğini belirtmişlerdir. Kitap okumayı sevme ile sosyoekonomik değişken arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çocukların ailelerinin % 60.5'i düzenli olarak günlük gazete almaktadırlar. Üst sosyoekonomik düzeydeki (% 85) ailelerin günlük gazete alma oranının alt sosyoekonomik düzeydeki (%36) ailelere göre yüksek olduğu görülmüştür. Günlük gazete alma oranının ailelerin öğrenim düzeyi ile doğru orantılı olduğu tespit edilmiştir. Kızların %46'sı, erkeklerin ise %34'ü ellerindeki parayla kitap almaktadır.

Dökmen (1994) lise ve üniversite öğrencilerin okumaya duydukları ilgi ve edinmiş oldukları okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarını araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada öğrencilerin okuma hızlarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Ancak alt SED'deki öğrencilerin üst SED'deki öğrencilerden daha çok okumaya ilgili oldukları görülmüştür. Lise ve üniversite öğrencilerinin en çok okuduğu yayınların başında gazete gelmektedir. Üniversite öğrencileri kitap fiyatlarının pahalı olmasından dolayı kitap okuyamadıklarını belirtmişlerdir. Kitaba ulaşma yolu olarak arkadaşlardan ödünç alma en çok tercih edilen yoldur.

Ankara'da bulunan 6 yaş ve üzerindeki kişilerin okuma alışkanlıklarını sosyolojik bakımdan inceleyen Yılmaz (1995), araştırma kapsamından Ankara'da alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeye sahip semtlerde yaşayan 600 evden 1800 kişiye anket uygulamıştır. Araştırmada kişilerin okuma alışkanlıkları yaş, cinsiyet, medeni durum, meslek, eğitim durumu, coğrafik geçmiş, gelir seviyesi, anne babanın eğitim durumu gibi değişkenlerle incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında toplumun genel olarak kitap okuma alışkanlığının düşük olduğu, üst sosyoekonomik düzeyden alt sosyoekonomik düzeye doğru gidildikçe kitap okuma alışkanlığının azaldığı görülmüştür. Katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça okuma alışkanlığının da arttığı tespit edilmiştir. Okuma alışkanlığı cinsiyete göre anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Ailenin gelir düzeyi ve anne babanın eğitim seviyesi yükseldikçe

bireylerin okuma alışkanlığının arttığı görülmüştür. Yaş değişkenine bakıldığında katılımcıların yaşının yükselmesiyle okuma alışkanlığı azalmaktadır.

Litvanya'daki çocukların okuma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan Gudakovska (1996) tarafından yapılan araştırmanın örneklem grubunu 10-13 yaş aralığında olan 5-7. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. 265'i kız ve 175'i erkek toplam 440 öğrenciye uygulanan anketle öğrencilerin ilgi duydukları türler, çok okunan kitaplar ve kitap seçimlerinde etkili olan etkenler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde öğrencilerin en çok beğendikleri türlerin bilim kurgu, dedektif hikâyeleri, masallar ve tarihi romanlar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin kitap seçimlerini en çok aileleri etkilemektedir. Bunu arkadaşlar, radyo-televizyon ve öğretmenler izlemektedir.

Ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını tespit etmeyi amaçlayan Beresford (1997), 7., 8. ve 9. sınıflarda öğrenim gören toplam 267 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırmada öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça okuma seviyelerinin azaldığı tespit edilmiştir. Öğrenciler tarafından okumaktan hoşlanılan konular arasında erkek ve kız öğrencilerin macera kitaplarına duydukları ilginin cinsiyete göre farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Romantik öyküler, korku öyküleri, suç öyküleri, mizah öyküleri kız öğrenciler tarafından daha çok tercih edilmiştir. Spor kızlardan çok erkeklerin ilgisini çekmektedir. Suç konulu eserler 7. ve 8. sınıflardaki erkekler tarafından daha çok tercih edilmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça dergi okuma oranlarının azaldığı, gazete okuma oranlarının ise arttığı görülmüştür. Okumayı sevmeme nedeni olarak ilk sırada öğrencilerin okumayı "sıkıcı" bulmaları gelmektedir. Sınıf düzeyinin artmasıyla okumayı sıkıcı bulan öğrencilerin oranında da artma söz konusudur. Okumayı sevmeme nedeni olarak "bazı kitapların ilginç olmaması" seçeneği ikinci sırada gelmektedir. Okumayı sevmeyen öğrenciler boş zamanlarında spor, televizyon, bilgisayar oyunları ile ilgilendiklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin kendini algılama, özsaygı ve okuma davranışına yönelik yapılan araştırmada Luttrell ve Parker (2001), erkek öğrencilerin gazetede en çok spor sayfasını ve spor dergilerini okuduklarını; kızların gazetede en çok burç sayfalarını ve magazin dergilerini okuduklarını tespit etmişlerdir. Erkekler kızların daha iyi okuyucular olduğunu düşünmektedirler. Kızlar romantik ve heyecanlı romanlardan hoşlanırken, erkekler tarihi ve savaş konulu romanları tercih etmektedir.

Scales ve Rhee (2001) tarafından yapılan “Yetişkin Okuma Alışkanlıkları ve Kalıpları” isimli çalışmada 115 Amerikalı yetişkine anket uygulanmıştır. Yetişkinlerin okuma alışkanlıklarında eğitim, ırk, cinsiyet, yaşam tarzı gibi değişkenler etkili olmuştur. Araştırmada yaş seviyesi düştükçe okuma alışkanlıklarının ve okuma sıklıklarının yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Kadınlar kısa öyküleri okumaktan hoşlanırken erkeklerin uzun romanlar tercih ettiği görülmüştür. Gazete ve roman yetişkinlerin okudukları türlerin başında gelmektedir. Ayrıca okunan tür içinde ilk iki sırayı gazeteler ve romanlar almıştır.

Bayram (2001) tarafından Türkiye’de kitap okuma alışkanlığını incelemeyi amaçlayan çalışmada, İstanbul’da evreni temsil eden 1000 kişi seçilmiştir. Araştırmaya katılmak isteyen veya ankete vermiş olduğu yanıtlardan sunduğu veri geçerli kabul edilen 504 kişiye 42 maddelik anket soruları uygulanmıştır. Araştırmaya katılanların % 60.7’si düzenli gazete okumadıklarını, %39.3’ü ise düzenli gazete okuduklarını belirtmişlerdir. Düzenli gazete okumayanların yarısına yakını gazeteyi haftada 3 günden az okuduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların yarısı günlük gazeteyi 1-2 saatte okumaktadırlar. Gazetede en az köşe yazıları okunurken, en fazla haber sütunları okunmaktadır.

Hollis (2002) tarafından yapılan araştırmada 37’si erkek 22’si kız toplam 59 öğrencinin okuma alışkanlıkları ve seçimleri incelenmiştir. Araştırmanın verileri 19 sorunun yer aldığı bir formla elde edilmiştir. Sürekli okuma alışkanlığının olduğunu belirten öğrencilerin sayısı 14’tür. Okumayı seven ama vakit bulamadığı için okuyamayan 36 öğrenci bulunmaktadır. Öğrenciler okuma amaçlarını sırasıyla en çok, eğlenme, okul odaklı, yeni şeyler öğrenme ihtiyacı ve ebeveynin isteği şeklinde belirtmişlerdir. Hem kız hem erkek öğrencilerin beşte biri okumayı boş zaman etkinliği olarak görmektedir. Öğrencilerin okudukları türlere bakıldığında en çok dergilerin tercih edildiği görülmüştür. Erkeklerin en çok spor dergilerini, kızlar ise en çok moda dergilerini okumaktadırlar. Çizgi romanların, mizah dergilerinin ve gazetelerin de öğrencilerin tamamı tarafından okunduğu tespit edilmiştir.

Lise öğrencilerinin etkili okuma becerilerini farklı değişkenlerle inceleyerek birtakım tavsiyelerde bulunan Coşkun (2003), araştırmasını Ankara’ya bağlı merkez ilçelerdeki okullardan, farklı sosyoekonomik düzeyde bulunan toplam 160 öğrenci üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırmanın verileri bir adet gazete haberi metni, bir adet bilimsel metin ve bir adet de edebi metin olmak üzere üç metin, bu metinlere dair okuduğunu anlama testleri ve kişisel bilgi formu ile elde edilmiştir. Araştırmada

evine düzenli olarak süreli yayın alınan öğrencilerin okuma becerilerinin, evine düzenli olarak süreli yayın alınmayanlara göre yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Anne ve babası daha üst düzeyde eğitim alan öğrencilerin okuma becerilerinin, anne ve babası alt düzeyde eğitim alanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çiçek Çetinkaya (2004), araştırmasında Afyon il merkezindeki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 3 farklı sosyoekonomik düzeyden 240 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından hazırlanan anket formunda öğrencilere kendilerinin ve ailelerinin okuma alışkanlıkları, kitap edinme ve kütüphane kullanma alışkanlıklarına dair sorular sorulmuştur. Araştırmada sosyoekonomik düzeyin yükselmesiyle öğrencilerin evlerine gazetenin sürekli olarak gelme oranının arttığı, gazeteyi sürekli okuyorum diyen öğrenci sayısının arttığı tespit edilmiştir. Sosyoekonomik düzey yükseldikçe öğrencilerdeki gazete okumama oranı giderek azalmıştır. Araştırmada öğrencilerin gazete okuma sıklığı ile SED'leri incelendiğinde, gazeteyi hiç okumayan öğrencilerin başında orta SED' deki öğrenciler gelmektedir. Bunu alt SED'deki öğrenciler ve üst SED'deki öğrenciler izlemiştir. Araştırmada öğrencilerin dergi okuma sıklığı ile SED arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$). "*Dergi hiç okumam.*" diyen öğrencilerin oranının (% 43.9) alt SED'de daha fazla olduğu, üst SED'deki öğrencilerde ise bu oranın (% 19.5) giderek azaldığı tespit edilmiştir. Dergiyi sürekli okuyan öğrenciler alt SED'den orta ve üst SED'e gittikçe artmaktadır. SED yükseldikçe annelerin çocuklarına kitap okuma alışkanlığını aşılamadaki etkisi büyük oranda artmaktadır. Üst SED'de bulunan annelerin eğitim düzeyinin daha yüksek olması, çocuklarına kitap okuma alışkanlığını aşılama olumlu derecede etkili olmuştur. Yeteri kadar kitap okumama nedeni olarak, alt SED'deki öğrencilerin % 50'si, üst SED'deki % 30.8'i, orta SED'deki öğrencilerin ise % 19.2'si kitap fiyatlarının pahalı olmasını belirtmişlerdir. Gazete okuma durumları cinsiyet açısından incelendiğinde kız öğrencilerin % 5'i, erkek öğrencilerin ise % 6.7'si gazeteyi hiç okumamaktadır. Genel olarak bakıldığında gazeteyi sürekli okuyan öğrencilerin oranı gazeteyi hiç okumayan öğrencilerin oranından fazladır. Dergi okuma durumları cinsiyet açısından incelendiğinde kız öğrencilerin % 15'i, erkek öğrencilerin ise % 19,2'si dergi türünü hiç okumamaktadır. Genel olarak bakıldığında ise dergi türünü hiç okumayan öğrencilerin oranı (% 17,1), dergi türünü sürekli okuyanların oranı ise %13,8'dir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin dergi türüne olan ilgisinin daha az olduğu görülmüştür.

Araştırmada kız öğrencilerin üçte biri bilimsel kitapları hiç okumuyor, yarıya yakını bazen okuyor ve % 19.2'si de sürekli okumaktadır. Erkek öğrencilerin ise dörtte biri bilimsel kitapları hiç okumuyor, yarısından fazlası bazen okuyor ve % 14.2'si de sürekli okumaktadır. Bulgular bilimsel kitapları hiç okumayan öğrencilerin sürekli bilimsel kitapları okuyan öğrencilerden fazla olduğunu göstermiştir. Araştırmanın diğer bulgusu olarak kızlar duygusal kitaplardan erkeklerden daha çok hoşlanmaktadır; erkekler ise macera kitaplarından kızlardan daha çok hoşlanmaktadır. Araştırmada öğrencilerin okuma kitaplarına ulaşma yolu cinsiyete göre anlamlı bir farklılık oluşturmazken, SED'in öğrencilerin kitaba ulaşmasında etkili olduğu görülmüştür. Üst SED' deki öğrenciler maddi olanaklarının elverişli olmasıyla okuma kitaplarını çoğunlukla satın alarak temin etmektedirler. Alt ve orta SED'deki öğrenciler ise en çok okul ve sınıf kitaplığı ile halk kütüphanesi aracılığıyla okuma kitabına ulaşmaktadırlar. Elde edilen veriler öğrencilerin dergiyi, gazeteye göre daha az okuduklarını göstermiştir. Dergi okuma sıklığı cinsiyet, SED ile arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmasında ailenin rolünü araştırmayı amaçlayan Bekar'ın (2005) çalışmasına katılan 283 öğrencinin % 43.5'i erkek , % 56.5'i kızdır. Veri toplamı aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin % 95.1'i okuma alışkanlığına sahipken %4.9'unda okuma alışkanlığı yoktur. Öğrencilerin % 61.7' si evine düzenli gazete alınmasına “bazen” düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin yarısının birkaç günde 1 gazete okuması, onda birinin hiç gazete okumaması öğrencilerin yarısından fazlasının düzenli bir gazete alışkanlığı olmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin % 65'i harçlıklarından gazete, dergi vs. için para ayırmaktadır. Araştırmada anne-baba eğitim durumu yükseldikçe ailenin çocuklarını okumaya yönlendirmesi de yükselmiştir. Ekonomik düzey yükseldikçe ailenin çocuklarını okumaya yönlendirdikleri görülmüştür.

İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmayı ve farklı değişkenlerin etkisini araştırmayı amaçlayan Keleş (2006) tarafından yapılan araştırmada, 597 öğrencinin kitap okuma alışkanlıkları incelenmiştir. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen bir anketle elde edilmiştir. Araştırmada, öğrencilerin boş vakitlerinde en çok yapmayı sevdiği uğraşın kitap okumak olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilere hangi konuları içeren kitaplar okudukları sorulduğunda macera (% 71.2), duygusal (%

13.2), bilim kurgu (% 7.5), mizah (% 2.2), polisiye (% 1.7), diğ er (% 4.2) olarak yanı tlamış lardır. Erkek ö ğrencilerin daha çok macera kitaplarını okumaktan zevk aldıkları, kız ö ğrencilerin ise daha çok duygusal içerikli kitaplar okumaktan zevk aldıkları tespit edilmiştir. Ö ğrenciler kitap okumalarına engel olan nedenlerin başında derslerin yoğun olmasını (% 35.7) belirtmişlerdir. Araştırmada ö ğrencilerin 307'si (% 51.4) gazete okuduğunu, 290'ı ise (% 48.6) gazete okumadığını belirtmiştir. Ö ğrencilerin 421'i (%70.5) dergi okuduğunu, 176'sı (% 29.5) ise dergi okumadığını belirtmiştir. Kızların erkeklere nispeten daha fazla kitap okuma alışkanlıklarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada annelerin ve babaların eğitim seviyesi yükseldikçe ö ğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının da arttığı görülmüştür. Annelerin eğitim seviyesi yükseldikçe, çocukların kitap okuma alışkanlıklarını etkileme oranının babalardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya göre gelir düzeyi en yüksek olan ö ğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları diğ erlerine göre daha yüksektir. Ö ğrencilerin aile gelir düzeyi düştükçe kitap okuma alışkanlıkları da azalmaktadır. Ö ğrencilerin sınıf seviyeleri kitap okuma alışkanlıklarını etkilediği ve 4. sınıf ö ğrencilerinin kitap okuma alışkanlığının, 5. sınıf ö ğrencilerine oranla daha fazla olduğu görülmüştür.

Kaynar (2007) tarafından yapılan araştırma okumanın, bilgiyi almanın önemini ve okuma alışkanlığının ö ğrencinin iletişimine katkısını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Ö ğrencilerin okuma alışkanlıklarının iletişimlerine etkisini ölçmek için 9., 10. ve 11. sınıflarda öğrenim gören 240 lise ö ğrencisinin katıldığı bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Ankete katılanların % 62.92'sini kız ö ğrenciler, % 37.08'ini erkek ö ğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular, ö ğrencilerin günlük gazete ve dergileri okuma sıklıkları % 43.33'ü ara sıra, % 29.58'i çoğunlukla, % 20.42'si her gün , % 6.67'si ise çok az şeklindedir. Ayrıca ö ğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmede en çok tercih ettikleri uğraşlar arasında kitap okuma oranı (% 18.14) ikinci sırada gelmektedir.

Kolaç (2007) tarafından sınıf ö ğretmenlerinin okuyucu profillerini gösteren çalışmaya Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Ö ğretmenliği' nde öğrenim gören 4. sınıf ö ğrencileri katılmıştır. Çalışma kapsamında 42'si kız, 50'si erkek toplam 92 ö ğrenciye açık uçlu soruların bulunduğu araştırmacı tarafından hazırlanan anket uygulanmıştır. Ö ğrencilerin büyük çoğunluğu kitap okumayı sevdiklerini belirtmişlerdir. Sınıf ö ğretmeni adayları okumalarını kitabın "bilgi dağarcığını geliştirme", "yeni şeyler öğretme", "farklı dünyalara alıp götürme", "yeni insanlar,

“yeni hayatlar tanıtma” işlevleriyle gerekçelendirmişlerdir. Öğrencilerin % 18.9’ u güncel, % 17.7’si sürükleyici, % 16.2’si eğitim içerikli kitapları okumayı tercih etmektedir.

Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007) tarafından yapılan çalışmada, televizyon izleme ve bilgisayar kullanmanın üst SED’de bulunan ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına olan etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın verileri, Ankara Büyükşehir Belediyesi’nde bulunan biri özel biri devlet okulunda 5. sınıfta öğrenim gören 222 öğrenciye anket uygulanarak elde edilmiştir. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarından “etkin okuyucu” veya “orta düzey okuyucu” oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin hoşlandıkları için kitap okudukları görülmüştür.

Sadioğlu ve Bilgin (2008), araştırmalarında ilköğretim öğrencilerinin eleştirel okuma becerilerini cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyine göre incelemişlerdir. Araştırma Bursa ili Osmangazi ve Yıldırım ilçelerinde bulunan 5. sınıf 78’i kız, 107’ si erkek toplam 185 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrencilerin okumaya ayırdıkları sürenin, sosyoekonomik düzeye ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Üst sosyoekonomik düzeyde olan öğrencilere sağlanan imkânların öğrencileri iyi birer okur haline getirmediği ifade edilmiştir. Eğitim sisteminin önceliğinin öğrencilere okumayı sevdirecek eleştirel okurlar yetiştirmesi gerektiği kanısına varılmıştır. Anne babaların eğitim düzeylerinin çocuklarının eleştirel okuma becerilerini farklılaştırmadığını bulgusuna ulaşılmıştır.

Gökyer (2009) tarafından yapılan araştırmanın amacı ilköğretim ve orta öğretim okullarındaki öğrencilere, yönetici ve öğretmenlere okuma alışkanlığı edindirmek, okuma kültürü kazanabilmeleri için çözümler sunmak, okumaya engel olan faktörleri ortadan kaldırmak, okullardaki kütüphaneleri güncelleştirmek, öğrencilerin sürekli olarak kitap okumaları için isteklendirmek, velileri de okuma sürecine dahil etmek, “ELAZIĞ OKUYOR” ismiyle okuma kültürü oluşturmak, sivil toplum örgütlerinin desteğiyle okuyan şehir haline gelebilmek şeklinde belirtilmiştir. Araştırmaya 60 ilköğretim okulundan 2038 ve 8 liseden 751 toplam 2789 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin “Elazığ Okuyor Kampanyası”na ilişkin görüşleri araştırmacı tarafından geliştirilen beşli Likert tipi derecelendirme ölçeği ile elde edilmiştir. Kampanya ile ilgili ifadelerden elde edilen sonuçlara göre sınıf seviyesinin artması ile birlikte kampanyanın etkisinin azalma eğiliminde olduğu görülmüştür. Sonuçlar kız öğrencilerin kampanya ile ilgili algılarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Türkçe öğretmenlerinin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkilerini inceleyen Akca (2008), 131'i erkek 257'si kadın toplam 388 öğretmen ile çalışmıştır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan anket formuyla toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (%52,06) düzenli olarak takip ettiğini, süreli yayının günlük gazete olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlere “Kitap okumayla ilgili yaptığımız çalışmalar sonucunda öğrencileriniz süreli yayınları (gazete, dergi) takip eder mi?” sorusu sorulmuştur: 50 ve üzeri yaş aralığındaki öğretmenler 20-25 yaş aralığındaki öğretmenlere oranla bu ifadeye daha fazla katılmışlardır. Bu durum araştırmacı tarafından 50 ve üzerinde yaş aralığındaki öğretmenlerin basılı olarak yayımlanan gazete ve dergi okuma alışkanlıklarını öğrencilere de yansıttığı şeklinde yorumlanmıştır.

Öğrencilerin okuma alışkanlıkları üzerindeki cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm, sosyoekonomik koşul değişkenlerinin etki düzeyini belirlenmeyi amaçlayan bir diğer araştırma Odabaş vd.'ne (2008) aittir. Araştırma sosyal bilimler ve fen bilimlerinde okuyan 153'ü kız, 151'i erkek toplam 304 öğrenciye anket uygulanarak yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısı birinci sınıf, diğer yarısı ise son sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin önemli bir kısmının düşük düzeyde okuma kültürü bulunmaktadır. Öğrencilerin kitap okuma oranı cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Bir yıl içinde hiç kitap okumadığını belirten erkek öğrencilerin oranı kız öğrencilerden fazladır. Anne babası düşük eğitim düzeyine sahip olan öğrencilerin okuma alışkanlıklarının zayıf olduğu, anne babası eğitilmiş olan öğrencilerin daha yüksek düzeyde okuma kültürüne sahip oldukları görülmüştür. Araştırmada alt ve üst gelir grubundaki öğrencilerin okuma alışkanlıklarının birbirine yakın değerlerde olması SED' in öğrencilerin okuma davranışları üzerinde belirgin farklılık oluşturmadığını göstermiştir.

Kurulgan ve Çekerol (2008) yaptıkları araştırmada 100 üniversite öğrencisinin okuma ve üniversite kütüphanesini kullanma alışkanlıklarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma verileri anket tekniği ile elde edilmiştir. Elde edilen bulgular öğrencilerin % 70'lik bir bölümünün güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin kitaba ulaşma yolları incelendiğinde, yarısından fazlasının kitabı satın aldığı, % 17'sinin üniversite kütüphanesinden yararlandığı, % 3'ünün İl Halk Kütüphanesi'nden, % 11'inin arkadaşlarından, % 4'ünün ise diğer seçeneğiyle kitap temin ettiği görülmüştür. Öğrencilerin günlük gazete okuma sıklıkları incelendiğinde % 68'i ara sıra, % 23'ü her gün gazete okumaktadır. % 9'u

ise hiç gazete okumamaktadır. Öğrencilerin gazete okuma oranları (% 23) kitap okuma oranlarına (% 92) göre daha düşüktür. Öğrencilerin % 51'i kitap, dergi okuma alışkanlığını yeterli bulmamaktadır, % 49'u ise yeterli bulduğunu ifade etmektedir. Kitap, dergi okuma alışkanlığını yeterli bulmayan öğrencilerin % 58'i zamanının olmadığını, % 16'sı kitap, derginin pahalı olduğunu, % 8'i kitap, dergi ve vb.yi okumanın öncelikli olmadığını, % 4'ü ise başka nedenleri belirtmişlerdir. Araştırmada öğrencilerin kitap okuma sıklıklarının aile gelir düzeyi, annenin babanın eğitim düzeyi değişkenlerine göre farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyinin kitaba ulaşma yollarını etkilemediği görülmüştür.

Arslan vd. (2009) yaptıkları çalışmada, Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu'ndaki üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını cinsiyet, okudukları bölüm değişkenleriyle birlikte belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmaya Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu'ndan 85'i kız ve 148'i erkek olmak üzere toplam 233 öğrenci katılmıştır. Veriler Gömleksiz' in (2004) geliştirdiği "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Çalışma sonuçları, kız öğrencilerin kitap okumayı sevdiklerini, kızların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının erkeklere göre daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Balcı (2009) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları ile okuma ilgisi ve okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Tarama modelinde yapılan araştırmanın verileri, tutum ölçeği, anket formu, okuduğunu anlama testi ile toplanmıştır. Araştırmada farklı sosyoekonomik çevrelerde eğitim gören 390 ilköğretim 8. sınıf öğrencisi örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma kızların okumaya yönelik tutumlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları ebeveynin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Okuma alışkanlığına ilişkin alınan toplam tutum puanları en yüksek orta sosyoekonomik düzeyde bulunan öğrencilere aittir. Daha sonra alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler gelmektedir.

Okuma alışkanlığının süreli yayınları takip etme alt boyutunda öğrencilerin gazete okuma alışkanlıklarına bakıldığında; öğrencilerin çoğunluğu (% 33.3) sadece hafta sonları gazete okumaktadır. Haftada birkaç gün gazete okuduğunu söyleyenlerin oranı yaklaşık üçte birdir (% 32.6). Erkek öğrencilerin her gün gazete

okuma oranı kız öğrencilerin her gün gazete okuma oranından fazladır. Her gün gazete okumanın en düşük olduğu alt sosyoekonomik düzeyde yer alan öğrencilerdir. Öğrencilerin gazete okumama nedenleri incelendiğinde % 45.7'lik bir oranla gazete okurken sıkılma nedeni öne çıkmıştır. Bunu % 21.7 ile zaman yetersizliği, % 17.4 ile maddi olanaksızlıklar ve % 13 ile gazete okumanın gereksiz olduğunu düşünme takip etmiştir. Kız öğrencilerin % 57.1'i gazete okurken sıkıldıklarını ifade etmişlerdir. Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin tamamına yakını maddi olanaksızlıklar nedeniyle gazete okumadığını belirtmişlerdir. Üst sosyoekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin ise çoğunluğu gazete okumanın gereksiz olduğunu düşünmektedir. Her gün gazete okuduğunu belirten öğrencilerin % 66.3'ü günde bir gazete okurken, geriye kalan öğrencilerin %26.3'ü günde iki gazete okumaktadır. Elde edilen bulgulara göre erkeklerin günlük gazete takip etme oranı kızlarınkinden yüksektir. Araştırmaya göre günlük gazete en çok üst sosyoekonomik düzeyde yer alan öğrenciler tarafından takip edilmektedir. Sonrasında orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler gelmektedir. Öğrencilerin gazeteye ulaşma yolları büyük oranda ailenin satın alması (% 77.9) ile gerçekleşmektedir. Tanıdıkları ve arkadaşlarıyla gazeteye ulaşanlar (% 10.8) ikinci sıradadır. Gazeteyi internet sayfasından takip edenlerin oranı % 7'dir. Gazeteye ailesinin aracılığıyla ulaşma oranı kız öğrencilerde daha yüksektir. Gazeteyi internet sayfasından takip etme, tanıdık ve arkadaşlarının aracılığıyla ulaşma yollarında erkek öğrencilerin oranı kız öğrencilerinden yüksektir. Gazeteleri internetten takip etme oranı en yüksek üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere aittir. Öğrencilerin yarısı (% 50.3) gündemi takip etmek amacıyla gazete okuduklarını belirtmişlerdir. Bilgi edinmek amacıyla okuyanların oranı % 32.6'dır. Gazete okumayı bir eğlence olarak görenler ise % 16.6 oranındadır. Gazeteyi gündemi takip etme amacıyla okuyan erkek öğrencilerin oranı kız öğrencilerden fazladır. Eğlenme/keyifli vakit geçirme seçeneği en fazla üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler tarafından tercih edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler, gazetede en çok spor sayfalarına ilgi duymaktadır. Kız öğrencilerin gazetede “dünya haberleri”ne ilgi duyarken erkek öğrencilerin “spor sayfaları”na ilgi duydukları tespit edilmiştir. Tüm sosyoekonomik çevredeki öğrencilerin en çok ilgiyle okudukları sayfanın “spor haberleri” olduğu görülmüştür. Politika, dünya haberleri, ekonomi haberleri, kültür sanat, köşe yazıları üst sosyoekonomik çevrede bulunan öğrenciler tarafından daha fazla tercih etmiştir. Öğrencilerin % 20.5'inin dergi okuma alışkanlığı olduğu görülmüştür. Dergi

okuduğunu belirten kız öğrencilerin oranı erkek öğrencilerden fazladır. Üst sosyoekonomik çevreden alt sosyoekonomik çevreye doğru gidildikçe dergi okuma oranının azaldığı görülmüştür.

Geçgel ve Burgul (2009) araştırmalarında, üniversite öğrencilerinin okuma ilgi alanlarını belirlemeyi ve okuma ilgi alanlarını sınıf, cinsiyete göre incelemeyi amaçlamışlardır. Betimsel yöntemle yapılan araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin kişisel bilgilerini ve okuma ilgi alanlarını belirlemek için “Okuma İlgi Alanını Belirleme Anketi” kullanılmıştır. Araştırma öğrencilerin % 48’inin ayda bir, % 16.1’inin altı ayda bir, % 12.2’sinin ise haftada bir kitap okuduklarını ortaya koymaktadır. Çoğunluğunun ayda bir kitap okuduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin orta ve az seviyede okuma sıklığına sahip oldukları görülmüştür. Öğrenciler kitap okuma nedenlerini sırasıyla “kendini geliştirme”, “bir şeyler öğrenme” ve “edebi-estetik haz almak” şeklinde gerekçelendirmişlerdir. Öğrencilerin yarısı düzenli olarak bir gazete takip ederken diğer yarısının düzenli olarak bir gazete takip etmediği görülmektedir. Öğrencilerin % 70,8’i takip bir dergi etmediklerini, % 22,5’i dergi takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin % 79,8’inin okumaya yeterince zaman ayırmadığı görülmüştür. Öğrenciler okumaya yeterince zaman ayıramama nedenlerini ilk sırada “derslerinin çok yoğun olması ve okumaya zaman bulamama”, ikinci sırada “Okumayı bir alışkanlığa dönüştürememe” ve üçüncü sırada “KPSS sınavına hazırlanma” şeklinde belirtmişlerdir. Üniversite birinci sınıf öğrencileri okuma alışkanlıklarının iyi yönde artacağı yönünde beklentilerinin olduğunu, üniversite dördüncü sınıf öğrenciler ise okuma alışkanlıkları üzerinde üniversitenin olumlu etki oluşturduğunu belirtmişlerdir.

Saracaloğlu vd. (2009) tarafından yapılan çalışma toplam 184 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri Öğretmen İletişim Becerileri Ölçeği, Problem Çözme Envanteri, Okuma İlgisi Ölçeği ve Okuma Alışkanlığı Anketi, Kişisel Bilgi Formu ile elde edilmiştir. Araştırmada öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarına yönelik öğrencilerin sırasıyla gazete, sanat kitapları, çeşitli dergiler, mizah dergisi, bilimsel kitaplar, kültür kitapları ve bilim teknik dergisi okudukları tespit edilmiştir. Gazete, mizah dergisi ve kültür kitapları okuma cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Kızlar farklı dergiler ve sanat kitapları, erkekler ise bilim teknik dergileri ve bilimsel kitaplar okumaktadırlar. Araştırmada öğrencilerin okuma alışkanlıklarının “yetersiz” olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güngör'ün (2009) gerçekleştirdiği araştırma ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığının Türkçe dersi akademik başarılarına etkisini belirlemek şeklinde ifade edilmiştir. Araştırma, Diyarbakır ili Silvan ilçesi ve ilçeye bağlı köylerdeki 10 devlet okulundaki 23 sınıf öğretmeni ve 768 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anketle toplanmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerine görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin tercih ettiği kitap içerikleri % 45.5 oranında macera içerikli, % 31.1 oranında duygusal içerikli kitaplar, % 15.6 oranında bilim kurgu içerikli kitaplar, % 4.6 oranında mizah içerikli kitaplar, % 2.9 oranında polisiye konuları içerikli kitaplar ve diğer konuların ağırlıklı olduğu kitapların oranı ise % 0.9'dur. Araştırmaya göre öğrencilerin kitap okumalarına engel olan etkenlerin başında derslerin yoğunluğu (% 36.5) gelmektedir. Ev işlerine yardım etme (% 17.8), televizyon (% 15.0), kitap fiyatlarının pahalı olması (% 14.7), bilgisayar (% 6.4), "diğer etkenlerdir" diyenlerin oranı ise (% 9.7)'dir. Araştırmada öğrencilerin kitap dışında okudukları yayınların başında % 35.8 oranında internet yayınları gelmektedir. Öğrenciler kitap dışında gazete (% 30.0) ve dergi (% 21.2) okumaktadırlar. Kız öğrenciler en çok duygusal içerikli kitaplar, erkek öğrenciler ise en çok macera içerikli kitaplar okumaktadırlar. Öğrencilerin kitaptan başka hangi yayınları okudukları incelendiğinde, gazete okuma oranının (% 37.7) en yüksek olduğu grup 501-750 TL geliri ailede yaşayan öğrencilerdir. Dergi okuma oranının (% 24.8) en çok olduğu grup 751 TL ve fazlası geliri ailede yaşayan öğrencilerdir. İnternet yayınlarını okuma oranının (% 41.3) en çok olduğu grup 751 TL ve fazlası geliri ailede yaşayan öğrencilerdir. Araştırma sonuçlarına göre kızların erkeklere nispeten kitap okuma alışkanlıklarının daha fazla olduğu, anne-baba eğitim düzeyi yükseldikçe ve ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Yılmaz (2009) tarafından yapılan araştırma, üniversite öğrencilerinin gazete, dergi ve kitap okuma alışkanlıklarını tespit etmek ve televizyon, bilgisayar (internet) gibi kitle iletişim araçlarının okuma üzerindeki etkisini incelemek için gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem grubu Cumhuriyet Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören- her sınıftan 25 öğrenci olacak şekilde- 41'i erkek, 59'u kız toplam 100 öğrenciden oluşmaktadır. Veriler 27 soruluk bir anket-bilgi formu kullanılarak elde edilmiştir. Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin yarısından fazlası günlük gazete takibi yapmamaktadır. Öğrencilerin

“her gün” gazete okuma oranı birinci sınıftan itibaren düzenli olarak artmaktadır. Öğrencilerin çoğu gazeteyi haber almak ve bilgilenmek için okumaktadır. Gazetede en çok haber bölümleri okunmaktadır. Gazetenin spor sayfalarına gösterilen ilgi sanat-edebiyat, yorum sayfalarına ve köşe yazılarına gösterilen ilgiden daha fazladır. Öğrencilerin dergi okuma oranları gazete okuma oranlarından daha düşüktür. Öğrencilerin üçte bire yakını hiç dergi okumadığını ifade ederken, dergi okuduğunu belirtenlerin çoğunluğunun sanatsal-edebi dergiler ve kültür dergilerine ilgi gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin yarısına yakın bir kısmı aylık dergileri takip ederken, diğer yarısına yakınının dergi takip etmediği görülmüştür. Öğrencilerin çoğunluğu dergiyi kendini geliştirmek veya ilgilendiği konulara ulaşmak amacıyla dergi okumaktadır. Dergiyi araştırma amaçlı okuyan öğrencilerin oranının ise oldukça az olduğu görülmüştür.

Şahin (2009) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıfa giden öğrencilerin okuma alışkanlıkları düzeyi ve bu düzeyin sosyoekonomik yaşantılarına göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma Kırşehir il merkezindeki 13 okuldan 6., 7. ve 8. sınıflarda okuyan 1323 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın bulgularına göre ailelerin sosyoekonomik seviyeleri yükseldikçe okur-yazar olma oranlarının da arttığı görülmüştür. Çalışmaya katılan öğrenciler çoğunlukla boş vakitlerini kitap okuyarak değerlendirmektedirler. Fakat üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler kitap okumaya daha az, bilgisayarda gezinti yapma ve oynamaya daha fazla zaman ayırmaktadırlar. Alt SED’deki öğrencilerin dörtte biri her gün düzenli olarak kitap okumaktadır. Orta SED’de bu oran % 45,5’e yükselmektedir. Üst SED’deki öğrencilerin ise % 37,7’si her gün kitap okumaktadırlar. Öğrencilerin genel olarak üçte birinin her gün ve yarısından fazlasının zaman zaman okumayı tercih ettiği görülmektedir. Araştırmada en çok orta SED’de yer alan öğrencilerin düzenli olarak kitap okudukları görülmüştür. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin ise en az kitap okudukları neticesine ulaşılmıştır. Öğrenciler kitap okumalarının önündeki engellerin başında derslerinin yoğun olduğunu ve sınavlara hazırlanmalarını belirtmişlerdir. Üst SED’deki öğrenciler harçlıklarıyla kitap satın alırken, orta ve alt SED’dekilerin bakkal, market ve okul kantini ürünlerini tercih etmektedir.

Kitap okuma alışkanlığı düzeyleri ve bu alışkanlıklara ilişkin çeşitli özellikleri belirlemek amacıyla Yılmaz vd. (2009) tarafından yapılan araştırmaya, Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi’nden 4. Sınıfta öğrenim gören 104

üniversite öğrencisi katılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırmanın verileri, öğrencilere uygulanan anketle elde edilmiştir. Anketten elde edilen sonuçlar üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığının zayıf olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin zaman yetersizliğinden dolayı okuyamadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğunlukla ders için okuduğu, boş zamanlarını değerlendirmek için okumanın yaygın olmadığı tespit edilmiştir. Kitap okumada en çok tercih edilen konular tarih, siyaset, ekonomi alanlarındadır. Öğrencilerin çoğunun okuyacağı kitaba satın alarak ulaştığı görülmüştür. Kütüphaneden ödünç alma seçeneği ise kitaba ulaşma noktasında en az tercih edilen yöntemdir. Öğrencilerin yarısı dergiyi sürekli olarak okuduklarını belirtirken gazeteyi genelde “birkaç günde bir” okuduklarını belirtmişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre bilgisayar kullanımı ve TV izleme öğrencilerin okuma alışkanlıklarını azaltarak olumsuz bir yönde etkilemektedir.

Yıldız (2010) tarafından yapılan çalışmanın amacı ilköğretim 5. sınıflarda okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlığı arasındaki ilişkileri açıklamak olarak belirlenmiştir. Çalışma sonucunda okuma saatlerinde kızların erkeklerden daha fazla kitap okuduğu tespit edilmiştir. Kişisel isteklerden kaynaklı okuma miktarı açısından erkek öğrenciler ve kız öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Okuma saatlerinde okunan kitap sayısı SED’ e göre farklılık göstermemektedir. Kişisel isteklerden kaynaklı okumaya en az zaman ayıran grubun alt SED olduğu görülmüştür. Orta ve üst SED’ deki öğrencilerin kişisel isteklerden kaynaklı okumaya alt SED’ den daha fazla zaman ayırdıkları görülmüştür.

Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarını inceleyen Kuş ve Türkyılmaz (2010) çalışmalarını 577 öğretmen adayı ile gerçekleştirmişlerdir. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan anket ile toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin aile gelir düzeyleri düşüktür. Araştırma sonuçlarında öğrenciler az okumalarının nedenini, % 49’u işlerin yoğunluğu veya sınavlara hazırlanmaları şeklinde belirtmişlerdir. % 13’lük bir kısım kitaplar pahalı olduğu için okumadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin % 17’si, az okumalarının sebebini bilgisayar kullanma veya televizyon izleme olarak gerekçelendirmişlerdir. Öğrencilerin % 9’u az kitap okumalarının nedenini arkadaşlarıyla gezmeye bağlamışlardır. “Hangi sıklıkta okursunuz?” sorusuna öğrencilerin % 40’ı “ara sıra” cevabını verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin yarıdan fazlası okumaktan her zaman veya sık sık zevk aldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 57’si boş zamanlarında

her zaman veya sık sık gazete okumaktadır. Öğrencilerin yarısından fazlası nadiren veya ara sıra mizah dergisi okumaktadır. Öğrencilerin okuma nedenleri incelendiğinde üçte biri eğlenmek, dörtte biri ise kendini topluma kabullendirmek için “ara sıra” kitap okuduğunu ifade etmiştir. Öğrenciler ara ara veya sık sık % 33'lük bir oranla güncel olayları anlamak için okumaktadırlar. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin % 70'i her zaman veya sık sık yeni bilgiler edinmek için okumaktadır.

8., 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin boş zamanlarındaki okuma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan Can vd. (2010) tarafından yapılan çalışmada, Kırşehir il merkezindeki farklı SED'de bulunan 627 ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisine anket uygulanmıştır. Araştırmada 8. sınıf öğrencilerinin 11. ve 12. sınıf öğrencilerine göre okuma sıklıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kızların okuma sıklığının erkeklere yüksek düzeydedir. Anne babanın eğitim düzeyi artmasıyla öğrencilerin okuma alışkanlığını olumlu yönde etkilenmektedir. Öğrencilerin okuma sıklıkları üzerinde aile gelir düzeyinin etkisi olmadığı görülmüştür.

Yılmaz ve Benli (2010) araştırmalarında sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmalarını Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde kayıtlı olan 400 sınıf öğretmeni adayı üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Kız öğrencilerin okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumları erkek öğrencilere göre daha olumludur. Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumları sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Hanedar (2011) tarafından yapılan çalışmanın amacı ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve okuduklarını anlama becerilerini belirlemektir. Araştırmanın örneklemini 10 ilköğretim okulunda öğrenim gören 300 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler anket ve okuduğunu anlama ve çözümleme ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 34.3'ü her gün kitap okurken, % 65.27' si her gün okumamaktadır. Öğrencilerin % 73.7'isi boş zamanlarını kitap okuyarak değerlendirirken, % 26.3' ü boş zamanlarında kitap okumamaktadır. Öğrencilerin % 67.3' ü kitap almak için para ayırdığını, % 32.7' sinin para ayırmadığı görülmüştür.

Ergenlerin medya kullanımını inceleyen Güney vd., (2007) araştırmalarını Ankara'da farklı sosyoekonomik düzeyde bulunan 219'u 8. sınıf, 270'i 10. sınıf toplam 489 öğrenci üzerinde yürütmüştür. Ergenlerin büyük çoğunluğu (%94)

günlük gazete okuduklarını belirtmişlerdir. Gazete okuma oranı en çok alt sosyoekonomik düzeyde görülmektedir. Bunu orta ve üst SED’de bulunanlar takip etmektedir. Gazetede en çok tercih edilen bölümler bulmacalar, karikatürler, fıkralardır. Alt SED’de bulunan öğrencilerin fal, burç ve magazin bölümlerini okuma oranları diğer sosyoekonomik düzeylere göre daha yüksektir. Sosyoekonomik düzeyin yükselmesiyle bu bölümlerin okunma oranı azalmaktadır. Bulmaca alt SED’den üst SED’e gidildikçe daha az tercih edilmiştir. Gazete okuma oranı alt SED’de cinsiyete göre farklılık göstermezken orta ve üst SED’de kız öğrencilerin erkeklere göre daha yüksek oranda gazete okudukları tespit edilmiştir. Tüm sosyoekonomik düzeylerde spor sayfaları en çok erkekler tarafından okunmaktadır. Öğrencilerin gazete alımı ve dergi takip etmeleri sosyoekonomik düzeyin düşmesiyle artış göstermektedir. Alt SED’de dergi okuma durumunda cinsiyete göre bir farklılık görülmezken orta ve üst SED’de kızların erkeklere oranla dergi okuma oranlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrenciler en çok gençlik dergilerini okumaktadır, kültür, bilim ve aktüalite dergilerini ise pek tercih etmemişlerdir.

Güneş (2013) tarafından yapılan çalışmada ön test ve son testte öğrencilerin vermiş oldukları cevaplarda okuma alışkanlığına ilişkin görüşleri aynı çıkmıştır. Öğrencilerin toplamda % 90’lık dilimi okuma alışkanlıklarının olmadığı yönündeki yargıya katılmadıklarını belirtirken, % 10’luk kısmı bu yargıya katıldığını belirtmiştir. Çalışmada öğrencilerin okumama nedenlerinin başında vakit bulamamaları (% 10.3) gelmektedir.

Davarcı (2013) Adana ili merkez ilçelerindeki ilköğretim 8. sınıf 294’ü kız, 216’sı erkek toplam 550 öğrencinin çalışmaya katıldığı görülmektedir. Çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin % 12.9’unun evine günlük bir gazete alınırken, % 4.2’sinin evine düzenli olarak birden fazla gazete ve dergi alınmaktadır. % 34.7’sinin evine aralıklı olarak gazete ve dergi alınırken, % 48.2’sinin evine gazete ve dergi alınmamaktadır. Öğrencilerin kitap okumalarının önündeki engelleri ev işlerine yardım etme, kitap fiyatlarının pahalı olması, derslerin yoğunluğu şeklinde sıralamışlardır. Öğrencilerin kitap dışında okudukları yayınlar incelendiğinde gazete (% 23.3), dergi (% 12.4) ve internet yayınlarının (% 33.8) sıralandığı görülmektedir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre ellerindeki parayı kitap almak için daha çok kullandıkları tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin bilgisayar ve interneti kitap, gazete ve dergi okuma amacıyla kullanma oranı çok düşüktür.

Üstten ve Pilav (2014) tarafından yapılan çalışmanın amacı lise öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını incelemektir. Betimsel tarama yönteminin kullanıldığı çalışmaya Ankara il merkezinde farklı liselerde 10. sınıfta öğrenim gören 122 kız, 120 erkek toplam 242 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Okuma İlgi ve Alışkanlığı Değerlendirme Anketi” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin okuma sıklıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Her iki grubun da okuma ilgi ve alışkanlıklarının zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşılık öğrencilerin okuma ile ilgili tutumları yüksek çıkmıştır. Lise öğrencilerinin okuma sebepleri incelendiğinde erkek öğrencilere göre okuma günlük hayatı kapsayan bir uğraş olarak görülürken, kız öğrencilere göre ise okuma doğrudan bilgi edinme aracı olarak görülmektedir. Öğrenciler ders dışı okuma materyallerinin başında İnternet, gazete ve magazin dergilerini tercih etmektedir. Erkekler kızlara göre internetten daha fazla yararlanırken; kızlar da erkeklere göre daha fazla gazete okumaktadırlar. Erkek öğrencilerin evlerine giren günlük gazete oranı kız öğrencilerden fazladır. Evlerine haftada bir gazete alınan kızların sayısı da erkeklerin sayısından fazladır.

İlköğretim öğrencileri, velileri ve öğretmenlerinin okuma alışkanlığı durumlarını ve öğrencilere okuma alışkanlığının kazandırılmasına yönelik yapılan çalışmaları öğrenci, veli ve öğretmen görüşleri yoluyla belirlemeye çalışan Aksoy (2014) tarafından yapılan araştırmada 110 öğretmen, 252 öğrenci ve 108 veli olmak üzere toplam 470 kişiden veri toplanmıştır. Araştırmada verileri araştırmacı tarafından hazırlanan Okuma Alışkanlığı Öğrenci Anketi, Okuma Alışkanlığı Öğretmen Anketi, Okuma Alışkanlığı Veli Anketi ile toplanmıştır. Öğrencilerin yapmayı en çok sevdiği etkinliklere bakıldığında; çoğunluğu ödev yapmak ve kitap, dergi vb. okumak, yarıdan fazlası spor yapmak olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin % 95.2’si okuma alışkanlığının olduğunu, % 4.8’i ise olmadığını belirtmiştir. Öğrenciler genel olarak macera, eğlence, bilim, arkadaşlık, spor ve sevgi konularındaki kitapları okumayı sevmektedirler. Öğrencilerin genellikle istek ve ihtiyaç halinde evlerine yayın alındığı bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin % 81.7’si yayınlara aboneliğinin olmadığını, % 18.3’ü ise aboneliğinin olduğunu belirtmiştir. Araştırmanın bulgularına göre öğrenciler yayınlara abone olmalarının sebeplerini öncelikli olarak eğitici ve bilgilendirici olduğu ardından da hoşuna gittiği ve eğlendirici olduğu şeklinde ifade etmişlerdir.

Ekici (2014) tarafından yapılan çalışmanın amacı, Ankara’da bulunan devlet anaokullarının çocukları okuma alışkanlığına hazırlamalarını değerlendirmektir. Çalışmada veriler anket, görüşme ve gözlem teknikleri kullanılmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu 50 okuldan toplamda 370 anaokulu öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmada öğretmenlerin okuma tutumlarının ne düzeyde olduğu, anaokulu öğrencilerinin okuma tutumlarına ilişkin öğretmen görüşleri, anaokulu öğrencilerinin okuma alışkanlığı hazırlık uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri ele alınmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğretmenlerin % 14.5’i etkin/güçlü okuyucudur. % 44.2’ si orta düzey , % 40’ına yakını hiç okumayan ya da zayıf okuyucudur. Öğretmenlerin çoğu (% 84) okuma alışkanlığında “ailenin” birinci derecede, % 69.9’u “öğretmenin” ikinci derecede, % 68.2’si “arkadaşın” üçüncü derecede, % 59.5’i “kütüphanenin” dördüncü derecede etkili olduğunu düşünmektedir. Daha sonra ise % 59.5’lik oranla “kütüphane” etmeni dördüncü sırada, % 6.8’lik oranla “diğer” nedenlerin etkili olduğu belirtilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin üçte biri öğrencileri yaş seviyelerine uygun bir dergiye abone olmaları veya takip etmeleri konusunda yönlendirmektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakını öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek amacıyla öğrencilere kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin % 37.8’i öğrencilerin eğlenmesi amacıyla, % 29.7’si öğrencilerin kitap okunmasını istedikleri için ve % 14.1’i boş zamanları değerlendirmek amacıyla öğrencilere kitap okumaktadır.

Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme düzeylerini, okumaya ilişkin tutumlarını çeşitli değişkenlerle inceleyen ve aralarındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayan Koçak ve arkadaşları (2015), çalışmalarını 214’ü kız, 219’u erkek toplam 433 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacıların hazırlamış olduğu kişisel bilgi formu, “California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği”nin Kökdemir (2003) tarafından Türkçeye uyarlanmış hali ve Susar Kırmızı’ nın (2012) geliştirdiği “Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin tutumları incelendiğinde kızların tutumlarının erkeklere göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının okumaya ilişkin tutumları sınıfa göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır.

Cevher (2015) tarafından Ankara'daki halk kütüphanesi çocuk bölümlerinin çocuklara okuma alışkanlığı edindirmedeki etkisini belirlemek için yapılan çalışmanın örneklemini 8 ilçe, 17 halk kütüphanesi ve 10-14 yaş arası 197 çocuk oluşturmuştur. Araştırma betimleme modelinde yapılmıştır. Araştırmada anket, gözlem ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Araştırma büyük çoğunluğunun kütüphaneyi kitap, dergi vb. ödünç almak için kullandıklarını göstermiştir. Öğrencilerin % 83.8'i kütüphaneden ödünç aldıkları kitapların okuma alışkanlığını arttırdığını, % 83.2'si kütüphanedeki çeşitli kitapların okuma isteğini arttırdığını belirtmiştir. Boş zamanlarını kitap, dergi, gazete okuyarak değerlendiren çocukların oranı % 70.6'dır. Çalışmada kızların erkeklere göre okuma alışkanlığının daha çok olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yaşı yükseldikçe okuma alışkanlıklarının da düştüğü tespit edilmiştir.

Konya ilinde üniversite öğrencilerinin yerel basın hakkındaki düşüncelerini belirlemeyi amaçlayan Yeşil (2015), çalışmanın verilerini Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde kayıtlı bulunan 373 öğrenciye anket uygulayarak elde etmiştir. Katılımcıların % 22.3'ü ulusal düzeyde gazeteleri düzenli okurken, % 77.7'si ise okumadıklarını ifade etmişlerdir. Kadınların % 8.2'si hiçbir zaman yerel gazete okuma ihtiyacı duymamaktadır. Yerel gazete okumaya ihtiyaç duymayan erkeklerin oranı ise % 17.8'lik bir kısımdır. Yerel gazete okunma nedenlerine ilişkin ilk üç sırada yerel gündemi takip etme, Konya'da meydana gelen haberlerden haberdar olma, şehre ait kültür- sanat hayatı hakkında bilgi edinme yer almaktadır.

Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının tespit edilmesini amaçlayan Deniz (2015) araştırmada 382 öğrenciye ulaşmıştır. Veriler "Kişisel Bilgi Formu" ve araştırmacının geliştirdiği "Okuma Alışkanlık Anketi" ile toplanmıştır. Yapılan araştırmada, ortaokul öğrencilerinin en çok macera, daha sonra duygusal, mizah, bilim-kurgu, polisiye, en az da dini içerikli eserlere ilgi duydukları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin macera konulu eserlere kızlardan daha fazla ilgi duyduğu, kızların da duygusal konulu eserleri erkeklerden daha çok tercih ettiği görülmüştür. Elde edilen verilerden hareketle ortaokul öğrencilerinin % 59.7'sinin okudukları kitapları arkadaşlarından temin ettikleri, sonrasında % 19.9'unun satın aldığı, % 10.9'unun okul ve halk kütüphanelerinden ödünç aldığı ve % 5.8'inin e- kitap şeklinde temin ettiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin kitap edinme durumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Öğrencilerin aile gelir düzeyleri dikkate alındığında kitap alma imkânlarının az olmasına rağmen okudukları kitapların

birçoğunu satın aldıkları görülmektedir. Ortaokul öğrencileri kitap okuma konusunda en büyük engel olarak ders yoğunluğunu (% 42.4) görmektedir. Öğrenciler kitap okumaya engel olarak aynı zamanda, kitap okuma alışkanlığının olmaması, internet ve bilgisayarla ilgilenmeleri, televizyon izlemeleri gibi nedenleri de belirtmişlerdir. Kitap okumanın önündeki engeller cinsiyet açısından incelendiğinde; kızlar, zaman yetersizliğini, okuma alışkanlıklarının olmamasını, televizyon izlemeye ve internet kullanmaya ayırdıkları zamanı; erkekler ise okuma alışkanlıklarının olmamasını, zaman yetersizliğini, internet ve bilgisayar başında vakit geçirmeyi ile televizyon izlemeyi engel olarak görmektedir. Okuma alışkanlığının süreli yayınları takip etme durumları dergi türünde incelendiğinde öğrencilerin % 25.7'sinin herhangi bir dergi okumadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin en fazla bilim teknik; sonrasında ise kültür edebiyat, tarih ve din konulu dergiler okudukları görülmektedir. Kızların % 27.2'sinin erkeklerin de % 23.5'inin dergi okuma alışkanlığına sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Araştırmada ortaokul öğrencilerinin % 25'inin gazete okumadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Gazete okuyan öğrencilerin en çok spor, politika, bulmaca, magazin ve kültür-sanat konularındaki yazıları okudukları görülmüştür. Öğrencilerin gazete okuma alışkanlıkları ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Gazetede okunan konular cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kızların bulmaca, magazin, kültür-sanat; erkeklerin spor, politika, magazin sayfalarını okudukları görülmüştür.

Elkatmış (2015) tarafından yapılan araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıkları farklı öğeler bakımından belirlemek amaçlanmıştır. 157 öğretmen adayı katıldığı anketin sonuçlarına göre kadın katılımcıların sanat kitaplarını tercih etme oranları erkeklere göre daha yüksektir. Erkek katılımcıların da bilimsel kitapları tercih etme oranlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların üçte birinden fazlası herhangi bir dergi okumamaktadır. En çok okunan materyallerin sırasıyla, gazete, sanat kitapları, çeşitli dergiler, mizah dergisi, kültür kitaplar, bilim teknik dergisi ve bilimsel kitaplar olduğu anlaşılmaktadır. Aile aylık gelir düzeyi 1200 TL ve altı olan öğretmen adaylarının, okudukları dergi sayısı, aile aylık geliri 2401 TL ve üzeri olan öğretmen adaylarına göre daha düşüktür.

Gündüz'ün (2015) üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve eleştirel okuma becerilerine ilişkin öz değerlendirmelerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmasına 60'ı erkek ve 50'si kız üniversite birinci sınıf öğrencisi olmak üzere

toplam 110 öğrenci katılmıştır. Elde edilen veriler üniversite öğrencilerinin kitap okumayı sevdiğini, okumayı alışkanlığa dönüştürmek için çabaladıklarını ve okumanın yararlı ve etkili bir davranış olduğunu düşündükleri görülmüştür. Öğrencilerin okuma alışkanlığının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Anne babanın eğitim düzeylerinin öğrencilerin okuma alışkanlığı üzerinde anlamlı bir etkisi tespit edilememiştir. Süreli yayın takibi ya da takip edilen süreli yayın türü, öğrencilerin okuma alışkanlıklarında ve eleştirel okuma becerilerinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır.

Hatay ilinde ilkokul 4. sınıfta öğrenim gören 511 öğrenci üzerinde Yılmaz ve Darıcan (2015) tarafından yapılan araştırmanın amacı, okumaya hazırbulunuşluğun ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarına etkisini belirlemek ve hangi öğelerden ne ölçüde etkilendiklerini tespit etmektir. Araştırma verileri araştırmacının geliştirdiği tutum ölçeği ve anket ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin çoğunluğunun okuma alışkanlığına ilişkin olumlu tutumları olduğu görülmüştür. Evlerine devamlı olarak süreli yayın gelen öğrencilerin okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumları, evlerine bazen yayın gelen ve hiç yayın gelmeyen öğrencilere göre daha yüksektir.

Yalman vd.'nin (2015) geleceğin öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin görüşlerini incelediği araştırmaya 99'u kadın ve 101'i erkek olmak üzere toplam 200 öğrenci katılmıştır. "Kitap okuma alışkanlığınız var mı?" sorusuna geleceğin öğretmenlerinin 151'i (% 75.5) evet, 49'u (% 24.5) ise hayır cevabı vermişlerdir. Geleceğin öğretmenleri kitap okumalarına engel olan faktörlerin başında bilgisayar, internet, televizyon gibi teknolojilerin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Sınavlar, okuma bilincinin yetersiz olması, kitap fiyatlarının yüksek olması ve aile çevresi, okuma alışkanlığının oluşmaması, arkadaş çevresi, gürültülü ortam gibi nedenleri öğrenciler kitap okumalarına engel olarak sıralamışlardır.

Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığının ölçüldüğü diğer bir çalışma Akın'a (2016) aittir. Çalışmaya, Muş ili Bulanık ilçesi Turgut Özal Ortaokulu 5., 6., 7. ve 8. sınıflardaki 232 öğrenci katılmıştır. Okuma alışkanlığı puan ortalamaları sınıf değişkenine göre farklılık göstermektedir. Araştırmaya göre 7. sınıfların okuma alışkanlığı düzeyleri 6. sınıflardan; 5. ve 7. sınıfların okuma alışkanlığı düzeyleri 8. sınıflardan yüksektir. Öğrencilerin bir üst sınıfa geçmesi ile birlikte ortaöğretime geçiş sınav kaygısının öğrencilerin okuma alışkanlıklarını olumsuz şekilde etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin okuma alışkanlığının, ebeveynin eğitim seviyesine ve

SED'e göre anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin okuma alışkanlığının erkek öğrencilerden fazla olması araştırmanın sonuçları arasındadır.

Göksel vd.'nin (2016) gerçekleştirdiği araştırmada; üniversite öğrencilerinin kitap okumaya yönelik düşüncelerini ve okuma alışkanlıklarının bireysel ve takım sporlarıyla ilgilenme durumlarına göre nasıl şekillendiğini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu; Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışmaya 86'sı erkek, 52'si kadın olmak üzere toplam 138 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın verileri Gömleksiz'in (2004) geliştirdiği "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği" ile araştırmacıların geliştirdiği kişisel bilgi formlarıyla elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre kadın öğrenciler, erkek öğrencilere nispeten, daha çok kitap okumakta ve kitap okumayı daha anlamlı bulmaktadırlar. Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin okuma alışkanlıklarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Baba mezuniyet durumunun öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı üzerinde hiçbir etkiye sahip olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler yaş değişkeni açısından değerlendirildiğinde herhangi bir yaş grubu arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Öztürk ve Aksoy (2016) araştırmalarında, ilköğretim 2., 3., 4., ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını velilerinin görüşleriyle belirlemeyi, velilerin çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırma uygulamalarını ve görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 108 veliden katılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan "*Okuma Alışkanlığı Veli Anketi*" ile toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre velilerin anket sorularına verdikleri cevaplarla literatürde geçen "okuma alışkanlığı" kavramının örtüştüğü görülmüştür. Veliler toplumsal hayatta ve girdikleri sınavlarda başarı elde edebilmeleri, hayatlarını değiştirebilmeleri, bilgilenmeleri, kişiliklerini geliştirebilmeleri, güçlü bir iletişime sahip olabilmeleri, saygın bir kimlik oluşturabilmeleri için çocuklarının okuma alışkanlığı kazanmalarını istediklerini ifade etmişlerdir. Velilerin % 81.5'i çocuklarının ödevlerine yardımcı olduğunu, % 40.7'si çocuğuyla beraber kitap, dergi, gazete, internet vb. okuduğunu belirtmiştir. Velilerin geneli evlerindeki kitaplıklarda hikâye, ders kitapları, dini kitaplar, roman, masal ve dergi gibi yayınlara yer vermektedir. Velilerin yarısından fazlası evlerine düzenli bir şekilde yayın almamaktadır. Yalnızca üçte biri aylık,

haftalık veya on beş günde bir gibi düzenli aralıklarla evine yayın aldığını ifade etmiştir. Velilerin % 69.4'ü ise evlerinde hiçbir yayına abone olmadığını belirtmiştir.

Fırat ve Coşkun (2017) tarafından yapılan araştırma, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'ndeki Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencisi olan 160 Türkçe öğretmeni adayına anket uygulanarak yapılmıştır. Öğretmen adaylarının % 43.7'si serbest zamanlarını değerlendirmek için kitap okuduğunu belirtmiştir. Kitap okuma alışkanlıklarını negatif yönde etkileyen etkenler, derslerin yoğun olması ve televizyon, bilgisayar gibi teknolojik araçlarla çok vakit geçirme şeklinde sıralanmıştır.

Yapılan araştırmalarda okuma alışkanlığı cinsiyet, sınıf, anne baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi değişkenleri ele alınarak incelenmiştir. Okuyucuların tercih ettikleri konular, boş zamanlarını ne şekilde değerlendirdikleri, kitap okumama nedenleri, süreli yayın takip etme alışkanlıkları, kütüphane kullanma alışkanlıkları gibi başlıklarla okuma alışkanlığını belirlemeye yönelik birtakım sonuçlar elde edilmiştir.

Okuma araştırmalarının önemli başlıklarından biri olan okuma tutumu, öğrencilerin okuma hızlarını, okuduklarını anlamalarını, akademik başarılarını, okuma alışkanlıklarını önemli ölçüde etkilemektedir. Öğrencilerin okuma tutumlarının tespiti ile okumanın alışkanlığa dönüşebilmesi ve okumanın kalıcı hale getirilmesi sağlanabilir. Okuma alışkanlığı beraberinde süreli yayın takip etme alışkanlığını da getirmektedir. Öğrencilerin neleri okumaktan hoşlanıp hoşlanmadığı süreli yayın okuma alışkanlığını şekillendirmektedir. Araştırmada ortaokul öğrencilerinin okuma tutumları ile süreli yayın takip etme alışkanlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde sırasıyla “Araştırmanın Modeli”, “Varsayımlar”, “Kapsam ve Sınırlılıklar”, “Veri Toplama Araçları”, “Verilerin Toplanması” ve “Verilerin Analizi” başlıklarına yer verilmiştir. Evren örnekleme ilişkin bilgiler kapsam ve sınırlılıklar başlığı altında gösterilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokul öğrencilerinin okuma tutumları ile süreli yayın takip etme arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın modeli “betimleyici, ilişkisel tarama (survey)” modelidir.

Tarama modelleri geçmişte ya da hâlâ var olan bir durumu var olduğu biçimde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmanın konusunu oluşturan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışılır (Karasar, 2010: 77). İlişkisel tarama modeli ise “iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir” (Karasar, 2010: 81). Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin okuma tutumları ile süreli yayın takip etme arasındaki ilişkiyi belirleyerek durum tespiti yapmayı amaçlamaktadır. Bu sebeple araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Varsayımlar

Araştırmacı tarafından hazırlanan “Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu” ve “Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği” öğrencilerin okumaya yönelik tutumları ile süreli yayın takip etmeleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkaracaktır.

3.3. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırmanın kapsamını oluşturan evren ve örnekleme ilişkin bilgiler ve araştırmanın sınırlılıkları şu şekildedir:

3.3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Hatay ili Antakya ilçe merkezinde 5, 6, 7 ve 8. sınıfta öğrenim gören toplam 15430 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır². Evrene dâhil olan bütün öğrencilere ulaşmak mümkün olmadığı için örneklem alma yoluna gidilmiştir. 20000 kişilik bir evrenin .05 sapma miktarına göre örneklem büyüklüğü 644'tür (Büyüköztürk vd., 2012: 98). Evreni temsil edebilecek örneklemin seçilmesinde üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeye sahip okullarda öğrenim gören öğrenciler örnekleme dâhil edilmeye çalışılmıştır. Her sosyoekonomik düzeyden bir ortaokul seçilerek toplam üç ortaokul basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile araştırmanın örneklemine alınmıştır. Okulların sosyoekonomik düzeylerinin belirlenmesinde İl Millî Eğitim Müdürlüğündeki yetkililerin ve Antakya'da görev yapan eğitimcilerin görüş ve değerlendirmeleri dikkate alınmıştır. Buna göre Hatay'ın Antakya ilçesi merkezindeki 19 okul içerisinde Beyhan Gençay Ortaokulu (üst), Ayşe Fitnat Ortaokulu (orta), Ataker Ortaokulu (alt) seçilmiştir. Araştırma 1643 öğrenci ile yapılmıştır. Hatalı doldurulan 189 araştırma formu ayıklanmıştır. Son durumda araştırmanın örneklemini Beyhan Gençay Ortaokulu (502), Ayşe Fitnat Ortaokulu (495), Ataker Ortaokulu'nda (457) öğrenim görmekte olan 704 erkek, 750 kız toplam 1454 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma için gerekli olan izinler Valilik ve İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınmıştır.

Araştırma örnekleminin nitelikleri şu şekildedir:

Araştırmanın örneklemini oluşturan ortaokul öğrencilerinin demografik özelliklerine ait bulgular "Sürelî Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu"nda yer alan "Kişisel Bilgiler" bölümüne verilen cevaplardan elde edilmiştir. Bulgulara ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tablolar halinde açıklanmıştır.

Okumaya yönelik tutum, sürelî yayın takip etme alışkanlığı cinsiyet faktörü ile yakından ilişkilidir. Tablo 3.3.1.1.1' de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı görülmektedir:

Tablo 3.3.1.1
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kız	750	51,6
Erkek	704	48,4
Toplam	1454	100

² Toplam öğrenci sayısı Hatay İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır.

Tablo 3.3.1.1’de görüldüğü gibi farklı sosyoekonomik düzeylerden araştırma örnekleme alınan 1454 öğrenci, kız ve erkek öğrenci olarak hemen hemen yarı yarıyadır. Araştırmada, farklı sosyoekonomik gelişmişlik düzeyine sahip ortaokullardaki öğrencilere ulaşıldığı için öğrencilerin kız ve erkek olarak sayı eşitlemesine gidilmemiştir. Elde edilen bulgularda kız erkek öğrenci sayıları birbirine yakındır. Sonuçların genellenebilir olması açısından kız erkek öğrenci sayılarının birbirine yakın olması önem arz etmektedir. Cinsiyet faktörüyle birlikte sosyoekonomik düzey de okuma tutumunu, süreli yayın takip etme alışkanlığını etkilemektedir. Örnekleme alınan öğrencilerin sosyoekonomik dağılımının dengeli olması gerekmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin farklı sosyoekonomik çevrelere göre dağılımını Tablo 3.3.1.2’de gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.2
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerinin Farklı Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları

			SED			TOPLAM
			Alt	Orta	Üst	
Cinsiyet	Erkek	n	205	253	246	704
		%	14,1	17,4	16,9	48,4
	Kız	n	252	242	256	750
		%	17,3	16,6	17,6	51,6
Toplam		N	457	495	502	1454
		%	31,4	34,0	34,5	100,0

Tablo 3.3.1.2 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin farklı sosyoekonomik çevreye göre genel olarak dengeli dağıldığı görülmektedir. Araştırma örnekleme içinde en çok erkek öğrenci orta gelişmişlik düzeyindeki sosyoekonomik çevrede, en çok kız öğrenci ise üst sosyoekonomik çevrededir. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumları ve süreli yayın takip etme alışkanlıkları sınıf düzeyine göre farklılık gösterebilmektedir. Araştırma örnekleme içerisinde yer alan öğrencilerin sınıf düzeyleri Tablo 3.3.1.3’te gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.3
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımları

Sınıf	f	%
5.Sınıf	328	22,6
6.Sınıf	247	23,9
7.Sınıf	374	25,7
8.Sınıf	405	27,9
Toplam	1454	100,0

Tablo 3.3.1.3'te araştırmaya katılan öğrencilerin oranının sınıflara göre dağılımının birbirine yakın oranda olduğu görülmektedir. 8. sınıf öğrencilerinin sayısı diğer sınıflara göre daha fazladır. 6. sınıf öğrencileri araştırmaya katılan öğrenciler içerisinde en az sayıdadır. Okuma tutumunun ve süreli yayın alışkanlığının sınıfa ve cinsiyete göre değişkenlik gösterebilmektedir. Bu bağlamda araştırmanın örnekleminin dağılımı sınıf ve cinsiyet açısından önem arz etmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarının cinsiyete göre dağılımları Tablo 3.3.1.4'te gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.4:
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarının Cinsiyete Göre Dağılımları

		Cinsiyet		TOPLAM	
		Erkek	Kız		
Sınıf Düzeyi	5. Sınıf	n	150	178	328
		%	10,3	12,2	22,6
	6.Sınıf	n	169	178	347
		%	11,6	12,2	23,9
	7.Sınıf	n	203	171	374
		%	14,0	11,8	25,7
	8.Sınıf	n	182	223	405
		%	12,5	15,3	27,9
Toplam	N	704	750	1454	
	%	48,4	51,6	100,0	

Tablo 3.3.1.4'e bakıldığında araştırmaya katılan kız öğrencilerin çoğunluğu 8. sınıfta öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin çoğunluğu 7. sınıfta öğrenim görmektedir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfların cinsiyete göre dağılım oranları hemen hemen birbirine yakındır. Öğrencilerin okuma tutumu ve süreli yayın takip etme alışkanlıkları öğrenim gördükleri sınıfla beraber yaşadıkları sosyoekonomik çevreyle de ilişkilidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarının sosyoekonomik düzeye göre dağılımları Tablo 3.3.1.5’te gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.5:
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarının Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları

		SED			TOPLAM
		Üst	Orta	Alt	
5.Sınıf	n	120	118	90	328
	%	8,3	8,1	6,2	22,6
6.Sınıf	n	120	124	103	347
	%	8,3	8,5	7,1	23,9
7.Sınıf	n	126	131	117	374
	%	8,7	9,0	8,0	25,7
8.Sınıf	n	136	122	147	405
	%	9,4	8,4	10,1	27,9
Toplam	N	502	495	457	1454
	%	34,5	34,0	31,4	100,0

Tablo 3.3.1.5’te araştırmaya katılan üst ve alt sosyoekonomik düzeyde en yüksek oranın 8. sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan 1454 öğrencinin farklı sosyoekonomik çevrelere göre homojen dağıldığı söylenebilir. Öğrencilerin okuma tutumu ve okuma alışkanlığının belirlenmesinde ailelerinin eğitim seviyesinin bilinmesi oldukça önemlidir. Ebeveynlerin çocuklarına okuma için model olma, onları yönlendirme, materyal temin etme gibi davranışları eğitim düzeyi ile yakından ilgilidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyleri Tablo 3.3.1.6 ve Tablo 3.3.1.7’de gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.1.6
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyleri

Anne Eğitim Düzeyi	f	%
İlkokul	544	37,4
Ortaokul	417	28,7
Lise	282	19,4
Üniversite	164	11,3
Yüksek lisans/Doktora	30	2,1
Okuma yazması yok	17	1,2
Toplam	1454	100,0

Tablo 3.3.1.7
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyleri

Baba Eğitim Düzeyi	f	%
İlkokul	391	26,9
Ortaokul	390	26,8
Lise	287	19,7
Üniversite	305	21,0
Yüksek lisans/Doktora	78	5,4
Okuma yazması yok	3	0,2
Toplam	1454	100,0

Araştırma örneklemdaki öğrencilerin anne eğitim düzeylerine ilişkin bulgulara bakıldığında annelerin çoğunluğunun (% 37.4) ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla ortaokul (%28.7), lise (% 19.4), üniversite (% 11.3), yüksek lisans ve doktora (% 2.1) takip etmektedir. Okuma yazması olmayan annelerin oranı (% 1.2) en son sırada gelmektedir.

Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine ilişkin bulgularda ise ilkokul (% 26.9) ve ortaokul (% 26.8) mezunu olan babaların oranının neredeyse aynı olduğu görülmüştür. Üniversite mezunu (% 21.0) olan babaların oranı örneklemin beşte birini oluşturmuştur. Burada da lise mezunu olan annelerin oranı ile lise mezunu (% 19.7) olan babaların oranının birbirine çok yakın olduğu görülmüştür. Yüksek lisans/doktora mezunu (% 5.4) olan babaların oranı yüksek lisans/doktora mezunu olan annelerin (% 2.1) oranından fazladır. Okuma yazması olmayan (%0.2) babaların oranı da benzer konumdaki annelerin (%1.2) oranından az olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anne baba eğitim düzeylerini gösteren iki tablo incelendiğinde anne babaların çoğunluk olarak ilkokul ve ortaokul mezunu oldukları görülmektedir. Bunun yanı sıra lise mezunu olan anne babaların oranı da birbirlerine oldukça yakındır. Üniversite mezunu olan babaların oranı da azımsanmayacak derecededir.

Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin anne ve baba eğitim düzeylerinin farklı sosyoekonomik çevrelere göre dağılımı Tablo 3.3.1.8 ve Tablo 3.3.1.9'da gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.8
Öğrencilerin Annelerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Eğitim Düzeyleri

		Anne Eğitim Düzeyi							TOPLAM
		Okuma yazması yok	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu	Yüksek lisans/doktora		
SED	Üst	n	5	70	102	172	131	22	502
		%	0,3	4,8	7,0	11,8	9,0	1,5	34,5
	Orta	n	4	215	166	82	24	4	495
		%	0,3	14,8	11,4	5,6	1,7	0,3	34,0
	Alt	n	8	259	149	28	9	4	457
		%	0,6	17,8	10,2	1,9	0,6	0,3	31,4
Toplam	N	17	544	417	282	164	30	1454	
	%	1,2	37,4	28,7	19,4	11,3	2,1	100,0	

Tablo 3.3.1.8 incelendiğinde bulunulan sosyoekonomik gelişmişlik düzeyinin anne eğitim seviyesi üzerinde önemli farklılıkları yansıttığı görülmektedir. Üniversite mezunu anneler büyük oranda üst sosyoekonomik çevrede yer alırken, ilkokul mezunu annelerin çoğunluğu alt sosyoekonomik çevrede yer almaktadır. Orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki annelerin çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu görülürken üst sosyoekonomik düzeydeki annelerin çoğunluğu lise mezunudur. Okuma yazma bilmeyen annelerin oranı üst ve alt sosyoekonomik çevrede birbirine eşit çıkmıştır. Yüksek lisans/doktora mezunu olan annelerin oranı orta ve alt sosyoekonomik düzeyde birbirine eşit olduğu görülmüştür. İlkokul mezunu olan anneler üst sosyoekonomik çevreden alt sosyoekonomik çevreye doğru gittikçe artmaktadır. Ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelerde ise eğitim seviyesi ile sosyoekonomik düzey arasında ters orantı söz konusudur.

Tablo 3.3.1.9

Öğrencilerin Babalarının Sosyoekonomik Düzeye Göre Eğitim Düzeyleri

		Baba Eğitim Düzeyi											
		Okuma	yazması yok	İlkokul	mezunu	Ortaokul	mezunu	Lise mezunu	Üniversite	mezunu	Yüksek	lisans/doktora	TOPLAM
SED	Üst	n	1	47	75	129	194	56	502				
		%	0,1	3,2	5,2	8,9	13,3	3,9	34,5				
	Orta	n	0	136	154	98	91	16	495				
		%	0,0	9,4	10,6	6,7	6,3	1,1	34				
	Alt	n	2	208	161	60	20	6	457				
		%	0,1	14,3	11,1	4,1	1,4	0,4	31,4				
Toplam	N	3	391	390	287	305	78	1454					
	%	0,2	26,9	26,8	19,7	21,0	5,4	100,0					

Tablo 3.3.1.9’da babaların eğitim seviyesinin sosyoekonomik gelişmişlik düzeye göre dağılımına bakıldığında, üniversite mezunu babaların büyük oranda üst sosyoekonomik çevrede yer aldığı görülmüştür. İlkokul mezunu babaların çoğunluğu alt sosyoekonomik çevrede yer almaktadır. Orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki babaların çoğunluğunun ilkokul ve ortaokul mezunu olduğu görülürken üst sosyoekonomik düzeydeki babaların çoğunluğu üniversite mezunudur. Okuma yazma bilmeyen babaların oranı üst ve alt sosyoekonomik çevrede birbirine eşit çıkmıştır. Sosyoekonomik düzeyin yükselmesiyle yüksek lisans/doktora mezunu olan babaların oranının arttığı görülmüştür. İlkokul ve ortaokul mezunu olan babaların oranı üst sosyoekonomik çevreden alt sosyoekonomik çevreye doğru gittikçe artmaktadır. Lise, üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu babaların eğitim seviyesi ile sosyoekonomik düzey arasında ters orantı söz konusudur. Tablo 3.3.1.8 ve Tablo 3.3.1.9 incelendiğinde baba eğitim düzeyinin annelerin eğitim düzeyine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.3.1.10’da anne-baba eğitim düzeyinin öğrencilerin cinsiyetine göre dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.10
Anne Baba Eğitim Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Anne- Baba Eğitim Düzeyi			Cinsiyet		TOPLAM
			Erkek	Kız	
Okuma yazması yok	Anne	%	0,6	0,6	1,2
	Baba	%	0,0	0,2	0,2
İlkokul	Anne	%	16,9	20,6	37,4
	Baba	%	12,4	14,5	26,9
Ortaokul	Anne	%	13,8	14,9	28,7
	Baba	%	12,7	14,1	26,8
Lise	Anne	%	10,0	9,4	19,4
	Baba	%	9,3	10,5	19,7
Üniversite	Anne	%	5,9	5,4	11,3
	Baba	%	11,1	9,9	21,0
Yüksek Lisans/Doktora	Anne	%	1,2	0,8	2,1
	Baba	%	3,0	2,4	5,4
Toplam		%	48,4	51,6	100,0

Tablo 3.3.1.10’da öğrencilerin anne babalarının eğitim düzeyi cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde her iki grubun da anne eğitim seviyeleri ilkök ve ortaokul düzeyindedir. Kız öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi erkek öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine oranla nispeten daha yüksek olduğu görülmüştür. Anne baba eğitim düzeyinin sınıf seviyesine göre dağılımı Tablo 3.3.1.11’de gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.11
Anne Baba Eğitim Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı

Anne- Baba Eğitim Düzeyi			Sınıf Düzeyi				Toplam	
			5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf		
Okuma yazması yok	Anne	%	0,3	0,1	0,3	0,5	1,2	
	Baba	%	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	
İlkokul	Anne	%	7,7	8,3	10,2	11,1	37,4	
	Baba	%	5,5	5,9	7,8	7,7	26,9	
Ortaokul	Anne	%	6,7	7,8	6,2	8,0	28,7	
	Baba	%	6,1	7,1	5,7	7,9	26,8	
Lise	Anne	%	4,0	4,8	5,6	5,0	19,4	
	Baba	%	3,9	5,0	5,7	5,2	19,7	
Üniversite	Anne	%	3,4	2,1	3,0	2,8	11,3	
	Baba	%	5,8	4,6	5,1	5,4	21,0	
Yüksek lisans/doktora	Anne	%	0,5	0,7	0,4	0,5	2,1	
	Baba	%	1,2	1,2	1,3	1,6	5,4	
Toplam			%	22,6	23,9	25,7	27,9	100,0

Tablo 3.3.1.11’de öğrencilerin ilkokul mezunu anne babaların oranının sınıf düzeyi yükseldikçe arttığı görülmüştür. 8. sınıf öğrencilerin anne baba eğitim düzeyi diğer sınıflardaki öğrencilerin anne baba eğitim düzeyine oranla nispeten daha yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin okuma tutumunun belirlenmesinde ve sürekli yayın takip etme alışkanlıklarında ebeveynlerin eğitim düzeyi kadar aylık toplam gelirleri de önemli bir yer teşkil etmektedir.

Balcı (2009:174) araştırmasında, okuma alışkanlığı içinde kitap satın alma ve kitaba para ayırma kültürünün de yerleşmesinin gerektiğini ifade ederek öğrencilerin ekonomik olanaklarının ailelerinin ekonomik gelirleri ile yakından ilgili olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık toplam gelirine ilişkin bulgular Tablo 3.3.1.12’de gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.12

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi

Gelir aralığı	f	%
1-500 ₺	323	22,2
501-1000 ₺	298	20,5
1001-1500 ₺	215	14,8
1501-2000 ₺	161	11,1
2001 ve üzeri ₺	457	31,4
Toplam	1454	100,0

Tablo 3.3.1.12'ye bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin üçte birinin 2001₺ ve üzeri aylık toplam gelire sahip olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin hemen hemen yarısının (% 42.7) aylık aile gelir düzeyi 2014 yılı itibariyle asgari ücretin (1071₺) altında olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ailelerinin % 14.8'i 1001-1500₺ aylık gelire sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bunu % 11.1'i 1501-2000 ₺ aylık gelire sahip olanlar izlemektedir.

Elde edilen bu bulgular araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin ortalama düzeyde gelire sahip olduğu söylenebilir. Tablo 3.3.1.13'te araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet göre ailelerinin aylık gelir düzeyi gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.13

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi

		Aylık Gelir Düzeyi					TOPLAM	
		1-500 ₺	501-1000 ₺	1001-1500 ₺	1501-2000 ₺	2000 ₺ ve üzeri		
Cinsiyet	Kız	n	125	136	118	81	244	704
		%	8,6	9,4	8,1	5,6	16,8	48,4
	Erkek	n	198	162	97	80	213	750
		%	13,6	11,1	6,7	5,5	14,6	51,6
Toplam		N	323	298	215	161	457	1454
		%	22,2	20,5	14,8	11,1	31,4	100,0

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin ailelerinin % 16.8'i, erkek öğrencilerin ailelerinin % 14.6'sı 2000₺ ve üzerinde aylık gelir düzeyine sahiptir. Erkek öğrencilerin ailelerinin % 24.7'si 2014 yılı itibariyle 1071₺ olan asgari ücretin

altında aylık gelire sahiptir. Bu oran kız öğrencilerde % 18'dir. Kız öğrencilerin ailelerinin aylık gelir düzeyi erkek öğrencilerin ailelerinin aylık gelir düzeylerine göre biraz daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3.3.1.14

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıfa Göre Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi

		Aylık Gelir Düzeyi					TOPLAM
		1-500 ₺	501-1000 ₺	1001-1500 ₺	1501-2000 ₺	2000 ₺ ve üzeri	
5.Sınıf	n	89	56	42	30	111	328
	%	6,1	3,9	2,9	2,1	7,6	22,6
6.Sınıf	n	82	54	58	42	111	347
	%	5,6	3,7	4,0	2,9	7,6	23,9
7.Sınıf	n	79	101	51	45	98	374
	%	5,4	6,9	3,5	3,1	6,7	25,7
8. Sınıf	n	73	87	64	44	137	405
	%	5,0	6,0	4,4	3,0	9,4	27,9
Toplam	N	323	298	215	161	457	1454
	%	22,2	20,5	14,8	11,1	31,4	100,0

Tablo 3.3.1.14'e bakıldığında 2014 yılı itibariyle asgari ücretin altındaki aile aylık gelirlerinin dağılımı tüm sınıflarda birbirine yakındır. 8.sınıf öğrencilerinin ailelerinin % 9.4'ü 2000 ₺ ve üzeri aylık gelire sahipken 5.sınıf öğrencilerinin ailelerinin % 6.1'i 1-500 ₺ aylık gelire sahiptir.

Coşkun'a (2003:114) göre, bir insanın sosyoekonomik düzeyini belirlemede göz önünde bulundurulmuş en önemli faktörlerden birisi gelir düzeyidir. Hatta bir kişinin sosyoekonomik düzeyini belirlemede birçok kez sadece gelir düzeyine bakıldığı da görülmektedir. Çünkü gelir düzeyi kişinin eğitim düzeyi, mesleği, sosyal çevresi gibi birçok sosyoekonomik gösterge ile yakından ilgilidir. Tablo 3.3.1.15'te öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeye göre aylık gelir düzeyleri bulunmaktadır:

Tablo 3.3.1.15

Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Aylık Gelir Düzeyi

		Aylık Gelir Düzeyi					TOPLAM	
		1-500 ₺	501-1000 ₺	1001-1500 ₺	1501-2000 ₺	2000 ₺ ve üzeri		
SED	Üst	n	36	58	68	68	272	502
		%	2,5	4,0	4,7	4,7	18,7	34,5
	Orta	n	117	102	87	50	139	495
		%	8,0	7,0	6,0	3,4	9,6	34,0
	Alt	n	170	138	60	43	46	457
		%	11,7	9,5	4,1	3,0	3,2	31,4
Toplam	N	323	298	215	161	457	1454	
	%	22,2	20,5	14,8	11,1	31,4	100,0	

Tablo 3.3.1.15’de ailelerin gelir düzeyleri incelendiğinde sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi belirgin şekilde göze çarpmaktadır. Alt sosyoekonomik gelişmişlik düzeyinde bulunan ailelerin % 11.7’si 1-500 ₺ arasında bir gelir düzeyine sahiptir. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin % 18.7’si 2000 ₺ ve üzerinde gelir düzeyine sahiptir. Öğrencilerin ailelerinin yarıya yakın bir oranda (% 42.7) 1000 ₺ nin altında gelirleri vardır. 1500 ₺ ve üzeri gelir düzeylerinde üst sosyoekonomik gruptaki ailelerin daha fazla bir orana sahip oldukları anlaşılmaktadır. Genel itibariyle sosyoekonomik düzey arttıkça gelir düzeyinin de arttığı görülmüştür. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının ölçülmesinde ve okuma alışkanlıklarının tespit edilmesinde kitap, dergi, gazete gibi okuma araçlarına bütçe ayırıp ayırmadıklarına ilişkin ailelerinden aldıkları harçlık durumlarına göre yorumlar yapılabilir.

Tablo 3.3.1.16’da öğrencilerin ailelerinden haftalık olarak aldıkları harçlık miktarı gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.16
Öğrencilerin Haftalık Harçlık Miktarları

Harçlık	f	%
10 ₺'dan az	682	46,9
11-20 ₺	470	32,3
21-50 ₺	161	11,1
51 ₺ ve üzeri	39	2,7
Almıyorum	102	7,0
Toplam	1454	100,0

Tablo 3.3.1.16'ya bakıldığında öğrencilerin yarıya yakını (% 46.9) 10 ₺'den az harçlık almaktadır. Öğrencilerin üçte birinin (% 32.3) 11-20 ₺ harçlık aldığı görülmüştür. 21 ₺ ve üzerinde harçlık alan öğrencilerin oranı % 13.8 olarak tespit edilmiştir. Hiç harçlık almayan öğrencilerin oranı % 7.0'dir. Öğrencilerin harçlık alma durumları incelendiğinde piyasadaki gazete ve dergi fiyatlarını alabilecek maddi güçlerinin olduğu yorumu yapılabilir. Tablo 3.3.1.17'de öğrencilerin cinsiyete göre haftalık harçlık miktarları gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.17
Öğrencilerin Cinsiyete Göre Haftalık Harçlık Miktarları

		Harçlık Miktarı					TOPLAM	
		10 ₺'dan az	11-20 ₺	21-50 ₺	51 ₺ ve üzeri	Almıyorum		
Cinsiyet	Erkek	n	315	222	86	26	55	704
		%	21,7	15,3	5,9	1,8	3,8	48,4
	Kız	n	367	248	75	13	47	750
		%	25,2	17,1	5,2	0,9	3,2	51,6
Toplam	N	682	470	161	39	102	1454	
	%	46,9	32,3	11,1	2,7	7,0	100,0	

Tablo 3.3.1.17'ye bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin yarısının 10 ₺'den az harçlık aldığı görülmektedir. Tablonun geneline bakıldığında harçlık alma durumunun öğrencilerin cinsiyetine göre farklılık oluşturmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 3.3.1.18

Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Ailelerinden Aldıkları Haftalık Harçlık Miktarları

		Harçlık Miktarı					TOPLAM	
		10 ₺'dan az	11-20 ₺	21-50 ₺	51 ₺ ve üzeri	Almıyorum		
SED	Üst	n	142	220	105	19	16	502
		%	9,8	15,1	7,2	1,3	1,1	34,5
	Orta	n	271	147	24	9	44	495
		%	18,6	10,1	1,7	0,6	3,0	34,0
	Alt	n	269	103	32	11	42	457
		%	18,5	7,1	2,2	0,8	2,9	31,4
Toplam	N	682	470	161	39	102	1454	
	%	46,9	32,3	11,1	2,7	7,0	100,0	

Tablo 3.3.1.18'e bakıldığında alt ve orta sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin aldıkları harçlık oranlarının genel olarak birbirine yakın miktardadır. "10 ₺'dan az" harçlık aldığını söyleyen öğrenciler dışında üst gruptaki öğrencilerin aldıkları harçlık oranlarının en fazla olduğu görülmüştür. Harçlık almayan öğrenciler en fazla orta sosyoekonomik düzeydedir. Bunu alt ve üst sosyoekonomik düzeydekiler takip etmektedir. Toplamda öğrencilerin yarısının 10₺'den az miktarda harçlık aldığı ortaya çıkmıştır.

Balcı'ya (2009: 174) göre teknolojideki gelişmelerle birlikte bilgiye ulaşmada en önemli kaynaklardan biri konumuna gelen bilgisayarlar ve internet alt yapısı okuma materyallerinin biçim değiştirmesine de zemin hazırlamıştır. Öğrenciler internet üzerinden kitap, dergi, gazete okuyabilmektedirler. Öğrencilerin internet üzerinden süreli yayınları takip etme durumlarını belirleyebilmek için evlerindeki internet erişimi imkânın bilinmesi önemlidir. Tablo 3.3.1.19'da öğrencilerin evlerindeki internet erişiminin durumu gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.19

Öğrencilerin Evlerinde İnternet Bağlantısına Sahip Olup Olmama Durumları

Evdeki İnternet Erişimi İmkânı	f	%
Evet	999	68,7
Hayır	455	31,3
Toplam	1454	100,0

Tablo 3.3.1.19'a bakıldığında öğrencilerin üçte ikisinin (% 68.7) evlerinde internet erişimi imkânının olduğu görülmüştür. Öğrencilerin internet üzerinden okuma materyallerine ulaşabilmeleri için bu oran ümit vericidir. İnternete erişim imkânının olması ailelerin sosyoekonomik düzeyleriyle yakından ilişkilidir. Tablo 3.3.1.20'de sosyoekonomik düzeye göre öğrencilerin evlerindeki internet erişimi imkânı gösterilmiştir:

Tablo 3.3.1.20

Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Evlerinde İnternet Bağlantısına Sahip Olup Olmama Durumları

		İnternet Erişimi İmkânı		TOPLAM	
		Evet	Hayır		
SED	Üst	n	430	72	502
		%	29,6	5,0	34,5
	Orta	n	323	172	495
		%	22,2	11,8	34,0
	Alt	n	246	211	457
		%	16,9	14,5	31,4
Toplam	N	999	455	1454	
	%	68,7	31,3	100,0	

Tablo 3.3.1.20'ye bakıldığında internet erişimi imkânının sosyoekonomik düzey düşüğe azaldığı görülmektedir. İnternet erişiminin üçte bire yakınının üst sosyoekonomik düzeyde olduğu görülmüştür. Bu durum internet erişiminin maddi imkânlarla ilişkili olduğunu göstermektedir.

3.3.2. Sınırlılıklar:

Bu araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılında Hatay merkezde öğrenim gören ortaokul öğrencileriyle sınırlıdır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler öğrencilerin süreli yayın takip etme düzeylerini belirlemeyi amaçlayan, araştırmacı tarafından hazırlanan “Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu” ve öğrencilerin okuma tutumlarını belirlemek amacıyla Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilen “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” ile elde edilmiştir.

3.4.1. Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu

Araştırma örneklemindeki öğrencilerin süreli yayın takip etme düzeylerini belirlemeyi amaçlayan “Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu” literatür taraması yapılarak (Çiçek Çetinkaya 2004; Keleş, 2006; Balcı, 2009; Durualp vd.2013; Özbay, 2009) araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anket, aynı soru grubunun çok sayıdaki bireye, e posta, telefon yoluyla ya da bizzat kendisine sorulmasını içerir (Büyüköztürk vd., 2012: 14). Anket Formunda öğrenciler ve aileleri ile ilgili sosyodemografik özelliklerin belirlenmesi amacıyla kişisel bilgiler ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Anket Formu A ve B olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. A bölümünde gazete okuma alışkanlığı ile ilgili sorulara yer verilmiştir. B bölümünde ise dergi okuma alışkanlığı ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

Ankette öğrencilerin kişisel bilgiler ile ilgili olarak cinsiyet, okul, sınıf, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, evde internet erişiminin olup olmadığı, ailenin gelir düzeyi, harçlık alma durumları sorulmuştur.

Anketin A bölümünde gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilere gazete okuma durumu, ailenin gazete aboneliği olup olmadığı, ne sıklıkla gazete okunduğu, hangi amaçla gazete okunduğu, gazete okumama nedeni, gazetede en çok ilgi duyulan sayfa türü, internet aracılığıyla gazete okuma durumu, gazete nasıl ulaşıldığı, düzenli olarak günde kaç gazete okunduğu soruları sorulmuştur.

Anketin B bölümünde dergi okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilere dergi okuma durumu, abone oldukları bir dergi olup olmadığı, ne sıklıkla dergi okunduğu, dergiyi hangi amaçla okudukları, ne tür dergiler okudukları, dergi okumama nedenleri, hangi dergileri takip ettikleriyle ilgili sorular sorulmuştur.

3.4.2. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmada Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilen “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek beşli likert tipinde “Tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kısmen katılıyorum (3), katılmıyorum (2) ve hiç katılmıyorum (1)” biçiminde derecelendirilmiştir ve 1-5 arası puanlanmaktadır. Katılımcıların ölçekten alınabileceği en düşük puan 25, en yüksek puan ise 125’tir. Ölçek 21’i olumlu ve 4’ü olumsuz toplam 25 maddeden oluşmaktadır katılımcı tarafından doldurulmaktadır. Olumsuz ifadeler ters çevrilip kodlanarak olumlu ifade değerinde puanlandırılmaktadır. Ölçekten elde edilen puanın yüksek olması, okumaya ilişkin tutumun olumlu ve yüksek olduğunu göstermektedir (Özbay ve Uyar, 2009).

2012 – 2013 öğretim yılında zorunlu eğitim süreci, 4+4+4 şeklinde formüle edilerek üç kademedен oluşacak şekilde düzenlenmiştir. 5. sınıf yeni düzenlemeyle ortaokul kademesine aktarılmıştır. Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilen “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” 6, 7 ve 8. sınıflara yönelik hazırlanmıştır. Bu araştırma 5. sınıfları da kapsadığı için ölçeğin geçerlik ve güvenirlik kanıtlarını yeniden oluşturulmuştur. Nami Veysoğlu Ortaokulu’nda öğrenim gören 77 beşinci sınıf öğrencisi ile ön uygulama yapılarak ölçeğin 5. sınıflarda da uygulanmasında bir sakınca olup olmadığı tespit edilmiştir. Bu uygulamada ölçek maddelerinin (25 madde) Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık katsayısı 0.87 bulunmuş ve güvenilir olduğu görülmüştür.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından öğrencilere anket formunun not, puan ya da sınav olarak değerlendirilmeyeceği, araştırmanın önemi için samimi cevaplar vermeleri gerektiği anlatılmıştır. Anketteki soruların açıklamalara uygun bir şekilde cevaplanması istenilmiştir. Uygulama Türkçe ve Rehberlik ders saatlerinde öğretmenlerle birlikte yapılmıştır. Çalışmanın güvenirliği açısından 1643 anket formundan hatalı doldurulan 189’u ayıklanmıştır. Son halde 1454 veri işleme alınmıştır. Veriler alınan izin doğrultusunda bir ders saatinde 2014 yılı Mayıs ayında toplanmıştır.

3.6. Veri Analizi

Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeğine verdikleri puanların normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogrov-Smirnov testiyle belirlenmiştir. Anlamlılık düzeyinin, .05'ten küçük olması (Sig.= .000) veri grubunun homojen dağılıma sahip olmadığını göstermektedir. Bu sebeple analizlerde parametrik analizler yerine parametrik olmayan analizler dikkate alınmıştır. Kruskal Wallis Test sonuçlarında görülen anlamlı farklılığın kaynağını belirleyebilmek için gruplar arasında Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Ölçek maddeleri arasındaki tutarlılık ise Cronbach Alfa ile tespit edilmiştir. Verilerin analizi SPSS.24 programı ile yapılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin süreli yayın takip etme alışkanlığı anket formuna ilişkin gazete ve dergi okuma alışkanlığına dair sorulara verdikleri cevaplar frekans ve yüzde olarak belirtilmiştir. Anketteki soruların kişisel bilgi formundaki bazı değişkenlerle olan ilişkileri çapraz tablolarda gösterilmiştir.

4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde ortaokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları, süreli yayın takip etme alışkanlıkları, okumaya yönelik tutum düzeyi ile süreli yayın takip etme alışkanlıkları arasındaki ilişkiye dair ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Öğrencilerin okumaya ilişkin tutumlarında cinsiyet, sınıf, sosyoekonomik düzey, anne-baba eğitim düzeyi; süreli yayın takip etme alışkanlıklarında cinsiyet, sınıf, sosyoekonomik düzey başta olmak üzere bazı değişkenlerle sonuçlar değerlendirilmiştir. Okuma tutumu ile süreli yayın takip etme arasındaki ilişkide okuma tutumu ile gazete ve dergi okuma arasındaki ilişki incelenmiştir.

4.1. Okuma Tutumuna İlişkin Bulgular

Ortaokul öğrencilerine uygulanan tutum ölçeğinden alınan puanlar 25-125 aralığında değişmektedir. Çalışma grubunun okumaya yönelik tutum puanları cinsiyet, sosyoekonomik düzey, bulunulan sınıf, anne-baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre analiz edilmiştir.

Analiz öncesinde veri grubunun normallik gösterip göstermediği test edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki şekildedir:

Tablo 4.1.1
Veri Grubunun Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
TUTUM	.053	1454	.000	.975	1454	.000

Veri grubunun normallik testi Kolmogrov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile anlaşılabilir. Örneklem grubu 29'dan büyük olduğu için Kolmogrov-Smirnov test sonuçları dikkate alınmıştır (Kalaycı, 2016: 10). Çalışma grubundan elde edilen veri demetinin homojenlik göstermesinin ölçütü anlamlılık düzeyinin .05'ten büyük olmasıdır. Anlamlılık düzeyinin .05'ten küçük olması (Sig.= .000) veri grubunun homojen dağılıma sahip olmadığını göstermektedir. Bu sebeple analizlerde parametrik analizler yerine parametrik olmayan analizler dikkate alınmıştır.

Okumaya yönelik tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesinde parametrik test varsayımı sağlanamadığından ilişkisiz ölçümler için Whitney U-Testi sonuçları dikkate alınmıştır:

Tablo 4.1.2
Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Mann Whitney U-Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Sıra		U	p
		Ortalaması	Sıra Toplamı		
Kız	750	795.24	596431.50	213193.500	.000
Erkek	704	655.33	461353.50		

Bu sonuçlara göre ortaokul öğrencilerinin ölçekten aldıkları toplam tutum puanları cinsiyete göre anlamlı bir şekilde değişmektedir ($U=213193.500$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında kız öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Okumaya yönelik tutum puanlarının sosyoekonomik çevreye göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesinde parametrik test varsayımı sağlanamadığından ilişkisiz ölçümler için Kruskal Wallis Testi sonuçları dikkate alınmıştır:

Tablo 4.1.3
Ortaokul Öğrencilerinin Sosyoekonomik Çevre Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Sosyoekonomik Düzey	n	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Üst	502	702.35	2	19.676	.000	Alt-Orta
Orta	495	686.98				Alt-Üst
Alt	457	799.02				

Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik toplam tutum puanları buldukları sosyoekonomik düzeye göre anlamlı bir şekilde değişmektedir ($X^2=19.676$, $p< 0.05$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında okuma alışkanlığına ilişkin alınan toplam tutum puanları en yüksek olan öğrencilerin sosyoekonomik düzeye göre alt sosyoekonomik çevrede bulunduğu, bunu sosyoekonomik düzeyi üst ve orta olan öğrencilerin izlediği görülmektedir.

Kruskal Wallis Test sonuçlarında görülen anlamlı farklılığın kaynağını belirleyebilmek için gruplar arasında Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre sosyoekonomik düzey olarak Alt-Orta ($p=.000$) ve Alt-Üst ($p=.001$) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Farklı sosyoekonomik çevrelerde bulunan

öğrencilerin tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları incelendiğinde grupların birbirine yakın değerlere sahip olduğu (Üst \bar{x} =88,43; Orta \bar{x} =88,88 ve Alt \bar{x} =92,21) anlaşılmaktadır.

Okumaya yönelik tutum puanlarının öğrencilerin buldukları sınıfa göre farklılaşp farklılaşmadığı parametrik test varsayımı sağlanamadığından ilişkisiz ölçümler için Kruskal Wallis Testi sonuçları dikkate alınarak Tablo 4.1.4'te sunulmuştur:

Tablo 4.1.4
Ortaokul Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Sınıf	n	Sıra		X^2	p	Anlamlı Fark
		Ortalaması	Sd			
5. Sınıf	328	736,11	3	,958	,812	-
6. Sınıf	347	736,13				
7. Sınıf	374	709,81				
8. Sınıf	405	729,47				

Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik toplam tutum puanları öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir (X^2 =,958, $p > 0.05$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında okuma alışkanlığına ilişkin alınan toplam tutum puanları en yüksek olan öğrencilerin 6. sınıf öğrencileri olduğu, bunu 5, 8 ve 7. sınıf öğrencilerinin izlediği görülmektedir.

Okumaya yönelik tutum puanlarının anne eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığı parametrik test varsayımı sağlanamadığından ilişkisiz ölçümler için Kruskal Wallis Testi sonuçları dikkate alınarak incelenmiştir:

Tablo 4.1.5
Ortaokul Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Anne Eğitim Düzeyi	N	Sıra		X^2	p	Anlamlı Fark
		Ortalaması	sd			
İlkokul mezunu	544	732,10	5	1,202	,945	-
Ortaokul Mezunu	417	736,72				
Lise Mezunu	282	725,77				
Üniversite Mezunu	164	698,45				
Yüksek Lisans/Doktora Mezunu	30	704,98				
Okuma Yazması Olmayan	17	702,79				

Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik toplam tutum puanları anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir ($X^2=1,202$, $p> 0.05$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında okuma alışkanlığına ilişkin alınan toplam tutum puanları en yüksek olan öğrencilerin annelerinin ortaokul mezunu olduğu, bunu ilkökul mezunu, lise mezunu, yüksek lisans/doktora mezunu, okuma yazması olmayanlar ve üniversite mezunlarının izlediği görülmektedir.

Okumaya yönelik tutum puanlarının baba eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığı parametrik test varsayımı sağlanamadığından ilişkisiz ölçümler için Kruskal Wallis Testi sonuçları dikkate alınarak incelenmiştir:

Tablo 4.1.6
Ortaokul Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Anne Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	P	Anlamlı Fark
İlkokul mezunu	391	762,87	5	5,024	,413	-
Ortaokul Mezunu	390	717,95				
Lise Mezunu	287	722,12				
Üniversite Mezunu	305	695,17				
Yüksek Lisans/Doktora Mezunu	78	746,00				
Okuma Yazması Olmayan	3	679,83				

Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik toplam tutum puanları baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir ($X^2=5,024$, $p> 0.05$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında okuma alışkanlığına ilişkin alınan toplam tutum puanları en yüksek olan öğrencilerin babalarının ilkökul mezunu olduğu, bunu yüksek lisans/doktora mezunu, lise mezunu, ortaokul mezunu, , üniversite mezunu ve okuma yazması olmayanların izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığına İlişkin Bulgular

Süreli yayın takip etme alışkanlığına ilişkin bulgular gazete ve dergi okuma alışkanlığı olarak iki başlıkta incelenmiştir:

4.2.1. Gazete Okuma Alışkanlığına İlişkin Bulgular:

Bu bölümde araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin süreli yayın takip etme alışkanlığı başlığı altında gazete okuma alışkanlıklarına ilişkin bulgular cinsiyet, sınıf, sosyoekonomik düzey, anne ve baba eğitim durumları, aile gelir düzeyi değişkenleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Anket formunun A bölümünden elde edilen cevaplar frekans (f) ve yüzde (%) olarak tablolaştırılmıştır.

Ankette öğrencilerden gazete okuma alışkanlığı ile ilgili kapalı uçlu sorular soruları tek bir seçeneği işaretleyerek cevaplamaları istenmiştir. Ankette yer alan bazı sorularda öğrencilere birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri ancak bir soruda en çok tercih ettikleri 3 maddeyi sıralamaları istenmiştir. Öğrencilerin sorulara verecekleri cevapların seçeneklerde yer almaması durumunda kendilerini ifade edebilecekleri “diğer” seçeneği sunulmuştur. “Diğer” seçeneğine verilen cevaplar araştırmacı tarafından kodlanarak analiz edilmiştir. Anketteki sorular birbirini destekleyecek şekilde hazırlanmıştır. Bazı sorulara verilecek cevapların diğer sorulara verilen cevaplarla ilişkili olduğu parantez içerisinde belirtilmiştir. Gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilere 9 soru sorulmuştur.

Tablo 4.2.1.1
Öğrencilerin Gazete Okuma Durumları

Gazete Okuma Durumu	f	%
Evet	954	65,6
Hayır	500	34,4
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.1.1 incelendiğinde öğrencilerin üçte ikisi (% 65.6) gazete okuduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin üçte birlik bir kısmı (% 34.4) gazete okumamaktadır. Gazete okuma alışkanlığının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelenmelidir. Tablo 4.2.1.2’te öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre gazete okuma durumları yer almaktadır:

Tablo 4.2.1.2

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Gazete Okuma Durumları

			Gazete Okuma Durumu		TOPLAM
			Evet	Hayır	
Cinsiyet	Erkek	n	462	242	704
		%	31,8	16,6	48,4
	Kız	n	492	258	750
		%	33,8	17,7	51,6
Toplam		N	954	500	1454
		%	65,6	34,4	100,0

Tablo 4.2.1.2 incelendiğinde kız öğrencilerin gazete okuma oranının (% 33.8) erkek öğrencilere (% 31.8) nispeten daha fazla olduğu görülmüştür. Gazete okumayan öğrencilerin her iki grupta da oranları birbirine yakın çıkmıştır. Kız öğrenciler (f=258) gazete okumama noktasından erkek öğrencilerden (f=242) sayıca fazladır. Gazete okuma alışkanlığının sınıf seviyelerine göre değişiklik gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla Tablo 4.2.1.3'te öğrencilerin cinsiyete göre gazete okuma durumları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.3

Öğrencilerin Sınıfa Göre Gazete Okuma Durumları

			Gazete Okuma Durumu		TOPLAM
			Evet	Hayır	
Sınıf Düzeyi	5.Sınıf	n	203	125	328
		%	14,0	8,6	22,6
	6.Sınıf	n	207	140	347
		%	14,2	9,6	23,9
	7.Sınıf	n	252	122	374
		%	17,3	8,4	25,7
	8.Sınıf	n	292	113	405
		%	20,1	7,8	27,9
Toplam		N	954	500	1454
		%	65,6	34,4	100,0

Tablo 4.2.1.3 incelendiğinde gazete okuma alışkanlığı oranının en çok 8. sınıflarda olduğu görülmektedir. Sınıf seviyesi arttıkça gazete okuma alışkanlığında da artış gözlenmiştir. Bu durum öğrencilerin gelişimsel özelliklerine bağlı olarak yaş seviyesi arttıkça okunan malzemelerde çeşitlilik ihtiyacının hissedilmesi, öğrencilerin iç dünyalarındaki değişimlerle birlikte dış dünyadaki güncel olaylara

merakın artması ile açıklanabilir. Gazete okuma alışkanlığı ile bireyin içinde yaşadığı toplumun sosyoekonomik düzeyi arasında sıkı bir ilişki vardır. Tablo 4.2.1.4'te öğrencilerin gazete okuma alışkanlığı sosyoekonomik düzeye göre gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.4
Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Gazete Okuma Durumları

			Gazete Okuma Durumu		TOPLAM
			Evet	Hayır	
SED	Üst	n	347	155	502
		%	23,9	10,7	34,5
	Orta	n	304	191	495
		%	20,9	13,1	34,0
	Alt	n	303	154	457
		%	20,8	10,6	31,4
Toplam	N	954	500	1454	
	%		65,6	34,4	100,0

Tablo 4.2.1.4 incelendiğinde gazete okuma alışkanlığı oranının en yüksek üst sosyoekonomik çevredeki öğrencilere ait olduğu görülmüştür. Öğrencilerin gazete okuma alışkanlığı oranının üst sosyoekonomik düzeyden alt sosyoekonomik düzeye doğru nispeten azalmıştır. Gazete okuduğunu ifade eden öğrencilerin oranı alt ve orta sosyoekonomik düzeyde hemen hemen aynıdır. Gazete okumayan öğrencilerin çoğunluğu (% 13.1) orta sosyoekonomik düzeyde yer alırken alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki gazete okumayan öğrencilerin oranı neredeyse birbirine eşittir. Gazete okuma alışkanlığı bireyin içerisinde yaşadığı toplumun düzeyi kadar anne baba eğitim seviyesi ile de alakalıdır. Tablo 4.2.1.5'te öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre gazete okuma alışkanlığı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.5

Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Gazete Okuma Durumları

		Gazete Okuma Durumu		TOPLAM	
		Evet	Hayır		
Anne Eğitim Düzeyi	Okuma yazması yok	n	10	7	17
		%	0,7	0,5	1,2
	İlkokul	n	357	187	544
		%	24,6	12,9	37,4
	Ortaokul	n	262	155	417
		%	18,0	10,7	28,7
	Lise	n	188	94	282
		%	12,9	6,5	19,4
	Üniversite	n	114	50	164
		%	7,8	3,4	11,3
	Yüksek lisans/ Doktora	n	23	7	30
		%	1,6	0,5	2,1
Toplam		N	954	500	1454
		%	65,6	34,4	100,0

Tablo 4.2.1.5 incelendiğinde gazete okuduğunu belirten öğrencilerin dörtte birinin annesinin ilkokul mezunu olduğu (% 24.6) görülmektedir. Gazete okuma alışkanlığı oranının en fazla ilkokul mezunu annelerin çocuklarında görülmesinde annelerin kendi okuma istekleriyle çocuklarını yönlendirmeleri etkili olabilir. Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin gazete okuma alışkanlığı oranı % 18.0'dir. Annelerin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin gazete okuma alışkanlığının azaldığı tespit edilmiştir. Bu durum eğitim düzeyi ile birlikte çalışma hayatında yer alan annelerin çocuklarına gazete okuma alışkanlığı kazandıramadığı şeklinde yorumlanabilir. Tablo 4.2.1.6'da öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre gazete okuma alışkanlığı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.6

Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Gazete Okuma Durumları

		Gazete Okuma			TOPLAM
		Durumu			
		Evet	Hayır		
Baba Eğitim Düzeyi	Okuma yazması yok	n	2	1	3
		%	0,1	0,1	0,2
	İlkokul	n	258	133	391
		%	17,7	9,1	26,9
	Ortaokul	n	247	143	390
		%	17,0	9,8	26,8
	Lise	n	189	98	287
		%	13,0	6,7	19,7
	Üniversite	n	200	105	305
		%	13,8	7,2	21,0
	Yüksek lisans/ Doktora	n	58	20	78
		%	4,0	1,4	5,4
	Toplam	N	954	500	1454
		%	65,6	34,4	100,0

Tablo 4.2.1.6 incelendiğinde babası ilkökul (% 17.7) ve ortaokul (% 17.0) mezunu öğrencilerin gazete okuma oranı en yüksek paya sahiptir. Babası lise (% 13.0) ve üniversite (% 13.8) mezunu öğrencilerin gazete okuma oranları birbirine çok yakındır. Anne eğitim düzeyindeki gibi baba eğitim düzeyi de arttıkça öğrencilerin gazete okuma oranında azalma söz konusudur. Tablo 4.2.1.5 ve Tablo 4.2.1.6 karşılaştırıldığında annesi ilkökul mezunu olan öğrencilerin gazete okuma oranı (% 24.6) babası ilkökul mezunu olan öğrencilerin gazete okuma oranından (% 17.7) fazla olduğu tespit edilmiştir. Hem anne eğitim düzeyi hem baba eğitim düzeyinde öğrencilerin gazete okuma oranları ilkökul ve ortaokul seviyesinde yoğunlaşmıştır. Eğitim öğretime devam edemeyen anne babaların çocuklarının gazete okuma alışkanlığına teşvik ettikleri yorumu yapılabilir. Tablo 4.2.1.7’de öğrencilerin ailelerinin gazete aboneliği olma durumları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.7
Öğrencilerin Ailelerinin Gazete Abonesi Olma Durumları

Gazete Aboneliği Durumu	f	%
Evet	387	26,6
Hayır	1061	73,3
Boş	6	0,4
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.1.7 incelendiğinde öğrencilerin % 73'ünün ailesinin gazete aboneliğinin olmadığı bulgusu elde edilmiştir. Öğrencilerin dörtte biri (% 26.6) ailesinin gazete abonesi olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin % 0.4'ü bu soruya cevap vermemişlerdir. Gazete aboneliği maddi durumla ilgili olduğu için aile gelirleriyle gazete aboneliğinin karşılaştırılması gerekmektedir. Tablo 4.2.1.8'de ailelerin aylık gelir durumuna göre gazete aboneliği gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.8
Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyine Göre Gazete Abonesi Olma Durumları

		Gazete Aboneliği Durumu			TOPLAM
		Evet	Hayır	Boş	
1-500 ₺	n	75	247	1	323
	%	5,2	17,0	0,1	22,2
501-1000 ₺	n	56	241	1	298
	%	3,9	16,6	0,1	20,5
Aylık Gelir Düzeyi 1001-1500 ₺	n	53	159	3	215
	%	3,6	10,9	0,2	14,8
1501-2000 ₺	n	44	117	0	161
	%	3,0	8,0	0,0	11,1
2001 ₺ ve üzeri	n	159	297	1	457
	%	10,9	20,4	0,1	31,4
Toplam	N	387	1061	6	1454
	%	26,6	73,0	0,4	100,0

Tablo 4.2.1.8 incelendiğinde öğrencilerin ailelerinin aylık gelirine göre gazete abonelik oranının en fazla 2001 ₺ ve üzeri aylık gelire sahip ailelerde görülmektedir. 1-500 ₺ aylık gelir düzeyine sahip olan ailelerin gazete abonelik oranının (% 5.2) 2001₺ ve üzeri hariç, diğer gelir düzeylerine göre daha fazla olması şaşırtıcı bir

durumdur. 2001 ₺ ve üzerinde aylık gelire sahip olan ailelerin üçte ikisinin (% 20.4) gazete aboneliği olmadığı tespit edilmiştir. Tablo 4.2.1.9'da öğrencilerin sosyoekonomik düzeye göre ailelerinin gazete aboneliği olma durumları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.9
Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Ailelerinin Gazete Aboneliği Olma Durumları

		Ailenin Gazete Aboneliği Durumu			TOPLAM	
		Evet	Hayır	Boş		
SED	Üst	n	181	321	0	502
		%	12,4	22,1	0,0	34,5
	Orta	n	130	363	2	495
		%	8,9	25,0	0,1	34,0
	Alt	n	76	377	4	457
		%	5,2	25,9	0,3	31,4
Toplam	N	387	1061	6	1454	
	%	26,6	73,0	0,4	100,0	

Tablo 4.2.1.9 incelendiğinde öğrencilerin ailelerinin gazete aboneliği olma oranı en fazla üst sosyoekonomik düzeyde (% 12.4) görülmektedir. Sosyoekonomik düzey yükseldikçe gazete aboneliği oranı artmaktadır. Üst sosyoekonomik düzeyde bulunan öğrencilerin tamamı bu soruyu cevaplarken, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerde bu soruya cevap vermeyenler vardır. Üst sosyoekonomik düzeyde bulunan öğrencilerin üçte birinin ailesi gazete aboneliğindedir. Tablo 4.2.1.10'da öğrencilerin cinsiyetine göre öğrencilerin ailelerinin gazete aboneliği durumları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.10

Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Ailelerinin Gazete Aboneliği Durumları

			Ailenin Gazete Abonelik Durumu			TOPLAM
			Evet	Hayır	Boş	
Cinsiyet	Erkek	n	177	526	1	704
		%	12,2	36,2	0,1	48,4
	Kız	n	210	535	5	750
		%	14,4	36,8	0,3	51,6
Toplam		N	387	1061	6	1454
		%	26,6	73,0	0,4	100,0

Tablo 4.2.1.10’da öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre ailelerinin gazete aboneliği durumları incelendiğinde kız öğrencilerin ailelerinin gazete abonesi olma durumları erkek öğrencilere göre daha fazladır. Gazete abonesi olmayan aile oranları her iki grupta da hemen hemen aynıdır. Erkek öğrencilerden bir kişi, kız öğrencilerden ise 5 kişi bu soruyu cevaplandırmamıştır. Gazete okuma durumlarının cinsiyet değişkenine göre incelendiği Tablo 4.2.1.1’ de kız öğrencilerin gazete okuma oranının (% 33.8) erkek öğrencilere (% 31.8) nispeten daha fazla olması ailelerin gazete abonesi olma durumuyla da açıklanabilir. Nitekim gazete okumayan ve ailesi gazete abonesi olmayan öğrencilerin oranı her iki grupta da birbirine yakın çıkmıştır.

Tablo 4.2.1.11’de öğrencilerin gazete abonelik durumları sınıf değişkenine göre incelenmiştir:

Tablo 4.2.1.11

Öğrencilerin Sınıfa Göre Ailelerinin Gazete Abonelik Durumları

			Gazete Abonesi Olma Durumu			TOPLAM
			Evet	Hayır	Boş	
5.sınıf	n		97	228	3	328
		%	6,7	15,7	0,2	22,6
6.sınıf	n		81	264	2	347
		%	5,6	18,2	0,1	23,9
7.sınıf	n		80	293	1	374
		%	5,5	20,2	0,1	25,7
8.sınıf	n		129	276	0	405
		%	8,9	19,0	0,0	27,9
Toplam		N	387	1061	6	1454
		%	26,6	73,0	0,4	100

Tablo 4.2.1.11 incelendiğinde gazete aboneli olma oranının en yüksek 8. sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Gazete aboneli olma oranı sırasıyla en çok 5, 6 ve 7. sınıflarda olacak şekilde dağılım göstermiştir. Gazete aboneli olmayan grupta en çok 7. sınıf öğrencileri bulunmaktadır.

Okuma sıklığı, insanların okumaya ayırdıkları zamanla doğrudan ilgilidir. Gazete okuma alışkanlığının tespit edilmesinde öğrencilerin ne kadar sıklıkla gazete okuduklarına bakmak gerekir. Tablo 4.2.1.12’de öğrencilerin gazete okuma sıklıkları verilmiştir:

Tablo 4.2.1.12

Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıkları

Gazete Okuma Sıklığı	f	%
Her gün	115	7,9
Hafta sonları	229	15,7
Haftada birkaç gün	538	37,0
Gazete Okumuyorum	371	25,5
Bazen	28	1,9
Ayda bir iki kez	4	0,3
Rastgele	22	1,5
Haftada bir	1	0,1
Diğer	30	2,1
Birden çok seçim	2	0,1
Boş	114	7,8
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.1.12 incelendiğinde gazete okuyan öğrenciler % 37.0 oranla gazeteyi en çok “haftada birkaç gün” okuduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin “hafta sonları” gazete okuma oranı % 15.7’dir. Gazete okumayan (% 25.5) ve bu soruya cevaplamayan (% 7.8) öğrencilerin oranı haricinde gazete okuyan öğrencilerin çalışma grubunun üçte birinden fazla oranla haftada birkaç gün gazete okuduğu görülmektedir. “Her gün” gazete okuduğunu belirten öğrencilerin oranı % 7.9’ dir. Öğrencilerin gazete okuma sıklıklarının cinsiyete göre dağılımı Tablo 4.2.1.13’te gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.13

Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıklarının Cinsiyete Göre Dağılımları

		Cinsiyet		TOPLAM	
		Erkek	Kız		
Gazete Okuma Sıklığı	Her gün	n	63	52	115
		%	4,3	3,6	7,9
	Hafta sonları	n	111	118	229
		%	7,6	8,1	15,7
	Haftada birkaç gün	n	256	282	538
		%	17,6	19,4	37,0
	Gazete Okumuyorum	n	180	191	371
		%	12,4	13,1	25,5
	Bazen	n	13	15	28
		%	0,9	1,0	1,9
	Ayda bir iki	n	2	2	4
		%	0,1	0,1	0,3
	Rastgele	n	10	12	22
		%	0,7	0,8	1,5
	Haftada bir	n	0	1	1
		%	0,0	0,1	0,1
	Diğer	n	14	16	30
		%	1,0	1,1	2,1
	Birden çok seçim	n	2	0	2
%		0,1	0,0	0,1	
Boş	n	53	61	114	
	%	3,6	4,2	7,8	
Toplam	N	704	750	1454	
	%	48,4	51,6	100,0	

Tablo 4.2.1.13 incelendiğinde “haftada birkaç gün” gazete okuyan kız öğrencilerin oranının (% 19.4) erkek öğrencilerin oranından (% 17.6) yüksek olduğu görülmektedir. “Hafta sonu” gazete okuyan kız öğrencilerin oranı erkek öğrencilere göre daha yüksek iken “her gün” gazete okumayı tercih eden erkek öğrencilerin oranı kızlardan yüksektir. Gazete okumadığını ifade eden öğrencilerin sayı ve oranları Tablo 4.2.1.1 ile farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Gazete okumayan öğrencilerin bu soruyu cevaplamadıkları düşünülebilir. Nitekim iki tablo karşılaştırıldığında Tablo 4.2.1.1’de gazete okumadığını belirten öğrencilerin sayıları (f=500) ile Tablo 4.2.1.13’te gazete okumadığını belirten (f=371) ve bu soruyu boş bırakan öğrencilerin sayılarının (f=114) birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin gazete okuma sıklıkları sınıf seviyelerine göre farklılık oluşturabilmektedir. Tablo 4.2.1.14’te öğrencilerin gazete okuma sıklıklarının sınıf düzeyine göre dağılımları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.14

Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıklarının Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları

Gazete Okuma Sıklığı	Sınıf Düzeyi				TOPLAM	
	5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf		
Her gün	n	27	23	23	42	115
	%	1,9	1,6	1,6	2,9	7,9
Hafta sonları	n	48	45	68	68	229
	%	3,3	3,1	4,7	4,7	15,7
Haftada birkaç gün	n	119	114	143	162	538
	%	8,2	7,8	9,8	11,1	37,0
Gazete Okumuyorum	n	93	118	86	74	371
	%	6,4	8,1	5,9	5,1	25,5
Bazen	n	6	5	9	8	28
	%	0,4	0,3	0,6	0,6	1,9
Ayda bir iki	n	1	1	1	1	4
	%	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3
Rastgele	n	4	3	5	10	22
	%	0,3	0,2	0,3	0,7	1,5
Haftada bir	n	0	1	0	0	1
	%	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
Diğer	n	1	14	11	4	30
	%	0,1	1,0	0,8	0,3	2,1
Birden çok seçim	n	0	1	1	0	2
	%	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1
Boş	n	29	22	27	36	114
	%	2,0	1,5	1,9	2,5	7,8
Toplam	N	328	347	374	405	1454
	%	22,6	23,9	25,7	27,9	100,0

Tablo 4.2.1.14 incelendiğinde gazeteyi “her gün” okuduğunu belirten öğrenciler arasında en yüksek oranın 8. sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin ergenlik döneminde kendi dışındaki dünyayla daha çok ilgilenmelerinden kaynaklı olabilir. “Hafta sonları” gazete okumayı tercih etme oranı 7. ve 8. sınıflarda aynıdır (% 68). “Haftada birkaç gün” gazete okuyan öğrencilerin çoğunlukla 8. sınıf (% 11.1) öğrencileri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. “Ayda bir iki” kez okuma oranı tüm sınıf düzeylerinde eşittir.

Ailenin gazete aboneliği durumu öğrencilerin gazete okuma sıklığını etkileyebilmektedir. Tablo 4.2.1.15’te öğrencilerin gazete okuma sıklıkları ailenin gazete abonesi olma durumuna göre gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.15:
Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıklarının Ailenin Gazete Aboneliği Durumuna Göre Dağılımları

		Ailenin Gazete Aboneliği Durumu			TOPLAM	
		Evet	Hayır	Boş		
Gazete Okuma Sıklığı	Her gün	n	81	34	0	115
		%	5,6	2,3	0,0	7,9
	Hafta sonları	n	89	139	1	229
		%	6,1	9,6	0,1	15,7
	Haftada birkaç gün	n	136	401	1	538
		%	9,4	27,6	0,1	37,0
	Gazete Okumuyorum	n	48	321	2	371
		%	3,3	22,1	0,1	25,5
	Bazen	n	6	22	0	28
		%	0,4	1,5	0,0	1,9
	Ayda bir iki	n	1	3	0	4
		%	0,1	0,2	0,0	0,3
	Rastgele	n	7	15	0	22
		%	0,5	1,0	0,0	1,5
	Haftada bir	n	0	1	0	1
		%	0,0	0,1	0,0	0,1
	Diğer	n	3	27	0	30
		%	0,2	1,9	0,0	2,1
	Birden çok seçim	n	0	2	0	2
	%	0,0	0,1	0,0	0,1	
Boş	n	16	96	2	114	
	%	1,1	6,6	0,1	7,8	
Toplam	N	387	1061	6	1454	
	%	26,6	73,0	0,4	100,0	

Tablo 4.2.1.15 incelendiğinde “her gün” gazete okuduğunu belirten öğrencilerin üçte ikisinin ailesi gazete abonesidir. “Haftada birkaç gün” gazete okuyan öğrencilerin dörtte üçünün ailesinin gazete aboneliği bulunmamaktadır. Öğrencilerden “hafta sonları” gazete okuyanların beşte üçünün gazete aboneliği yoktur. Gazete okumayan ve bu soruyu cevaplandırmayan öğrencilerin büyük oranının gazete abonesi olmadığı tespit edilmiştir. Gazete aboneliği öğrencilerin okuma sıklığı üzerinde etkili olup öğrencilerin gazeteyi hafta içerisinde birkaç kez okudukları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.16’da öğrencilerin gazete okuma sıklıklarının sosyoekonomik düzey değişkenine göre dağılımları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.16:

Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıklarının Sosyoekonomik Düzey Göre Dağılımları

		SED			TOPLAM	
		Üst	Orta	Alt		
Gazete Okuma Sıklığı	Her gün	n	59	33	23	115
		%	4,1	2,3	1,6	7,9
	Hafta sonları	n	86	66	77	229
		%	5,9	4,5	5,3	15,7
	Haftada birkaç gün	n	171	188	179	538
		%	11,8	12,9	12,3	37,0
	Gazete Okumuyorum	n	113	140	118	371
		%	7,8	9,6	8,1	25,5
	Bazen	n	14	5	9	28
		%	1,0	0,3	0,6	1,9
	Ayda bir iki	n	2	0	2	4
		%	0,1	0,0	0,1	0,3
	Rastgele	n	13	5	4	22
		%	0,9	0,3	0,3	1,5
	Haftada bir	n	0	1	0	1
		%	0,0	0,1	0,0	0,1
	Diğer	n	8	11	11	30
		%	0,6	0,8	0,8	2,1
	Birden çok seçim	n	0	0	2	2
		%	0,0	0,0	0,1	0,1
Boş	n	36	46	32	114	
	%	2,5	3,2	2,2	7,8	
Toplam	N	502	495	457	1454	
	%	34,5	34,0	31,4	100,0	

Tablo 4.2.1.16 incelendiğinde “haftada birkaç gün” gazete okuduğunu belirten öğrencilerin çoğunun orta sosyoekonomik düzeyde (% 12.9) olduğu görülmektedir. “Her gün” ve “hafta sonları” gazete okuduğunu belirten öğrencilerin oranı en yüksek üst sosyoekonomik çevrede bulunmaktadır.

Tablo 4.2.1.17’de öğrencilerin gazeteyi hangi amaçla okudukları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.17

Öğrencilerin Gazete Okuma Amacı

Gazete Okuma Amacı	f	%
Haber almak için	254	17,5
Eğlenmek için	238	16,4
Bilgi edinmek için	351	24,1
Magazin için	56	3,9
Spor için	32	2,2
Merak için	9	0,6
Daha çok bilgi için	2	0,1
Diğer	14	1,0
Boş	498	34,3
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.1.17 incelendiğinde öğrencilerin dörtte biri gazeteyi “bilgi için” (% 24.1) okumaktadır. “Haber almak için” okuyan öğrenci oranı % 17.5 iken, “eğlenmek için” okuyan öğrenci oranı % 16.4’tür. Öğrencilerin bazısı “spor”, “magazin”, ”daha çok bilgi” ifadelerini “diğer” seçeneğinde belirtmişlerdir. Öğrenciler çoğunluk itibarıyla gazeteyi bilgi edinmek amacıyla okumaktadır. Öğrencilerin gazete okuma amacı cinsiyete göre değişiklik gösterebilmektedir. Tablo 4.2.1.18’ de öğrencilerin gazete okuma amaçları sınıf düzeyine göre verilmiştir:

Tablo 4.2.1.18
Öğrencilerin Gazete Okuma Amacının Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları

		Sınıf Düzeyi				TOPLAM	
		5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf		
Gazete Okuma Sıklığı	Haber almak için	n	71	31	66	86	254
		%	4,9	2,1	4,5	5,9	17,5
	Eğlenmek için	n	41	57	80	60	238
		%	2,8	3,9	5,5	4,1	16,4
	Bilgi için	n	74	87	81	109	351
		%	5,1	6,0	5,6	7,5	24,1
	Magazin için	n	9	15	10	22	56
		%	0,6	1,0	0,7	1,5	3,9
	Spor için	n	5	5	16	6	32
		%	0,3	0,3	1,1	0,4	2,2
	Merak için	n	0	0	1	8	9
		%	0,0	0,0	0,1	0,6	0,6
	Daha Çok Bilgi için	n	0	0	1	1	2
		%	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
	Diğer	n	1	11	1	1	14
		%	0,1	0,8	0,1	0,1	1,0
Boş	n	127	141	118	112	498	
	%	8,7	9,7	8,1	7,7	34,3	
Toplam	N	328	347	374	405	1454	
	%	22,6	23,9	25,7	27,9	100,0	

Tablo 4.2.1.18 incelendiğinde her sınıf düzeyindeki öğrencilerin çoğunluğu gazeteyi “bilgi edinmek için” (% 24.1) okumaktadırlar. Bu başlık altında en çok oran 8. sınıf öğrencilerine (% 7.5) aittir. “Haber almak için” okuma oranının en yüksek olduğu grup yine 8. sınıf öğrencileridir (% 5.9). “Eğlenmek için” gazete okumayı tercih eden öğrencilerin çoğunluğu (% 5.5) 7. sınıf öğrencileridir. Tablo 4.2.1.19’da öğrencilerin gazete okuma amaçlarının cinsiyete göre dağılımları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.19

Öğrencilerin Gazete Okuma Amacının Cinsiyete Göre Dağılımları

		Cinsiyet		TOPLAM	
		Erkek	Kız		
Gazete Okuma Amacı	Haber almak için	n	135	119	254
		%	9,3	8,2	17,5
	Eğlenmek için	n	121	117	238
		%	8,3	8,0	16,4
	Bilgi için	n	154	197	351
		%	10,6	13,5	24,1
	Magazin için	n	18	38	56
		%	1,2	2,6	3,9
	Spor için	n	20	12	32
		%	1,4	0,8	2,2
	Merak için	n	2	7	9
		%	0,1	0,5	0,6
	Daha Çok Bilgi için	n	2	0	2
		%	0,1	0,0	0,1
	Diğer	n	10	4	14
		%	0,7	0,3	1,0
Boş	n	242	256	498	
	%	16,6	17,6	34,3	
Toplam	N	704	750	1454	
	%	48,4	51,6	100,0	

Tablo 4.2.1.19 incelendiğinde gazeteyi “bilgi için” okuyan öğrencilerin (% 24.1) yarısından fazlasını kız öğrenciler (% 13.5) oluşturmaktadır. Erkeklerin “haber almak için” gazeteyi okuma oranı (% 9.3) kız öğrencilerinkinden (% 8.2) yüksektir. “Magazin için” gazete okuyan kız öğrencilerin oranı erkek öğrencilerin oranının iki katından fazladır. Her iki grup da gazeteyi ağırlıklı olarak “bilgi için”, “haber almak için”, “eğlenmek için” okumaktadır.

Tablo 4.2.1.20’ de öğrencilerin gazete okuma amacının sosyoekonomik duruma göre dağılımları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.20

Öğrencilerin Gazete Okuma Amacının Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları

		SED			TOPLAM	
		Üst	Orta	Alt		
Gazete Okuma Amacı	Haber almak için	n	95	70	89	254
		%	6,5	4,8	6,1	17,5
	Eğlenmek için	n	88	77	73	238
		%	6,1	5,3	5,0	16,4
	Bilgi için	n	116	124	111	351
		%	8,0	8,5	7,6	24,1
	Magazin için	n	26	18	12	56
		%	1,8	1,2	0,8	3,9
	Spor için	n	18	11	3	32
		%	1,2	0,8	0,2	2,2
	Merak için	n	6	2	1	9
		%	0,4	0,1	0,1	0,6
	Daha Çok Bilgi için	n	1	1	0	2
		%	0,1	0,1	0,0	0,1
	Diğer	n	5	5	4	14
		%	0,3	0,3	0,3	1,0
Boş	n	147	187	164	498	
	%	10,1	12,9	11,3	34,3	
Toplam		N	502	495	457	1454
		%	34,5	34,0	31,4	100,0

Tablo 4.2.1.20 incelendiğinde “bilgi edinmek için” gazete okuma amacı en çok orta sosyoekonomik düzeyde (% 8.5) görülmüştür. Buna karşın “haber almak için” gazete okuma amacı da en düşük bu sosyoekonomik çevrededir. “Eğlenmek için” gazete okuma oranı en çok üst sosyoekonomik çevrede (% 6.1) iken, bu oran üstten alt sosyoekonomik çevreye doğru gidildikçe azalmaktadır. “Haber almak için” gazete okuma oranı (% 6.5) en çok üst sosyoekonomik çevrede yaşayan öğrencilerde tespit edilmiştir. “Magazin için” “okuma oranı üst sosyoekonomik çevreden alta doğru gittikçe azalan bir eğilim göstermiştir.

Öğrencilerin gazete okumama nedenleri gazete okuma alışkanlıkları hakkında önemli ipuçları verebilmektedir. Tablo 4.2.1.21’de öğrencilerin gazete okumama nedenleri gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.21

Öğrencilerin Gazete Okumama Nedenlerinin Dağılımları

Gazete Okumama Nedeni	f	%
Maddi imkânsızlıklar	26	1,8
Zamanım yok	66	4,5
Gazete okurken sıkılıyorum	275	18,9
Gazete okumanın gerekli olduğuna inanmıyorum	24	1,7
Diğer	28	1,9
Birden çok seçim	1	0,1
Boş	1034	71,1
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.1.21 incelendiğinde bu soruyu yanıtlayan öğrencilerin yarısından fazlasının gazete okurken sıkıldıkları tespit edilmiştir. Gazete okumama neden olarak zamanının olmadığını belirten öğrencilerin oranı % 4.5; diğer seçeneğini işaretleyenlerin oranı % 1.9; maddi imkânının olmadığını belirtenlerin oranı ise % 1.8'dir. Öğrencilerin % 71'nin bu soruya cevap vermediği görülmüştür. Bu soru için, "Gazete okur musunuz?" sorusuna "hayır" cevabı verenlerin işaretlemeleri gerektiği belirtilmiştir. Tablo 4.2.1.1 ile karşılaştırıldığında % 34.4'lük gazete okumama oranı bu tabloda % 28.9 oranında gerekçelendirilmiştir. Gazete okumadığını ifade eden öğrencilerin bazıları gazete okumama nedenlerini ifade etmemişlerdir. Gazete okumaya karşı oluşan sıkılma eğiliminin gazete okuma ile ilgili sorulara cevap vermeyi etkilediği düşünülebilir.

Tablo 4.2.1.22'de öğrencilerin sınıf seviyelerine göre gazete okumama nedenleri incelenmiştir:

Tablo 4.2.1.22

Öğrencilerin Gazete Okumama Nedenlerinin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları

		Sınıf Düzeyi				TOPLAM	
		5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf		
Gazete Okumama Nedeni	Maddi	n	3	10	13	0	26
	imkânsızlıklar	%	0,2	0,7	0,9	0,0	1,8
	Zamanım yok	n	19	17	15	15	66
		%	1,3	1,2	1,0	1,0	4,5
	Gazete okurken sıkılıyorum	n	68	82	54	71	275
		%	4,7	5,6	3,7	4,9	18,9
	Gazete okumanın gerekli olduğuna inanmıyorum	n	5	5	7	7	24
		%	0,3	0,3	0,5	0,5	1,7
	Diğer	n	11	7	6	4	28
		%	0,8	0,5	0,4	0,3	1,9
	Birden çok seçim	n	0	1	0	0	1
		%	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
	Boş	n	222	225	279	308	1034
		%	15,3	15,5	19,2	21,2	71,1
Toplam	N	328	347	374	405	1454	
	%	22,6	23,9	25,7	27,9	100,0	

Tablo 4.2.1.22 incelendiğinde gazete okurken sıkıldığını belirten öğrencilerin (% 18.9) üçte birinin 6. sınıf öğrencileri (% 5.6) olduğu görülmektedir. 5. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerin oranı gazete okumaktan sıkılan öğrencilerin oranının dörtte birini oluşturmaktadır. 7. sınıf öğrencileri ise gazete okurken en az sıkılan grup olmakla beraber maddi imkânı olmadığı için okumayanların en fazla olduğu gruptur. Zamanı olmadığı için gazete okumadığını belirten öğrencilerin oranı sınıf düzeyi ile ters yönde bir ilişki içerisindedir. Sınıf düzeyi yükseldikçe zamanının olmadığını belirten öğrenci oranının azaldığı görülmüştür.

Öğrencilerin gazete okumama nedenleri cinsiyete göre farklılıklar gösterebilmektedir. Tablo 4.2.1.23' te öğrencilerin gazete okumama nedenleri cinsiyet değişkenine göre gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.23

Öğrencilerin Gazete Okumama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımları

		Cinsiyet		TOPLAM	
		Erkek	Kız		
Gazete Okumama Nedeni	Maddi	n	14	12	26
	imkânsızlıklar	%	1,0	0,8	1,8
	Zamanım yok	n	29	37	66
		%	2,0	2,5	4,5
	Gazete okurken sıkılıyorum.	n	126	149	275
		%	8,7	10,2	18,9
	Gazete okumanın gerekli olduğuna inanmıyorum.	n	9	15	24
		%	0,6	1,0	1,7
	Diğer	n	20	8	28
		%	1,4	0,6	1,9
	Birden çok seçim	n	0	1	1
		%	0,0	0,1	0,1
	Boş	n	506	528	1034
		%	34,8	36,3	71,1
Toplam	N	704	750	1454	
	%	48,4	51,6	100,0	

Tablo 4.2.1.23 incelendiğinde gazete okumaktan sıkıldığını belirten öğrencilerin (% 18.9) yarısından fazlasını kız öğrencilerin (% 10.2) oluşturduğu görülmektedir. Zamanı olmadığı için gazete okumayan kız öğrencilerin (% 2.5) oranı erkek öğrencilerden (% 2.0) yüksektir. Erkek öğrencilerin “maddi imkânsızlık” ve “diğer” sebeplerden dolayı gazete okumama oranları kız öğrencilerinkinden daha yüksek çıkmıştır. Kız öğrencilerin ise “gazete okurken sıkılıyorum”, “zamanım yok”, “gazete okumanın gerekli olduğuna inanmıyorum” nedenlerinin oranının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin gazete okumama nedenleri içerisinde yaşadıkları sosyoekonomik çevre koşullarıyla da ilişkilidir. Tablo 4.2.1.24 'te öğrencilerin gazete okumama nedenleri sosyoekonomik düzeye göre gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.24

Öğrencilerin Gazete Okumama Nedenlerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları

		SED			TOPLAM	
		Üst	Orta	Alt		
Gazete Okumama Nedeni	Maddi	n	0	12	14	26
	imkânsızlıklar	%	0,0	0,8	1,0	1,8
	Zamanım yok	n	16	19	31	66
		%	1,1	1,3	2,1	4,5
	Gazete okurken sıkılıyorum	n	82	115	78	275
		%	5,6	7,9	5,4	18,9
	Gazete okumanın gerekli olduğuna inanmıyorum	n	7	8	9	24
		%	0,5	0,6	0,6	1,7
	Diğer	n	9	13	6	28
		%	0,6	0,9	0,4	1,9
	Birden çok seçim	n	1	0	0	1
		%	0,1	0,0	0,0	0,1
	Boş	n	387	328	319	1034
		%	26,6	22,6	21,9	71,1
Toplam	N	502	495	457	1454	
	%	34,5	34,0	31,4	100,0	

Tablo 4.2.1.24 incelendiğinde gazete okumama nedeni olarak gazete okurken sıkıldığını belirten öğrencilerin (% 18.9) üçte birinden fazlası orta sosyoekonomik çevrede (% 7.9) bulunmaktadır. Gazete okumayı sıkıcı gören öğrencilerin en az olduğu grup alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere aittir. “Maddi imkânsızlıklar”, “zamanım yok” ve “gazete okumanın gerekli olduğuna inanmıyorum” nedenleriyle gazete okumayan çocukların oranının üst sosyoekonomik düzeyden alt sosyoekonomik düzeye doğru gidildikçe arttığı görülmüştür. Tablo 4.2.1.4’te gazete okumayan öğrencilerin çoğunluğunun (% 13.1) orta sosyoekonomik düzeyde olduğu düşünüldüğünde gazete okurken sıkılma oranının orta sosyoekonomik düzeyde yüksek çıkması şaşırtıcı bir bulgu değildir.

Gazete okuma alışkanlığının belirlenmesinde öğrencilerin gazetede en çok ilgi duydukları sayfa tercihlerinin bilinmesi önemlidir. Ankette öğrencilerden gazetede en çok okudukları sayfaları üç tercih olarak numaralandırmaları istenmiştir. Tablo 4.2.1.25’te öğrencilerin gazetede en çok ilgi duydukları sayfa tercihleri gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.25

Öğrencilerin Gazetede En Çok İlgi Duydukları Sayfa Tercihleri

İlgi Duyulan Sayfa	Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
	f	Yüzde	f	Yüzde	f	Yüzde
Politika	8	0,6	2	0,1	5	0,3
Ekonomi	15	1,0	7	0,5	2	0,1
Magazin	47	3,7	8	0,6	15	1,0
Köşe Yazıları	21	1,4	7	0,5	5	0,3
Spor	125	8,6	10	0,7	21	1,4
Kültür-Sanat	35	2,4	18	1,2	9	0,6
Dünya Haberleri	40	2,8	11	0,8	10	0,7
Bulmaca	54	3,7	24	0,1	17	1,2
Karikatür	37	2,5	23	1,6	19	1,3
Sağlık	5	0,3	5	0,3	9	0,6
Röportaj	4	0,3	2	0,1	4	0,3
Diğer	2	0,1	-	-	1	0,1
Seçim Yapmadı	-	-	276	19,0	276	19,0
Yanlış Seçim	621	42,7	621	42,7	621	42,7
Boş	440	30,3	440	30,3	440	30,3
Toplam	1454	100	1454	100	1454	100

Tablo 4.2.1.25 incelendiğinde öğrencilerin % 42.7'sinin bu soruya istenilen şekilde cevap vermediği görülmüştür. Bu öğrenciler ilgi duydukları sayfaları 3 tercih olarak numaralandırmak yerine 3 tercih olarak işaretledikleri tespit edilmiştir. Tablo 3.2.1'de gazete okumadığını belirten öğrencilerin oranı % 34.4 iken bu soruya cevap vermeyen öğrencilerin oranının % 30.3 olduğu görülmektedir. Bu durum gazete okumadığını belirten bazı öğrencilerin de gazetede ilgi duydukları sayfaları seçtikleri anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin gazetede en çok ilgi duydukları tercihlere bakıldığında en yüksek oranın spor sayfalarına (% 8.6) ait olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bulmaca ve magazin sayfalarına duydukları ilgi oranı (% 3.8) aynı düzeydedir. Dünya haberleri sayfalarının en çok tercih edilme oranı (% 2.8), karikatür (% 2.5) ve kültür sanat haberlerinin olduğu sayfaların (% 2.4) en çok tercih edilme oranlarından daha yüksektir. Ülkenin içerisinde bulunduğu gelişmelerle ilgili olan politika (% 0.6), ekonomi (% 1.0) ve köşe yazıları (% 1.4) sayfaları öğrenciler tarafından pek ilgi görmemektedir. Sağlık (% 0.3), röportaj (% 0.3) ve diğer (% 0.1) tercihlerde bulunan öğrencilerin oranı ise oldukça azdır. Öğrencilerin gazetede en çok ilgi duydukları ikinci tercihlere bakıldığında ise en yüksek oranın karikatür sayfalarına (% 1.6) ait olduğu görülmektedir. Kültür sanat haberlerinin oranı (% 1.2) ikinci tercihlerde azalmıştır. Üçüncü tercihlerde en fazla ilgi duyulan sayfaların oranı azalsa da genel

itibariyle öğrenciler tarafından en çok tercih edilen spor sayfaları üçüncü tercihlerde de en yüksek oranda (% 1.4) bulunmaktadır. Dünya haberleri % 0.7, sağlık ve kültür-sanat haberlerinin olduğu sayfalar ise % 0.6 oranında üçüncü tercihlerde yer bulabilmişlerdir.

Öğrencilerin en çok ilgi duydukları sayfa tercihleri cinsiyete göre farklılıklar oluşabilmektedir. Tablo 4.2.1.26'da öğrencilerin en çok ilgi duydukları sayfa tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.26

Öğrencilerin Gazetede En Çok İlgi Duydukları Sayfa Tercihlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	İlgi Duyulan Sayfa	Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	Yüzde	f	Yüzde	f	Yüzde
Erkek	Politika	2	0,1	1	0,1	2	0,1
	Ekonomi	8	0,6	6	0,4	2	0,1
	Magazin	17	1,2	2	0,1	4	0,3
	Köşe Yazıları	9	0,6	3	0,2	3	0,2
	Spor	89	6,1	7	0,5	10	0,7
	Kültür-Sanat	15	1,0	3	0,2	3	0,2
	Dünya Haberleri	19	1,3	5	0,3	4	0,3
	Bulmaca	21	1,4	11	0,8	4	0,3
	Karikatür	15	1,0	8	0,6	8	0,6
	Sağlık	1	0,1	0	0,0	4	0,3
	Röportaj	2	0,1	0	0,0	2	0,1
	Diğer	2	0,1	-	-	-	-
	Seçim Yapmadı	-	-	154	10,6	154	10,6
	Yanlı Seçim	295	20,3	295	20,3	295	20,3
	Boş	209	14,4	209	14,4	209	14,4
	Toplam		704	48,4	704	48,4	704
Kız	Politika	6	0,4	1	0,1	3	0,2
	Ekonomi	7	0,5	1	0,1	0	0,0
	Magazin	30	2,1	6	0,4	11	0,8
	Köşe Yazıları	12	0,8	4	0,3	2	0,1
	Spor	36	2,5	3	0,2	11	0,8
	Kültür-Sanat	20	1,4	15	0,1	6	0,4
	Dünya Haberleri	21	1,4	6	0,4	6	0,4
	Bulmaca	33	2,3	13	0,9	13	0,9
	Karikatür	22	1,5	15	1,0	11	0,8
	Sağlık	4	0,3	5	0,3	5	0,3
	Röportaj	2	0,1	2	0,1	2	0,1
	Diğer	-	-	-	-	1	0,1
	Seçim Yapmadı	-	-	122	8,4	122	8,4
	Yanlı Seçim	326	22,4	326	22,4	326	22,4
	Boş	231	15,9	231	15,9	231	15,9
	Toplam		750	51,6	750	51,6	750

Ortaokul öğrencilerinin ilk tercihlerine bakıldığında en çok ilgiyle okunan “spor” sayfalarının erkek öğrencilerde (% 6.1) göre daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerin “spor” sayfalarına ilgileri (% 2.5) oranındadır. “Bulmaca” sayfalarına en çok ilgi duyanlar kız öğrenciler (% 2.3) iken bu oran erkekler de % 1.4’tür. “Magazin” sayfaları en çok kız öğrenciler (% 2.1) tarafından tercih edilmiştir. Erkek öğrencilerin “magazin” sayfalarına duydukları ilgi oranı % 1.2 düzeyindedir.

Tablo 4.2.1.26 incelendiğinde öğrencilerin genel olarak eğlence/keyif amaçlı okumalar yaptığı söylenebilir. Hem kız hem erkek öğrencilerin en çok ilgi duydukları gazete sayfası “spor” haberlerine aittir. Kız öğrenciler politika, köşe yazıları, kültür-sanat, dünya haberleri, sağlık gibi haber niteliğindeki sayfalarına erkek öğrencilerden daha fazla oranda ilgi duymaktadır. Erkek öğrenciler ise ekonomi sayfalarına kız öğrencilerden daha yüksek oranda ilgilidir. Bulmaca ve karikatür sayfalarının da oranının kız öğrencilerde daha yüksek olması kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha geniş yelpazede okuma çeşitliliğine sahip olduğu bilgisini vermektedir. Yalnızca “röportaj” sayfalarında kız ve erkek öğrencilerinin oranlarının birbirine eşit olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.1.27’de öğrencilerin en çok ilgi duydukları gazete sayfalarının sınıf düzeyine göre dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.27

Öğrencilerin En çok İlgi Duydukları Gazete Sayfalarının Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyi	İlgi duyulan Sayfa	Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	Yüzde	f	Yüzde	f	Yüzde
5. sınıf	Politika	2	0,1	0	0,0	1	0,1
	Ekonomi	5	0,3	2	0,1	1	0,1
	Magazin	10	0,7	0	0,0	4	0,3
	Köşe Yazıları	5	0,3	2	0,1	1	0,1
	Spor	34	2,3	1	0,1	5	0,3
	Kültür-Sanat	7	0,5	2	0,1	1	0,1
	Dünya Haberleri	14	1,0	1	0,1	2	0,1
	Bulmaca	14	1,0	8	0,6	2	0,1
	Karikatür	6	0,4	5	0,3	3	0,2
	Sağlık	1	0,1	3	0,2	3	0,2
	Röportaj	1	0,1	0	0,0	1	0,1
	Diğer	0	0	-	-	0	0
	Seçim Yapmadı	-	-	75	5,2	75	5,2
	Yanlış Seçim	116	8,0	116	8,0	116	8,0
	Boş	113	7,8	113	7,8	113	7,8
	Toplam	328	22,6	328	22,6	328	22,6
			Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih
		f	Yüzde	f	Yüzde	f	Yüzde
6. sınıf	Politika	1	0,1	0	0,0	1	0,1
	Ekonomi	3	0,2	1	0,1	1	0,1
	Magazin	11	0,8	2	0,1	3	0,2
	Köşe Yazıları	3	0,2	1	0,1	0	0,0
	Spor	22	1,5	3	0,2	8	0,6
	Kültür-Sanat	8	0,6	6	0,4	2	0,1
	Dünya Haberleri	6	0,4	4	0,2	1	0,1
	Bulmaca	17	1,2	4	0,2	4	0,3
	Karikatür	8	0,6	4	0,2	4	0,3
	Sağlık	2	0,1	2	0,1	2	0,1
	Röportaj	0	0,0	0	0	1	0,1
	Diğer	1	0,1	-	-	0	0
	Seçim Yapmadı	-	-	55	3,8	55	3,8
	Yanlış Seçim	138	9,5	138	9,5	138	9,5
	Boş	127	8,2	127	8,2	127	8,2
	Toplam	347	23,9	347	23,9	347	23,9

edilirken köşe yazılarını en çok ilgiyle okuyan öğrenciler 7. sınıf (% 0.6) öğrencileridir. Sınıf seviyesi yükseldikçe “magazin” sayfalarına olan ilgi oranı da artmaktadır. Öğrencilerin “spor” sayfaları dışında gazetede en çok ilgi duydukları sayfalar sınıflara göre farklılık gösterebilmektedir: 5. sınıf öğrencilerinin “dünya haberleri”; 6.sınıf öğrencilerinin “bulmaca”; 7.sınıf öğrencilerinin “kültür sanat”, “karikatür”; 8. sınıf öğrencilerinin “dünya haberleri”, “magazin” sayfalarını okudukları görülmektedir. Genel itibariyle öğrencilerin eğlence/keyif amaçlı okumalar yaptıkları söylenebilir.

Tablo 4.2.1.28’de öğrencilerin en çok ilgi duydukları gazete sayfalarının sosyoekonomik düzeye göre dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.28

Öğrencilerin Gazetede En Çok İlgi Duydukları Sayfa Tercihlerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı

SED	İlgi Duyulan Sayfa	Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	Yüzde	f	Yüzde	f	Yüzde
Üst	Politika	5	0,3	2	0,1	2	0,1
	Ekonomi	3	0,2	1	0,1	0	0,0
	Magazin	21	1,4	4	0,3	5	0,3
	Köşe Yazıları	11	0,8	4	0,3	3	0,2
	Spor	41	2,8	3	0,2	7	0,5
	Kültür-Sanat	13	0,9	4	0,3	2	0,2
	Dünya Haberleri	7	0,5	3	0,2	3	0,1
	Bulmaca	13	0,9	7	0,5	4	0,3
	Karikatür	14	1,0	9	0,6	8	0,6
	Sağlık	0	0,0	1	0,1	3	0,2
	Röportaj	3	0,2	1	0,1	2	0,1
	Diğer	2	0,1	-	-	0	0,0
	Seçim Yapmadı	-	-	94	6,5	94	6,5
	Yanlış Seçim	240	16,5	240	16,5	240	16,5
Boş	129	8,9	129	8,9	129	8,9	
Toplam		502	34,5	502	34,5	502	34,5

Tablo 4.2.1.28

Öğrencilerin Gazetede En Çok İlgilendikleri Sayfa Tercihlerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı (Devamı)

SED	İlgilendilen Sayfa	Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	Yüzde	f	Yüzde	f	Yüzde
Orta	Politika	2	0,1	0	0,0	2	0,1
	Ekonomi	8	0,6	4	0,3	1	0,1
	Magazin	13	0,9	0	0,0	4	0,3
	Köşe Yazıları	5	0,3	3	0,2	1	0,1
	Spor	49	3,4	4	0,3	9	0,6
	Kültür-Sanat	7	0,5	5	0,3	3	0,2
	Dünya Haberleri	14	1,0	3	0,2	3	0,2
	Bulmaca	25	1,7	8	0,6	6	0,4
	Karikatür	10	0,7	6	0,4	3	0,2
	Sağlık	2	0,1	2	0,1	3	0,2
	Röportaj	1	0,1	1	0,1	1	0,1
	Diğer	0	0,0	-	-	0	0,0
	Seçim Yapmadı	-	-	100	6,9	100	6,9
	Yanlış Seçim	188	12,09	188	12,09	188	12,09
	Boş	171	11,08	171	11,08	171	11,08
Toplam		495	34,0	495	34,0	495	34,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	Yüzde	f	Yüzde	f	Yüzde
Alt	Politika	1	0,1	0	0,0	1	0,1
	Ekonomi	4	0,3	2	0,1	1	0,1
	Magazin	13	0,9	4	0,3	6	0,4
	Köşe Yazıları	5	0,3	0	0,0	1	0,1
	Spor	35	2,4	3	0,2	5	0,3
	Kültür-Sanat	15	1,0	9	0,6	4	0,3
	Dünya Haberleri	19	1,3	5	0,3	4	0,3
	Bulmaca	16	1,1	9	0,6	7	0,5
	Karikatür	13	1,0	8	0,6	8	0,6
	Sağlık	3	0,9	2	0,1	3	0,2
	Röportaj	0	0,0	0	0,0	1	0,1
	Diğer	0	0,0	-	-	1	0,1
	Seçim Yapmadı	-	-	82	5,6	82	5,6
	Yanlış Seçim	193	13,3	193	13,3	193	13,3
	Boş	140	9,6	140	9,6	140	9,6
Toplam		457	31,4	457	31,4	457	31,4

Tablo 4.2.1.28 incelendiğinde öğrencilerin gazetede en çok ilgi duydukları sayfaların sosyoekonomik düzeye göre değişiklik gösterdiği görülmüştür. Bütün öğrencilerin en çok ilgi duyduğu “spor” sayfalarının oranı en yüksek orta sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerde (% 3,4) bulunmaktadır. “Politika” ve “röportaj” sayfalarının okunma oranı alt sosyoekonomik düzeyden üst sosyoekonomik düzeye gidildikçe artmaktadır. “Dünya haberleri”, “sağlık” sayfalarının okunma oranı üst sosyoekonomik düzeyden alt sosyoekonomik düzeye doğru arttığı görülmüştür. Alt sosyoekonomik düzeyde “kültür-sanat”; orta

sosyoekonomik düzeyde “ekonomi”, “bulmaca”; üst sosyoekonomik düzeyde “magazin”, “köşe yazıları” sayfaları öğrenciler tarafından ilgiyle okunduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin gazetede en çok ilgi duydukları sayfaların sosyoekonomik düzeyin artmasıyla hem haber edinme amaçlı hem eğlenme amaçlı olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin gazeteye erişim yollarından bir diğeri de internet aracılığıyla olabilmektedir. Tablo 4.2.1.29’ da öğrencilerin internette gazete okuma durumu gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.29

Öğrencilerin İnternette Gazete Okuma Durumu

İnternette Gazete Okuma	f	%
Evet	346	23,8
Hayır	1101	75,7
Boş	7	0,5
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.1.29 incelendiğinde öğrencilerin üçte ikilik bir oranda (% 75.7) gazeteyi internette okumadığı görülmüştür. İnternette gazete okuduğunu belirten öğrencilerin oranı % 23.8’dir. Gazeteye internet aracılığıyla erişmenin kolaylığı göz önünde bulundurulduğunda evdeki internet bağlantısı ile arasındaki ilişkinin bilinmesi gerekir. Tablo 4.2.1.30’da öğrencilerin evlerindeki internet bağlantısına göre internette gazete okuma durumları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.30

Öğrencilerin Evlerinde İnternet Erişimi İmkânına Göre İnternette Gazete Okuma Dağılımı

			İnternette Gazete Okuma			TOPLAM
			Evet	Hayır	Boş	
Evde İnternet Erişimi İmkânı	Evet	n	254	739	6	999
		%	17,5	50,8	0,4	68,7
	Hayır	n	92	362	1	455
		%	6,3	24,9	0,1	31,3
Toplam		N	346	1101	7	1454
		%	23,8	75,7	0,5	100,0

Tablo 4.2.1.30 incelendiğinde öğrencilerin yarısının (% 50.8) evinde internet bağlantısı olmasına rağmen internette gazete okumadıkları bulgusuna rastlanılmıştır. Evinde internet erişimi olan öğrencilerin dörtte biri (% 17.5) gazeteyi internette okumaktadır. İnternet ortamındaki gazetelerin habere hızlı ulaşım sağlama, video/ses gibi araçlarla desteklenme, yorum yapabilme, sürekli güncellenme imkânları bulunmaktadır. Buna karşın öğrencilerin gazeteyi internet

ortamında takip etmemeleri interneti süreli yayın takip etmede kullanmadıklarını göstermektedir.

Tablo 4.2.1.31’de öğrencilerin cinsiyete göre internetten gazete okumaları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.31

Öğrencilerin Cinsiyete Göre İnternetten Gazete Okuma Dağılımı

		İnternetten Gazete Okuma			TOPLAM	
		Evet	Hayır	Boş		
Cinsiyet	Erkek	n	172	529	3	704
		%	11,8	36,4	0,2	48,4
	Kız	n	174	572	4	750
		%	12,0	39,3	0,3	51,6
Toplam		N	346	1101	7	1454
		%	23,8	75,7	0,5	100,0

Tablo 4.2.1.31 incelendiğinde internet aracılığıyla gazete okumada kız ve erkek öğrencilerin oranlarının birbirine çok yakın olduğu, kız öğrencilerin oranının (% 12.0) az bir farkla erkek öğrencilerin oranından (% 11.8) yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin teknolojiye olan ilgileri, internet aracılığıyla gazete okumalarında cinsiyet değişkeni açısından derin farklılıklar oluşturmamıştır.

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre internet aracılığıyla gazete okumalarının dağılımı Tablo 4.2.1.32’de gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.32

Öğrencilerin Sınıflarına Göre İnternetten Gazete Okuma Dağılımı

		İnternetten Gazete Okuma			TOPLAM	
		Evet	Hayır	Boş		
Sınıf Düzeyi	5.Sınıf	n	80	246	2	328
		%	5,5	16,9	0,1	22,6
	6.Sınıf	n	66	278	3	347
		%	4,5	19,1	0,2	23,9
	7.Sınıf	n	96	277	1	374
		%	6,6	19,1	0,1	25,7
	8.Sınıf	n	104	300	1	405
		%	7,2	20,6	0,1	27,9
Toplam		N	346	1101	7	1454
		%	23,8	75,7	0,5	100,0

Tablo 4.2.1.32 incelendiğinde internet aracılığıyla gazete okuma oranı en çok 8. sınıf öğrencilerinde (% 7.2) görülmektedir. En düşük oran 6. sınıf öğrencilerine (% 4.5) aittir. Sınıf düzeyi yükseldikçe internetten gazete okumama oranı da

artmaktadır. 8.sınıf öğrencilerinin internet aracılığıyla gazete okuma oranının yüksek olması güncel ve teknolojik gelişmeleri daha yakından takip etmeleriyle açıklanabilir.

Tablo 4.2.1.33'te sosyoekonomik düzey değişkenine göre öğrencilerin internetten gazete okuma durumları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.33

Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Öğrencilerin İnternette Gazete Okuma Durumlarının Dağılımı

		İnternette Gazete Okuma			TOPLAM	
		Evet	Hayır	Boş		
SED	Üst	n	149	350	3	502
		%	10,2	24,1	0,2	34,5
	Orta	n	105	388	2	495
		%	7,2	26,7	0,1	34,0
	Alt	n	92	363	2	457
		%	6,3	25,0	0,1	31,4
Toplam		N	346	1101	7	1454
		%	23,8	75,7	0,5	100,0

Tablo 4.2.1.33 incelendiğinde öğrencilerin internetten gazete okuma oranları alt sosyoekonomik düzeyden üst sosyoekonomik düzeye doğru artış göstermektedir. Gazeteyi internetten okuma oranı en yüksek üst sosyoekonomik düzeyde (% 10.2) bulunmaktadır. İnternette gazete okumama oranı orta sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerde (% 26.7) daha yüksek orandadır. Tablo 3.3.1.1.20'de evde internet erişimi imkânı oranının alt sosyoekonomik düzeyden üst sosyoekonomik düzeye doğru yükselmesi internetten gazete okuma oranları ile arasında paralellik vardır. Öğrencilerin içerisinde buldukları sosyoekonomik düzeyin internet üzerinden gazete okuma alışkanlığını etkilediği yorumu yapılabilir.

Tablo 4.2.1.34' te öğrencilerin gazeteye ne şekilde ulaştıkları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.34

Öğrencilerin Gazeteye Ulaşma Durumlarına Göre Dağılımı

Gazeteye Ulaşma Durumu	f	%
Ailem satın alıyor	627	43,1
Kütüphanelerde okuyorum	38	2,6
Tanıdıklarım ve arkadaşlarım aracılığıyla	165	11,3
Gazete sayfalarını internetten takip ediyorum	101	6,9
Diğer	40	2,8
Birden çok seçim	32	2,2
Boş	451	31,0
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.1.34 incelendiğinde öğrencilerin 627'sinin gazeteye büyük oranda ailesinin satın almasıyla (% 43.1) ulaştıkları görülmektedir. Tablo 4.2.1.7'de öğrencilerin 387'sinin ailesinin gazete aboneliği (% 26.6) göz önünde bulundurulduğunda ailelerin abone olmasalar bile gazete aldıkları çıkarımı yapılabilir. Gazete okuma alışkanlığının oluşması adına bu durum ümit vericidir. Öğrencilerin gazeteye ulaşma yollarının ikinci sırasında % 11.3'lük bir oranla tanıdıkları ve arkadaşları yer almaktadır. Gazete sayfalarını internetten takip ettiğini söyleyen öğrencilerin oranı Tablo 4.2.1.32'de % 23.8 iken Tablo 4.2.1.37'de % 6.9 olarak bulunmuştur. Aynı maddenin iki tabloda farklı oranlarda çıkması şaşırtıcı bir durumdur. Öğrenciler % 2.6'lık bir oranla "kütüphaneler" aracılığıyla gazete okuduğunu belirtirken % 2.8'lik bir oranla "diğer" seçeneğini tercih etmiştir.

Tablo 4.2.1.35'te öğrencilerin sınıf düzeyine göre gazeteye ulaşma dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.35

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Gazeteye Ulaşma Durumunun Dağılımı

		Gazeteye Ulaşma Durumu							
Sınıf Düzeyi		Ailem satın Alıyor	Kütüphanelerde okuyorum	Tanıdıklarım ve arkadaşlarım aracılığıyla	Gazete sayfalarını internetten takip ediyorum	Diğer	Birden çok seçim	Boş	TOPLAM
5.Sınıf	n	131	10	34	22	8	7	116	328
	%	9,0	0,7	2,3	1,5	0,6	0,5	8,0	22,6
6.Sınıf	n	135	13	28	24	11	6	130	347
	%	9,3	0,9	1,9	1,7	0,8	0,4	8,9	23,9
7.Sınıf	n	169	7	50	33	7	4	104	374
	%	11,6	0,5	3,4	2,3	0,5	0,3	7,2	25,7
8.Sınıf	n	192	8	53	22	14	15	101	405
	%	13,2	0,6	3,6	1,5	1,0	1,0	6,9	27,9
Toplam	N	627	38	165	101	40	32	451	1454
	%	43,1	2,6	11,3	6,9	2,8	2,2	31,0	100,0

Tablo 4.2.1.35 incelendiğinde öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe ailenin satın almasıyla gazeteye ulaşma oranı da artış göstermektedir. Ailesinin satın almasıyla gazeteye ulaştığını belirtenlerin en yüksek olduğu oran 8. sınıf öğrencilerine (% 13.2) aittir. Süreli yayın sağlama işlevi olan kütüphanelerde gazete okuduğunu belirten öğrenciler en çok 6.sınıf öğrencileridir. 7. sınıf öğrencileri gazeteyi internetten takip etme açısından en yüksek orana sahiptir. 8. sınıf öğrencilerinin % 3.6'sının tanıdıkları ve arkadaşları aracılığıyla gazeteye ulaştıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.36'da öğrencilerin cinsiyetlerine göre gazeteye ulaşma durumlarının dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.36

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Gazeteye Ulaşma Durumlarının Dağılımı

Cinsiyet	Gazeteye Ulaşma Durumu								TOPLAM
	Ailem satın alıyor	Kütüphanelerde okuyorum	Tanıdıklarım ve arkadaşlarım aracılığıyla	Gazete sayfalarını internetten takip ediyorum	Diğer	Birden çok seçim	Boş		
Erkek	n	305	14	84	48	21	16	216	704
	%	21,0	1,0	5,8	3,3	1,4	1,1	14,9	48,4
Kız	n	322	24	81	53	19	16	235	750
	%	22,1	1,7	5,6	3,6	1,3	1,1	16,2	51,6
Toplam	N	627	38	165	101	40	32	451	1454
	%	43,1	2,6	11,3	6,9	2,8	2,2	31,0	100,0

Tablo 4.2.1.36 incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre gazeteye ailenin satın almasıyla ulaşma oranı daha yüksek bulunmuştur. Kütüphanenin gazete temin edebilme özelliği kız öğrencilerde daha ön planda görülmekte iken tanıdıkları ve arkadaşları aracılığıyla gazeteye ulaşma oranı erkek öğrencilerde daha yüksektir. Gazete sayfalarını internetten takip etme oranının kız öğrencilerde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tablo 3.2.30’da kız öğrencilerin internetten gazete okuma oranının erkek öğrencilere göre daha yüksek olması bu bulguyu destekleyecek niteliktedir.

Tablo 4.2.1.37’de öğrencilerin sosyoekonomik düzeye göre gazeteye ulaşma durumlarının dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.37

Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Gazeteye Ulaşma Dağılımı

		Gazeteye Ulaşma Durumu								
		Ailem satın Alıyor	Kütüphanelerde Okuyorum	Tanıdıklarım ve arkadaşlarım aracılığıyla	Gazete sayfalarını internetten takip ediyorum	Diğer	Birden çok seçim	Boş	TOPLAM	
SED	Üst	n	251	8	24	38	20	29	132	502
		%	17,3	0,6	1,7	2,6	1,4	2,0	9,1	34,5
	Orta	n	181	12	76	37	12	3	174	495
		%	12,4	0,8	5,2	2,5	0,8	0,2	12,0	34,0
	Alt	n	195	18	65	26	8	0	145	457
		%	13,4	1,2	4,5	1,8	0,6	0,0	10,0	31,4
Toplam		N	627	38	165	101	40	32	451	1454
		%	43,1	2,6	11,3	6,9	2,8	2,2	31,0	100,0

Tablo 4.2.1.37’ye göre öğrencilerin gazeteye ulaşmalarında en çok işaretledikleri “ailem satın alıyor” tercihinin oranı alt sosyoekonomik çevreden üst sosyoekonomik çevreye doğru artış göstermiştir. Öğrencilerin ailelerinin gazete satın olması ile içerisinde yaşadıkları sosyoekonomik düzey arasında doğru orantı bulunduğu söylenebilir. Gazetelere kütüphane aracılığıyla ulaşan öğrencilerin büyük oranını (% 1.2) alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler oluşturmuştur. Tanıdıkları ve arkadaşları aracılığıyla gazeteye ulaştığını belirten öğrenciler çoğunlukla orta sosyoekonomik (% 5.2) düzeydedirler. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin gazete sayfalarını internetten takip etme oranı (% 2.6) diğer gruplara göre daha yüksek çıkmıştır. Bu durum Tablo 4.2.1.33’ü destekler niteliktedir. Gazeteye internet aracılığıyla ulaşım sağlama oranı alt sosyoekonomik düzeyden üste doğru artmaktadır. Tablo 4.2.1.37 genel olarak incelendiğinde öğrencilerin içerisinde yaşadıkları çevre koşulları gazeteye ulaşmalarını da büyük ölçüde etkilemiştir.

Tablo 4.2.1.38’de öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısının dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.38
Öğrencilerin Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı

Günlük Okunan Gazete Sayısı	f	%
Bir	560	38,5
İki	180	12,4
Üç	54	3,7
Dört	26	1,8
Diğer	99	6,8
Boş	535	36,8
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.1.38'in sonuçlarına göre öğrencilerin % 38.5'i günlük bir gazete okumaktadır. Günlük iki gazete okuduğunu belirten öğrencilerin oranı % 12.4'tür. İki oranın toplamına bakıldığı zaman öğrencilerin yarısının günde en az bir gazete okuduğu yorumu yapılabilir. Günde üç gazete okuyan öğrencilerin oranı (% 3.7) günde dört gazete okuduğunu belirten öğrencilerin oranından (% 1.8) fazladır. Öğrencilerin % 6.8'i diğer seçeneğini işaretlemiş, herhangi bir sayı belirtmemiştir. Tablo 4.2.1.2'ye bakıldığında gazete okuma oranının kız öğrencilerde daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısının cinsiyete göre dağılımına bakmak gazete alışkanlıklarını tanımlamaya yardımcı olabilir. Tablo 4.2.1.39'da öğrencilerin cinsiyete göre günlük okudukları gazete sayısı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.39
Öğrencilerin Cinsiyete Göre Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı

		Günlük Okunan Gazete Sayısı						TOPLAM	
		Bir	İki	Üç	Dört	Diğer	Boş		
Cinsiyet	Erkek	n	282	81	21	11	49	260	704
		%	19,4	5,6	1,4	0,8	3,4	17,9	48,4
	Kız	n	278	99	33	15	50	275	750
		%	19,1	6,8	2,3	1,0	3,4	18,9	51,6
Toplam	N	560	180	54	26	99	535	1454	
	%	38,5	12,4	3,7	1,8	6,8	36,8	100,0	

Tablo 4.2.1.39 incelendiğinde öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısında cinsiyet açısından büyük farklılıklara rastlanılmamıştır. Genel itibariyle erkek öğrencilerin günlük gazete okuma alışkanlığı kız öğrencilerden daha fazla

olduğu söylenebilir. Kız öğrencilerin günlük “iki”, “üç”, “dört” gazete okuma oranı erkek öğrencilere göre daha yüksektir. “Diğer” seçeneği hem kız hem erkek öğrenciler tarafından aynı oranda tercih edilmiştir.

Tablo 4.2.1.40’ta öğrencilerin sınıfa göre günlük okudukları gazete sayısının dağılımı verilmiştir:

Tablo 4.2.1.40
Öğrencilerin Sınıfa Göre Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı

		Günlük Okunan Gazete Sayısı						TOPLAM
		Bir	İki	Üç	Dört	Diğer	Boş	
5.Sınıf	n	117	50	16	5	14	126	328
	%	8,0	3,4	1,1	0,3	1,0	8,7	22,6
6.Sınıf	n	122	37	12	8	18	150	347
	%	8,4	2,5	0,8	0,6	1,2	10,3	23,9
7.Sınıf	n	151	45	13	6	30	129	374
	%	10,4	3,1	0,9	0,4	2,1	8,9	25,7
8.Sınıf	n	170	48	13	7	37	130	405
	%	11,7	3,3	0,9	0,5	2,5	8,9	27,9
Toplam	N	560	180	54	26	99	535	1454
	%	38,5	12,4	3,7	1,8	6,8	36,8	100,0

Tablo 4.2.1.40 incelendiğinde öğrencilerin çoğu tarafından tercih edilen günlük “bir” gazete okuma oranı en yüksek % 11.7’lik oranla 8. sınıf öğrencilerine aittir. Günlük “bir” gazete okuma oranının sınıf düzeyi ile doğru orantıda artış gösterdiği tespit edilmiştir. Günlük “iki” gazete okuyan öğrencilerin oranının en çok olduğu grup 5. sınıf öğrencileridir. Tablo 3.2.39’un Tablo 3.2.13’ün sonuçlarıyla tutarlı olduğu görülmektedir: “Her gün” gazete okuduğunu belirtenlerin oranının en çok 8.sınıf öğrencilerine aittir ve bunu 5. sınıf öğrencileri takip etmektedir.

Öğrencilerin içerisinde buldukları sosyoekonomik düzey günlük okudukları gazete sayısını etkileyebilmektedir. Tablo 4.2.1.41’de öğrencilerin sosyoekonomik düzeye göre okudukları gazete sayısı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.41
Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı

		Günlük Okunan Gazete Sayısı						TOPLAM	
		Bir	İki	Üç	Dört	Diğer	Boş		
SED	Üst	n	204	54	14	8	11	211	502
		%	14,0	3,7	1,0	0,6	0,8	14,5	34,5
	Orta	n	179	69	16	8	43	180	495
		%	12,3	4,7	1,1	0,6	3,0	12,4	34,0
	Alt	n	177	57	24	10	45	144	457
		%	12,2	3,9	1,7	0,7	3,1	9,9	31,4
Toplam		N	560	180	54	26	99	535	1454
		%	38,5	12,4	3,7	1,8	6,8	36,8	100,0

Tablo 4.2.41 incelendiğinde öğrencilerin günlük “bir” gazete okuma oranı en çok üst sosyoekonomik düzeyde görülmektedir. Alt sosyoekonomik düzeyden üst sosyoekonomik düzeye doğru gidildikçe bu oranı artmaktadır. Tablo 3.2.15’ten elde edilen sonuçlara göre “her gün” gazete okuduğunu ifade eden öğrencilerin çoğunluğunun üst sosyoekonomik düzeyde (% 4.1) olduğu görülmüştür. Öğrencilerin gazete okuma sıklıklarında ve günlük okudukları gazete sayısında sosyoekonomik çevrenin etkili olduğu söylenebilir. Tablo 4.2.42’de öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısı anne eğitim düzeyine göre gösterilmiştir:

Tablo 4.2.1.42
Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı

Anne Eğitim Düzeyi		Günlük Okunan Gazete Sayısı						TOPLAM	
		Bir	İki	Üç	Dört	Diğer	Boş		
Okuma yazması yok	n	3	4	2	0	1	7	17	
	%	0,2	0,3	0,1	0,0	0,1	0,5	1,2	
İlkokul	n	216	66	23	9	39	191	544	
	%	14,9	4,5	1,6	0,6	2,7	13,1	37,4	
Ortaokul	n	150	53	17	8	35	154	417	
	%	10,3	3,6	1,2	0,6	2,4	10,6	28,7	
Lise	n	109	32	7	7	15	112	282	
	%	7,5	2,2	0,5	0,5	1,0	7,7	19,4	
Üniversite	n	68	22	4	1	7	62	164	
	%	4,7	1,5	0,3	0,1	0,5	4,3	11,3	
Yüksek lisans/Doktora	n	14	3	1	1	2	9	30	
	%	1,0	0,2	0,1	0,1	0,1	0,6	2,1	
Toplam		N	560	180	54	26	99	535	1454
		%	38,5	12,4	3,7	1,8	6,8	36,8	100,0

Tablo 4.2.1.41 incelendiğinde annesi ilkököl mezunu olan öğrencilerin günlük “bir” gazete okuma oranı en yüksek paya sahiptir. Günlük okunan gazete sayısının okuma yazması olmayan anneler haricinde anne eğitim düzeyi ile ters yönde bir ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Anne eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin günlük okunan gazete sayısı oranları azalmaktadır. Tablo 4.2.1.5 ile karşılaştırıldığında bu beklenen bir bulgudur. Okuma yazması olmayan anneler hariç anne eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin gazete okuma oranının azaldığı görülmüştür.

Tablo 4.2.1.43’te öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısı baba eğitim düzeyine göre gösterilmiştir:

Tablo 3.2.43
Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Günlük Okudukları Gazete Sayısının Dağılımı

Baba Eğitim Düzeyi		Günlük Okunan Gazete Sayısı					TOPLAM	
		Bir	İki	Üç	Dört	Diğer		Boş
Okuma yazması yok	n	2	0	0	0	0	1	3
	%	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2
İlkokul	n	145	47	16	8	38	137	391
	%	10,0	3,2	1,1	0,6	2,6	9,4	26,9
Ortaokul	n	145	55	16	8	26	140	390
	%	10,0	3,8	1,1	0,6	1,8	9,6	26,8
Lise	n	113	35	12	6	16	105	287
	%	7,8	2,4	0,8	0,4	1,1	7,2	19,7
Üniversite	n	118	35	7	3	14	128	305
	%	8,1	2,4	0,5	0,2	1,0	8,8	21,0
Yüksek lisans/doktora	n	37	8	3	1	5	24	78
	%	2,5	0,6	0,2	0,1	0,3	1,7	5,4
Toplam	N	560	180	54	26	99	535	1454
	%	38,5	12,4	3,7	1,8	6,8	36,8	100,0

Tablo 4.2.1.42 incelendiğinde öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısının oranı en yüksek “ilkokul” ve “ortaokul” mezunu babalarda eşit oranda (% 10.0) görülmektedir. Günlük okunan “bir” tane gazete sayısının oranı baba mezuniyet durumuna göre üniversite, lise, yüksek lisans/doktora, okuma yazması olmayanlar şeklinde çoktan aza sıralanabilir. Günlük “iki” gazete okuduğunu belirten öğrencilerin oranı en çok ortaokul mezunu babalarda bulunmaktadır.

4.2.2. Dergi Okuma Alışkanlığına İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin süreli yayın takip etme alışkanlığı başlığı altında dergi okuma alışkanlıklarına ilişkin bulgular cinsiyet, sınıf, sosyoekonomik düzey, anne ve baba eğitim durumu, aile gelir düzeyi değişkenleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Anket formunun B bölümünden elde edilen cevaplar frekans ve yüzde olarak tablolaştırılmıştır.

Ankette öğrencilerden dergi okuma alışkanlığı ile ilgili kapalı uçlu sorulan soruları tek bir seçeneği işaretleyerek cevaplamaları istenmiştir. Öğrencilerin sorulara verecekleri cevapların seçeneklerde yer almaması durumunda kendilerini ifade edebilecekleri “diğer” seçeneği sunulmuştur. “Diğer” seçeneğine verilen cevaplar araştırmacı tarafından kodlanarak analiz edilmiştir. Anketteki sorular birbirini destekleyecek şekilde hazırlanmıştır. Bazı sorulara verilecek cevapların diğer sorulara verilen cevaplarla ilişkili olduğu parantez içerisinde belirtilmiştir. Dergi okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilere 7 soru sorulmuştur.

Tablo 4.2.2.1
Öğrencilerin Dergi Okuma Dağılımları

Dergi Okuma Durumu	f	%
Evet	1129	77,6
Hayır	325	22,4
TOPLAM	1454	100,0

Tablo 4.2.2.1 incelendiğinde araştırma örneğine katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (% 77.6) dergi okuduğu bulgusuna ulaşılmıştır. % 22.4’lik bir oranda dergi okumayan bir öğrenci grubu bulunmaktadır.

Öğrencilerin dergi okuma alışkanlıkları cinsiyet faktörüne göre değişiklik gösterebilmektedir. Tablo 4.2.2.2’de öğrencilerin cinsiyete göre dergi okuma alışkanlıkları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.2
Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dergi Okuma Dağılımları

		Dergi Okuma Durumu		TOPLAM	
		Evet	Hayır		
Cinsiyet	Erkek	n	509	195	704
		%	35,0	13,4	48,4
	Kız	n	620	130	750
		%	42,6	8,9	51,6
Toplam		N	1129	325	1454
		%	77,6	22,4	100,0

Tablo 4.2.2.2 incelendiğinde öğrencilerin cinsiyete göre dergi okuma alışkanlığı kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Kız öğrencilerin dergi okuma oranı (% 42.6) erkek öğrencilerinkine (% 35.0) göre daha yüksek çıkmıştır.

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dergi okuma dağılımları Tablo 4.2.2.3'te gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.3

Öğrencilerin Sınıfa Göre Dergi Okuma Dağılımları

			Dergi Okuma Durumu		TOPLAM
			Evet	Hayır	
Sınıf Düzeyi	5.Sınıf	n	248	80	328
		%	17,1	5,5	22,6
	6.Sınıf	n	274	73	347
		%	18,8	5,0	23,9
	7.Sınıf	n	280	94	374
		%	19,3	6,5	25,7
	8.Sınıf	n	327	78	405
		%	22,5	5,4	27,9
Toplam	N	1129	325	1454	
	%	77,6	22,4	100,0	

Tablo 4.2.2.3 incelendiğinde öğrencilerin dergi okuma oranı en yüksek 8. sınıf öğrencilerinde bulunmaktadır. Sınıf düzeyi yükseldikçe dergi okuma oranının arttığı tespit edilmiştir. Dergi okumadığını belirten öğrencilerin oranı en fazla 7. sınıf düzeyindeki öğrencilere (% 6.5) aittir.

Dergi okuma alışkanlığının belirlenmesinde içinde yaşanılan çevrenin sosyoekonomik koşulları göz önünde bulundurulmalıdır. Tablo 4.2.2.4'te öğrencilerin sosyoekonomik düzeye göre dergi okuma dağılımları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.4

Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dergi Okuma Dağılımları

			Dergi Okuma Durumu		TOPLAM
			Evet	Hayır	
SED	Üst	n	402	100	502
		%	27,6	6,9	34,5
	Orta	n	399	96	495
		%	27,4	6,6	34,0
	Alt	n	328	129	457
		%	22,6	8,9	31,4
Toplam	N	1129	325	1454	
	%	77,6	22,4	100,0	

Tablo 4.2.2.4'te öğrencilerin dergi okuma oranının sosyoekonomik çevreye göre farklılaştığı görülmüştür. Dergi okuma oranı üst sosyoekonomik düzeyde % 27.6; orta sosyoekonomik düzeyde % 27.4; alt sosyoekonomik düzeyde ise % 22.6'dır. Dergi okuma alışkanlığı da gazete okuma alışkanlığı gibi üst sosyoekonomik düzeyden alt sosyoekonomik düzeye doğru nispeten azalmıştır. Dergi okumama oranı en çok alt sosyoekonomik düzeyde bulunan öğrencilere aittir. Öğrencilerin sahip oldukları çevrede bulunan kültürel ve ekonomik etkenler dergi okuma alışkanlıklarını etkilemiştir.

Öğrencilerin dergi okuma alışkanlığı oluşturmalarında önemli bir etken olarak ebeveynlerinin eğitim durumlarının bilinmesi gerekmektedir. Tablo 4.2.2.5'te öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre dergi okuma dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.5
Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Dergi Okuma Dağılımları

			Dergi Okuma Durumu		TOPLAM
			Evet	Hayır	
				n	
Okuma yazması yok	n	15	2	17	
	%	1,0	0,1	1,2	
İlkokul	n	414	130	544	
	%	28,5	8,9	37,4	
Ortaokul	n	322	95	417	
	%	22,1	6,5	28,7	
Lise	n	225	57	282	
	%	15,5	3,9	19,4	
Üniversite	n	131	33	164	
	%	9,0	2,3	11,3	
Yüksek lisans/ Doktora	n	22	8	30	
	%	1,5	0,6	2,1	
Toplam	N	1129	325	1454	
	%	77,6	22,4	100,0	

Tablo 4.2.2.5 incelendiğinde gazete okuma alışkanlığında olduğu gibi dergi okuma alışkanlığında da ilkokul mezunu annelerin (% 28.5) çocuklarının dergi okuma oranı en yüksek orana sahiptir. Okuma yazması olmayan anneler hariç annelerin eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin dergi okuma oranlarının azaldığı tespit edilmiştir. Bu durum eğitime devam edemeyen annelerin çocuklarını okumaya, okuma materyallerine yönlendirmesiyle açıklanabilir. Ayrıca mezuniyet derecesi artan annelerin çalışma koşullarının getirdiği birtakım nedenlerden dolayı çocuklarına zaman ayırma, okuma etkinliklerine katkıda bulunabilme oranını

azalabilmektedir. Öğrencilerin baba eğitim düzeyi ile öğrencilerin dergi okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki Tablo 4.2.2.6’da gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.6
Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Dergi Okuma Dağılımları

		Dergi Okuma Durumu		TOPLAM	
		Evet	Hayır		
Baba Eğitim Düzeyi	Okuma yazması yok	n	3	0	3
		%	0,2	0,0	0,2
	İlkokul	n	297	94	391
		%	20,4	6,5	26,9
	Ortaokul	n	299	91	390
		%	20,6	6,3	26,8
	Lise	n	227	60	287
		%	15,6	4,1	19,7
	Üniversite	n	240	65	305
		%	16,5	4,5	21,0
	Yüksek lisans/ Doktora	n	63	15	78
		%	4,3	1,0	5,4
	Toplam	N	1129	325	1454
		%	77,6	22,4	100,0

Tablo 4.2.2.6’da öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre dergi okuma alışkanlıklarında ortaokul mezunu babalar (% 20.6) lehine farklılık oluşmuştur. İlkokul mezunu babaların çocuklarının % 20.4’ü dergi okuduğunu ifade ederken babası lise mezunu olanların % 15.6’sı; babası üniversite mezunu olanların % 16.5’i; babası yüksek lisans/doktora mezunu olanların % 4.3’ü dergi okuduğunu belirtmişlerdir. Dergi okumama oranı en çok babası ilkokul mezunu olan öğrencilerde görülmektedir.

Tablo 4.2.2.5 ile Tablo 4.2.2.6 karşılaştırıldığında annesi ilkokul mezunu öğrencilerin dergi okuma oranının (% 28.5) babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin dergi okuma oranından (% 20.6) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Lise, üniversite ve yüksek lisans/doktora mezuniyet derecesinde öğrencilerin dergi okuma oranları babalarda annelere göre daha yüksektir. Bu durum öğrencilerin yaşları itibariyle eğitim öğretim hayatında babaların etkin olmasıyla açıklanabilir. Tablo 4.2.2.7’de öğrencilerin dergi abonelik durumlarının dergi okuma oranı üzerindeki dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.7

Öğrencilerin Dergi Abonelik Durumuna Göre Dergi Okuma Dağılımları

			Dergi Okuma Durumu		TOPLAM
			Evet	Hayır	
Dergi Abonelik Durumu	Evet	n	349	12	361
		%	24,0	0,8	24,8
	Hayır	n	775	307	1082
		%	53,3	21,1	74,4
	Boş	n	5	6	11
		%	0,3	0,4	0,8
Toplam		N	1129	325	1454
		%	77,6	22,4	100,0

Tablo 4.2.2.7 incelendiğinde dergi okuduğunu belirten öğrencilerin üçte ikisinin (% 53.3) dergi aboneliği olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin üçte biri (% 24.0) hem dergi aboneliğidir hem dergi okumaktadır. Dergi abonelik durumunu belirtmeyen öğrencilerin de bulunduğu bu tablodan elde edilen sonuçlara göre öğrenciler dergi aboneliği olmadan da dergiye ulaşmaktadırlar.

Öğrencilerin ilgi duydukları dergileri satın alarak ulaşmalarında ailelerinden aldıkları harçlık durumları etkili olabilmektedir. Tablo 4.2.2.8’de öğrencilerin ailelerinden aldıkları harçlık miktarına göre dergi okuma dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.8

Öğrencilerin Harçlık Alma Durumlarına Göre Dergi Okuma Dağılımları

			Dergi Okuma Durumu		TOPLAM
			Evet	Hayır	
Harçlık Alma Durumları	10 ₺’den az	n	512	170	682
		%	35,2	11,7	46,9
	11-20 ₺ arası	n	379	91	470
		%	26,1	6,3	32,3
	21-50 ₺ arası	n	128	33	161
		%	8,8	2,3	11,1
	51 ₺ ve üzeri	n	30	9	39
		%	2,1	0,6	2,7
	Almıyorum	n	80	22	102
		%	5,5	1,5	7,0
Toplam		N	1129	325	1454
		%	77,6	22,4	100,0

Tablo 4.2.2.8 incelendiğinde harçlık almayan öğrenciler hariç öğrencilerin harçlık miktarının artmasıyla dergi okuma oranı azalmıştır. 10 ₺’den az harçlık alan öğrencilerin üçte ikiden fazlası (% 35.2) dergi okumaktadır. Dergi satış fiyatları düşünüldüğünde bu harçlık grubundaki öğrencilerin temel bazı ihtiyaçları dışında dergi almak için para ayırabilmeleri düşük bir olasılık olmakla beraber dergi okuma

oranlarının yüksek çıkması ümit verici bir bulgudur. Harçlık miktarının artmasıyla öğrencilerin okuma materyaline yeterince para ayırmadığından dergi, gazete okuma oranlarının da giderek düştüğü söylenebilir.

Tablo 4.2.2.9’ da öğrencilerin dergi aboneliği durumları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.9
Öğrencilerin Dergi Aboneliği Dağılımları

Dergi Abonelik Durumu	f	%
Evet	361	24,8
Hayır	1082	74,4
Boş	11	0,8
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.2.9 incelendiğinde öğrencilerin dörtte birinin (% 24.8) dergi aboneliği olduğu görülmektedir. Dörtte üçlük bir oranla dergi aboneliği olmadığını belirten öğrencilerin yanı sıra bazı öğrencilerin bu soruyu cevaplandırmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin dergi okuma oranına bakıldığında dergi aboneliği oldukça az miktarda bulunmaktadır. Bu durumda öğrencilerin dergiye ulaşmalarında abonelik sistemini pek kullanmadıkları yorumu yapılabilir.

Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin dergiye abone olma durumları Tablo 4.2.2.10’da incelenmiştir:

Tablo 4.2.2.10
Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dergi Aboneliği Dağılımları

		Dergi Abone Durumu			TOPLAM	
		Evet	Hayır	Boş		
Cinsiyet	Erkek	n	162	538	4	704
		%	11,1	37,0	0,3	48,4
	Kız	n	199	544	7	750
		%	13,7	37,4	0,5	51,6
Toplam		N	361	1082	11	1454
		%	24,8	74,4	0,8	100,0

Tablo 4.2.2.10 incelendiğinde dergi aboneliği oranlarının dağılımının kız ve erkek öğrencilerde birbirine yakın oranlarda olduğu görülmektedir. Kız öğrenciler nispeten erkek öğrencilere göre daha yüksek oranda dergi aboneliğindedir. Dergi aboneliği olmadığını belirten kız ve erkek öğrencilerin de sayıları birbirine oldukça yakındır.

Tablo 4.2.2.11’de öğrencilerin sınıf düzeyine göre dergi aboneliği durumunun dağılımını gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.11

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dergi Aboneliği Durumunun Dağılımı

		Dergi Aboneliği Durumu			TOPLAM	
		Evet	Hayır	Boş		
Sınıf Düzeyi	5.Sınıf	n	92	234	2	328
		%	6,3	16,1	0,1	22,6
	6.Sınıf	n	85	259	3	347
		%	5,8	17,8	0,2	23,9
	7.Sınıf	n	84	287	3	374
		%	5,8	19,7	0,2	25,7
	8.Sınıf	n	100	302	3	405
		%	6,9	20,8	0,2	27,9
Toplam		N	361	1082	11	1454
		%	24,8	74,4	0,8	100,0

Tablo 4.2.2.11 incelendiğinde dergi abonesi olan öğrencilerin oranı en yüksek 8. sınıf öğrencilerinde görülmektedir. 5.sınıf öğrencilerinin dergi abonesi olma oranı 6. ve 7. sınıf öğrencilerin dergi abonesi olma oranlarından daha fazladır. Sınıf seviyesinin yükselmesiyle birlikte dergi abonesi olmama durumun da arttığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu aylık toplam gelir, öğrencilerin okuma materyallerine ulaşabilmeleri açısından önemlidir. Tablo 4.2.2.12’de öğrencilerin ailelerinin aylık toplam gelirine göre dergi aboneliği durumları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.12

Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Toplam Gelirine Göre Dergi Aboneliği Durumları

		Dergi Aboneliği Durumu			TOPLAM		
		Evet	Hayır	Boş			
Aylık Gelir Düzeyi	1-500 ₺	n	86	236	1	323	
		%	5,9	16,2	0,1	22,2	
	501-1000 ₺	n	59	234	5	298	
		%	4,1	16,1	0,3	20,5	
	1001-1500 ₺	n	40	174	1	215	
		%	2,8	12,0	0,1	14,8	
	1501-2000 ₺	n	38	121	2	161	
		%	2,6	8,3	0,1	11,1	
	2001 ₺ ve üzeri	n	138	317	2	457	
		%	9,5	21,8	0,1	31,4	
	Toplam		N	361	1082	11	1454
			%	24,8	74,4	0,8	100,0

Tablo 4.2.2.12 incelendiğinde ailesinin aylık 2001 ₺ ve üzerinde toplam geliri bulunan öğrencilerin dergi abonesi olma oranı en yüksek paya (% 9.5) sahiptir. Bunun dışındaki gruplarda ailenin aylık toplam geliri arttıkça dergi aboneliğinin

azaldığı gözlenmiştir. Dergi aboneliği olmayan öğrencilerin de büyük çoğunluğunun ailesinin aylık gelir düzeyi 2001 ₺ ve üzerindedir. Ailesinin maddi durumu iyi olan öğrenciler kimi zaman dergi aboneliği olmayı tercih ederken kimi zaman da dergi aboneliği olmayı tercih etmemektedir.

Öğrencilerin dergi aboneliği olmaları içerisinde yaşadığı çevrenin sosyoekonomik şartlarıyla yakından ilgilidir. Tablo 4.2.2.13'te öğrencilerin sosyoekonomik değişkene göre dergi aboneliği olma durumları incelenmiştir:

Tablo 4.2.2.13

Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dergi Aboneliği Dağılımları

		Dergi Abone Durumu			TOPLAM	
		Evet	Hayır	Boş		
SED	Üst	n	90	362	5	457
		%	6,2	24,9	0,3	31,4
	Orta	n	135	355	5	495
		%	9,3	24,4	0,3	34,0
	Alt	n	136	365	1	502
		%	9,4	25,1	0,1	34,5
Toplam		N	361	1082	11	1454
		%	24,8	74,4	0,8	100,0

Tablo 4.2.2.13 incelendiğinde öğrencilerin dergi aboneliği dağılımlarında sosyoekonomik düzeye göre farklılıklar bulunmaktadır. Dergi aboneliği olduğunu belirten öğrencilerin çoğunluğunu alt (% 9.4) ve orta (% 9.3) sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler oluşturmaktadır. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler, dergi aboneliği olduğunu belirten öğrencilerin dörtte biri oranında (% 6.2) paya sahiptir. Bu durum sosyoekonomik düzeyin düşmesiyle ders dışı okuma materyallerine olan ilginin artmasıyla açıklanabilir. Dergi aboneliği olmayan öğrencilerin her düzeyde birbirine yakın oranlarda dağıldığı söylenebilir.

Öğrencilerin dergi okuma sıklığı onların dergi okuma alışkanlığına dair bilgiler vermektedir. Tablo 4.2.2.14' te öğrencilerin dergi okuma sıklığına göre dağılımları verilmiştir:

Tablo 4.2.2.14

Öğrencilerin Dergi Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

Dergi Okuma Sıklığı	f	%
Haftada bir	478	32,9
Ayda bir	197	13,5
Üç ayda bir	17	1,2
Altı ayda bir	9	0,6
Rastgele	425	29,2
Boş	328	22,6
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.2.14 incelendiğinde öğrencilerin üçte birinin (% 32.9) “haftada bir” dergi okudukları görülmektedir. Öğrencilerin “rastgele” dergi okuyanların oranı (% 29.2), “ayda bir” okuyanların oranından (% 13.5) fazladır. Aylık çıkarılan dergiler de düşünüldüğünde öğrencilerin yarıya yakının düzenli aralıklarla dergi okuduğu söylenebilir. Öğrencilerin beşte birinin dergi okuma alışkanlığı bulunmazken üçte bire yakınının düzensiz bir dergi okuru olduğu ifade edilebilir.

Öğrencilerin dergi okumaya ayırdıkları vakit, cinsiyete göre farklılık gösterebilmektedir. Tablo 4.2.2.15’de öğrencilerin cinsiyete göre dergi okuma sıklıkları verilmiştir:

Tablo 4.2.2.15
Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dergi Okuma Sıklığı Dağılımları

		Cinsiyet		TOPLAM
		Erkek	Kız	
Haftada bir	n	208	270	478
	%	14,3	18,6	32,9
Ayda bir	n	90	107	197
	%	6,2	7,4	13,5
Üç ayda bir	n	6	11	17
	%	0,4	0,8	1,2
Altı ayda bir	n	5	4	9
	%	0,3	0,3	0,6
Rastgele	n	198	227	425
	%	13,6	15,6	29,2
Boş	n	197	131	328
	%	13,5	9,0	22,6
Toplam	N	704	750	1454
	%	48,4	51,6	100,0

Tablo 4.2.2.15 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok işaretlenen “haftada bir” dergi okuma sıklığı oranının kız öğrencilerde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. “Altı ayda bir” seçeneği hem kız öğrencilerde hem erkek öğrencilerde aynı oranda işaretlenmiştir. Genel itibariyle kız öğrencilerin dergi okumaya erkek öğrencilerden daha çok vakit ayırdığı görülmektedir. Tablo 3.3.2’nin sonuçları bu yargıyı destekler niteliktedir. Öğrencilerin dergi okuma sıklığı sınıf düzeyine göre farklılık oluşturabilmektedir. Tablo 4.2.2.16’da öğrencilerin sınıfa göre dergi okuma sıklıkları verilmiştir.

Tablo 4.2.2.16

Öğrencilerin Sınıfa Göre Dergi Okuma Sıklığı Dağılımları

		Sınıf Düzeyi				TOPLAM	
		5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf		
Dergi Okuma Sıklığı	Haftada bir	n	127	121	101	129	478
		%	8,7	8,3	6,9	8,9	32,9
	Ayda bir	n	41	28	61	67	197
		%	2,8	1,9	4,2	4,6	13,5
	Üç ayda bir	n	5	4	4	4	17
		%	0,3	0,3	0,3	0,3	1,2
	Altı ayda bir	n	0	5	1	3	9
		%	0,0	0,3	0,1	0,2	0,6
	Rastgele	n	75	116	112	122	425
		%	5,2	8,0	7,7	8,4	29,2
	Boş	n	80	73	95	80	328
		%	5,5	5,0	6,5	5,5	22,6
Toplam	N	328	347	374	405	1454	
	%	22,6	23,9	25,7	27,9	100,0	

Tablo 4.2.2.16 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok tercih edilen “haftada bir” dergi okuma sıklığı oranı en yüksek 8. sınıf öğrencilerine (%8,9) aittir. Haftalık ve aylık dergilerin okunması dergi okuma alışkanlığının oluşmasına katkı sağladığı düşünüldüğünde 8. sınıf öğrencilerinin en düzenli dergi okuyan grup olduğu söylenebilir. 8. sınıfların ardından 5. sınıf öğrencilerinin de düzenli dergi okuru olduğu yorumu yapılabilir.

Öğrencilerin sosyoekonomik duruma göre dergi okuma sıklıkları Tablo 4.2.2.17’de gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.17

Öğrencilerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Okuma Sıklığı Dağılımları

		Dergi Okuma Sıklığı					TOPLAM
		Haftada bir	Ayda bir	Üç ayda bir	Altı ayda bir	Rastgele	
Üst	n	148	32	6	2	140	129
	%	10,2	2,2	0,4	0,1	9,6	8,9
SED Orta	n	166	76	4	1	149	99
	%	11,4	5,2	0,3	0,1	10,2	6,8
Alt	n	164	89	7	6	136	100
	%	11,3	6,1	0,5	0,4	9,4	6,9
Toplam	N	478	197	17	9	425	328
	%	32,9	13,5	1,2	0,6	29,2	22,6

Tablo 4.2.2.17 incelendiğinde öğrencilerin “haftada bir” dergi okuma sıklıkları orta sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler (% 11.4) tarafından daha çok tercih edilmiştir. Alt sosyoekonomik gruptaki öğrencilerin “haftada bir” dergi okuma oranı (% 11.3) üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere göre (% 10.2) daha yüksektir. Gruplar arasında çok büyük farklar olmamakla birlikte haftalık ve aylık dergi okuma sıklığı düşünüldüğünde orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin daha düzenli bir dergi okuma alışkanlığına sahip oldukları söylenebilir.

Öğrenciler dergileri farklı amaçlarla okumaktadırlar. Dergi okuma amacı öğrencilerin dergi okuma alışkanlığının betimlenmesi açısından önem taşımaktadır. Tablo 4.2.2.18’de öğrencilerin dergi okuma amaçlarının dağılımı gösterilmiştir:

Tablo4.2.2.18

Öğrencilerin Dergi Okuma Amacı Dağılımları

Dergi Okuma Amacı	f	%
Araştırma yapmak	105	7,2
Vakit geçirmek	326	22,4
Bilgi edinmek	415	28,5
Magazin haberleri	126	8,7
Diğer	38	2,6
Birden fazla işaretleme	110	7,6
Boş	334	23,0
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.2.18 incelendiğinde dergi okuyan öğrenciler dergiyi daha çok “bilgi edinmek” (% 28.5) amacıyla okumaktadır. Öğrencilerin beşte biri dergiyi “vakit geçirmek” (% 22.4) için okumaktadır. Magazin haberlerinin okunma amacının oranı

araştırma yapmak için okuyanların oranından fazladır. Öğrencilerin gelişim dönemleri göz önünde bulundurulduğunda yeni bilgiler öğrenme merakı ve eğlenceli vakit geçirmek amacıyla dergi okudukları söylenebilir.

Kız ve erkek öğrencilerin dergi okuma amaçları ilgileri doğrultusunda farklılık gösterebilmektedir. Tablo 4.2.2.19’da öğrencilerin dergi okuma amaçlarının cinsiyete göre dağılımları gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.19
Öğrencilerin Dergi Okuma Amacının Cinsiyete Göre Dağılımları

		Cinsiyet		TOPLAM	
		Erkek	Kız		
Dergi Okuma Amacı	Araştırma	n	58	47	105
	Yapmak	%	4,0	3,2	7,2
	Vakit	n	166	160	326
	Geçirmek	%	11,4	11,0	22,4
	Bilgi Edinmek	n	184	231	415
		%	12,7	15,9	28,5
	Magazin	n	27	99	126
	Haberleri	%	1,9	6,8	8,7
	Diğer	n	16	22	38
		%	1,1	1,5	2,6
	Birden Fazla	n	53	57	110
	İşaretleme	%	3,6	3,9	7,6
	Boş	n	200	134	334
		%	13,8	9,2	23,0
Toplam	N	704	750	1454	
	%	48,4	51,6	100,0	

Tablo 4.2.2.19 incelendiğinde “bilgi edinmek” amacıyla dergi okuduğunu belirten öğrenci oranlarında kız öğrencilerin daha yüksek orana sahip olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin “araştırma yapmak” ve “vakit geçirmek” amacıyla dergi okuma oranları kız öğrencilere göre daha yüksek değerlerde olduğu görülürken kız öğrencilerin “magazin haberleri” amacıyla dergi okuma oranları erkek öğrencilere göre daha yüksek değerlerde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durum öğrencilerin cinsiyete bağlı olarak ilgi farklılaşmasının dergi okuma amacına yansımaları şeklinde yorumlanabilir. Yaş dönemleri gereği kendileri dışındaki dünyaya oldukça ilgi duyan öğrenciler yeni bilgiler edinmek amacıyla dergi okuyabilirler. Erkek öğrencilerin bilim, teknoloji, spor gibi alanlardaki merakları onları araştırma yapmaya yönlendirebilmektedir. Kız öğrencilerin ise moda, sağlık, yaşam tarzları

gibi konulara olan merakları onları magazin haberlerini dergi aracılığıyla okumaya yönlendirebilmektedir.

Dergi okuma amacının sınıf düzeyine göre dağılımı Tablo 4.2.2.20’de gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.20
Öğrencilerin Dergi Okuma Amacının Sınıfa Göre Dağılımları

		Sınıf Düzeyi				TOPLAM	
		5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf		
Dergi Okuma Amacı	Araştırma	n	32	24	30	19	105
	Yapmak	%	2,2	1,7	2,1	1,3	7,2
	Vakit	n	70	70	86	100	326
	Geçirmek	%	4,8	4,8	5,9	6,9	22,4
	Bilgi	n	111	103	90	111	415
	Edinmek	%	7,6	7,1	6,2	7,6	28,5
	Magazin	n	10	41	21	54	126
	Haberleri	%	0,7	2,8	1,4	3,7	8,7
	Diğer	n	8	8	14	8	38
		%	0,6	0,6	1,0	0,6	2,6
	Birden	n	15	26	35	34	110
	Fazla	%	1,0	1,8	2,4	2,3	7,6
	İşaretleme	n	82	75	98	79	334
	Boş	%	5,6	5,2	6,7	5,4	23,0
Toplam	N	328	347	374	405	1454	
	%	22,6	23,9	25,7	27,9	100,0	

Tablo 4.2.2.20 incelendiğinde dergi okuduğunu belirten öğrenciler tarafından en çok işaretlenen “bilgi edinmek” amacıyla dergi okuma oranı en yüksek 5. ve 8. sınıf öğrencilerinde aynı oranda (% 7.6) tespit edilmiştir. 8.sınıf öğrencilerinin “vakit geçirmek” ve “magazin haberleri” amacıyla dergi okuma oranı, tüm sınıflar içerisinde en yüksek paya sahiptir. Araştırma yapmak amacıyla dergi okuduğunu belirtenlerin çoğunluğunu 5. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin genellikle “bilgi edinmek” ve “vakit geçirmek” amacıyla dergi okudukları söylenebilir.

Dergi amacını etkileyen etmenlerden biri de sosyoekonomik çevredir. Öğrencilerin sosyal, kültürel, ekonomik yaşantıları dergi okuma amacını

belirleyebilmektedir. Tablo 4.2.2.21’de öğrencilerin dergi okuma amacı sosyoekonomik düzeye göre gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.21

Öğrencilerin Dergi Okuma Amacının Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları

		SED			TOPLAM	
		Üst	Orta	Alt		
Dergi Okuma Amacı	Araştırma	n	29	49	27	105
	Yapmak	%	2,0	3,4	1,9	7,2
	Vakit	n	114	116	96	326
	Geçirmek	%	7,8	8,0	6,6	22,4
	Bilgi	n	123	162	130	415
	Edinmek	%	8,5	11,1	8,9	28,5
	Magazin	n	58	23	45	126
	Haberleri	%	4,0	1,6	3,1	8,7
	Diğer	n	18	13	7	38
		%	1,2	0,9	0,5	2,6
	Birden	n	58	31	21	110
	Fazla	%	4,0	2,1	1,4	7,6
	İşaretleme	n	102	101	131	334
	Boş	%	7,0	6,9	9,0	23,0
Toplam	N	502	495	457	1454	
	%	34,5	34,0	31,4	100,0	

Tablo 4.2.2.21 incelendiğinde “bilgi edinmek” amacıyla dergi okuduğunu belirten öğrencilerin en çok orta sosyoekonomik düzeyde yer aldığı görülmektedir. “Bilgi edinmek” amacıyla dergi okuyan öğrenci oranlarına bakıldığında alt sosyoekonomik düzeydekilerin oranının üst sosyoekonomik düzeydekilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Orta sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler “vakit geçirmek”, “bilgi edinmek”, “araştırma yapmak” amacıyla dergi okumaları diğer gruplara göre daha yüksek oranlara sahiptir. Magazin haberlerini öğrenmek amacıyla dergi okuma amacı en çok üst sosyoekonomik düzeyde bulunmaktadır. Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler “bilgi edinmek”, “vakit geçirmek”, “magazin haberlerini” öğrenmek için dergi okumaktadırlar.

Öğrencilerin dergi okuma alışkanlığını tespit edebilmek için hangi amaçla dergi okuduklarının belirlenmesinin yanında ne tür dergiler okuduklarının da belirlenmesi gerekmektedir. Tablo 4.2.2.22’de öğrencilerin okudukları dergi türlerinin dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.22

Öğrencilerin Okudukları Dergi Türü Dağılımları

Dergi Türü	f	%
Bilimsel	496	34,1
Tarihsel	42	2,9
Sanatsal	151	10,4
Dini	76	5,2
Politika	11	0,8
Diğer	75	5,2
Spor	26	1,8
Magazin	65	4,5
Çocuk	5	0,3
Birden fazla işaretleme	164	11,3
Boş	343	23,6
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.2.22’de okunan dergi türleri incelendiğinde öğrencilerin en çok üçte biri oranla (% 34.1) “bilimsel” dergileri tercih ettiği görülmektedir. Onda bir oranında (% 10.4) “sanatsal” dergiler tercih edilirken, “dini” ve “diğer” dergi türleri aynı oranda (% 5.2) tercih edilmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen öğrenciler spor, magazin, çocuk türlerinde dergi okuduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin onda biri (% 11.3) bu soruyu istenilen şekilde cevaplamamıştır. Öğrencilerin okudukları dergi türünün cinsiyete göre dağılımı Tablo 4.2.2.23’te gösterilmiştir:

Tablo4.2.2.23

Öğrencilerin Okudukları Dergi Türünün Cinsiyete Göre Dağılımları

			Cinsiyet		TOPLAM
			Erkek	Kız	
Okunan Dergi Türü	Bilimsel	n	233	263	496
		%	16,0	18,1	34,1
	Tarihsel	n	23	19	42
		%	1,6	1,3	2,9
	Sanatsal	n	59	92	151
		%	4,1	6,3	10,4
	Dini	n	36	40	76
		%	2,5	2,8	5,2
	Politika	n	7	4	11
		%	0,5	0,3	0,8
	Diğer	n	32	43	75
		%	2,2	3,0	5,2
	Spor	n	18	8	26
		%	1,2	0,6	1,8
	Magazin	n	10	55	65
		%	0,7	3,8	4,5
	Çocuk	n	1	4	5
		%	0,1	0,3	0,3
	Birden Fazla İşaretleme	n	78	86	164
		%	5,4	5,9	11,3
Boş	n	207	136	343	
	%	14,2	9,4	23,6	
Toplam	N	704	750	1454	
	%	48,4	51,6	100,0	

Tablo 4.2.2.23 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok işaretlenen “bilimsel” dergi türü kız öğrencilerde daha yüksek orana (%18,1) sahiptir. “Sanatsal”, “magazin”, “dini”, “çocuk” dergi türünü okuma oranı kız öğrencilerde daha çok öne çıkmıştır. Erkek öğrencilerin “politika”, “tarih”, “spor” türlerinde dergi okuma oranları kız öğrencilere göre daha yüksektir. Bulunulan gelişim döneminin etkisiyle yeni bilgiler öğrenme merakı içerisinde olan öğrenciler bilim içerikli yayınları okumaktadırlar. Bununla birlikte kız öğrencilerin duygusal konuları içeren dergi türlerini, erkek öğrencilerin ise düşünce ve eğlence konularını içeren dergi türlerini tercih ettikleri yorumu yapılabilir.

Tablo 4.2.2.24’ te öğrencilerin okudukları dergi türleri sınıf değişkenine göre gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.24
Öğrencilerin Okudukları Dergi Türünün Sınıfa Göre Dağılımları

		Sınıf Düzeyi				TOPLAM	
		5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf		
Okunan Dergi Türü	Bilimsel	n	125	135	113	123	496
		%	8,6	9,3	7,8	8,5	34,1
	Tarihsel	n	7	7	13	15	42
		%	0,5	0,5	0,9	1,0	2,9
	Sanatsal	n	38	24	42	47	151
		%	2,6	1,7	2,9	3,2	10,4
	Dini	n	23	17	19	17	76
		%	1,6	1,2	1,3	1,2	5,2
	Politika	n	3	4	1	3	11
		%	0,2	0,3	0,1	0,2	0,8
	Diğer	n	9	21	28	17	75
		%	0,6	1,4	1,9	1,2	5,2
	Spor	n	5	8	7	6	26
		%	0,3	0,6	0,5	0,4	1,8
	Magazin	n	3	22	16	24	65
		%	0,2	1,5	1,1	1,7	4,5
	Çocuk	n	1	0	1	3	5
		%	0,1	0,0	0,1	0,2	0,3
	Birden Fazla İşaretleme	n	29	31	34	70	164
		%	2,0	2,1	2,3	4,8	11,3
Boş	n	85	78	100	80	343	
	%	5,8	5,4	6,9	5,5	23,6	
Toplam	N	328	347	374	405	1454	
	%	22,6	23,9	25,7	27,9	100,0	

Tablo 4.2.2.24 incelendiğinde öğrencilerin en çok tercih ettiği “bilimsel” içerikli dergi en çok 6. sınıf öğrencileri (% 9.3) tarafından okunmaktadır. “Sanatsal”, “çocuk” ve “magazin” dergilerinin okunma oranı 8. sınıf öğrencilerinde en yüksek paya sahipken “dini”, “politika” ve “spor” içerikli dergileri en çok 6. sınıf öğrencilerinin okuduğu görülmektedir. Dergi türü belirtmeksizin “diğer” seçeneği en çok 7. sınıf öğrencileri tarafından işaretlenmiştir.

Öğrencilerin okudukları dergi türünün sosyoekonomik çevreye göre dağılımı Tablo 4.2.2.25’da gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.25
Öğrencilerin Okudukları Dergi Türünün Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı

		SED			TOPLAM	
		Üst	Orta	Alt		
Okunan Dergi Türü	Bilimsel	n	158	206	132	496
		%	10,9	14,2	9,1	34,1
	Tarihsel	n	12	14	16	42
		%	0,8	1,0	1,1	2,9
	Sanatsal	n	45	49	57	151
		%	3,1	3,4	3,9	10,4
	Dini	n	14	27	35	76
		%	1,0	1,9	2,4	5,2
	Politika	n	6	1	4	11
		%	0,4	0,1	0,3	0,8
	Diğer	n	31	26	18	75
		%	2,1	1,8	1,2	5,2
	Spor	n	13	10	3	26
		%	0,9	0,7	0,2	1,8
	Magazin	n	43	7	15	65
		%	3,0	0,5	1,0	4,5
	Çocuk	n	1	3	1	5
		%	0,1	0,2	0,1	0,3
	Birden Fazla İşaretleme	n	75	49	40	164
		%	5,2	3,4	2,8	11,3
Boş	n	104	103	136	343	
	%	7,2	7,1	9,4	23,6	
Toplam	N	502	495	457	1454	
	%	34,5	34,0	31,4	100,0	

Tablo 4.2.2.25’te öğrencilerin okudukları dergi türünün sosyoekonomik düzeye göre şekillendiği söylenebilir. Öğrenciler tarafından en çok tercih edilen “bilimsel” dergi türü orta sosyoekonomik düzeyde (% 14.2) en yüksek değere sahiptir. Üst sosyoekonomik düzeydekilerin (% 10.9) bilimsel içerikli dergi türünü

okuma oranı alt sosyoekonomik düzeye göre (% 9.1) daha fazladır. Sosyoekonomik düzeyin düşmesiyle “tarih”, “sanat”, “dini” içerikli dergi türlerinin okunma oranı yükselmektedir. Ayrıca “spor” içerikli dergi türü sosyoekonomik düzeyin düşmesiyle azalan bir eğilim göstermiştir. Bu durum çevresel ve ekonomik koşulların öğrencilerin okuyacakları dergi türünü belirlediğini göstermektedir. Tarihi, sanatsal, dini dergiler orta ve alt sosyoekonomik çevrede yaşayan öğrencilerin merak ettiği, ilgilendiği konulardan bahsederken gelirin artması ve çevre kültürünün değişmesiyle birlikte eğlence içerikli konuların öğrencilerin ilgi alanına girmeye başladığı yorumu yapılabilir. Magazin ve spor dergilerinin okunma oranının en yüksek üst sosyoekonomik düzeyde olması bu yorumu destekleyecek nitelikte bir bulgudur.

Öğrencilerin dergi okumama nedenlerinin bilinmesi dergi okuma alışkanlığının kazandırılması adına yapılabilecek çalışmalara ışık tutabilmesi için önemlidir. Tablo 4.2.2.26’da öğrencilerin dergi okumama nedenlerinin dağılımları verilmiştir:

Tablo 4.2.2.26

Öğrencilerin Dergi Okumama Nedeni Dağılımları

Dergi Okumama Nedeni	f	%
Dergi okumayı sevmiyorum	175	12,0
Maddi imkânsızlıklar	24	1,7
Zamanım yok	69	4,7
Diğer	57	3,9
Boş	1129	77,6
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.2.26 incelendiğinde dergi okumadığını belirten öğrencilerin (% 23.0) oranının yarısı dergi okumayı sevmediğini (% 12.0) belirtmiştir. Öğrenciler bir diğer dergi okumama nedeni olarak zamanın olmayışını ifade etmişlerdir. “Diğer” seçeneğini işaretleyen öğrenciler herhangi bir neden belirtmezken maddi imkânsızlıklarla dergi okumadığını ifade eden öğrencilerin oranı en az değere sahiptir. Tablodan elde edilen bulgulara göre dergi okumayan öğrencilerin yarısının dergi okumaya karşı olumsuz bir tutuma sahip olduğu söylenebilir. Okul, ders, sınav yoğunluğunun öğrenciler tarafından dergi okumama nedeni olarak zamanın olmayışı şeklinde ifade edildiği yorumu yapılabilir.

Tablo 4.2.2.27’de öğrencilerin dergi okumama nedenlerinin cinsiyete göre dağılımı gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.27
Öğrencilerin Dergi Okumama Nedeninin Cinsiyete Göre Dağılımları

		Cinsiyet		TOPLAM	
		Erkek	Kız		
Dergi Okumama Nedeni	Dergi Okumayı Sevmiyorum	n	103	72	175
		%	7,1	5,0	12,0
	Maddi İmkânsızlıklar	n	17	7	24
		%	1,2	0,5	1,7
	Zamanım Yok	n	38	31	69
		%	2,6	2,1	4,7
	Diğer	n	37	20	57
		%	2,5	1,4	3,9
	Boş	n	509	620	1129
		%	35,0	42,6	77,6
Toplam		N	704	750	1454
		%	48,4	51,6	100,0

Tablo 4.2.2.27’de dergi okumayı sevmediğinden dolayı dergi okumadığını belirten öğrencilerin oranı incelendiğinde erkek öğrencilerin oranının kız öğrencilere göre nispeten yüksek olduğu görülmektedir. Zamanı olmadığı için dergi okumayan erkek ve kız öğrencilerin oranı birbirine oldukça yakındır. Maddi imkânı olmadığı için dergi okumadığını belirten erkeklerin oranı kızların iki katından fazladır. Dergi okumama nedenini “diğer” tercihiyle ifade etme oranı erkek öğrencilerde daha fazla görülmüştür. Tablo 4.2.2.2 elde edilen bulgulara göre dergi okumadığını belirten öğrencilerin yarıdan fazlasını erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Erkek öğrenciler açısından dergi okumayı sevmeme, zamanın olmayışı, maddi imkânın olmayışı ya da diğer nedenlerden dolayı dergi okuma alışkanlığının oluşmadığı söylenebilir.

Tablo 4.2.2.28

Öğrencilerin Dergi Okumama Nedenin Sınıfa Göre Dağılımları

		Sınıf Düzeyi				TOPLAM	
		5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf		
Dergi Okumama Nedeni	Dergi Okumayı Sevmiyorum	n	45	34	55	41	175
		%	3,1	2,3	3,8	2,8	12,0
	Maddi İmkânsızlıklar	n	11	5	6	2	24
		%	0,8	0,3	0,4	0,1	1,7
	Zamanım Yok	n	12	21	17	19	69
		%	0,8	1,4	1,2	1,3	4,7
	Diğer	n	12	13	16	16	57
		%	0,8	0,9	1,1	1,1	3,9
	Boş	n	248	274	280	327	1129
		%	17,1	18,8	19,3	22,5	77,6
Toplam		N	328	347	374	405	1454
		%	22,6	23,9	25,7	27,9	100,0

Tablo 4.2.2.28 incelendiğinde dergi okumayı sevmediği için dergi okumadığını belirten öğrencilerin oranı 7. sınıf düzeyinde daha fazladır. Zamanın olmamasından dolayı dergi okumama oranı en yüksek 6. sınıflarda, maddi imkânsızlıklar yüzünden dergi okumama oranı ise en yüksek 5. sınıflarda tespit edilmiştir. Dergi okumama nedenini belirtmeyip “diğer” seçeneğini tercih etme oranı sınıf düzeyi yükseldikçe artış göstermiştir. Tablo 4.2.2.3’ten de elde edilen bulgulara göre dergi okumayan öğrencilerin oranı en fazla 7. sınıf düzeyindeki öğrencilere aittir. Daha sonraki sırada 5. sınıf öğrencileri gelmektedir. Her iki sınıf düzeyinde de bu durumun nedeni dergi okumayı sevmeme olarak gerekçelendirilmiştir. Dergi okumayı sevmediği için dergi okumadığını belirten öğrencilerin 7. ve 5.sınıfta yoğunlukta olması okul derslerinin yoğunluğuyla dergi okumayı gereksiz görme algısından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.2.2.29

Öğrencilerin Dergi Okumama Nedenin Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımları

		SED			TOPLAM	
		Üst	Orta	Alt		
Dergi Okumama Nedeni	Dergi	n	58	55	62	175
	Okumayı Sevmiyorum	%	4,0	3,8	4,3	12,0
	Maddi İmkânsızlıklar	n	6	7	11	24
	Zamanım Yok	%	0,4	0,5	0,8	1,7
	Diğer	n	15	17	37	69
	Boş	%	1,0	1,2	2,5	4,7
		n	21	17	19	57
		%	1,4	1,2	1,3	3,9
		n	402	399	328	1129
		%	27,6	27,4	22,6	77,6
Toplam		N	502	495	457	1454
		%	34,5	34,0	31,4	100,0

Tablo 4.2.2.29 incelendiğinde dergi okumayı sevmediği için dergi okumayan öğrencilerin oranının en çok alt sosyoekonomik düzeyde olduğu görülmüştür. Zamanının ve maddi imkânının olmamasından dolayı dergi okumadığını belirten öğrencilerin oranı sosyoekonomik düzeyin artmasıyla ters yönde bir ilişki göstererek azalmıştır. Dergi okumadığını “diğer” seçeneğiyle ifade etme oranı en çok üst sosyoekonomik düzeyde bulunmaktadır.

Anketin son sorusunda öğrencilere takip ettikleri dergi ismi sorulmuştur. Cevaplara ilişkin dağılım Tablo 4.2.2.30’da gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.30

Öğrencilerin Dergi Takip Durumu Dağılımları

Dergi Takip Durumu	f	%
Cevap verdi	771	53,0
Cevap vermedi	683	47,0
Toplam	1454	100,0

Tablo 4.2.2.30 incelendiğinde dergi okuma alışkanlığını belirlemeye yönelik son soruda öğrencilerin % 53’ünün takip ettikleri dergilere dair cevap verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin % 47’si ise bu soruyu cevaplandırmamıştır. Hangi dergileri takip ettiğini belirten öğrencilere ait cevap oranları Tablo 4.2.2.31’de gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.31
Dergi Takip Eden Öğrencilerin Cevaplarının Dağılımı

Cevaplama Durumu	f	%
Dergi Türü Belirtme	87	11,2
Bir Dergi Belirtme	500	64,8
Birden Fazla Dergi Belirtme	184	23,8
Toplam	771	100,0

Tablo 4.2.2.31’de “Hangi dergileri takip ediyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin % 11,22’sinin takip ettikleri dergi ismi belirtmek yerine dergi türü belirttiği görülmüştür. Öğrencilerin % 64,8’i bir tane dergi ismi belirtirken, % 23,8’i birden fazla dergi ismi belirtmiştir.

Öğrencilerin takip ettikleri dergi isimleri ve öğrenci sayıları Tablo 4.2.2.32’de gösterilmiştir:

Tablo 4.2.2.32

Öğrencilerin Okudukları Dergiler ve Okuyan Öğrenci Sayısı

DERGİ ADI	OKUYAN ÖĞRENCİ SAYISI
Beşiktaş	1
Beyza	28
Bilge Çocuk	2
Bilim Çocuk	441
Bilim Teknik	16
Blue Jean	3
Cosmogirl	1
Diyanet Çocuk	2
Elle	3
Galatasaray Dergisi	1
Genç Doku	1
Go Girl	13
Hatay Keşif	1
Hatay Kıyıören	1
Hatay Life	1
Hey Girl	57
İrfan Mektebi	2
Moda Benim	3
Mostar	2
National Geography	12
Penguen	3
Semer kand	14
Şeker Çocuk	4
Trendy	142
Trt Çocuk	4
Tübitak	3
Türkiye Çocuk	1
Yedi Kıta	3

Ortaokul öğrencilerinin takip ettikleri dergiler içerisinde bilimsel ve magazin içerikli dergilerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Öğrencilerin hangi dergi türünü okuduklarına dair verilen cevaplarla belirttikleri dergi isimlerinin birbirini destekler nitelikte olduğu tespit edilmiştir. TÜBİTAK tarafından yayınlanan Bilim Çocuk ile Bilim ve Teknik Dergisi öğrencilere bilimsel metinlerle birlikte araştırma yapma, buluş yapma, soru sorma, merak etme gibi imkânlar sunmaktadır. Trendy ve Hey Girl dergileri magazin, moda, güzellik, bakım, müzik, eğitim, sağlık, gezi gibi hem bilgilendirici hem eğlendirici içeriğe sahiptir. Dini içerikli dergiler de öğrencilerin

ilgisini çekmektedir. Yerel dergiler arasında olan ve ücretsiz dağıtılan Beyza dergisi öğrenciler tarafından tercih edilen dini içerikli bir dergidir. Spor dergisi belirtenlerin oranı ise oldukça azdır.

4.3. Okuma Tutumu ile Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Ortaokul öğrencilerine uygulanan tutum ölçeğine öğrencilerin verdikleri tepkiler 25-125 aralığında puanlanmıştır. Çalışma grubunun okumaya yönelik tutum puanları cinsiyet, sosyoekonomik düzey, bulunulan sınıf, anne-baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre analiz edilmiştir.

Analiz öncesinde veri grubunun normallik gösterip göstermediği test edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki şekildedir:

Tablo 4.3.1
Veri Grubunun Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
TUTUM	.053	1454	.000	.975	1454	.000

Veri grubunun normallik testi Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile anlaşılabilir. Örneklem grubu 29'dan büyük olduğu için Kolmogorov-Smirnov test sonuçları dikkate alınmıştır (Kalaycı, 2016: 10). Çalışma grubundan elde edilen veri demetinin homojenlik göstermesinin ölçütü anlamlılık düzeyinin .05'ten büyük olmasıdır. Anlamlılık düzeyinin .05'ten küçük olması (Sig.= .000) veri grubunun homojen dağılıma sahip olmadığını göstermektedir. Bu sebeple analizlerde parametrik analizler yerine parametrik olmayan analizler dikkate alınmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin okuma tutumu ile gazete okuma alışkanlığı arasındaki ilişkiye dair bulgular şu şekildedir:

Tablo 4.3.2.
Ortaokul Öğrencilerinin Gazete Okuyup Okumama Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Mann Whitney U-Testi Sonuçları

Gazete Okuma Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	954	791.35	754952.00	177583.00	.000
Hayır	500	605.67	302833.00		

Bu sonuçlara göre ortaokul öğrencilerinin ölçekten aldıkları toplam tutum puanları gazete okuma durumuna göre gazete okuyanlar lehine anlamlı bir şekilde değişmektedir ($U=177583.00$, $p<.05$). Gazete okuyan ortaokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları gazete okumayanlara göre daha yüksektir.

Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin okuma tutumu ile dergi okuma alışkanlığı arasındaki ilişkiye dair bulgular şu şekildedir:

Tablo 4.3.3.

Ortaokul Öğrencilerinin Dergi Okuyup Okumama Değişkenine Göre Okumaya Yönelik Tutum Puanları Mann Whitney U-Testi Sonuçları

Dergi Okuma Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	1129	777.75	878080.50	126729.500	.000
Hayır	325	552.94	179704.50		

Bu sonuçlara göre ortaokul öğrencilerinin ölçekten aldıkları toplam tutum puanları dergi okuma durumuna göre dergi okuyanlar lehine anlamlı bir şekilde değişmektedir ($U=126729.500$, $p<.05$). Dergi okuyan ortaokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları dergi okumayanlara göre daha yüksektir.

5. BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen sonuçlar özetlenerek tartışılmış ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin okuma tutumları ile süreli yayın takip etmeleri arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumları okuma alışkanlığını ve bununla birlikte süreli yayın takip etme alışkanlığını etkilemektedir. Araştırmada kullanılan okuma tutumu ölçeğinden, süreli yayın takip etme alışkanlığı anketinden ve okuma tutumu ile süreli yayın takibi arasındaki ilişkiden elde edilen sonuçlar gruplanarak verilmiştir.

5.1.1. Okuma Tutumuna İlişkin Sonuçlar

Ortaokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları cinsiyet, sosyoekonomik düzey, sınıf, anne baba eğitim düzeyi değişkenleriyle incelenmiştir:

Ortaokul öğrencilerinin ölçekten aldıkları toplam tutum puanları cinsiyete göre anlamlı bir şekilde değişmektedir ($U=213193.500$, $p<.05$). Kız öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulgusu bazı araştırmalarla benzerlik göstermektedir (Gömleksiz, 2004; Yalınkılıç, 2007; Özbay, 2008; Sallabaş, 2008; Arslan vd, 2009; Bozpolat ,2010; İşeri , 2010; Balcı, Uyar ve Büyükkiz, 2012; Mete, 2010; Akkaya ve Özdemir, 2013; Dedeoğlu ve Ulusoy, 2013; Kuzu, 2013; Koç ve Engin , 2015; Demir ,2015; Eyüp ve Yurt , 2015-2016; Can vd.,2016; Erdoğan ve Gür, 2016; Şanlıbaba ve Gümüş, 2014; Koçak vd.,2016). Çeçen ve Deniz (2015) ve Şahin-Taşkın ve Esen Aygün'e (2017) ait çalışmada okuma tutumu ile cinsiyet arasında herhangi bir ilişki tespit edilememiştir. Okuma tutumunun kızlar lehine olumlu olması kız öğrencilerin dil gelişimlerinin erken yaşlarda başlamasıyla ve evde geçirdikleri sürenin erkeklere göre daha fazla olduğu yaşam tarzlarıyla açıklanabilir.

Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik toplam tutum puanları buldukları sosyoekonomik çevreye göre anlamlı bir şekilde değişmektedir

($X^2=19.676$, $p < 0.05$). Okuma alışkanlığına ilişkin alınan toplam tutum puanları en yüksek olan öğrencilerin sosyoekonomik düzeye göre alt sosyoekonomik düzeyde olduğu, bunu sosyoekonomik düzeyi üst ve orta olan öğrencilerin izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Daha önce yapılan araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında Balcı, Uyar ve Büyükkiz (2012), Eyüp ve Yurt (2015-2016) okuma tutumunun sosyoekonomik düzeye göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Akkaya ve Özdemir (2013) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarında ise ailenin aylık gelir düzeyinin artmasıyla okumaya yönelik olumlu tutumlarda azalma gözlenirken yapılan bazı araştırmalarda ise ailenin aylık gelir durumunun okuma tutumunu etkilemediği görülmüştür (Alpoğuz; 2014, Erdoğan ve Gür, 2016; Koçak vd., 2016; Çeçen ve Deniz, 2015; Eyüp ve Yurt, 2015-2016; Akın, 2015; Erdoğan ve Gür, 2016). Araştırmanın bu bulgusuyla alt SED’de bulunan öğrencilerin bilgi ve kültür seviyelerini arttırmak, akademik başarılarını arttırmak, boş vakitlerini değerlendirmek amacıyla okumaya yönelik daha olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna ulaşılabilir. Üst SED’de bulunan öğrencilerin okuma materyallerine ilişkin imkânlarının daha gelişmiş olması okumaya yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyebilmektedir.

Öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin toplam tutum puanları sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. İşeri’nin (2010) çalışmasında okuma tutumunun 8. sınıflar aleyhine azaldığı, Dedeoğlu ve Ulusoy (2013) tarafından yapılan çalışmada ise üniversite birinci sınıfların dördüncü sınıflara göre daha yüksek okuma tutum puanlarına sahip oldukları görülmüştür. Eyüp ve Yurt (2015-2016) , Koçak vd. (2016) tarafından yapılan araştırmalarda okuma tutumunun sınıf değişkenine göre farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. McKenna vd.’ne (2012) ait çalışmada basılı akademik okumada sınıflara göre bir farklılık görülmezken, dijital akademik, dijital eğlence, basılı eğlence okumalarında sınıf düzeyinin artmasıyla tutumların kötüye gittiği belirtilmiştir. Bazı araştırmaların sonuçlarında ise sınıf düzeyinin yükselmesiyle okuma tutumlarında azalmalar olmuştur (Alpoğuz 2014; Can vd., 2016; Yıldız ve Kaman, 2016; Şahin-Taşkın ve Esen-Aygün, 2017; Baki, 2017). Araştırmalardaki farklı sonuçlar öğrencilerin ders yoğunluklarının, ergenlik dönemi duygusal ve bedensel gelişimlerinin okumaya yönelik tutumlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin toplam tutum puanları annelerinin eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir. Araştırmanın bu bulgusu bazı araştırmalarla benzerlik göstermektedir (Balcı, 2009; Mete, 2012; Akkaya Özdemir, 2013; Akın, 2015; Çeçen ve Deniz, 2015; Erdoğan ve Gür, 2016). Alpoğuz'un (2014) çalışmasında anne babası ortaokul mezunu olanların okumaya yönelik tutumları daha olumlu olduğu görülmüştür. Can vd.'nin (2016) araştırmasında annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin okuma tutumlarının ortaokul, lise ve yükseköğretim mezunu öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yıldız ve Keskin (2016) dijital okuma tutumlarının anne eğitim düzeyine göre değişmediğini fakat matbu okumada anne eğitim düzeyinin yükselmesiyle okuma tutumlarının da yükseldiği görülmektedir. Öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin okuma tutumu, anne eğitim düzeyinin artmasıyla annelerin çalışma yaşamına girmeleri ve çocuklarına ayırdıkları vaktin azalmasından dolayı olumsuz olarak etkilenebilir. Annesi ortaokul ve ilkokul mezunu öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin okuma tutumları üzerinde annelerinin yarım kalan okuma isteklerini çocuklarıyla karşılaşmanın etkili olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin toplam tutum puanları babalarının eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir. Bu sonuç farklı araştırmalarda da elde edilmiştir (Balcı, 2009; Mete, 2012; Akkaya Özdemir, 2013; Erdoğan ve Gür, 2016; Akın, 2015). Can vd.'ne (2016) ait çalışmada babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu, baba eğitim düzeyinin lise, ilkokul, ortaokul ve üniversite sıralamasına göre okuma tutumunun arttığı görülmektedir. Çeçen ve Deniz'in (2015) çalışmasında ise ortaokul ve lise mezunu babaların çocuklarının okuma tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Yıldız ve Keskin'e (2016) göre ise öğrencilerin dijital okuma tutumlarının baba eğitim düzeyine göre değişmemektedir. Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin okuma tutumlarının öğrencilerin gelişim çağı itibarıyla babalarının eğitim öğretim hayatında etkin olmalarından etkilendiği düşünülebilir. Baba eğitim düzeyinin artmasıyla da çocukların okuma imkânları genişler ve okumaya daha çok yönlendirilebilirler.

5.1.2. Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığına İlişkin Sonuçlar

Ortaokul öğrencilerinin süreli yayın takip etme alışkanlıklarına ilişkin sonuçlar gazete ve dergi okuma alışkanlıklarından elde edilen sonuçlar başlıkları altında değerlendirilmiştir.

5.1.2.1. Gazete Okuma Alışkanlığına İlişkin Sonuçlar

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin gazete okuma durumları incelendiğinde, öğrencilerin % 65,6'sının gazete okuduğu % 34,4'ünün ise gazete okumadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin üçte ikisi gazete okumaktadır. Yapılan araştırmalarda gazete okuma oranları incelendiğinde gazete okuyanların oranının okumayanlardan fazla olduğuna ilişkin benzer sonuçlar görmek mümkündür (Dunlap, 1993; Çiçek Çetinkaya, 2004; Keleş, 2006, Balcı, 2009; Kuş ve Türkyılmaz, 2010; Annamalail ve Muniandy, 2013; Toruk, 2013; Cevher, 2015). Bazı araştırmalarda öğrencilerin yarıya yakınının gazete okuduğu tespit edilmiştir (Geçgel ve Burgul, 2009; Güngör, 2009; Akkaya ve Özdemir, 2013; İşcan vd., 2013). Öğrencilerin dörtte birinin gazete okumadığı araştırmalar da bulunmaktadır (Kurulgan ve Çekereol, 2008; Durualp vd.,2013; Oğurlu, 2014; Deniz, 2015; Yeşil, 2015; Deniz, 2015). Kimi araştırmalarda öğrencilerin gazete okuma alışkanlığının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Şahin- Taşkın ve Esen- Aygün, 2017; Yılmaz, 2009). Gazetenin en çok tercih edilen yayınların başında geldiği araştırmalar da mevcuttur (Dökmen, 1994; Scales ve Rhee, 2001; Hollis, 2002; Güney vd., 2007; Akca, 2008; Saracaloğlu vd.,2009; Elkatmış 2015). İkinci kademedeki kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Türkçe öğretmenlerinin etkisini inceleyen Akca (2008) öğretmenlerin yarıdan fazlasının gazete okuduğu sonucuna ulaşmıştır. Üniversite öğrencilerinin yerel basına bakış açılarını inceleyen Yeşil (2015) öğrencilerin dörtte birinin ulusal gazeteleri takip ettiğini, üçte ikisinin yerel gazeteleri okumadığını tespit etmiştir. Davarcı'nın (2013) çalışmasında ise öğrencilerin dörtte biri gazete okumaktadır. Öğrencilerin gazete okuma oranlarının farklılık göstermesi okuma tercihleriyle ilgili olabilir. Gazeteler, farklı konulardaki yazıyla geniş bir okuyucu kitlesine seslenebilmektedirler. Ekonomik olarak da gazeteler ulaşılması kolay olan okuma materyalleridir. Bu anlamda gazete okuma oranlarının yüksek olması şaşırtıcı değildir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin gazete okuma durumları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, gazete okuduğunu belirten kız

ve erkek öğrencilerin oranları birbirine yakın değerlerde olmakla birlikte kız öğrencilerin gazete okuma oranlarının (% 33.8) erkek öğrencilere (% 31.8) göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Çiçek Çetinkaya'nın (2004) araştırmasında gazete okumadığını belirten erkek öğrencilerin oranının kızlardan fazla olması bu sonucu destekler niteliktedir. Yeşil'in (2015) çalışmasında yerel gazete okumaya ihtiyaç duymayan erkeklerin oranı kadınlardan daha fazladır. Güney vd.nin (2007) çalışmasında gazete okuma oranı alt SED'de cinsiyete göre farklılık göstermezken orta ve üst SED'de kız öğrencilerin erkeklere göre daha yüksek oranda gazete okudukları tespit edilmiştir. Üstten ve Pilav'ın (2014) araştırmasının sonucunda da kız öğrencilerin gazete okuma oranı daha yüksek çıkmıştır. Bazı çalışmalarda gazete okumada cinsiyete göre bir farklılık gözlenmemiştir (Saracaloğlu, 2009; Deniz, 2015). Balcı'ya (2009) ait çalışmada ise her gün gazete okuduğunu söyleyen erkek öğrencilerin kızlara göre fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gazete okuma oranlarının kız öğrencilerde yüksek olması kızların okumaya yönelik tutumlarının daha yüksek olmasıyla açıklanabilir. Geniş bir okuma yelpazesi sunan gazetelerde kız öğrenciler ilgilerini çeken, sevdikleri konularda yazılar, bölümler okuyabilmektedirler. Bazı araştırmaların erkek öğrencilerin gazete okuma oranlarının daha yüksek olduğu sonucunu göstermesi ise erkeklerin gazete ilgilendikleri konulara dair okumalar yapmalarıyla açıklanabilir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin gazete okuma durumları sınıf değişkenine göre incelendiğinde gazete okuma oranının en yüksek 8. sınıf öğrencilerde (% 20.1) olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeyinin yükselmesiyle gazete okuma oranları da artmaktadır. Araştırmanın bu bulgusu Beresford'un (1997) araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Yılmaz'ın (2009) çalışmasında her gün gazete okuma oranının sınıf yükseldikçe arttığı görülmüştür. Gazete okuma oranının sınıf düzeyinin yükselmesine bağlı olarak yaş seviyesinin yükselmesiyle arttığı söylenebilir. Öğrencilerin yaş seviyelerine bağlı olarak güncel konuları öğrenme, ilgi alanlarına hitap eden yazılar okuma, haberdar olma isteğinin arttığı düşünülebilir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin gazete okuma durumları sosyoekonomik düzey değişkenine göre incelendiğinde, gazete okuma oranının en yüksek üst sosyoekonomik düzeyde bulunan öğrencilerde (% 23.9) olduğu tespit edilmiştir. Üst sosyoekonomik düzeyden alt sosyoekonomik düzeye doğru gidildikçe öğrencilerin gazete okuma alışkanlığında azalma görülmüştür.

Benzer sonuç Çiçek Çetinkaya'nın (2004) çalışmasında sosyoekonomik düzeyin yükselmesiyle gazete okumama oranının azalması şeklinde tespit edilmiştir. Balcı'nın çalışmasında (2009) günlük gazete takibi sosyoekonomik düzeyin düşmesiyle azalma göstermiştir. Araştırmanın bu bulgusundan farklı olarak Güney vd.'nin (2007) çalışmasında ise gazete okuma oranının en çok alt sosyoekonomik düzeyde olduğu, bunu orta ve üst SED'de bulunanların takip ettiği görülmüştür. Gazete okuma oranının üst SED'de bulunan öğrencilerde fazla olması ekonomik şartlarının gazeteye ulaşma konusunda elverişli olmasıyla ve kültürel olarak gazete okuma alışkanlığına yatkın olmalarıyla açıklanabilir. Alt SED'de bulunanların gazete okuma oranının fazla olmasında ise sosyal kimlik kazanma, bilgi seviyesini artırma amacıyla okumalar ön plana çıkabilmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin gazete okuma durumları anne eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, gazete okuduğunu belirten öğrencilerin annelerinin çoğunluğunun ilkokul mezunu (% 24.6) olduğu görülmüştür. Okuma yazma bilmeyen anneler haricinde, anne eğitim seviyesi artarken gazete okuyan öğrencilerin oranı azalmaktadır. Araştırmanın bu sonucu eğitimi yarım kalmış annelerin okuma isteğinin çocuklarını okumaya yönlendirmeleriyle ve yaşanan kültürün okumaya teşvikiyle açıklanabilir. Anneler çocuklarının okumaları konusunda etkili olarak çocuklarını eğitim ve okuma konusunda zorlayabilirler. Ayrıca çevresinden yeterli bilgi edinemeyen çocuklar bu ihtiyaçlarını gazete okuyarak elde etmeyi düşünebilirler. Anne eğitim seviyesinin yükselmesi, annelerin çalışma hayatının yoğunluğunda çocuklarına yeterince vakti ayıramaması ve onların okuma alışkanlığıyla ilgilenememesi gibi sonuçlar doğurmaktadır. Okuma davranışları takip edilmeyen çocukların okumaya karşı isteklerinin kaybolması, farklı ilgi alanlarıyla uğraşmaları okuma alışkanlıklarını olumsuz etkileyebilir. Anne eğitim düzeyinin okuma alışkanlığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını belirten araştırmalar mevcuttur (Mete, 2012; Gündüz, 2015; Akın, 2015). Bununla birlikte eğitim seviyesi yüksek olan annelerin çocuklarının kitap okuma alışkanlığının daha yüksek olduğu yapılan bazı araştırmalarda ifade edilmiştir (Yılmaz, 1995; Coşkun, 2003; Bekar, 2005; Keleş, 2006; Odabaş vd.,2008; Güngör, 2009; Can vd.,2010). Göksel vd.'nin (2016) araştırmasında ise benzer durum görülmüş olup, öğrencilerin anne mezuniyeti ortaokul olanların okuma alışkanlığının anne mezuniyeti lise olanlara göre daha yüksek olduğu tespit

edilmiştir. Baba mezuniyet durumunun öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı üzerinde hiçbir etkiye sahip olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin gazete okuma durumları baba eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde gazete okuduğunu belirten öğrencilerin babalarının çoğunluğunun ilkokul (% 17.7) ve ortaokul (% 17.0) mezunu olduğu görülmüştür. Babası lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin gazete okuma oranları birbirine yakın değerlerdedir. Anne eğitim düzeyindeki gibi baba eğitim düzeyinde de eğitim seviyesinin artmasıyla öğrencilerin gazete okuma oranları arasında ters yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu baba eğitim seviyesinin yükselmesiyle sosyoekonomik imkânların gelişmesi ve çocukların okuma dışındaki faaliyetlere daha çok zaman ayırmasıyla açıklanabilir. Bu çerçevede kitap okuma alışkanlığına ilişkin eğitim seviyesi yüksek olan babaların çocuklarının kitap okuma alışkanlığının daha yüksek olduğu yapılan bazı araştırmalarda ifade edilmiştir (Yılmaz, 1995; Coşkun, 2003; Bekar, 2005; Keleş, 2006; Odabaş vd., 2008; Güngör, 2009; Can vd., 2010). Baba eğitim düzeyinin okuma alışkanlığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını belirten araştırmalar da bulunmaktadır (Mete, 2012; Gündüz, 2015; Akın, 2015; Göksel vd., 2016). Ortaokul öğrencilerinin gelişim dönemleri göz önünde bulundurulduğunda babalarının eğitim ve okuma sürecinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin ailelerinin gazete aboneliği olma durumları incelendiğinde, öğrencilerin ailelerinin üçte ikisinin (% 73.3) gazete aboneliği olmadığı görülmüştür. Ailelerin üçte birlik kısmı (% 26.6) gazeteye abonedirler. Bekar'ın (2005) araştırmasında öğrencilerin yarısından fazlasının evine "bazen" gazete alınmakta, Davarcı'nın (2013) çalışmasında ise öğrencilerin çoğunun evine düzenli olarak bir gazete alınmaktadır. Aksoy'a (2014) ve Öztürk ve Aksoy'a (2016) ait çalışmalarda öğrencilerin büyük bir bölümünün süreli yayınlara abone olmadığını tespit edilmiştir. Gazete aboneliği olma ile ailenin ekonomik geliri arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin ailelerinin gazete aboneliği olma durumları ailelerin aylık gelir düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, gazete aboneliği en fazla 2001 ₺ ve üzeri aylık gelire sahip ailelerde (% 10.9) görülmektedir. 1-500 ₺ aylık geliri olan ailelerin gazete aboneliği oranının (% 5.2), 2001 ₺ ve üzeri aylık gelire sahip aileler haricindeki diğer gelir düzeyindekilerden yüksek olması şaşırtıcı bir durumdur. Araştırmanın bu sonucu

maddi imkânların gazete abonesi olmayı kolaylaştırdığını göstermektedir. Ailesinin aylık geliri düşük olan öğrencilerin gazete abonesi olma oranları yüksek çıkmış olsa da bu durum sosyoekonomik düzey ile karşılaştırılmalı olarak incelenmelidir. Aile aylık geliri düşük olan öğrenciler sosyal olarak kültürlü görünme, beğenilme arzusuyla gazete abonesi olduklarını belirtmiş olabilirler.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin ailelerinin gazete abonesi olma durumları sosyoekonomik düzey değişkenine göre incelendiğinde, ailelerin gazete abonesi olma durumları en çok üst sosyoekonomik düzeyde (% 12.4) görülmektedir. Sosyoekonomik düzeyin yükselmesiyle öğrencilerin ailelerinin gazete abonesi olma oranları da artmaktadır. Öztermiyeci ve Yılmaz (2018) tarafından yapılan çalışmada internet sebebiyle aboneliğin anlamsız olması ve abonelik için fiyatların yüksek olması gazete aboneliğini engelleyen etkenler olarak belirtilmiştir. Sosyoekonomik düzeyin yükselmesiyle hem alım gücünün hem de gazete okuma kültürünün artış gösterdiği ve bu durumun gazete abonesi olmayı etkilediği düşünülebilir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin ailelerinin gazete abonesi olma durumları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, kız öğrencilerin ailelerinin gazete abonesi olma oranı (% 14.4), erkek öğrencilerin ailelerinininkine (% 12.2) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gazete okuma oranının kız öğrencilerde daha yüksek olması bu sonuçla birbirini destekler niteliktedir. Üstten ve Pilav'ın (2014) çalışmasında ise evlerine günlük gazete giren erkek öğrencilerin sayısının kızlardan fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin ailelerinin gazete abonesi olma durumları sınıf değişkenine göre incelendiğinde, 8. sınıf öğrencilerinin ailelerinin gazete abonesi olma oranının (% 8.9) en yüksek paya sahip olduğu ve bunu sırasıyla 5, 6 ve 7. sınıfların takip ettiği görülmüştür. Araştırmanın bu sonucunun gazete okuma oranının en yüksek 8. sınıf öğrencilerine ait olmasını desteklediği düşünülebilir. Eve düzenli olarak gelen gazeteler öğrencilerin okuma alışkanlıklarını olumlu yönde etkileyebilirler.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okuma sıklıkları incelendiğinde, gazete okuyan öğrencilerin gazeteyi en çok “haftada birkaç gün” okudukları (% 37.0) görülmüştür. Öğrencilerin “hafta sonları” gazete okuma oranı (% 15.7), “her gün” (% 7.9) gazete okuma oranından fazladır. Gazetenin en çok haftada birkaç gün zaman aralığıyla okunması bazı araştırmalarla

benzerlik göstermektedir (Bayram, 2001; Bekar, 2005; Yılmaz vd., 2009; Durualp vd., 2013). Yapılan bazı araştırmalarda öğrencilerin çoğunluğu gazeteyi ara sıra okuduklarını belirtmişlerdir (Çiçek Çetinkaya, 2004; Kurulgan ve Çekerol, 2008; Kaynar, 2007) . Balcı'nın (2009) araştırmasında ise öğrencilerin çoğunluğu hafta sonları gazete okumaktadır. Kuş ve Türkyılmaz'ın (2010) araştırmasında ise öğrencilerin yarıdan fazlası sık sık gazete okuduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun haftada birkaç gün ve hafta sonları gazete okuması düzenli bir gazete okuma alışkanlıklarının olmadığını göstermektedir. Oğurlu'nun (2014) çalışmasında kısmen gazete takip ettiğini belirten öğrenci oranı ise % 48'dir. Kaynar'ın (2007) araştırmasında öğrencilerin yarıya yakını ara sıra gazete okurken yarıya yakını çoğunlukla ve her gün gazete okuduğunu belirtmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okuma sıklıkları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde , “haftada birkaç gün” gazete okuyan kız öğrencilerin oranının (% 19.4), erkek öğrencilerin oranından (% 17.6) fazla olduğu görülmektedir. “Hafta sonları” gazete okuduğunu belirten kızların oranı (% 8.1) da erkeklerden (% 7.6) fazladır. Araştırmada gazeteyi “her gün” okuduğunu belirten erkek öğrencilerin oranının (% 4.3) ise kız öğrencilerden (% 3.6) fazla olması Balcı'nın (2009) araştırmasıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmada kız öğrencilerin gazete okuma oranları erkekler öğrencilere göre yüksektir, fakat kızların düzenli bir gazete okuma alışkanlığına sahip olduğundan bahsetmek güçtür.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okuma sıklıkları sınıf değişkenine göre incelendiğinde, gazeteyi “her gün” ve “haftada birkaç gün” okuduğunu belirten öğrenciler arasında en yüksek oran 8. sınıf öğrencilerine aittir. “hafta sonları” gazeteyi tercih etme oranı en yüksek 7. ve 8. sınıf öğrencilerine aittir. Gazeteyi “ayda bir iki kez” okuma oranı tüm sınıf düzeylerinde eşit olduğu görülmüştür. Yılmaz'ın (2009) araştırmasında ise gazeteyi her gün okuyan öğrenci sayısının sınıf düzeyi yükseldikçe arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyine bağlı olarak yaşlarının artmasıyla gazeteyi daha sık okudukları görülmüştür.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okuma sıklıkları ailelerinin gazete aboneliği olma durumlarına göre incelendiğinde, “her gün” gazete okuduğunu belirten öğrencilerin ailesinin gazete aboneliği olduğu görülmektedir. Gazeteyi “hafta sonları” ve “haftada birkaç gün” okuduğunu belirten öğrencilerin çoğunluğunun ailesi gazete aboneliği olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca

gazete okumadığını belirten ve bu soruyu cevaplamayan öğrencilerin ailelerinin de büyük oranda gazete aboneliği olmadığı görülmektedir. Gazetenin okunma sıklığı öğrencilerin gazeteyle ulaşma durumları ile yakından ilgilidir. Ailesi gazete aboneliği olan öğrencilerin eve her gün gelen gazeteyle daha sık aralıklarla okuyabildikleri görülmüştür.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okuma sıklıkları sosyoekonomik düzey değişkenine göre incelendiğinde, “haftada birkaç gün” gazete okuduğunu belirten öğrencilerin çoğunluğu (% 12.9) orta sosyoekonomik düzeydedir. Bununla birlikte gazete okumadığını belirten ve bu soruya cevap vermeyen öğrencilerin de oranının en yüksek orta sosyoekonomik düzeyde olduğu görülmektedir. Gazeteyi “her gün” ve “hafta sonları” okuyan öğrencilerin büyük çoğunluğu üst sosyoekonomik düzeyde bulunmaktadır. Çiçek Çetinkaya (2004) araştırmasında gazeteyle hiç okumayan öğrencilerin başında orta SED’deki öğrenciler gelmektedir. Sosyoekonomik düzey yükseldikçe gazeteyle sürekli okuyorum diyen öğrencilerin sayılarında da artış görülmüştür. Balcı’nın (2009) araştırmasında ise her gün gazete okuma oranı en düşük alt sosyoekonomik düzeyde yer alan öğrencilerde görülmektedir. Bu sonuçlar öğrencilerin SED’in yükselmesiyle gazetenin düzenli aralıklarla okunduğunu göstermektedir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okuma amacı incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğu gazeteyle “bilgi edinmek” (% 24.1) amacıyla okuduğu tespit edilmiştir. Gazetenin haber almak için okunma oranı eğlence amaçlı okunma oranına göre daha fazladır. Balcı’nın (2009) çalışmasında öğrencilerin çoğunluğu gazeteyle “gündemi takip etmek” amacıyla okumaktadır. Gazeteyle bilgi edinmek amacıyla okuyanların oranı ise eğlence amaçlı okuyanlardan fazladır. Yılmaz’a (2009) ait çalışmada ise gazete okuma amacı olarak “haber almak ve bilgilenmek” seçenekleri çoğunluktadır. Kuş ve Türkyılmaz’ın (2010) araştırmasında öğrenciler gazeteyle çoğunlukla “yeni bilgiler edinmek” için okurken öğrencilerin üçte biri “güncel olayları anlamak” için gazete okuduklarını belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalarda genel olarak öğrencilerin bilgi edinmek ve gündeme dair haber almak amacıyla gazete okudukları tespit edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okuma amacı cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, gazeteyle bilgi edinmek amaçlı okuma daha çok kız öğrencilerde (% 13.5) görülmektedir. Erkek öğrenciler daha çok haber almak amacıyla (% 9.3) gazeteyle okumaktadırlar. Magazin için

gazete okuduğunu belirten öğrencilerin yarıdan fazlasını kızlar oluşturmaktadır. Balcı'nın (2009) araştırmasında gündemi takip etmek amacıyla gazete okuyan erkeklerin oranı kızlardan fazladır. Öğrencilerin gazete okuma amaçları incelendiğinde magazin için kızların, gündeme dair haber almak için erkeklerin daha fazla okuduğu görülmüştür. Gazete okuma amacı gazetede ilgilenilen konularla ilişkilidir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okuma amacı sosyoekonomik düzey değişkenine göre incelendiğinde, bilgi edinmek amacıyla gazete okuyan öğrencilerin çoğunluğu orta sosyoekonomik düzeyde (% 8.5) bulunmaktadır. Eğlenmek için ve haber almak için gazete okunma oranı en çok üst sosyoekonomik düzeyde bulunan öğrencilere aittir. Sosyoekonomik düzeyin düşmesiyle eğlenmek için ve magazin için gazete okuma oranının da azaldığı görülmüştür. Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler ise gazeteyi en çok bilgi edinmek amacıyla okumaktadır. Balcı'nın (2009) araştırmasında eğlence/vakit geçirmek amacıyla gazete okuduğunu belirten öğrenciler en çok üst SED'de yer almaktadır. Bilgi edinmek için gazete okuduğunu belirtenler de en az üst SED'dedir. SED'in düşmesiyle öğrencilerin gazeteyi bilgi amaçlı okudukları, SED'in yükselmesiyle öğrencilerin gazeteyi eğlence, magazin amaçlı okudukları görülmektedir. Bu durum yaşanan çevrenin okuyucu üzerindeki etkilerinden kaynaklanmaktadır. SED'in düşük olduğu çevrede yaşayanlar sosyal kimlik kazanabilmek için ve yapılabilecek etkinlik çeşitleri sınırlı olduğu için gazeteyi bilgi düzeylerini yükseltmek amacıyla okuyabilirler. Üst SED'e doğru yaşanan çevrenin ve ekonomik imkânların etkisiyle ilgiler farklılaşabilmekte ve gazete eğlence amaçlı okunabilmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okumama nedenleri incelendiğinde, gazete okumadığını belirten öğrencilerin yarıdan fazlasının bu durumu "gazete okurken sıkılıyorum" (% 18.9) şeklinde gerekçelendirdiği görülmektedir. Gazete okumama durumunu etkileyen neden olarak zamanın olmaması (% 4.5) ikinci sırada gelmektedir. Maddi imkânın olmaması, gazete okumanın gerekliliğine inanmama ve diğer seçenekleri birbirine yakın oranlarda tercih edilmiş olup düşük oranlara sahip oldukları görülmüştür. Araştırmanın bu sonucu Balcı'nın (2009) araştırmasıyla benzerlik göstermektedir. Lipschultz'a (1987) ait çalışmada hiç gazete okumadığını belirtenler, gazete okumanın zaman alması, gazetelerin kendilerinin ilgisini çekmemesi, ön yargılı ve

abartılı haberlerin olması, gazetelere güvensizlik, çok fazla reklamın bulunması, günlük yaşamda yararlanılabilecek haberlerin olmaması, gazetelerin kolay okunamaması ve çekici olmaması gibi sebeplerle gazete okumadıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmada gazete ve dergi okumama neden olarak sıkılma davranışı öne çıkmaktadır. Bu durum araştırılması gereken bir konudur. Gazete okumak için zamanın olmaması zamanı etkili kullanamama, ders, ödev, sınavların yoğun olmasıyla açıklanabilir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okumama nedenleri sınıf düzeyine göre incelendiğinde, gazete okurken sıkıldığını belirtenlerin çoğunluğu (% 5.6) 6. sınıf öğrencileridir. Maddi imkânı olmadığından gazete okumadığını belirten öğrenciler en çok 7. Sınıfta (% 0.9) bulunmaktadır. Sınıf düzeyi yükseldikçe zamanı olmadığı için gazete okuyamayan öğrenci oranı azalmaktadır. Araştırmada gazete okumayan öğrencilerin çoğunluğunun 6. sınıf öğrencileri olduğu göz önünde bulundurulduğunda gazete okurken sıkılma nedeninin de en çok 6. sınıf öğrencileri tarafından gerekçelendirilmesi şaşırtıcı değildir. 2014 yılı asgari ücretin altında aile aylık gelirine sahip olanların çoğunluğunu 7. sınıf öğrencileri oluşturduğundan maddi imkânsızlıklarla gazete okuyamama nedeni en çok bu grupta görülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okumama nedenleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, kız öğrencilerin gazete okumaktan sıkılma, zamanı olmama ve gazete okumanın gerekli olduğuna inanmama nedenlerinden dolayı gazete okumadıkları tespit edilmiştir. Maddi imkânın olmaması ve diğer sebeplerden dolayı gazete okumadığını belirten erkeklerin oranı kızlardan fazladır. Gazete okumaktan sıkıldığını belirten öğrencilerin yarısından fazlasını ise kız öğrencilerin oluşturması Balcı'nın (2009) araştırmasında da ortaya çıkan bir sonuçtur. Kız öğrenciler içinde buldukları gelişim döneminin etkisiyle duygusal, sürükleyici, heyecanlı yazılar okuma isteği duyabilir ve bu isteklerini gazete ile karşılayamadıklarından gazete okurken sıkılabilirler.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazete okumama nedenleri sosyoekonomik düzey değişkenine göre incelendiğinde, gazete okurken sıkıldığını belirten öğrencilerin en çok orta sosyoekonomik düzeyde (% 7.9) bulunmaktadır. Alt sosyoekonomik gruptakiler gazete okumaktan en az sıkılan öğrencilerden oluşmaktadır. Maddi imkânsızlıklar, zamanın olmaması, gazete

okumanın gerekli olduğuna inanmama seçenekleri üst sosyoekonomik gruptan alt sosyoekonomik gruba doğru artmaktadır. Balcı'ya (2009) ait çalışmada alt SED'de yer alan öğrencilerin maddi imkânsızlık nedeniyle gazete okumadığı, üst SED'de yer alan öğrencilerin ise gazete okumanın gereksiz olduğuna inandığı için gazete okumadıkları tespit edilmiştir. Gazete okumayan öğrencilerin çoğunluğu orta SED'de bulunmaktadır ve gazete okumama nedeni olarak sıkılma davranışı öne çıkmaktadır. Maddi gerekçelerle, gazete okumanın gerekliliğine inanmama sebepleriyle gazete okuyamayan öğrencilerin oranının alt SED'e doğru artması yaşanan çevrenin kültüründen ve ailenin gelir durumundan kaynaklanmaktadır.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazetede en çok ilgi duydukları sayfa tercihleri incelendiğinde, öğrencilerin yarısına yakınının bu soruyu istenilen şekilde cevaplandırmadığı görülmüştür. Öğrenciler tercihlerini sıralamak yerine en çok ilgi duydukları seçeneği işaretlemişlerdir. Bu durumda gazetede en çok ilgi duyulan bölüm spor sayfalarına (% 8.6) aittir. Öğrencilerin bulmaca ve magazin sayfalarını tercih etme oranları (% 3.8) aynıdır. Dünya haberleri, karikatür, kültür sanat haberleri; politika, ekonomi, köşe yazılarına göre daha yüksek oranda tercih edilmiştir. Öğrencilerin gazetede en çok ilgi duydukları sayfada ikinci tercihlerinde en çok oran karikatür sayfalarına (% 1.6) aittir. En çok ilgi duydukları sayfada üçüncü tercihlerinde ise en çok oran spor sayfalarına (% 1.4) aittir. Balcı'nın (2009) araştırmasında en çok tercih edilen gazete sayfası spor haberlerine aittir. Yılmaz (2009) tarafından yapılan çalışmada ise haber sayfalarının gazetede en çok tercih edilen bölüm olduğu; spor sayfalarının tercih edilme oranının sanat, edebiyat, köşe yazılarından fazla olduğu görülmüştür. Deniz (2015) gazete okuyan öğrencilerin en çok spor, politika, bulmaca, magazin ve kültür-sanat konularındaki yazıları okuduklarını tespit etmiştir. Schlagheck (1998) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin gazetede en çok okudukları bölümlerin sırasıyla spor, karikatür, seri ilanlar ve ilk sayfa haberleri olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalar gazetenin en çok spor bölümlerinin okunduğunu göstermektedir. Bu durumun nedeni olarak spor haberlerinin okuyucu kitlesinin taraftarı olduğu takımdan her zaman almak istemesi olabilir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazetede en çok ilgi duydukları sayfa tercihleri cinsiyete göre incelendiğinde, ilk tercihlerinde spor sayfalarının oranının en çok erkek öğrencilerde (% 6.1) olduğu görülmüştür. Bulmaca sayfaları ve magazin sayfaları en çok kız öğrenciler tarafından

tercih edilmiştir. Erkekler spor ve ekonomi sayfalarına kızlardan daha çok ilgilidir. Kızlar ise politika, köşe yazıları, kültür-sanat, dünya haberleri, sağlık, bulmaca ve karikatür sayfalarına erkeklerden daha çok ilgi duymaktadır. Balcı'nın (2009) araştırmasında erkeklerin "spor", kızların "dünya haberleri" sayfalarına ilgi duydukları tespit edilmiştir. Yeşil'e (2015) ait çalışmada kızlar gazetede en çok bulmaca, magazin, kültür-sanat; erkekler en çok spor, politika, magazin sayfalarını okumaktadır. Luttrell ve Parker (2001), erkek öğrencilerin gazetede en çok spor sayfasını, kızların gazetede en çok burç sayfalarını okuduklarını belirtmiştir. Güney vd.'ne (2007) ait çalışmada tüm sosyoekonomik düzeylerde spor sayfalarının en çok erkekler tarafından okunduğu görülmektedir. Deniz'in (2015) çalışmasında gazetede okunan konular cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kızların bulmaca, magazin, kültür-sanat; erkeklerin spor, politika, magazin sayfalarını okudukları tespit edilmiştir. Toruk'un (2013) çalışmasında kızlar gazetede daha çok bulmaca, magazin, fal gibi konulara; erkekler ise siyaset, haber, ekonomi ve spor gibi konulara daha çok ilgi duymaktadır. Gazetelerde politika, ekonomi ve spor haberlerine erkeklerin ilgisi kadınlara göre daha fazla olduğu bilinmektedir (Bayram, 2007: 51). Bulmaca, moda, magazin, burç, kültür-sanat, karikatür, sağlık sayfalarının kızlar tarafından daha çok tercih edilmesi eğlence amaçlı okumalar yapmalarıyla açıklanabilir. Erkeklerin spor, siyaset, ekonomi, politika bölümlerini daha çok okuması haber alma amacıyla okumalarından kaynaklı olabilir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazetede en çok ilgi duydukları sayfa tercihleri sınıf düzeyine göre incelendiğinde, en çok ilgi duyulan "spor" sayfaları 7. sınıflar (% 2.4) tarafından daha fazla oranda ilgi görmektedir. Bulmaca en çok 6. sınıf öğrencileri (% 1.2) , politika ise en çok 8. sınıf öğrencileri (% 0.3) tarafından tercih edilmiştir. Sınıf düzeyinin yükselmesiyle magazin sayfalarına olan ilgi oranı da artmıştır. 5. sınıfların en çok ilgi duydukları sayfa spor sayfasıdır. Öğrencilerin yaş seviyelerinin yükselmesiyle eğlence amaçlı okumalarının da arttığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin ünlü kişilerin yaşamlarını öğrenme, vakit geçirme amacıyla okumalarıyla açıklanabilir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazetede en çok ilgi duydukları sayfa tercihleri sosyoekonomik düzeye göre incelendiğinde, tüm öğrencilerin en çok ilgi duydukları spor sayfalarının oranı en fazla orta sosyoekonomik düzeyde (% 3.4) görülmektedir. Politika ve röportaj sayfalarının okunma oranı sosyoekonomik düzey ile doğru orantılı artarken dünya

haberleri ve sağlık sayfalarının okunma oranı sosyoekonomik düzey ile doğru orantıda azalmaktadır. Balcı'ya (2009) ait çalışmada “spor” tüm sosyoekonomik düzeylerde en çok okunan bölüm iken politika, dünya haberleri, ekonomik, kültür-sanat haberleri, köşe yazıları en çok st SED'de yer alan öğrenciler tarafından tercih edilmektedir. Spor her düzeyden öğrenciye hitap eden bölüm olmakla birlikte politika, röportaj, kültür-sanat, köşe haberleri bölümleri üst kültür seviyesindeki öğrencilere hitap etmektedir.

Ortaokul ğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin internetten gazete okuma durumları incelendiğinde, öğrencilerin % 23.8'inin internetten gazete okuduğu grlmştır. Durualp vd. (2013) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin % 14.1'i, Balcı'ya (2009) ait çalışmada ise öğrencilerin % 7'si internetten gazete okumaktadır. Davarcı'nın (2013) alışmasında da internetten gazete okuma oranı oldukça düşüktür. Araştırma sonuçlarında öğrencilerin internetten gazete okuma oranlarının düşük olması interneti gazete okumak amacıyla kullanmadıklarını göstermektedir.

Ortaokul ğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin internetten gazete okuma durumları evlerinde internet erişimi imknına göre incelendiğinde, öğrencilerin yarısının (% 50.8) evinde internet imkânı olmasına rağmen internetten gazete okumadığı tespit edilmiştir. Evinde internet erişimi olanların dörtte biri internetten gazete okumaktadır. Bu durum hakkında öğrencilerin gazete okuma algısının basılı gazete okuma şeklinde olabileceğinden internetten gazete okumadıkları yorumu yapılabilir.

Ortaokul ğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin internetten gazete okuma durumları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, kız öğrencilerin (% 12.0) internetten gazete okuma oranlarıyla erkek öğrencilerin gazete okuma oranlarının (% 11.8) birbirine oldukça yakın olduğu grlmştır. Öğrencilerin interneti gazete okuma amacıyla kullanma oranları cinsiyete göre değişiklik göstermemiştir. Bu durum öğrencilerin teknolojiyi yakından takip etmeleriyle açıklanabilir.

Ortaokul ğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin internetten gazete okuma durumları sınıf düzeyine göre incelendiğinde, internetten gazete okuma oranı en çok 8. sınıf öğrencilerine (% 7.2) aittir. En düşük oran ise 6. sınıf öğrencilerde (% 4.5) grlmştır. Sınıf düzeyinin yükselmesiyle internetten gazete okuma oranı da artış göstermiştir. TK'in (2013) araştırmasına göre

Türkiye'deki çocuklar ortalama 9 yaşında interneti kullanmaya başlamaktadır. 06-15 yaş grubu çocuklar interneti sırasıyla en çok ödev yapma, oyun oynama, bilgi arama, sosyal medya takip etme amacıyla kullanmaktadırlar. Bu durum öğrencilerin internetten gazete okuma oranlarının düşük olsa da üst sınıflar tarafından daha çok tercih edildiğini göstermektedir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin internetten gazete okuma durumları sosyoekonomik düzeye göre incelendiğinde, gazeteyi internetten okuma oranı en yüksek üst SED'de (% 10.2) bulunmaktadır. Bu sonuç Balcı'nın (2009) araştırmasının sonucuyla benzerlik göstermektedir. Evinde internet erişimi imkânı olan öğrencilerin en fazla üst SED'de bulunduğu düşünüldüğünde internetten gazete takip etme oranlarının en çok üst SED'de olması beklenen bir sonuçtur.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazeteye ulaşma durumları incelendiğinde, öğrencilerin yarıya yakını ailelerinin gazete satın almasıyla (% 43.1) gazeteye ulaşmaktadır. Öğrencilerin gazete ulaşma yollarında ikinci sırada tanıdıkları ve arkadaşları (% 11.3) yer almaktadır. Gazeteyi internetten takip edenlerin oranının bu soruda daha az olduğu tespit edilmiştir. Gazeteye kütüphaneler ve diğer seçenekleriyle ulaşma oranları ise oldukça azdır. Balcı'nın (2009) araştırmasında da öğrencilerin çoğunluğu gazeteye ailesinin satın almasıyla ulaşmaktadır. Bunu tanıdık ve arkadaşları aracılığıyla sonra da internet aracılığıyla ulaşma takip etmektedir. Ailelerin ekonomik durumu ve yaşanan çevrede gazete okuma kültürünün olup olmaması öğrencilerin gazeteye ulaşma yolları üzerinde belirleyici etkiye sahiptir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazeteye ulaşma durumları sınıf düzeyine göre incelendiğinde, sınıf düzeyi arttıkça ailenin satın almasıyla gazeteye ulaşma oranı da artmaktadır. Kütüphaneler aracılığıyla gazeteye ulaştığını belirtenlerin çoğunluğu 6. sınıfta (% 0.9) yer alırken, gazeteyi internetten takip edenlerin çoğunluğu 7. Sınıfta (% 2.3) bulunmaktadır. Öğrencilerin sınıf düzeyinin artmasıyla ailelerinin aylık gelir düzeyinde artış meydana gelmektedir. Bu sayede ailesinin satın almasıyla gazeteye ulaşan öğrencilerin oranı, sınıf düzeyine göre artış göstermektedir. İnternetten gazete okuma oranı en çok 8. sınıf öğrenci tarafından tercih edilmektedirken bu soruda 7. sınıfların gazeteye internet aracılığıyla ulaşma oranlarının en yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum bir çelişki oluşturmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazeteye ulaşma durumları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, gazeteye ailesinin satın almasıyla ulaşmada kız öğrencilerin oranı (% 22.1) erkeklere göre (% 21.0) daha fazladır. Gazeteye kütüphane ve internet aracılığıyla ulaşmada kız öğrencilerin, tanıdık ve arkadaşlar aracılığıyla ulaşmada ise erkek öğrencilerin oranı yüksektir. Balcı'nın (2009) araştırmasında ise ailenin satın almasıyla gazeteye ulaşmada kızların; gazeteyi internetten takip etme, tanıdık ve arkadaşları aracılığıyla ulaşmada erkeklerin oranı yüksektir. Araştırmada kız öğrencilerin ailesinin gazete aboneliği olma oranlarının yüksek olması bu sonucu destekler niteliktedir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin gazeteye ulaşma durumları sosyoekonomik düzey göre incelendiğinde, ailenin satın almasıyla ve internet aracılığıyla gazeteye ulaşmada alt sosyoekonomik düzeyden üste doğru gidildikçe artış görülmüştür. Gazeteye erişim sağlamada kütüphaneler en çok alt sosyoekonomik düzeydekiler tarafından, tanıdık ve arkadaşlar ise orta sosyoekonomik düzeydekiler tarafından tercih edilmektedir. Balcı (2009) gazeteleri internetten takip etme oranı en yüksek üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere aittir. Öğrencilerin ailesinin satın almasıyla ve internet aracılığıyla gazete okumalarında yaşadıkları çevrenin etkisini görmek mümkündür. Gazete alamayan öğrencilerin kütüphanelerle tanıdık ve arkadaşlarıyla gazeteye ulaştıkları söylenebilir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısı incelendiğinde, günlük bir gazete okuduğunu belirten öğrencilerin oranının (% 38.5) en çok olduğu görülmüştür. Günlük gazete sayısı arttıkça okuyan öğrencilerin oranı da azalmaktadır. Balcı (2009) araştırmasında her gün gazete okuduğunu belirten öğrencilerin çoğu günde bir gazete okurken, geriye kalan öğrencilerin günde iki gazete okuduklarını belirtmiştir. Yılmaz'ın (2009) çalışmasında Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin yarısından fazlası günlük gazete takibi yapmadığı görülmüştür. Günlük okunan gazete sayısının artması çeşitli gazeteleri okumayı gerektirir. Öğrencilerin ailelerinin aylık gelir düzeylerinin ve yaşadıkları çevrenin farklı olması günlük okudukları gazete sayısını etkilemektedir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısı cinsiyete göre incelendiğinde, kız ve erkek öğrenciler arasında büyük farklılıklara rastlanılmamıştır. Genel olarak erkek

öğrencilerin kız öğrencilere göre günlük en az bir gazete okuma oranlarının daha fazla olduğu söylenebilir. Balcı (2009) ve Üstten ve Pılav (2014) tarafından yapılan araştırmalarda erkeklerin günlük gazete takip etme oranının kız öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç gazete okuma oranlarıyla ilgili farklı çıkmıştır. Erkeklerin gündeme ilişkin haberdar olma istekleri günlük gazete okumalarında ön plana çıkmış olabilir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısı sınıf düzeyine göre incelendiğinde, günlük bir gazete okuma oranının en çok 8. sınıf öğrencilerine (% 11.7), günlük iki gazete okuma oranı ise en çok 5. sınıf öğrencilerine (% 3.4) aittir. Yılmaz (2009) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada her gün gazete okuma oranının ise birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar düzenli olarak arttığını tespit etmiştir. Araştırmanın bu sonucu öğrencilerin gazete okuma oranı ile tutarlılık göstermektedir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısı sosyoekonomik düzeye göre incelendiğinde, günlük bir gazete okuma oranı en çok üst sosyoekonomik düzeyde (% 14.0) görülmektedir. Sosyoekonomik düzeyin artmasıyla günlük bir gazete okuma oranı da artmıştır. Günlük iki gazete okuma oranı en çok orta sosyoekonomik düzeye, günlük üç gazete okuma oranı en çok alt sosyoekonomik düzeye aittir. Balcı'nın (2009) araştırmasında günlük gazete en çok üst sosyoekonomik düzeyde yer alan öğrenciler tarafından takip edilmektedir. Bunu orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler izlemektedir. Gazete okuma oranları dikkate alındığında öğrencilerin bu soruya sosyal beğenilme isteği ile cevap verdikleri düşünülebilir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısı anne eğitim düzeyine göre incelendiğinde, günlük bir gazete okuduğunu belirten öğrencilerin çoğunluğunun annesi ilköğretim mezunudur (% 14.9). Okuma yazması olmayan anneler hariç, anne eğitim seviyesi arttıkça günlük okunan gazete sayısı da azalmaktadır. Okuma isteği yarım kalmış anneler çocuklarına daha fazla okuma imkânı sunabilmekte ve onları okumaya daha çok yönlendirebilmektedir. Annenin mezuniyet derecesinin artması, çalışma hayatının birtakım sıkıntılarını ve sosyoekonomik imkânların çeşitliliğini beraberinde getirerek çocukların okumaya ayırdıkları zamanı azaltabilmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin gazete okuma alışkanlığına ilişkin öğrencilerin günlük okudukları gazete sayısı baba eğitim düzeyine göre incelendiğinde, günlük

bir gazete okuduğunu belirten öğrencilerin çoğunluğunun babası ilkököl ve ortaokul mezunudur (% 10.0). Günlük iki gazete okuyanların çoğunun babası ortaokul mezunudur (% 3.8). Okuma isteği yarım kalmış babalar da çocuklarına daha fazla okuma imkânı sunabilmekte ve onları okumaya daha çok yönlendirebilmektedir Bu durum genel olarak babaların çocuklarının eğitim öğretim sürecinde etkin olmalarıyla açıklanabilir.

5.1.2.2. Dergi Okuma Alışkanlığına İlişkin Sonuçlar

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma durumları incelendiğinde, öğrencilerin %77.6'sının dergi okuduğu, %22.4'ünün ise dergi okumadığı görülmüştür. Öğrencilerin çoğunluğunun dergi okuduğu başka araştırmalar da mevcuttur (Keleş, 2006; Kaynar, 2007; Kurulgan ve Çekerol, 2008; Yılmaz, 2009; Akkaya ve Özdemir, 2013; İşcan vd., 2013; Annamalai ve Muniandy, 2013; Hollis, 2002; Deniz, 2015; Yılmaz vd., 2009; Cevher, 2015 ; Deniz, 2015). Dökmen (1990) ve Elkatmış (2015) tarafından yapılan araştırmalarda mizah dergileri öğrencilerin en çok okudukları materyallerin başında gelmektedir. Öğrencilerin beşte birinin dergi okuduğu araştırmalar da bulunmaktadır (Balcı, 2009; Güngör, 2009; Geçgel ve Burgul, 2009). Bazı araştırmalarda ise dergi okuma oranlarının düşük olduğu görülmüştür (Durualp vd., 2013; Çiçek Çetinkaya, 2004; Şahin-Taşkın ve Esen-Aygün, 2017; Yılmaz, 1990; Yılmaz, 2009). Dergi okuma ayrıntılı bilgi edinmek isteyen okuyucuların tercihidir. Öğrencilerin bu tercihi sosyoekonomik düzey ile yakından ilişkilidir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma durumları cinsiyete göre incelendiğinde, kız öğrencilerin dergi okuma oranının (% 42.6) erkek öğrencilere (% 35.0) göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer sonuç Balcı'nın (2009) ve Deniz'in (2015) araştırmasında da ortaya çıkmıştır. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'ın (2007) araştırmasında dergi okumada cinsiyet açısından bir farklılık bulunmamıştır. Güney vd.'nin (2007) araştırmasında alt SED'de dergi okuma durumunda cinsiyete göre bir farklılık görülmezken orta ve üst SED'de kızların erkeklere oranla dergi okuma oranlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çiçek Çetinkaya'nın (2004) araştırmasında da dergi okumayan erkeklerin oranı, dergi okumayan kızlara göre fazladır. Dergi okuma oranlarının kız öğrencilerde daha yüksek olması kızların okumaya yönelik tutumlarının yüksek olmasıyla açıklanabilir.

Gazete okuma oranlarında da kızların erkeklere göre daha yüksek orana sahip olduğu görülmüştür.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma durumları sınıf düzeyine göre incelendiğinde, dergi okuma oranının en yüksek 8. sınıf öğrencilerine (% 22.5) ait olduğu görülmektedir. Sınıf düzeyi yükseldikçe dergi okuma oranları da artmıştır. Araştırmanın bu sonucundan farklı olarak Bresford (1997) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça dergi okuma oranlarının azaldığı tespit edilmiştir. Sınıf düzeyinin yükselmesiyle ile dergi okuma oranlarının artması, öğrencilerin ilgilerinin belirginleşmesi ve ders dışı kaynaklara daha çok yönelmeleriyle açıklanabilir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma durumları sosyoekonomik düzeye göre incelendiğinde, dergi okuma oranı üst sosyoekonomik düzeyden alt sosyoekonomik düzeye doğru gidildikçe azalmıştır. Benzer sonuç Balcı'nın (2009) ve Güngör'ün (2009) araştırmasında da görülmektedir. Güney vd.'nin (2007) araştırmasında bireylerin dergi takip etmeleri sosyoekonomik düzeyin düşmesiyle artış göstermektedir. Sosyoekonomik düzeyin düşmesiyle dergi okuma oranının azalması dergiye ulaşamama, dergi okuma kültürüne sahip olmama ile açıklanabilir. Bu durumun tam tersi olarak sosyoekonomik düzeyin düşmesiyle dergi okuma oranının artması, öğrencilerin yaşadıkları çevre koşullarında yapabilecekleri etkinliklerin sınırlı olması ve kültürel ihtiyaçlarını dergi okuyarak karşılamak istemelerinden kaynaklı olabilir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma durumları anne eğitim düzeyine göre incelendiğinde, dergi okuma oranı en yüksek olan öğrencilerin annesi ilkökul mezunudur (% 28.5). Okuma yazması olmayan anneler hariç, anne eğitim seviyesi yükseldikçe dergi okuma oranlarının azaldığı görülmüştür. Araştırmanın bu sonucu gazete okuyan öğrencilerin anne mezuniyet sonucuyla benzerlik göstermektedir. Okuma isteği yarım kalmış anneler çocuklarına daha fazla okuma imkânı sunabilmekte ve onları okumaya daha çok yönlendirebilmektedir. Annenin mezuniyet derecesinin artması, çalışma hayatının birtakım sıkıntılarını ve sosyoekonomik imkânların çeşitliliğini beraberinde getirerek çocukların okumaya ayırdıkları zamanı azaltabilmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma durumları baba eğitim düzeyine göre incelendiğinde, dergi okuma oranı en yüksek olan öğrencilerin babalarının ortaokul ve ilkökul mezunu olduğu görülmüştür.

Araştırmanın bu sonucu gazete okuma oranının en yüksek olduğu öğrencilerin baba mezuniyet durumları ile benzerlik göstermektedir. Okuma yazma bilmeyen ve yüksek lisans/doktora haricindeki baba mezuniyet düzeyleri, öğrencilerin dergi okuma oranı üzerinde etkili olmuştur. Bu durum genel olarak babaların çocuklarının eğitim öğretim sürecinde etkin olmalarıyla açıklanabilir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma durumları dergi aboneliklerine göre incelendiğinde, dergi okuduğunu belirten öğrencilerin üçte ikilik kısmının dergi aboneliği olmadığı (% 53.3) tespit edilmiştir. Öğrencilerin üçte biri (% 21.1) dergi aboneliği olmamasına rağmen dergi okumaktadır. Bu durum öğrencilerin dergiye abone olmadan da ulaşabildiklerini göstermektedir. Dergi aboneliği ailenin gelir düzeyi, sosyoekonomik düzeyi ile yakından ilişkilidir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma durumları ailelerinden harçlık alma durumlarına göre incelendiğinde, harçlık almayan öğrenciler hariç, öğrencilerin harçlık miktarı arttıkça dergi okuma oranının azaldığı görülmüştür. Araştırmanın bir kısıtlılığı, öğrencilerin harçlıklarıyla dergi alıp almadıkları sorulmamış olmasıdır. Bu bağlamda harçlık alma durumları ile dergi okuma durumları karşılaştırılarak elde edilen sonuç incelendiğinde, öğrencilerin aldıkları harçlık miktarının artmasıyla dergi okuma oranlarında azalma meydana gelmiştir. Bu durum öğrencilerin harçlıklarını dergi dışındaki ihtiyaç ya da istekleri doğrultusunda kullandıklarını göstermektedir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi aboneliği durumları incelendiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun (% 74.4) dergi aboneliği olmadığı görülmüştür. Araştırmanın bu sonucu bazı araştırmalarla benzerlik göstermektedir (Aksoy, 2014; Öztürk ve Aksoy, 2016; Oğurlu, 2014). Davarcı'ya (2013) ait çalışmada ise öğrencilerin yarıya yakınının evine dergi alınmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin dergi aboneliği olma oranı ailenin gelir düzeyi ve okuma kültürü ile ilgilidir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi aboneliği durumları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, dergi aboneliği olan kız öğrencilerin oranının (% 13.7) erkek öğrencilere (% 11.1) nispeten fazla olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu sonucu kız öğrencilerin dergi okuma oranlarının erkeklere göre fazla olmasıyla açıklanabilir. Ayrıca kişisel bilgilerden elde edilen verilere göre kız öğrencilerin ailelerinin aylık gelir düzeyinin, erkek öğrencilere göre

daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum dergi aboneliğini cinsiyete göre farklılaştırabilmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi aboneliği durumları sınıf düzeyine göre incelendiğinde, dergi aboneliği oranının en yüksek 8. sınıf öğrencilerine (% 6.9) ait olduğu görülmektedir. Sınıf seviyesinin artmasıyla dergi aboneliği oranları da artmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine bağlı olarak okuma ilgilerinin belirginleşmesiyle dergi okuma oranlarının artması dergi aboneliği oranını da etkileyebilmektedir. Ayrıca kişisel bilgilerden elde edilen verilere göre, 8. sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelir düzeyinin en yüksek oranlara sahip olması 8. sınıfların dergi aboneliği olma durumlarını da etkilemiş olabilir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi aboneliği durumları ailelerin aylık toplam gelir düzeyine göre incelendiğinde, ailesi aylık 2001 ₺ ve üzerinde gelire sahip olan öğrencilerin dergi aboneliği oranının en yüksek olduğu görülmüştür. Bu gelir düzeyi dışındaki gruplarda aylık gelir düzeyinin artmasıyla dergi aboneliği oranı azalmıştır. Dergi aboneliği olmayanların da en çok olduğu grupta aylık 2001₺ ve üzerinde gelire sahip ailelerin çocukları bulunmaktadır. Elkatmış'ın (2015) araştırmasının sonucunda ise aylık gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin dergi aboneliği oranının aylık gelir düzeyi düşük olanlara göre fazla olduğu görülmüştür. Dergi aboneliği olma oranının ailenin aylık gelir düzeyinin yükselmesiyle artması ekonomik açıdan şaşırtıcı olmasa da sosyokültürel etkinliklerin çeşitliliğinin dergi aboneliğini etkilediği yorumu yapılabilir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi aboneliği durumları sosyoekonomik düzeye göre incelendiğinde, dergi aboneliği olan öğrencilerin çoğunluğunun alt ve orta sosyoekonomik düzeyde bulunduğu görülmektedir. Üst sosyoekonomik düzeydekilerin dergi aboneliği oranı diğer düzeylere göre daha düşüktür. Dergi aboneliği olmayan öğrencilerin oranı tüm gruplarda aynı seviyededir. Araştırmanın bu sonucu öğrencilerin ailelerinin aylık gelir düzeyine göre dergi aboneliği olma durumlarıyla çelişki oluşturmaktadır. Bu durumun sebebi alt SED'deki öğrencilerin bu soruyu sosyal beğenilme arzusuyla cevaplandırmaları olabilir. Bu yorumu destekleyen diğer bir çalışma Güney vd.'ne (2007) aittir. Çalışmada en çok alt SED'de yer alan öğrencilerin dergi takip ettiği bunu üst ve orta SED'de bulunan öğrencilerin izlediği tespit edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma sıklıkları incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğu (% 32.9) dergiyi “haftada bir” okumaktadır. Dergiyi “rastgele” aralıklarla okuduğunu belirten öğrencilerin oranı, “ayda bir” okuyanların oranına göre daha yüksektir. Kaynar’a (2007) ait çalışmada öğrencilerin çoğunluğunun dergiyi ara sıra okuduğu, beşte birinin ise sürekli okuduğu görülmüştür. Yılmaz vd.’nin (2009) çalışmasında öğrencilerin yarısı dergiyi aylık olarak takip ederken, diğer yarısı dergiyi sürekli okumaktadır. Güngör’ün (2009) çalışmasında öğrencilerin yarıya yakınının aylık dergileri takip ettiği, büyük çoğunluğunun ise düzenli bir şekilde dergi takip etmediği görülmüştür. Öğrencilerin dergi okuma sıklığı dergi okumaya ayırdıkları zaman ile ilgilidir. Bu bağlamda öğrencilerin düzenli bir dergi okuma alışkanlığı olduğu söylenebilir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma sıklıkları cinsiyete göre incelendiğinde, kız öğrencilerin dergi okumaya erkek öğrencilerden daha çok vakit ayırdığı tespit edilmiştir. Çiçek Çetinkaya (2004) tarafından yapılan çalışmada dergi okuma sıklığı cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Güney vd. (2007) tarafından yapılan araştırmada ise alt SED’de cinsiyet açısından bir farklılığa rastlanmazken orta ve üst SED’de kız öğrencilerin daha sıklıkla dergi okuduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bu sonucu kız öğrencilerin dergi okuma oranlarının erkek öğrencilere göre yüksek olmasıyla tutarlılık göstermektedir. Kız öğrencilerin dergi okumaya daha çok vakit ayırmaları okumaya yönelik tutumlarının yüksek olmasıyla açıklanabilir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin, dergi okuma sıklıkları sınıfa göre incelendiğinde, 8. sınıf öğrencilerin dergi okumaya daha çok vakit ayırdığı görülmektedir. Haftalık ve aylık dergi takibinin düzenli dergi okuma alışkanlığına işaret ettiği düşünüldüğünde 8. sınıfları takiben 5. sınıfların da düzenli bir dergi okuru olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma sıklıkları sosyoekonomik düzeye göre incelendiğinde, “haftada bir” dergi okuma oranı en yüksek orta ve alt sosyoekonomik düzeyde bulunan öğrencilere aittir. Üst sosyoekonomik düzeydekilerin haftalık ve aylık dergi okuma oranları diğer gruplara göre daha düşüktür. Bu bağlamda orta ve alt sosyoekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin daha düzenli bir dergi okuma alışkanlığına sahip olduğunu söylemek mümkündür. Güney vd.(2007) tarafından yapılan araştırmada ise alt SED’deki öğrencilerin sürekli dergi okuma oranı en fazladır. Bunu üst ve orta SED’de bulunan

öğrenciler izlemektedir. Çiçek ve Çetinkaya'nın (2004) çalışmasında dergi okuma sıklığının SED'e göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin dergi okumaya ayırdıkları vakit, sosyoekonomik düzeye göre farklılıklar oluşturabilmektedir. Araştırmada orta ve alt SED'de bulunan öğrencilerin dergi okuma oranının üst sosyoekonomik düzeydekilere göre düşük olduğu fakat daha sık aralıklarla dergi okudukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum alt ve orta SED'de bulunan öğrencilerin okuma dışında yapabilecekleri etkinliklerin kısıtlı olmasıyla açıklanabilir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma amacı incelendiğinde, öğrencilerin dergiyi en çok “bilgi edinmek” amacıyla (% 28.5) okudukları tespit edilmiştir. Dergiyi “vakit geçirmek” için (% 22.4) okuduğunu belirten öğrencilerin oranı ikinci sırada gelmektedir. Magazin haberleri için dergi okuyanlar (% 8.7), araştırma yapmak için (% 7.2) dergi okuyanlarla yakın orandadır. Yılmaz'ın (2009) çalışmasında üniversite öğrencilerinin çoğunluğu dergi okuma amacını olarak kendini geliştirmek ya da özel ilgi alanına giren dergileri okumak olarak belirtmişlerdir. Araştırma yapmak için dergi okuma oranı yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Bireyler tercihlerine göre dergi okumaktadırlar. Dergilerin ayrıntılı bilgiler içermesi, eğlenceli konulara ve ilgi çekici görsellere yer vermesi okurların okuma amacını belirlemektedir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma amacı cinsiyete göre incelendiğinde, kızların bilgi edinmek ve magazin haberleri için dergi okuma oranı erkeklere göre daha yüksektir. Erkeklerin araştırma yapmak ve vakit geçirmek için dergi okuma oranı kızlara göre daha yüksektir. Bu durum öğrencilerin okudukları dergi türleri üzerinde belirleyici rol oynamaktadır.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma amacı sınıfa göre incelendiğinde, dergiyi “bilgi edinmek” amacıyla okuma oranı en çok 5. ve 8. sınıf öğrencilerinde görülmektedir. Vakit geçirmek ve magazin haberleri için dergi okuma oranı 8. sınıflarda en yüksek paya sahiptir. Araştırma yapmak amacıyla dergi okuduğunu belirtenlerin çoğu 5. sınıf öğrencileridir. 6. ve 7. sınıfların genellikle bilgi edinmek ve vakit geçirmek için dergi okuduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ortaokul öğrencileri merak ve öğrenme isteklerinin yoğun olduğu bir dönemde bulduklarından okumalarının amacını bilgi edinme olarak nitelendirmektedirler. Eğlence amaçlı okumaların sınıf seviyesiyle birlikte yaş düzeyinin artmasıyla daha

fazla olduğu görülmektedir. Bu durum ergenlik döneminin etkisiyle öğrencilerin eğlence, müzik, moda, spor gibi alanlara daha çok ilgi duymalarıyla açıklanabilir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okuma amacı sosyoekonomik düzeye göre incelendiğinde, bilgi edinmek amacıyla dergi okuduğunu belirten öğrenciler sırayla en çok orta, alt ve üst sosyoekonomik düzeydedirler. Magazin haberleri için dergi okuyanlar en çok üst sosyoekonomik düzeyde bulunurken, araştırma yapmak amacıyla dergi okuyanlar en çok orta sosyoekonomik düzeyde bulunmaktadır. Alt düzeydekiler en çok bilgi edinmek ve vakit geçirmek amacıyla dergi okumaktadırlar. Yaşanılan çevrenin öğrencilerin okuma tercihlerini etkilediğini söylemek mümkündür.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin okunan dergi türleri incelendiğinde, öğrencilerin en çok “bilimsel” içerikli dergi okudukları görülmektedir. Bilimsel dergilerden sonra “sanatsal” dergiler de öğrencilerin en çok okudukları dergi türleri arasındadır. Güney vd.’nin (2007) araştırmasında en çok gençlik dergilerinin okunduğu, kültür, bilim, aktüalite dergilerinin ise tercih edilme oranının tüm SED’lerde düşük olduğu görülmüştür. Kuş ve Türkyılmaz (2010) çalışmasında öğrenciler nadiren ve ara sıra mizah dergileri okumaktadırlar. Elkatmış’a (2015) ait çalışmada çeşitli dergilerin, mizah dergisinin, bilim teknik dergisinin öğrenciler tarafından çok okuduğu tespit edilmiştir. Deniz (2015) ve EARGED (2007) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin yarısı bilimsel ve teknik konulu dergileri okurken çalışmada ise öğrencilerin en fazla bilim-teknik dergilerini okudukları; kültür edebiyat, tarih ve din konulu dergilerin de öğrenciler tarafından okunduğu görülmüştür. Yılmaz’ın (2009) çalışmasında üniversite öğrencilerinin dergi okuyanların büyük bir çoğunluğu sanatsal-edebi dergilerle kültür dergilerine ilgi gösterdiği tespit edilmiştir. Üstten ve Pilav’ın (2014) çalışmasında ise öğrenciler daha çok magazin dergilerini okumaktadır. Öğrencilerin meraklarının ve eğlence isteklerinin yüksek olduğu bu dönemde bilgi edinme ve sanatsal alanda okumalar yaptıkları görülmüştür.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin okunan dergi türleri cinsiyete göre incelendiğinde, kız öğrencilerin (% 18.1) “bilimsel” dergileri erkek öğrencilere (% 16.0) göre daha çok okudukları tespit edilmiştir. Sanatsal, magazin, dini, çocuk dergi türleri kız öğrenciler tarafından; politika, tarih, spor dergileri ise erkek öğrenciler tarafından ilgi görmektedir. Luttrell ve Parker (2001) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin spor, kızların magazin dergileri okuduğu tespit

edilmiştir. Hollis'in (2002) çalışmasında erkeklerin spor, kızların moda dergilerini daha çok okudukları, mizah dergilerinin ise hem kız hem erkek öğrenciler tarafından çok okunduğu görülmektedir. Saracaloğlu vd.'nin (2009) araştırmasında gazete, mizah dergisi ve kültür kitapları okumada cinsiyete göre farklılaşma olmamıştır. Kızların çeşitli dergiler ile sanat kitaplarını okurken, erkeklerin bilim teknik dergileri ile bilimsel kitapları okudukları görülmüştür. Araştırmada bilimsel içerikli dergiler her iki grup tarafından çoğunlukla okunmaktadır. Yapılan araştırmalar ışığında kızların magazin dergilerine erkeklerin spor dergilerine daha çok ilgi duydukları söylenebilir. Bu durum cinsiyete bağlı ilgi farklılaşmasından dolayı ortaya çıkmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin okunan dergi türleri sınıfa göre incelendiğinde, "bilimsel" içerikli dergilerin en çok 6. sınıf öğrencileri (% 9.3) tarafından okunduğu görülmektedir. Sanat, çocuk ve magazin dergileri en çok 8. sınıf öğrencileri tarafından ilgi görmektedir. Politika ve spor dergileri 6. sınıflarda en yüksek orana sahipken dini içerikli dergiler 5. sınıflarda en yüksek paya sahiptir. 7. sınıf öğrencileri bilimsel dergiler ile birlikte sanatsal dergileri de okumaktadır. TÜİK 2013 araştırmasında 06-15 yaş grubundaki çocukların, en çok çocuk dergilerini okuduklarını; 11-15 yaş grubu çocukların ise en çok bilim ve teknik konulu dergileri okudukları tespit edilmiştir. Sonuçlar öğrencilerin sınıf seviyesine bağlı olarak yaş düzeyinin artmasıyla okunan dergi türlerinin çeşitlendiğini göstermektedir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin okunan dergi türleri sosyoekonomik düzeye göre incelendiğinde, bilimsel dergi türünün sırasıyla en çok orta, üst ve alt sosyoekonomik düzeyde okunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Spor içerikli dergi türü sosyoekonomik düzeyin düşmesiyle azalan bir eğilim gösterirken tarih, sanat, dini içerikli dergi türü oranlarında artış söz konusudur. Alt SED'de bulunan öğrencilerin kültürel etkinlikleri içeren dergiler okudukları, Orta ve üst SED'de bulunanların ise daha çok bilim ve spor içerikli dergiler okudukları söylenebilir. Bu durum alt SED'deki öğrencilerin sosyal çevrede yaşayamadıkları etkinlikleri, bilgileri okuyarak elde etme isteğiyle açıklanabilir. SED'in yükselmesiyle öğrenciler eğlenme ve bilgilenme amacıyla okumalar yapmaya yönelebilirler.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okumama nedeni incelendiğinde, dergi okumadığını belirten öğrencilerin yarısının dergi okumayı sevmediği (% 12.0) ortaya çıkmıştır. Zamanı olmadığı için dergi okumadığını belirtenlerin oranı maddi imkânı olmadığı için dergi okuyamayanların

oranından fazladır. Öğrencilerin bir kısmı ise dergi okumama nedenini “diğer” seçeneğiyle ifade etmiştir. Beresford’ un (1997) çalışmasında da öğrencilerin okumayı sevmeme nedeni olarak ilk sırada öğrencilerin okumayı “sıkıcı” bulmaları gelmektedir. Öğrencilerin genel olarak okumaya zaman ayırmaması birçok araştırmada elde edilen sonuçlar arasındadır (Akkaya ve Özdemir, 2013; Annamalail ve Muniandy, 2013; Kurulgan ve Çekerol, 2008; Balcı, 2009; Geçgel ve Burgul, 2009; Yılmaz vd., 2009 ; Deniz, 2015). Öğrencilerin dergi okumayı sevmeme nedenleri ayrıca araştırılması gereken bir konudur. Dergi okuma için zamanı olmadığını belirten öğrencilerin ise zamanı etkili kullanamadıkları, derslerin, ödevlerin ve sınavların yoğunluğundan ders dışı kaynakları okuyamadıkları düşünülebilir. Maddi imkânların yetersizliğinin, öğrencilerin dergi okumamaları üzerinde oldukça düşük bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okumama nedeni cinsiyete göre incelendiğinde, dergi okumayı sevmediğini belirtenlerin çoğunluğunu erkek öğrencilerin (% 7.1) oluşturduğu görülmektedir. Zamanın olmamasından dolayı dergi okuyamama her iki grupta da birbirine yakın oranda tercih edilmiştir. Maddi imkânsızlıklar yüzünden ve “diğer” nedenlerden dolayı dergi okuyamayan erkek öğrencilerin oranı kız öğrencilerin oranından fazladır. Araştırmanın bu sonucuyla öğrencilerin okuma tutumları arasında sıkı bir ilişki vardır. Erkek öğrencilerin okuma tutumlarının kız öğrencilere göre daha düşük olmasının dergi okumalarını olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okumama nedeni sınıfa göre incelendiğinde, dergi okumayı sevmediği için dergi okumadığını belirtenlerin oranı en çok 7. sınıf düzeyinde (% 3.8) görülmektedir. Zamanın olmamasından dolayı dergi okumadığını belirtenler en çok 6.sınıf düzeyinde yer alırken (% 1.4), maddi imkânsızlıklar yüzünden dergi okuyamama en çok 5. sınıf düzeyinde (% 0.8) bulunmaktadır. 8. sınıf öğrencileri dergi okumama nedenlerini en çok dergi okumayı sevmeme ve zamanın olmaması ile gerekçelendirirken maddi imkânsızlıktan dolayı dergi okumadığını belirtenlerin en az bulunduğu gruptur. Ortaokulun son yıllarında öğrencilerin okumayı sevmemeye başlamaları görülmektedir. Bu durum farklı araştırmalarda öğrencilerin sınıf düzeyinin yükselmesiyle okuma tutumlarının azalması şeklinde gözlenmiştir (Alpoğuz 2014; Can vd., 2016; Yıldız ve Kaman, 2016; Şahin-Taşkın ve Esen-Aygün, 2017; Baki, 2017).

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi okumama nedeni sosyoekonomik düzeye göre incelendiğinde, dergi okumayı sevmediği için dergi okumadığını belirtenlerin çoğunluğunu alt sosyoekonomik gruptaki öğrenciler (% 4.3) oluşturmaktadır. Zamanın ve maddi imkânın olmamasından dolayı dergi okuyamayan öğrencilerin oranı sosyoekonomik düzeyin yükselmesiyle azalma göstermektedir. Dergi okumama nedeni olarak “diğer” seçeneği en çok üst sosyoekonomik düzeydekiler tarafından tercih edilmiştir. Alt SED’de dergi okumadığını belirten öğrencilerin neden dergi okumayı sevmedikleri ve dergi okumaya neden zaman bulamadıkları araştırılması gereken bir konudur.

Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi takip etme durumları incelendiğinde, öğrencilerin yarısından fazlasının takip ettikleri dergileri belirttiği görülmüştür. Öğrencilerin yarıya yakını ise bu soruyu cevaplandırmamıştır. Dergi okuduğunu belirten öğrencilerin oranı (% 77.6) düşünüldüğünde takip edilen dergi oranına verilen cevap oranı düşüktür. Bu durum bir ya da birkaç kez, ara sıra dergi okumalarını dergi okuyormuş gibi cevaplandırmalarından kaynaklı olabilir. Nitekim dergi okuduğunu belirten öğrencilerin üçte biri rastgele aralıkla dergi okumaktadır ve üçte ikisinin ise dergi aboneliği bulunmamaktadır. Bu durum öğrencilerin dergi ismi belirtmemelerinin nedeni olarak düşünülebilir. Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin dergi takip eden öğrencilerin cevapları incelendiğinde, öğrencilerin % 11’inin dergi ismi yerine dergi türü belirttiği, % 64.8’inin bir dergi ismi belirttiği, % 23.8’inin ise birden fazla dergi ismi belirttiği görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin dergi okuma alışkanlığına ilişkin okudukları dergiler incelendiğinde, öğrencilerin sırasıyla en çok “Bilim Çocuk” , “Trendy” ve “Hey Girl” dergilerini okudukları görülmektedir. Durualp vd.’ne (2013) ait çalışmada öğrencilerin takip ettikleri dergiler arasında; ilk sırada Trendy dergisinin, ikinci sırada Bilim Çocuk dergisinin ve üçüncü sırada spor kulüplerine ait spor dergilerinin yer aldığı belirlenmiştir. Balcı’nın (2009) çalışmasında ise ilk sırada Salsa, ikinci sırada Trendy, üçüncü sırada ise Bilim Çocuk dergisinin okunduğu görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin magazin ve bilim ağırlıklı dergiler okudukları görülmektedir. Bu durum, ortaokul öğrencilerinin içinde buldukları gelişim dönemlerinin okudukları içeriklere yansımalarıyla açıklanabilir.

5.3. Okuma Tutumu ile Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlığı Arasındaki İlişkiye Dair Sonuçlar

Ortaokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına bakıldığında gazete ve dergi okuyan öğrencilerin okuma tutum puanlarının gazete dergi okumayanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Özbay vd. (2008) ve Durualp vd. (2013) tarafından yapılan çalışmalarda gazete dergi okuyan öğrencilerin gazete dergi okumayanlara göre okuma tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Akkaya ve Özdemir'e (2013) ait çalışmada ise okuma tutumu süreli yayın takip etme alışkanlığına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Coşkun (2003) ve Yılmaz ve Darıcan (2015) tarafından yapılan çalışmalarda ise evine düzenli olarak gazete-dergi alınan öğrencilerin evine düzenli olarak gazete-dergi alınmayan öğrencilere göre okuma becerilerinin, okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmalar genel olarak süreli yayın takibinin okuma tutumunu olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Gazetede güncel olaylara ilişkin yazılan kısa yazılar, öğrencilere okuyup bitirme duygusu kazandırarak genel kültür ve bilgi seviyesini arttırmaya yardımcı olabilir. Dergilerin ilgi çekici tasarımları, görselleri, ilgi duyulan konu hakkındaki zengin içerikleri öğrencilere değişik bir okuma ortamı sunabilir. Öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları süreli yayınları okumaları sağlanarak olumlu hale getirilebilir.

5.4. Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen sonuçlardan yola çıkarak öğrencilere süreli yayın takip etme alışkanlığının kazandırılabilmesi ve geliştirilebilmesi için ailelere, öğretmenlere, araştırmacılara ve yayınevlerine birtakım önerilerde bulunulmuştur.

- 1) Okumaya ihtiyaç duyma, ailede, okulda, sosyal çevrede küçük yaşlardan itibaren çocuklara hissettirilmelidir. Bu sayede öğrenciler eğitim-öğretim sürecinin başından itibaren okumanın önemini kavramış olurlar. Aileler küçük yaşlardan itibaren çocuklarından gazete ve dergilerin görsellerini anlatmalarını, fotoğraflarını kesmelerini, boyama yapmalarını, sayfalarını çevirmelerini isteyebilirler. Böylece bu tür eğlenceli etkinliklerle öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını geliştirebilirler.

- 2) Aileler, çocukların ilgi ve yaş dönemlerini göz önünde bulundurarak çocuklarını gazete ve dergi okumaları konusunda kütüphanelere ya da kitapçılara yönlendirebilir, süreli yayın satın alma konusunda onları teşvik edebilirler.
- 3) Evinde internet erişimi olan aileler internetin kullanımı noktasında çocuklarını bilinçlendirmelidirler. İnternetin sadece eğlence amaçlı kullanılmayıp okuma alışkanlığını geliştirebilecek bir araca dönüştürülmesi sağlanmalıdır.
- 4) Aileler gazete ve dergilere abone olarak çocuklarına her an ulaşabilecekleri ders dışı okuma materyali temin etmelidirler. Aynı zamanda ebeveynlerin eve gelen gazete ve dergiyi okuyarak çocuklarına model olmaları, çocukların süreli yayın okuma alışkanlığı kazanmaları noktasında oldukça önemlidir. Gazete ve dergideki bazı yerler ailece okunarak bilgi, düşünce ve duygu paylaşımları yapabilirler, aile içi okuma saati düzenleyebilirler. Aile bireylerinin birlikte okuma etkinliği yapmaları, çocuklara süreli yayın okuma alışkanlığı kazandırabileceği gibi aile içi bağları da kuvvetlendirecektir.
- 5) Öğretmenler derslerde ilgili konularda öğrencileri gazete ve dergi okumaya yönlendirebilirler. Derslerle ilgili gazete ve dergi kısımlarının eleştirel bir gözle okunması öğrencilerin ilgisini çekebilir, anlama düzeylerini artırabilir, eleştirel okuma becerilerini geliştirebilir.
- 6) Öğretmenler, anne babalar çocukların görebileceği yer ve zamanda gazete dergi okuyarak çocuklara örnek davranış sergileyerek okumaya özendirilmelidirler. Aileler ve öğretmenler evde, sınıfta, çocuklara gazete ve dergide hoşuna giden, ilgisini çeken bölümleri araştırıp paylaşabilecekleri bir pano oluşturabilirler.
- 7) Aileler ve öğretmenler çocuklara ödül, hediye olarak dergi satın alabilirler. Çocukların akranlarıyla da dergi alışverişi yapmalarını sağlayabilirler. Bu sayede hem çocukların paylaşma duyguları gelişir hem de ekonomik açıdan fırsat bulamayan öğrenciler de dergiye ulaşabilirler.
- 8) Türkçe öğretmenleri yazma becerisi gelişmiş ve yazmaya ilgi duyan öğrencilerin yazılarının dergi ve gazetede yayınlanmasını sağlayarak öğrencileri cesaretlendirici, motive edici davranışlarla okumaya yönlendirebilirler. Öğretmenler aynı zamanda ekonomik olarak her öğrencinin dergi aboneliği olamayacağı gerçeğini göz önünde bulundurmalı ve

öğrencilerin istek, merak ve yaşlarına uygun dergilere sınıfça abone olmalarını sağlayabilirler.

- 9) Kütüphane görevlileri, kitap, dergi, gazete konusunda öğrencileri bilgilendirmeli, onları süreli yayın takip etmeye teşvik etmelidirler. Bu bağlamda kütüphane görevlileri gündemi yakından takip edip güler yüzlü bir şekilde öğrencilere rehberlik yapmalıdırlar.
- 10) Yayınevleri uygun fiyatlandırma politikalarıyla çocukların dergiye ulaşabilmesini kolaylaştırabilirler. Ayrıca çocukların yaşadıkları çevreye uygun metinler sunarak okumanın devamlı bir hale dönüşmesi sağlanabilir.
- 11) Araştırmada elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin internetten gazete okuma oranlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Yapılacak olan araştırmalarda bu durumun nedeni araştırılabilir.
- 12) Yapılacak yeni araştırmalarda süreli yayın okurken sıkıldığını belirten öğrencilerin gerekçeleri; süreli yayınlara ulaşma yolları ve süreli yayınların çocukların eğitim sürecine katkısı ayrıca incelenmelidir.
- 13) Araştırmacılar tarafından medya okuryazarlığı ile süreli yayın takip etme alışkanlıkları ve okuma tutumu arasında bir ilişkinin olup olmadığının incelenmesinde fayda olduğu düşünülmüştür.

KAYNAKÇA

- Adler, J. M. ve Doren Van C. (2011). *Kitapları nasıl okumalı?* (1. Baskı). (Çev.: A. Erkan Koca). Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Akbayır, S. (2010). *Çocuğum neyi okumalı?* (2.Baskı). Ankara: A Pegem Akademi.
- Akca, Ç. (2008). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Türkçe öğretmenlerinin rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Akın, E. (2015). Türkçe öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Siirt üniversitesi örneği). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (4), 364-373.
- Akın, E. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve yazma tutumları ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik bakış dergisi*, 54, 469-483.
- Akkaya, N. ve Özdemir, S. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi (İzmir-Buca Örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 75 – 96.
- Aksaçlıoğlu, A. G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Aksoy, E. (2014). *İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin veli, öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Akyol, H. (2012). *Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Allport, G. W. (1967). In Readings In Attitude Theory and Measurement. (Ed.: Fishbein, M.), *Attitudes*, New York: John Wiley&Sons, Inc, s.1-13.
- Alpoğuz, D. U. (2014). *Algılanan ana- baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Annamalai, S. ve Muniandy, B. (2013). Reading habit and attitude among malaysian polytechnic students. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5 (1), 32-41.
- Applegate, A. J. & Applegate, M.D. (2004). The peter effect: reading habits of preservice teachers. *The Reading Teacher*, 57 (6), 554–563.

- Arıcı, A. F. (2009). Okumayı nasıl sevdiler? *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26 (1), 47-58.
- Arıcı, A. F. (2012). *Okuma eğitimi* (3. Baskı). Ankara: A pegem Akademi.
- Arkonaç, S. A. (2001). *Sosyal psikoloji* (2. Baskı). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Arslan, Y., Çelik, Z. ve Çelik E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 113-124.
- Asma, Berna (2016, 27 Haziran). Çocuk ve gazete –dergi okuma alışkanlığı. *Kayseri Hâkimiyet*, s.1.
- Aydoğan, F. (2007). Çocuk ve Medya. (Ed.: Selda İçin Akçalı). *Tüketici kitleler olarak çocuklar ve çocuk dergisi uygulaması*, Ebabil Yayıncılık, s. 53-68.
- Aytaş, G. (2005). Okuma eğitimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (4), 461-470.
- Ayverdi, İ. (2006). Misalli Büyük Türkçe Sözlük (2.Baskı), İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- Bahar, A., Kaya, A. İ. ve Bahar, F. (2016). Üstün zekâlı olan ve olmayan ilkokul öğrencilerinin okuma tutum ve tercihlerinin karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 41 (187), 45-61.
- Baki, Y. (2017). 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (63), 1166-1186.
- Balcı, A. (2009). *8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Balcı, A. (2013). *Okuma ve anlama eğitimi*. Ankara :A pegem Akademi.
- Balcı, A., Uyar Y., Büyükkiz, K. K. (2012). İlköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, kütüphane kullanma sıklıkları ve okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 965-985.
- Bamberger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme*. (Çev.: Bengü Çapar). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Baş, G. ve Şahin, C. (2012). İlköğretim 6. 7. Ve 8. Sınıf öğrencilerinin okuma tutumları ve yazma eğilimleri ile Türkçe dersindeki akademik başarıları arasındaki ilişki. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (3) , 555-572.

- Başaran, M. ve Ateş, S. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (1), 73-92.
- Bayram, F. (2007). *Bireylerin Gazete Okuma Alışkanlıkları: Kullanımlar Ve Doyumlar Yaklaşımına Göre Okuyucu Davranışları, Tercihleri Ve Nedenleri Üzerine Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Bayram, O. (1990). *İlkokul Çağı Çocuklarının Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Gezici Kütüphane Hizmeti*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bayram, S. (2001). Türkiye’de kitap okuma alışkanlığı. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Baysal, A. (1981). Sosyal psikolojide tutumlar. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 121-138.
- Bekar, Ü. (2005). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazanmasında Ailenin Rolü (Kastamonu İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Beresford, J. (1997). Improving Reading: How Pupils’ Views Can Help. *Reading*, November, 3-8.
- Bilgin, N. (2007). Sosyal psikoloji sözlüğü (2. Basım). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Bircan, İ. ve Tekin, M. (1989). Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 393-410.
- Bostancı, K. (2007). *Sürekli Yayınlar Üzerine Yapılan Çalışmaların Edebiyat Tarihi Yazımına Katkıları*. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, (10-15.09.2007). s.333-337.
- Bozpolat, E. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği). *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken / Journal Of World Of Turks*, 2 (1), 411-428.
- Brooks, E. N. (1996). *Attitudes toward reading in the adult learner population*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Projesi, Kean College of New Jersey.
- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Can, A., Deniz E. ve Çeçen M. A. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Tutumları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11 (3), 645-660.
- Can, R., Türkyılmaz, M. ve Karadeniz, A. (2010). Ergenlik Dönemi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3), 1-21.
- Cevher, N. (2015). *Ankara'daki Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümlerinin Çocukların Okuma Alışkanlığındaki Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Cobb-W. ve Cathy J. (1990). Why teenagers do not “read all about it”. *Journalism Quarterly*, 67 (2), 340-347.
- Coşkun, E. (2003). Çeşitli Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Etkili Okuma Becerileri Ve Bazı Öneriler. *TÜBAR-XIII*, 101-130.
- Çakır, H. (2007). Geleneksel Gazetecilik Karşısında İnternet Gazeteciliği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 123-149.
- Çatalcalı, A. (2016). Değişen Dünyada Gazetecilik. (Ed: Tosun, Erdoğan G. ve Kurt, H.), *Geleneksel Basılı Dergilerin Değişen Yüzü: Elektronik Dergiler*, Ankara: Orion Kitabevi, (97-116).
- Çeçen, M. A. ve Deniz, E. (2015). Lise Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları (Diyarbakır İli Örneği). *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (30), 193-212.
- Çetin, Y. ve Karaata C. (2010). Türk Öğrencilerin Kitap Okumama Sorununa Çözüm Önerileri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (1), 202-215.
- Çiçek Çetinkaya, S. (2004). *Afyon merkezindeki ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Davarcı, N. (2013). *İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı ile bilgisayar - internet kullanımı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Dedeoğlu, H. ve Ulusoy, M. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma tutumları. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1 (2), 80-88.

- Demir, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin okuma tutum ve alışkanlıkları üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4 (4), 1657-1671.
- Demirel Ş. (2010). Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı. (Ed.: Demirel Ş.), *Çocuklarda Okuma Alışkanlığını Geliştirme Yolları Üzerine*, 115-125, Ankara : A Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Şahinel, M. (2006). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, G. ve Yağmur, K. (2017). Uluslararası PIRLS Uygulamaları Ölçütlerine göre Türk Öğrencilerin Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Değerlendirilmesi, *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 95-106.
- Demirtaş- Madran, H. A. (2012). *Tutum, tutum değişimi ve ikna temel kavram, kuram ve araştırmalar* (1.Basım). Nobel Yayıncılık.
- Deniz, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları. *Research in Reading & Writing Instruction (Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları)*, 3 (2), 46-64.
- Devrimci, H. (1993). *İlkokul 5. Sınıf çocuklarında okuma alışkanlığının incelenmesi*. Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Doğan, B. ve Çermik, H. (2016). Kitap okumaya yönelik tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Education Sciences (NWSAES)*, 11(3), 168-183.
- Doğdu, M. (2007). *Tek parti döneminde (1930-1950) ülkemizdeki çocuk dergilerinde yurttaşlık bilincinin oluşturulması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Doob, L.W. (1967). Readings in Attitude Theory and Measurement. (Ed.: Fishbein, M.), *The behavior of Attitudes*, New York: John Wiley & Sons, s. 42-50.
- Dökmen, Ü. (1994). Lise ve üniversite öğrencilerinin okuma becerileri, ilgileri, okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 397-418.
- Dökmen, Ü. (1994). *İletişim çatışmaları ve empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dunlap, M. E. (1933). Recreational Reading of Negro College Students. *The journal of Negro education*, 2(4), 448-459.
- Durualp, E., Durualp, E. ve Çiçekoğlu P. (2013) . 6-8. Sınıftaki öğrencilerin okumaya ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (1), 159-174.

- EARGED (2007). Öğrencilerin Okuma Düzeyleri. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Ekici, S. (2014). *Ankara'daki anaokullarının okuma alışkanlığına hazırlık yeterlilikleri açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Elkatmış M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıkları. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (3), 1223-1240.
- Erdoğan, D. G. ve Demir, Y. E. (2016) . İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 85-96.
- Erkuş, A. (2003). *Psikometri Üzerine Yazılar*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Erkuş, A. (2006). *Sınıf öğretmenleri için ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Ekinoks Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri Yayınları.
- Eyüp, B. ve Yurt, S. U. (2015-2016). Ortaokul öğrencilerinin okuma tutumları ve okuduğunu anlama öz yeterlilikleri arasındaki ilişki. *Akademik Araştırmalar Dergisi 2015-2016*, 67, 201-216.
- Fırat, H. ve Coşkun, M. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının kitap okuma kültürü: Muğla Sıtkı Koçman üniversitesi örneği, *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 7 (1), 145-162.
- Geçgel, H. ve Burgul, F. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin okuma ilgi alanları (çanakkale örneği). *Türk Bilim Araştırmaları Vakfı Bilim Dergisi*, 2 (3), 341-353.
- Gerald C. Stone ve Timothy Boudreau (1995). Comparison of reader content preferences. *Newspaper Research Journal*, 16 (4), 13-28.
- Gerrig, R. J. ve Zimbardo, P. G. (2014). *Psikoloji ve yaşam*. (Çev: Gamze Sart). Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Göksel, G. A., Caz, Ç., Zorba, E. ve Gümüldağ H. (2016). Kitap okuma alışkanlığı: bireysel ve takım sporu ile ilgilenen üniversite öğrencileri örneği. *Akademik Bakış Dergisi*, 55.
- Gökyer, N. (2009). Elazığ Okuyor Kampanyasının Öğrencilerde Okuma Alışkanlığını Geliştirmedeki Etkisi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 29-38.

- Gömlüksiz, M. N. (2004). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Fırat üniversitesi eğitim fakültesi örneği). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1).
- Gönenç, A. Y. (2007). Türkiye’de dergiciliğin tarihsel gelişimi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 29, 63-78.
- Gudakovska, I. (1996). Students' reading habits in latvia source. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 40 (1), 64-66.
- Guthrie, J. T. and Greaney, V. (1991). In Handbook Of Reading Research. Volume II. (Ed.: R. Barr, M. L. Kamil, P. B. Mosenthal and P. D. Pearson), *Literacy Acts*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Gül, V. (2008). *Boş zaman etkinliklerinin anlama ve okumaya yönelik tutumlar üzerindeki etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Gülerer S. ve Batur Z. (2004). Yanlış okuma tutum ve davranışları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 77-88.
- Gültekin, A. (2011). *Çocuk ve gençlik yazıları*. İstanbul: Erdem Yayınları
- Günay, D. (2003). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Gündüz, B. (2015) . *Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları Ve Eleştirel Okuma Becerileri Üzerine Bir Durum Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Güneş, A. (2013). *Türkiye’de Köy İlköğretim Okul Kütüphaneleri ve Okuma Alışkanlığı: Kastamonu Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güneş, F. (2007). *Zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güneş, F. (2016). Kâğıttan ekrana okuma alanındaki gelişmeler. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 1 – 18.
- Güneş, F. (2017). Okuma İlgisi ve Gücü. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3 (3) , 119-128.
- Güneş, H. (2016). *Sosyoloji terimleri sözlüğü* (1. Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Güney, N., Bağlı Türkan, M, Şener, T. ve Çok, F. (2007). Popüler kültür ve çocuk. (Yay. Haz.: Ahioğlu, Nihal ve Güney, Neslihan), *Ergenlerin medya kullanımı*, 71-84, Ankara: Dipnot Yay.

- Güngör E. (2009). *İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı ile türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Hanedar, R. T. (2011). *8.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve okuduğunu anlama becerileri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Henerson, M. E., Morris, L. L. and Fitz-Gibbon, C. T. (1987). *How to measure attitudes*. California: Sage Publications.
- Hollis, H. A. (2002). Reading habits and choices of middle school students – a study of a select group of grade 7 students-. *Master of Arts, Mount Saint Vincent University, Canada*.
- I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi (2013). I. Türkiye çocuk ve medya stratejisi ve uygulama planı 2014-2018. Ankara: Çocuk Vakfı Yayınları.
- İlköğretim Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlıkları (2010). Konya İli Araştırma Raporu (5-6-7-8. Sınıflar).
- İmrak, M. (2006). *Meşhurların kitap okuma alışkanlıkları, etkili okuma teknikleri*. İstanbul: Çıra Yayınları.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, algı, iletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- İnuğur, M.N. (1999). *Basın ve yayın tarihi*. İstanbul: Der Yayınları.
- İşcan, A., Arıkan, İ. B. ve Küçükaydın, A. M. (2013). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları ve okumaya ilişkin tutumları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (11), 1-16.
- İşeri, K. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma tutumlarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 465-487.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar*. (10. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kalaycı, S. (2006). *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. (2.Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karaaslan, A. İ. (2016). Değişen dünyada gazetecilik. (Ed.: E. G., Tosun ve H., Kurt), *Online Gazetecilik ve Haber Sitelerinin Tasarımı*, Ankara: Orion Kitabevi, s. 71-95.
- Karaaslan, S. (2016). Türk eğitim politikasında okuma alışkanlığı. *Bilgi Dünyası*, 17 (1), 104-119.

- Karadağ, R. ve Kayabaşı, B. (2011). Yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde okuma metinleri olarak gazete köşe yazılarının kullanılması. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*. 6 (3), 989-1010.
- Karadağ, R. Ve Kayabaşı, B. (2011). Yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde okuma metinleri olarak gazete köşe yazılarının kullanılması. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 6 (3), 989-1010.
- Karahan Ü., B. ve Taşdan, M. (2016). 5. ve 6. Sınıf öğrencilerinin okumaya karşı tutum ve motivasyonlarının okuduğunu anlama becerileri ile ilişkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(2), 949-969.
- Karakuş, İ. (2005). *Türkçe, Türk dili ve edebiyatı öğretimi*. Ankara: Can Reklam Basın.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, T. (2004). *Edebiyat terimleri sözlüğü* (2. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karatay, H. (2010). İlköğretim öğrencilerinin okuduğunu kavrama ile ilgili bilişsel farkındalıkları. *Tübar*, XXVII, Bahar.
- Katz, D. (1960). The functional approach to the study of attitudes. *Public Opinion Quarterly*, 24, 163-204.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever S. (1995). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kaynar, İ. (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve iletişim becerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Keleş, Ö. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Keskinkılıç, K., Keskinkılıç, S. B. (2007). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem A yay.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk edebiyatı*. (4. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kırmızı, F. S. (2012). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (3), 2353-2366.

- Koç, G. Ç. ve Engin, G. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya ilişkin tutumları (ege üniversitesi örneği), *KKEFD*, 30.
- Koçak, B., Çermik, F., Polat, S. ve Şahin, N. (2016). Öğretmen adaylarının kitap okuma tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(1), 395-411.
- Koçak, B., Kurtlu, Y., Ulaş ve H., Epçaçan, C.(2015). Sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme düzeyleri ve okumaya yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Ekev Akademi Dergisi*, 61, 221-228.
- Kolaç, E. (2007) . *Sınıf öğretmeni adaylarının okuyucu profilleri*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Anadolu Üniversitesi V I . Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, (27-29 Nisan 2007).
- Kurt, H. (2016). Değişen Dünyada Gazetecilik. (Ed.: E. G., Tosun, ve H., Kurt), *Gazetecilik Mesleğine Yeni Bir İmkan Olarak Yeni/Sosyal Medya Ortamları*, Ankara: Orion Kitabevi, ,s. 25-40.
- Kurulgan, M. ve Çekerol, S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (2), 237- 258.
- Kuş, Z. ve Türkyılmaz, M. (2010) . Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmeni adaylarının okuma durumları: ilgi, alışkanlık ve okuma stratejilerini kullanım düzeyleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 24 (1), 11-32.
- Kuzu, S. T. (2013). Öğretmen adaylarının okumaya karşı tutumları ile genel kültür düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(6), 55-72.
- Lipschultz, J. H. (1987). The nonreader problem: a closer look at avoiding the newspaper . *Newspaper Research Journal*, 8 (4), 59-69.
- Lupo, S., Jang ,B. G. and McKenna, M. (2017). The relationship between reading achievement and attitudes toward print and digital texts in adolescent readers. *Literacy Research: Theory, Method, and Practice* , 66, 264-278.
- Luttrell , W. ve Parker, C. (2011). High school students' literacy practices and identities, and the figured world of school. <https://onlinelibrary.wiley.com> (Erişim Tarihi: 28.06.2018)
- Mansor, A. N. , Rasul, S. M., Rauf Abd Amnah Rose Ve Koh, Lian Bee (2013). Developing and sustaining reading habit among teenagers. *Asia-Pacific Edu Res*, 22(4): 357–365.

- Maraşlı, A. (2006). *Okumayı sevdirmeye yolları*. İstanbul: Bilge Yayıncılık, Eğitim, Sağlık Hizmetleri ve Ticaret A. S.
- McKenna, M. C., Conradi, K., Lawrence, C., Jang, B. G. and Meyer, J. P. (2012). Reading attitudes of middle school students. *Reading Research Quarterly*, 47(3), 283–306.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu* (6, 7, 8. Sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB (2018). Türkçe öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) mufredat.meb.gov.tr (Erişim Tarihi: 12.06.2018)
- Meral, P. S. (2005). Enflasyon ve enflasyonun okuma alışkanlığına etkisi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (2), 309-324.
- Mete, G. (2012). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir araştırma (Malatya ili örneği). *Dil ve edebiyat eğitimi dergisi*, 1, 43-66.
- Morgan, C. T. (2006). *Psikolojiye giriş*. (17. Baskı). (Yayın Sorumlusu: Sirel Karakaş). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Odabaş, H, Odabaş, Y ve Polat, C. (2008) . Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği. *Bilgi Dünyası*, 9 (2), 431- 465.
- Oğurlu, Ü. (2014). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okuma ilgisi, tutumu ve eleştirel okuma becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 15(2), 29-41.
- Oğuzkan, F. (2010). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Okur, A. (2013). Edebî eserlerden uyarlanan dizilerin okumaya etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (28), 228-247.
- Okur, A. (2013). *Yaşam boyu okuma eğitimi*. Ankara: A Pegem Akademi Yayınları.
- Onan, B. (2012). *Dil eğitiminin temel kavramları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Öz, F. (2001). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (2009). *Anlama teknikleri: Okuma eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. ve Uyar, Y. (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencileri için okumaya yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 4, (2), 632-651.

- Özbay, M., Bağcı, H. ve Uyar, Y. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15), 117–136.
- Özçağlayan, M. (2008). Gazetelerin gelişimi ve gazeteciliğin geleceği (Yeni teknolojiler ve medya ekonomisi açısından genel bir değerlendirme). *Marmara İletişim Dergisi*, 13, 131-159.
- Özçelebi, S. O.ve Cebecioğlu, ve S. N. (1990). *Okuma alışkanlığı ve Türkiye*. Milliyet yayınları.
- Özdemir, E. (2000). *Eleştirel okuma*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- ÖZEN, F. (2001). *Türkiye’de okuma alışkanlığı*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öztermiyeci, M. ve Yılmaz, A.N. (2018). AB ve Türkiye gazete dağıtım kanalları karşılaştırması ve farklarının analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (66), 652-674.
- Öztürk, D. ve Bıkmaç, F. (2007). Popüler Kültür ve Çocuk, (Yay. Haz. N. Ahioğlu, N. Güney), *Popüler Kültür Ve Okul: Ankara ve Bolu İllerinde İlköğretim Öğrencileri Üzerine Yapılan Bir Araştırma*, Ankara: Dipnot Yayınları, s. 103-125.
- Öztürk, S. D. ve Aksoy, E. (2016). İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin veli görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 562-591.
- Richaudeau, F., Gauquelin, M. ve Gauquelin, F. (1992). Hızlı Okumanın Alfabetesi (2. Baskı). (Çev: Atilla Sarp). Ankara: Doruk Yayınları.
- RTÜK (2013). *Türkiye’de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması*. İstanbul: Bizim Matbaa.
- Sadioğlu, Ö., Bilgin, A. (2008). İlköğretim öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile cinsiyet ve anne-baba eğitim durumu arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 7 (3), 814-822.
- Sallabaş, E. (2008). İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (16), 141–155.
- Samur, Ö. İ. (2014). Türkiye’deki ve Dünya’daki çalışmaların tanıklığında okuma kültürü. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (22), 157-188.

- Sanacore, J. (1997). Promoting lifetime literacy: what can be more basic? files.eric.ed.gov/fulltext/ED403548.pdf (Erişim Tarihi: 29.06.2018)
- Sanacore, j. (2000). Promoting the lifetime reading habit in middle school students. *The Clearing House*, 73(3), 157-161.
- Sangkaeo, s. (1999). Reading habit promotion in asean libraries. Ifla council and general conference. Conference programme and proceedings (65th, Bangkok, Thailand, August 20-28, 1999). <http://www.ifla.org/IV/ifla65/papers/091-114e.htm> (Erişim Tarihi: 05.06.2018).
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N., Karasakaloğlu, N. (2009). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2) , 187-206.
- Scales, A. M. And Rhee, O. (2001). Adult reading habits and patterns. *Reading Psychology*, 22, 175-203.
- Schlagheck, C. (1998). Newspaper reading choices by college students. *Newspaper Research Journal*, 19 (2), 74-87.
- Sears D. O., Peplau, A. L. ve Taylor E. S. (2015). *Sosyal psikoloji*. (Çev.: Ali Dönmez). Ankara: İmge Yayınevi.
- Sever, S. (2015). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sevim, O. (2006). *Kitap okuma alışkanlığı kazandırma projesi*. İstanbul: Erdem Yayınları.
- Sütçü, C. ve Bayrakçı, S. (2014). Sosyal medya gazeteleri nasıl etkiliyor? Haberlerin Twitter'da yayılması üzerine bir araştırma. *The Turkish Online Journal Of Design, Art And Communication*, 4 (2), 40-52.
- Şahin, A. (2009). İlköğretim 6. 7. Ve 8. Sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının sosyoekonomik düzeylerine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 215-232.
- Tarak (Bayrak), Ö. (1997). *Sürekli yayınların bilimsel araştırmalar için önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Taşkın, Ç. Ş. ve Aygün, H. E. (2017). İlkokul öğrencilerinin okuma tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16 (3), 1120-1136.

- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TDK (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Temizkan, M. ve Erdem, İ. (2007). *Dil Edinimi Sürecinde Okuma Alışkanlığı ve İşlevsel Okuryazarlık Kavramları*. Uluslararası 38. ICANAS Kongresi (10.09.2007), s.1701-1712.
- Tezbaşaran, A. A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. (2. Baskı). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Tezcan, M. (2012). *Çocuk psikolojisi* (2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Thurstone, L. (1928). Attitudes can be measured. *The American Journal of Sociology*, 33(4), 529-554.
- Tokgöz, O. (1973). Günümüzde gazeteler ve gazete okuma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 28 (3), 83-95.
- Topçuoğlu Ü., F. ve Köse, M. (2014). Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi: bir geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 233- 249.
- Toruk, İ. (2008).üniversite gençliğinin medya kullanma alışkanlıkları üzerine bir analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 475-488.
- Tosun, E. G. ve Kurt, H. (2016). *Değişen dünyada gazetecilik*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Townsend, R. (2002). *Okuma zenginliği*. 4. Baskı. (Çev. Tayfur Keskin). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- TÜİK (2013). 06-15 yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımı ve medya. <http://www.tuik.gov.tr> (Erişim Tarihi: 04.07.2018)
- TÜİK (2015). Yazılı medya istatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr> (Erişim Tarihi: 04.07.2018)
- Ungan, S. (2008). Okuma alışkanlığımızın kültürel altyapısı . *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 18-228.
- Ülper, Hakan (2010). *Okuma ve anlamlandırma becerilerinin kazandırılması*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Üstten, A. U. ve Pilav, S. (2014) . Lise öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Eğitimde Kuram Ve Uygulama*, 10(4), 764-782.

- Wittrock, J. J. (2003). *Read all about it: finding ways to boost content comprehension and reading interest in an eighth grade science classroom*. Master of Arts in Education, Pasific Lutheran University, USA.
- Yahşi, İ. ve Keleş, H. (2013). Tarih öğretiminde gazete kullanımının çok perspektifliğe etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21 (2) , 693-710.
- Yalçın, A. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri* (2.Baskı). Ankara: Akçağ yayınevi.
- Yalınkılıç, K. (2007). Türkçe öğretmen adaylarının okumaya ilişkin tutum ve görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (1), 225-241.
- Yalman M., Özkan E. ve Başaran, B. (2015). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi: Dicle Üniversitesi Örneği. *Ekev Akademi Dergisi*, 19 (61), 463-478.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuk psikolojisi* (24.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşil, M. M. (2015). Üniversite öğrencilerinin yerel gazete okuma alışkanlıkları. Konya örneği. *Selçuk İletişim*, 9 (1), 201-222.
- Yıldız, M. (2010). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama, Okuma Motivasyonu Ve Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yıldız, M. ve Kaman, Ş. (2016) . İlköğretim (2-6. Sınıf) Öğrencilerinin Okuma ve Yazma Tutumlarının İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Ağustos, 507-522.
- Yıldız, N. ve Keskin, H. (2016). Ergenlik dönemindeki öğrencilerin dijital ve matbu okumaya karşı tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 344-361.
- Yılmaz, B. (1995). Okuma sosyolojisi: Ankara'da oturanların okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 9(3), 325-336.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5(2) , 115-136.
- Yılmaz, B.(1990). *Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, B., Köse E. ve Korkut, Ş. (2009). Hacettepe üniversitesi ve Bilkent üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 23 (1), 22-51.

- Yılmaz, M. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir inceleme (Cumhuriyet üniversitesi eğitim fakültesi Türkçe eğitimi bölümü örneği). *Ç.Ü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 144-167.
- Yılmaz, M. ve Benli N. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 281-291.
- Yılmaz, M. ve Darıcan, A. M. (2015). Okumaya hazıroluşluğun ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumlarına etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (21-23 Mayıs 2015) Özel Sayısı, 97 – 110.
- Yılmaz, S. H. (2009). Her yönüyle gazetecilik. Konya: Literatür Yayınları.
- Yiğit, H. (2006). *İlköğretim okulları için okuma alışkanlığı*. Denge Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (1980). *Çocuk ruh sağlığı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Ek-1**OKUMA ALIŞKANLIĞINA İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ**

Sevgili Öğrenciler,

Bu ölçek okumaya ilişkin görüşlerinizi belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Okuma tutumu ölçeğinde toplam 25 madde vardır. Düşündüğünüz seçeneği (X) ile işaretleyiniz.

Vereceğiniz cevaplar asla not olarak değerlendirilmeyecektir. Lütfen **cevapsız madde kalmayacak** şekilde doldurunuz. İlginiz için teşekkür ederim.

Selma AKYILDIZ
MKÜ Türkçe Eğitimi Ana Bili Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

MADDELER	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1- Okumanın hayatımda önemli bir yeri vardır.					
2-Okumanın hayal gücümü geliştirdiğine inanıyorum.					
3-Kitaplarım benim en değerli eşyalarımıdır.					
4- Doğum günümde aldığım hediyeler içinde beni en çok kitaplar mutlu eder.					
5- Okumanın hemen her yaştaki insan için gerekli olduğunu düşünüyorum.					
6- Okumanın insanları etkilemede önemli olduğunu düşünüyorum.					
7- Çevremde olanları yorumlamada okumanın faydası olduğunu düşünüyorum.					
8- Kitaplar bilgisayarlar kadar <u>ilgimi çekmiyor.</u>					
9- Kitaplar gerçekten benim arkadaşlarım gibidir.					
10- Okumanın insanları olumlu yönde değiştirebileceğine inanıyorum.					
11- Harçlıklarımın bir kısmını kitap almak için ayırıyorum.					
12- Bir insana verilebilecek en değerli hediye kitaptır.					
13- Oyun oynamayı kitap okumaktan daha çok seviyorum.					
14- Her gün düzenli bir şekilde okumak istiyorum.					
15- Üzüntü ve sıkıntılardan bir şeyler okuyarak uzaklaşabiliyorum.					
16- Boş vakitlerde sevdiğim kitapları okumaktan zevk alıyorum.					
17-Evde dinlenirken bir şeyler okumak beni rahatlatıyor.					
18- Tatilde sıkılırsam yapmayı düşüneceğim ilk şey kitap okumaktır.					
19- Öğretmenlerimin okuduklarımız hakkında bana soru sormasından <u>hoşlanmıyorum.</u>					
20- Ödevlerim için bir şeyler (kitap, dergi, ansiklopedi vb.) okurken çok sıkılıyorum.					
21- Ders kitaplarımı okumak benim için bir eziyettir.					
22- Okul dışında kitap okumaktan nefret ediyorum.					
23- Uyumadan önce kitap okumaktan çok hoşlanıyorum.					
24- Yeni bilgiler edinmek için öğretmenlerimin önerdiği kitapları okuyorum.					
25- Boş zamanlarda kitap okumak eğlencelidir.					

Ek-2

Sürelî Yayın Takip Etme Alışkanlığı Anket Formu

Sevgili Öğrenciler,

Bu anket formu sürelî yayın takip etme alışkanlığına yönelik görüşlerinizi belirlemek amacıyla oluşturulmuştur.

Ankette A ve B bölümleri yer almaktadır. A bölümünde gazete okuma alışkanlığı ile ilgili sorulara yer verilmiştir. B bölümünde ise dergi okuma alışkanlığı ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Düşündüğünüz seçeneği (X) ile işaretleyiniz.

Vereceğiniz cevaplar asla not olarak değerlendirilmeyecektir. Lütfen **cevapsız madde kalmayacak** şekilde doldurunuz. İlginiz için teşekkür ederim.

Selma AKYILDIZ

MKÜ Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz? Erkek Kız
- 2.Okulunuz:.....
3. Sınıfınız: 5. Sınıf 6. Sınıf 7. Sınıf 8. Sınıf
4. Annenizin eğitim düzeyi nedir?
Okuma Yazması Yok İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans/Doktora
5. Babanızın eğitim düzeyi nedir?
Okuma Yazması Yok İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans/Doktora
- 6.Evinizde internet erişimi imkânınız var mı? Evet Hayır
7. Ailenizin toplam aylık gelir düzeyi ne kadardır?
 1-500 ₺ 501-1000 ₺ 1001-1500 ₺ 1501-2000 ₺ 2000 ₺ ve üzeri
8. Ailenizden haftalık ne kadar harçlık alıyorsunuz?
 10 ₺'den az 11-20 ₺ 21-50 ₺ 51 ₺ ve üzeri Almıyorum

A. Gazete Okuma Alışkanlığına Dair Görüşleriniz:

1. Gazete okur musunuz? Evet Hayır
2. Ailenizin abone olduğu bir gazete var mı? Evet Hayır
3. Ne kadar sıklıkla gazete okursunuz?
 Her gün Hafta sonları Haftada birkaç gün
 Gazete okumuyorum Diğer (Belirtiniz).....
4. Gazeteyi hangi amaçla okursunuz? (Bu soruyu birinci soruya “Evet” cevabı verenler işaretleyecektir.)
 Haber Almak için Eğlenmek için (Bulmaca vs.) Bilgi edinmek için
 Magazin Haberleri İçin Diğer (Belirtiniz).....
5. Gazete okumama nedeniniz nedir? (Bu soruyu birinci soruda “Hayır” seçeneğini işaretleyenler cevaplayacaktır.)
 Maddi imkânsızlıklar Zamanım yok Gazete okurken sıkılıyorum
 Gazete okumanın gerekli olduğuna inanmıyorum Diğer (Belirtiniz).....
6. Okuduğunuz gazetenin en çok ilgi duyduğunuz sayfaları hangileridir?
(Okumaktan en çok hoşlandığınız üç başlığı numaralandırarak işaretleyiniz.)
 Politika Ekonomi Magazin Köşe Yazıları
 Spor Kültür- Sanat Dünya haberleri Bulmaca
 Karikatür Sağlık Röportaj Diğer (Belirtiniz).....
7. İnternet aracılığıyla gazete okuyor musunuz? Evet Hayır
8. Okuduğunuz gazeteye nasıl ulaşıyorsunuz?
 Ailem satın alıyor
 Kütüphanelerde okuyorum
 Tanıdıklarım ve arkadaşlarım aracılığıyla
 Gazeteleri internet sayfalarından takip ediyorum
 Diğer (Belirtiniz).....
9. Düzenli olarak günde kaç gazete okuyorsunuz?
 Bir İki Üç Dört Diğer (Belirtiniz).....

B. Dergi Okuma Alışkanlığına Dair Görüşleriniz:

1. Dergi okur musunuz? Evet Hayır
2. Abone olduğunuz bir dergi var mı? Evet Hayır
3. Ne kadar sıklıkla dergi okursunuz? Haftada bir Ayda bir
 Üç ayda bir Altı ayda bir
 Rastgele
4. Dergiyi hangi amaçla okursunuz? (Bu soruyu birinci soruya “Evet” cevabı verenler işaretleyecektir.)
 Araştırma Yapmak Vakit Geçirmek Bilgi edinmek
 Magazin Haberleri Diğer (Açıklayınız).....
5. Ne tür dergiler okursunuz? Bilimsel Tarihsel Sanatsal
 Dini Politika Diğer (Açıklayınız).....
6. Dergi okumama nedeniniz nedir? (Bu soruyu birinci soruya “Hayır” cevabı verenler işaretleyecektir.)
 Dergi okumayı sevmiyorum Maddi imkânsızlıklar
 Zamanım yok Diğer (Belirtiniz).....
7. Hangi dergileri takip ediyorsunuz? (Yazınız).....

Ek-3

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 32889839/604/1825523

08/05/2014

Konu: Selma AKYILDIZ'ın Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA

Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Selma AKYILDIZ, "Ortaokul Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Süreli Yayın Takip Etme Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma" konulu bilimsel çalışmayı yapmak istemektedir.

Söz konusu çalışma müdürlüğümüz komisyonu tarafından incelenmiş olup; çalışmanın, İlimiz Antakya İlçesine bağlı ortaokullarda, okul idarelerinin önereceği gün ve saatlerde uygulanmasında herhangi bir sakınca görülmemiştir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Halil SANLI
İl Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
.../05/2014
Fahrettin GÖNCÜ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır